

---

alternatif *politika*

Cilt 18, Sayı 2, Haziran 2026

MAKALELER

Jeo-Ekonomik Güç Yaklaşımı Çerçevesinde Almanya'nın Çin ile İlişkileri: Alman Dış Politikasının Stratejik Muamması?
Derviş Fikret ÜNAL

The Crisis of Representation and Populism: A Comparative Reading of Mouffe and Rosanvallon
İrem ÖZGÖREN KINLI

ERKEKLİK DOSYASI

Misafir Editör: Selin AKYÜZ

Securing Manhood, Securitising Women: Fragile Masculinity in the Context of South Korea
Yeliz YILDIZ, Hatice Nursena YÜCEL & Vuslat Nur ŞAHİN-TEMEL

The Man, the State, and Hypermasculinity: The Gendered Reordering of International Order in Trump's National Security Strategy
Burcu SARI KARADEMİR

John McGahern'in *Amongst Women* Romanında Babalığın Poetikası Üzerinden Ulusal Egemenliğin Politikasını Okumak
Zübeyir SAVAŞ

Asimetrik Bir Siyasal Alan ve Bir Erkeklik Asimetrisi Olarak Definecilik
Osman ÖZARSLAN

STK Perspektifinden Erkeklerin Cinsiyet Eşitliğine Katılımı: Yaklaşımlar, Müdahaleler, Deneyimler ve Öneriler
Atilla BARUTÇU & Nurseli Yeşim SÜNBÜLOĞLU

---

*alternatif
politika*

Cilt 18, Sayı 2, Haziran 2026

---

*alternative
politics*

Volume 18, Issue 2, June 2026

alternatif politika

E-ISSN: 1309-0593

YAYINCI/SAHİBİ:

Prof. Dr. Rasim Özgür DÖNMEZ (Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi)

EDİTÖRLER

Baş Editör:

Prof. Dr. Rasim Özgür DÖNMEZ (Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi)

Alan Editörleri:

Arş. Gör. Dr. Kasım TİMUR (Çukurova Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Tuğçe KELLEÇİ (Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi)
Dr. Burcu ALBAYRAK DÖNMEZ (Bağımsız Araştırmacı)

DİL EDİTÖRLERİ

İngilizce Dil Editörü

Dr. Şenol KARABALTAOĞLU
(Kastamonu İl Milli Eğitim Müdürlüğü)

Türkçe Dil Editörü

Arş. Gör. Fevzi Can GÜRÜZ
(Abdullah Gül Üniversitesi)

YAYIN KURULU (Alfabetik Sıraya Göre)

Prof. Dr. Agata Wiktoria ZIETEK (Maria Curie-Skłodowska University)
Prof. Dr. Béatrice HENDRICH (Universität zu Köln)
Prof. Dr. Filiz BAŞKAN (İzmir Ekonomi Üniversitesi)
Prof. Dr. Kamer KASIM (Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi)
Prof. Dr. Mustafa KOÇ (Toronto Metropolitan University)
Prof. Dr. Niğmet UZAL (Abdullah Gül Üniversitesi)
Prof. Dr. Tayyar ARI (Bursa Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Veysel AYHAN (Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi)
Doç. Dr. Barış Gençer BAYKAN (Yeditepe Üniversitesi)
Doç. Dr. Defne KARAOSMANOĞLU (Kadir Has Üniversitesi)
Doç. Dr. Efe BAŞTÜRK (Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi)
Doç. Dr. Emel KARAKAYA AYALP (İzmir Demokrasi Üniversitesi)
Doç. Dr. Selcan SERDAROĞLU POLATAY (Galatasaray Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Koray KARACA (University of Twente)

DANIŞMA KURULU (Alfabetik Sıraya Göre)

Prof. Dr. Aylin ÖZMAN ERKMAN (TED Üniversitesi)
Prof. Dr. Ayşe ZARAKOL (University of Cambridge)
Prof. Dr. Bogdan SZAJKOWSKI (The Maria Curie-Skłodowska University, Lublin)
Prof. Dr. Demet LÜKÜSLÜ (Yeditepe Üniversitesi)
Prof. Dr. Emre İŞERİ (Yaşar Üniversitesi)
Prof. Dr. Maria T. GRASSO (Queen Mary University of London)
Prof. Dr. Roy JREIJIRY (Lebanese University)
Doç. Dr. Gizem ARIKAN (Trinity College Dublin)
Dr. Öğr. Üyesi Derya ÖZKUL (University of Warwick)
Dr. Funda HÜLAGÜ (Philipps-Universität Marburg)

alternatif politika

E-ISSN: 1309-0593

PUBLISHER/OWNER:

Prof. Dr. Rasim Özgür DÖNMEZ (Bolu Abant İzzet Baysal University)

EDITORS

Editor-in-Chief:

Prof. Dr. Rasim Özgür DÖNMEZ (Bolu Abant İzzet Baysal University)

Section Editors:

Res. Assist. Dr. Kasım TİMUR (Çukurova University)

Asst. Prof. Dr. Tuğçe KELLEÇİ (Kahramanmaraş Sütçü İmam University)

Dr. Burcu ALBAYRAK DÖNMEZ (Independent Researcher)

LANGUAGE EDITORS

English Language Editor

Dr. Şenol KARABALTAOĞLU
(Kastamonu İl Milli Eğitim Müdürlüğü)

Turkish Language Editor

Res. Assist. Fevzi Can GÜRÜZ
(Abdullah Gül University)

EDITORIAL BOARD (in alphabetical order)

Prof. Dr. Agata Wiktorja ZIETEK (Maria Curie-Skłodowska University)
Prof. Dr. Béatrice HENDRICH (Universität zu Köln)
Prof. Dr. Filiz BAŞKAN (İzmir Ekonomi University)
Prof. Dr. Kamer KASIM (Bolu Abant İzzet Baysal University)
Prof. Dr. Mustafa KOÇ (Toronto Metropolitan University)
Prof. Dr. Niğmet UZAL (Abdullah Gül University)
Prof. Dr. Tayyar ARI (Bursa Uludağ University)
Prof. Dr. Veysel AYHAN (Bolu Abant İzzet Baysal University)
Assoc. Prof. Barış Gençer BAYKAN (Yeditepe University)
Assoc. Prof. Defne KARAOSMANOĞLU (Kadir Has University)
Assoc. Prof. Efe BAŞTÜRK (Recep Tayyip Erdoğan University)
Assoc. Prof. Emel KARAKAYA AYALP (İzmir Demokrasi University)
Assoc. Prof. Selcan SERDAROĞLU POLATAY (Galatasaray University)
Asst. Prof. Koray KARACA (University of Twente)

ADVISORY BOARD (in alphabetical order)

Prof. Dr. Aylin ÖZMAN ERKMAN (TED University)
Prof. Dr. Ayşe ZARAKOL (University of Cambridge)
Prof. Dr. Bogdan SZAJKOWSKI (The Maria Curie-Skłodowska University, Lublin)
Prof. Dr. Demet LÜKÜSLÜ (Yeditepe University)
Prof. Dr. Emre İŞERİ (Yaşar University)
Prof. Dr. Maria T. GRASSO (Queen Mary University of London)
Prof. Dr. Roy JREIJIRY (Lebanese University)
Assoc. Prof. Gizem ARIKAN (Trinity College Dublin)
Asst. Prof. Derya ÖZKUL (University of Warwick)
Dr. Funda HÜLAGÜ (Philipps-Universität Marburg)

---

alternatif politika

Alternatif Politika dergisi, bir grup akademisyen tarafından disiplinler arası çalışmalara ilişkin süreli yayınların azlığı nedeniyle doğan ihtiyacı karşılamak üzere oluşturulmuş, dört ayda bir yayınlanan hakemli bir dergidir. Siyaset bilimini merkez alarak, kültürel çalışmalar, medya, uluslararası ilişkiler, sosyoloji, sosyal psikoloji, ekonomi politik ve antropoloji gibi disiplinleri de kapsayan yayınlar yapmayı amaçlayan dergi, adı geçen alanların her boyutuyla ilgili kuramsal ve analitik çalışmaların yanı sıra, kitap incelemelerine de yer vermektedir.

Alternatif Politika dergisinin amacı, yayınladığı konularda hem bilimsel çalışmalar için akademik zemin hazırlamak, hem de söz konusu görüşlerin paylaşılmasını sağlayarak yeni açılımlar yaratmaktır. Bu bağlamda, teorik çalışmalara olduğu kadar, alan çalışmalarına da yer vermek amacındadır.

Alternatif Politika'ya yazı göndermek isteyenler için e-posta adresi: alternatifpolitika@gmail.com

Alternatif Politika, şu veritabanları tarafından taranmaktadır:
Worldwide Political Science Abstracts, Scientific Publications Index, Scientific Resources Database, Recent Science Index, Scholarly Journals Index, Directory of Academic Resources, Elite Scientific Journals Archive, Current Index to Scholarly Journals, Digital Journals Database, Academic Papers Database, Contemporary Research Index, EBSCO (including Political Science Complete, The Belt and Road Initiative Reference Source, Central & Eastern European Academic Source), ProQuest (including Sociological Abstracts, Political Science Complete, Political Science Database, Politics Collection, Social Science Premium Collection, Social Science Database, Social Services Abstracts), Index Islamicus, DOAJ (Directory of Open Access Journals), Columbia International Affairs Online (CIAO), European Reference Index for the Humanities and Social Sciences (ERIH PLUS), Central and Eastern European Online Library (CEEOL), Asian Science Citation Index, ULAKBİM TR Dizin, SOBİAD (Sosyal Bilimler Atfı Dizini), ASOS Index, ACAR Index, İdeal Online, Gesis Sowiport – Portal für Sozialwissenschaften ve MIAR (Information Matrix for the Analysis of Journals).

---

alternatif politika

Alternatif Politika (Alternative Politics) is an interdisciplinary international journal committed to publishing high-quality research papers in all areas of politics and international relations, as well as papers that cut across other disciplines such as cultural studies, geopolitics, and political economy. The journal's editorial philosophy is to support a pluralistic approach to the political science discipline and debate. The editor particularly welcomes submissions that are inventive in their approach, cross traditional disciplinary boundaries, evaluate the relationship between domestic and international politics, or offer comparative perspectives.

Alternatif Politika is a tri-annual, “open access” scholarly journal and regularly published in February, June and October. It also prepares some special issues during the year. All articles published in this journal are free for everyone to read, download, copy, distribute, print, search, or link to the full texts of its articles. The journal does not have article processing charges or submission charges. The authors are not paid royalties.

The journal accepts submissions only by email:
alternatifpolitika@gmail.com

Alternatif Politika is abstracted and indexed in: *Worldwide Political Science Abstracts, Scientific Publications Index, Scientific Resources Database, Recent Science Index, Scholarly Journals Index, Directory of Academic Resources, Elite Scientific Journals Archive, Current Index to Scholarly Journals, Digital Journals Database, Academic Papers Database, Contemporary Research Index, EBSCO (including Political Science Complete, The Belt and Road Initiative Reference Source, Central & Eastern European Academic Source), ProQuest (including Sociological Abstracts, Political Science Complete, Political Science Database, Politics Collection, Social Science Premium Collection, Social Science Database, Social Services Abstracts), Index Islamicus, DOAJ (Directory of Open Access Journals), Columbia International Affairs Online (CIAO), European Reference Index for the Humanities and Social Sciences (ERIH PLUS), Central and Eastern European Online Library (CEEOL), Asian Science Citation Index, ULAKBİM TR Dizin, SOBIAD (Sosyal Bilimler Atıf Dizini), ASOS Index, ACAR Index, İdeal Online, Gesis Sowiport – Portal für Sozialwissenschaften, and MIAR (Information Matrix for the Analysis of Journals).*

---

alternatif politika

Cilt 18, Sayı 2, Haziran 2026

MAKALELER

ARAŞTIRMA MAKALELERİ

Geo-Ekonomik Güç Yaklaşımı Çerçevesinde Almanya'nın Çin ile İlişkileri: Alman Dış Politikasının Stratejik Muamması? Derviş Fikret ÜNAL, 157-182.

The Crisis of Representation and Populism: A Comparative Reading of Mouffe and Rosanvallon, İrem ÖZGÖREN KINLI, 183-206.

ERKEKLİK DOSYASI

Misafir Editörden, Selin AKYÜZ, 207-211.

Securing Manhood, Securitising Women: Fragile Masculinity in the Context of South Korea, Yeliz YILDIZ, Hatice Nursena YÜCEL & Vuslat Nur ŞAHİN-TEMEL, 212-245.

The Man, the State, and Hypermasculinity: The Gendered Reordering of International Order in Trump's National Security Strategy, Burcu SARI KARADEMİR, 246-278.

John McGahern'in Amongst Women Romanında Babalığın Poetikası Üzerinden Ulusal Egemenliğin Politikasını Okumak, Zübeyir SAVAŞ, 279-311.

Asimetrik Bir Siyasal Alan ve Bir Erkeklik Asimetrisi Olarak Definecilik, Osman ÖZARSLAN, 312-339.

STK Perspektifinden Erkeklerin Cinsiyet Eşitliğine Katılımı: Yaklaşımlar, Müdahaleler, Deneyimler ve Öneriler, Atilla BARUTÇU & Nurseli Yeşim SÜNBÜLOĞLU, 340-368.

---

alternatif politika

Volume 18, Issue 2, June 2026

ARTICLES

RESEARCH ARTICLES

Germany's Relations with China within the Framework of the Geo-Economic Power Approach: A Strategic Dilemma for German Foreign Policy? Derviş Fikret ÜNAL, 157-182.

The Crisis of Representation and Populism: A Comparative Reading of Mouffe and Rosanvallon, İrem ÖZGÖREN KINLI, 183-206.

MASCULINITY

From the Guest Editor, Selin AKYÜZ, 207-211.

Securing Manhood, Securitising Women: Fragile Masculinity in the Context of South Korea, Yeliz YILDIZ, Hatice Nursena YÜCEL & Vuslat Nur ŞAHİN-TEMEL, 212-245.

The Man, the State, and Hypermasculinity: The Gendered Reordering of International Order in Trump's National Security Strategy, Burcu SARI KARADEMİR, 246-278.

Reading the Politics of National Sovereignty Through the Poetics of Fatherhood in John McGahern's Amongst Women, Zübeyir SAVAŞ, 279-311.

Treasure Hunting as an Asymmetric Political Field and an Asymmetry of Masculinity, Osman ÖZARSLAN, 312-339.

NGOs' Perspectives on Men's Engagement in Gender Equality: Approaches, Interventions, Experiences, and Suggestions, Atilla BARUTÇU & Nurseli Yeşim SÜNBÜLOĞLU, 340-368.

**JEO-EKONOMİK GÜÇ YAKLAŞIMI ÇERÇEVESİNDE
ALMANYA’NIN ÇİN İLE İLİŞKİLERİ: ALMAN DIŞ
POLİTİKASININ STRATEJİK MUAMMASI?**

**GERMANY’S RELATIONS WITH CHINA WITHIN THE
FRAMEWORK OF THE GEO-ECONOMIC POWER
APPROACH: A STRATEGIC DILEMMA FOR GERMAN
FOREIGN POLICY?**

Derviş Fikret ÜNAL*

ÖZ

İkinci Dünya Savaşı sonrasında uyguladığı programla ekonomik mucize (*Wirtschaftswunder*) gerçekleştirerek savaşın dramatik sonuçlarını hızlı bir şekilde atlatan ve istikrarlı büyüme sergileyen Almanya Federal Cumhuriyeti günümüzde Avrupa’nın birinci, dünyanın üçüncü en büyük ekonomisi konumuna erişmiştir. Üretim tedarik zincirlerinin istikrarı ve küresel pazarlara erişimin sürdürülebilirliği, ihracata dayalı Alman ekonomisi bakımından önem teşkil etmektedir. Bu noktada, Almanya’nın en büyük ticari ortağı olan Çin ile ekonomik ve ticari ilişkileri öne çıkmaktadır. Ancak, küresel güç dengelerinin Rusya-Ukrayna savaşından ve ABD-Çin rekabetinden giderek daha fazla etkilendiği bir dönemde, Avrupa merkezli bir jeo-ekonomik güç olan Almanya’nın Çin ile ilişkilerinin geleceği sorgulanmaktadır. Gerhard Schröder’in Şansölyeliğinde 1998 yılında kurulan SPD-

* Dr., T.C. Dışişleri Bakanlığı, Ankara, Türkiye, unaldervis@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9565-7747>. Makale yazarın kendi görüş ve değerlendirmelerini yansıtmaktadır.

* Makale Geliş Tarihi / Article Received: 05.12.2025
Makale Kabul Tarihi / Article Accepted: 22.01.2026

Yeşiller Partisi koalisyonundan günümüze kadar geçen döneme yoğunlaşan bu makalede, Berlin'in Pekin ile ilişkilerine odaklanılarak ekonomik çıkarlar ve karşılıklı bağımlılık ile Alman karar alıcılar tarafından sıklıkla vurgulanan değerler temelli dış politika arasında kurmaya çalıştığı dengenin ne ölçüde başarılı olabildiği anlaşılmaya çalışılmaktadır. Almanya'nın Çin ile ilişkilerinin Alman dış politikasında bir nevi stratejik muamma oluşturup oluşturmadığı irdelenmektedir. Makalede, Rusya-Ukrayna savaşından edinilen derslerin ve ABD baskısının gölgesinde Almanya'nın mevcut küresel güç dağılımında jeo-ekonomik gücünü korumaya çalıştığı sonucuna varılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Almanya, Jeo-ekonomik Güç, Çin, ABD, Ulusal Güvenlik Stratejisi, Çin Stratejisi.

ABSTRACT

In the aftermath of World War II, the Federal Republic of Germany experienced a period of remarkable economic prosperity, often referred to as the *Wirtschaftswunder*, owing to the implementation of a series of strategic policies that enabled the nation to swiftly overcome the devastation of the war and achieve sustained economic growth. Recently, it has emerged as the largest economy in Europe and the third-largest economy globally. The stability of production supply chains and the sustainability of access to global markets are of paramount importance for the export-based German economy. In this regard, economic and trade relations with China, Germany's largest trading partner, are prominent. However, amid the Russia-Ukraine war and intensifying competition between the US and China, the future of China's relationship with Germany, a Europe-centered geopolitical power, is being called into question. This article focuses on the period from the establishment of the SPD-Green Party coalition in 1998 during Gerhard Schröder's chancellorship to the present day. It examines the extent to which Berlin has balanced its economic interests and mutual dependencies with Beijing with the values-based foreign policy frequently emphasized by German decision-makers. The article questions whether Germany's relations with China present a

strategic challenge to German foreign policy. Ultimately, the article concludes that, in the shadow of the lessons learned from the Russia-Ukraine war and US pressure, Germany is attempting to preserve its geo-economic power within the current global power distribution.

Keywords: Germany, Geo-economic Power, China, US, National Security Strategy, China Strategy.

GİRİŞ VE TARİHSEL ARKA PLAN

Nazi Almanyası'nın İkinci Dünya Savaşı'nı 1945 yılında kaybetmesiyle birlikte ABD, İngiltere ve Fransa tarafından işgal edilen Batı Almanya ile Sovyetler Birliği tarafından işgal edilen Doğu Almanya topraklarında 1949 yılında Almanya Federal Cumhuriyeti (AFC) ve Demokratik Alman Cumhuriyeti'nin (DAC) kurulması sonucunda Alman devleti ikiye bölünmüştür. Almanya'nın bölündüğü siyasi sınırlar aynı zamanda Soğuk Savaş'ın kapitalist ve sosyalist kutuplarının Orta Avrupa'da ayrıştığı sınırları teşkil etmiştir. Dolayısıyla, Soğuk Savaş dinamikleri iki Almanya'nın karşı kutupta yer alan ülkelerle ilişkilerini de derinden etkilemiştir.

Kapitalist blokta yer alan AFC, 1955-1967 yılları arasında dış politikada, Federal Dışişleri Bakanlığı'nın ilk Devlet Sekreteri Walter Hallstein'in adıyla anılan ve Hallstein Doktrini olarak bilinen tek Almanya politikasına bağlı kalmıştır. Anılan doktrine göre DAC'nin ayrı bir devlet olarak resmen tanınmasından imtina edilmiş; SSCB hariç, DAC ile diplomatik ilişki kuran devletlerle diplomatik ilişkilerin kesilmesi anlayışı benimsenmiştir. Buna göre AFC, Almanya'nın tek meşru halefi olarak kabul edilmiş ve iki Almanya'nın sadece AFC'nin liderliğinde yeniden birleşebileceği vurgulanmıştır. SSCB'nin uygulamadan istisna tutulması, Alman topraklarının bir bölümünü işgal etmesiyle gerekçelendirilmiştir (Wilczynski, 1981: 226).

Hallstein Doktrini çerçevesinde Çin Halk Cumhuriyeti'nin, kısaca Çin'in, 1950 yılında DAC ile diplomatik ilişkiler kurması nedeniyle, AFC başlangıçta Çin'i tanımamıştır. Bu durum, Willy Brandt (*Almanya Sosyal Demokrat Partisi-SPD*) hükümetinin 1969 yılında iktidara gelmesine ve Hallstein Doktrini yerine bu defa DAC ve diğer sosyalist ülkelerle ilişkilerin normalleştirilmesine dayanan yeni doğu politikasının (*Ostpolitik*) hayata geçirilmesine kadar devam etmiştir. Dönemin ABD Başkanı Richard Nixon ve Dışişleri Bakanı Henry Kissinger'ın 1972 yılında Pekin'i ziyaretiyle ABD-Çin ilişkilerinin yakınlaşmaya başlaması

bu süreçte önemli rol oynamıştır. Nitekim ziyaret sonrasında Bonn ve Pekin arasında resmi temasların önü açılmış; aynı yıl Federal Dışişleri Bakanı Walter Scheel (*Hür Demokrat Parti-FDP*) ve Çin Dışişleri Bakanı Ji Pengfei bir ortak bildiri imzalamış ve nihayetinde iki ülke arasında diplomatik ilişkiler kurularak, kısa süre içinde Büyükelçi değişimine karar verilmiştir (Bülbül, 2024: 802). Diplomatik ilişkilerin tesisiyle birlikte yıllık toplantılar ve hükümetlerarası danışma mekanizması gibi farklı formatlar aracılığıyla ikili ilişkiler derinleştirilmeye çalışılmıştır (Abdibaitova Pala, 2024: 770).

Öte yandan Deng Xiaoping'in 1978 yılından itibaren uygulamaya koyduğu reform ve dışa açılma politikası¹ sonrasında iki ülke arasındaki ekonomik ve ticari ilişkiler hızla ivme kazanmıştır. Deng'in Çin'i dışa açtığı andan itibaren Alman şirketleri bu ülkeye bir nevi akın etmiştir (Kampfner, 2020: 160). Ayrıca 1985 yılında, önce iki ülke arasında çifte vergilendirilmenin önlenmesine ilişkin anlaşmanın, sonra da -o zamanki adıyla- Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Çin arasında ticaret ve ekonomik iş birliği anlaşmasının imzalanması ekonomik ve ticari faaliyetlerin daha da yoğunlaşmasına imkân tanımıştır.

Bununla birlikte, iki ülke ilişkilerinin sorunsuz ilerlediğini söylemek güçtür. Çin yönetimine karşı 1987-1989 yılları arasında yaşanan Tibet isyanları ve 1989 yılındaki Tiananmen Meydanı protestoları nedeniyle öne çıkan insan hakları meseleleri AFC-Çin ilişkilerinde ilk kez gündeme gelerek anlaşmazlık konusu olmuştur (Bülbül, 2024: 804-805). Alman kamuoyunun da baskısıyla Çin'i kınayan ilk Batılı ülkeler arasında bulunan AFC'nin Dışişleri Bakanı Hans-Dietrich Genscher (FDP), Çin'i insan haklarına saygı duymaya ve barışçıl protestoları bastırmaktan vazgeçmeye çağırmıştır. AFC tarafından iki ülke arasındaki siyasi ve ekonomik iş birliği geçici olarak askıya alınmış, yüksek düzeyli resmi ziyaretler iptal edilmiş, Çin'e yönelik kalkınma yardımları dondurulmuş, ancak Çin'e ticari ambargo uygulanmamıştır.

Helmut Kohl (*Hristiyan Demokrat Birlik-CDU*) hükümeti, iki Almanya'nın yeniden birleşme sürecinde BM Güvenlik Konseyi'nin Daimî Üyesi Çin'in desteğini alma umuduyla Pekin'in "Tek Çin" politikasını desteklemiş; bu kapsamda, Tibet'in Çin'in bir parçası olduğunu açıkça belirtmiş ve Tayvan ile diplomatik ilişki kurmamıştır. Çin hükümeti ise birleşme sürecine destek vermiştir. İlişkilerin yeniden rayına girmesiyle birlikte Şansölye Kohl, Pekin'i

---

¹ Çin Devlet Başkanı Xi Jinping başkanlığında 2013 yılında düzenlenen Çin Komünist Partisi (ÇKP) genel kurul toplantısında, mevcut reform ve dışa açılma politikasının derinlemesine uygulanması kararı alınmıştır (CGTN Türkçe, 2024).

1993 yılında ziyaret etmiş ve böylece Tiananmen protestoları sonrasında Çin'e giden ilk Batılı politikacı olmuştur (Abdibaitova Pala, 2024: 773; Bülbül, 2024: 806).

Federal Meclis 1993 yılında yeni Asya politikası olarak adlandırılan "Federal Hükümet'in Asya Konsepti" (*Asien-Konzept der Bundesregierung*) başlıklı belgeyi onaylamış ve Çin'e yönelik yaptırımları sona erdirmiştir. Asya-Pasifik bölgesine yönelik ulusal politika belirleyen ilk AB üyesi olan Almanya, Çin'i Asya politikasının merkezine konumlandırmıştır. Bu atmosferde 1995 yılında Berlin'i ziyaret eden Jiang Zemin, Çin'den Almanya'yı ziyaret eden ilk Devlet Başkanı olmuştur (Keyvan, 2019: 266).

Bu tarihsel arka planda, Kissinger, Almanya'nın ortaya çıkışının 20. yüzyılda Avrupa'daki mevcut sisteme bir meydan okuma teşkil ettiğini, bunun Avrupa'nın hiçbir zaman tam olarak toparlanamadığı iki yıkıcı savaşı tetiklediğini ve Çin'in ortaya çıkışının da 21. yüzyılda benzer bir yapısal sorunu oluşturduğunu ileri sürmüştür (Kissinger, 2015: 367). Söz konusu iddianın gölgesinde, bu makalede öncelikle jeo-ekonomik güç kavramı incelenmekte ve Almanya'nın Çin ile ikili ilişkilerinin Alman dış politikasında "stratejik muamma" oluşturup oluşturmadığı sorgulanmaktadır. Bu bağlamda makalede, Berlin'in ekonomik çıkarlar ve karşılıklı bağımlılık ile değerler temelli dış politika söylemi arasında nasıl bir denge kurduğu ve bu dengenin Rusya-Ukrayna savaşı ve ABD-Çin rekabeti sonrasında nasıl dönüştüğü analiz edilmeye çalışılmaktadır. Son iki yüzyılın önde gelen uluslararası aktörleri arasında bulunan Almanya ve Çin arasındaki ilişkilerin kavramsal çerçevede irdelenmesinin dünya siyasetinde yaşanan gelişmelerin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlaması ümit edilmektedir.

1. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu çalışma, Almanya'nın Çin ile ilişkilerini jeo-ekonomik güç yaklaşımı çerçevesinde inceleyen nitel, açıklayıcı ve yorumlayıcı bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Araştırma sorusu, devletlerin dış politika tercihlerini nicel göstergelerden ziyade, stratejik belgeler, resmî söylemler ve politika pratikleri üzerinden anlamayı gerekli kıldığından, nitel yöntemin tercih edilmesi yöntemsel bakımdan zorunlu görülmüştür. Çalışma, Almanya'nın Çin politikasındaki süreklilikleri, kırılmaları ve söylemsel dönüşümleri ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Araştırmada temel yöntem olarak nitel doküman analizi kullanılmıştır. Devletlerin dış politika yönelimlerini kurumsal ve söylemsel düzeyde incelemeye

imkân tanıdığı değerlendirilen doküman analizinin, jeo-ekonomik güç gibi kavramsal olarak soyut, ancak politika belgelerinde somutlaşan yaklaşımların analizinde uygun bir yöntem sunduğu değerlendirilmektedir. Bu yöntemin, çalışmanın kuramsal çerçevesiyle (özellikle Edward Luttwak, Hans Kundnani ve Richard Rosecrance tarafından ortaya konulan argümanlarla) epistemolojik uyum içinde olduğu düşünülmektedir.

Almanya'nın Çin politikasındaki dönüşümü zamansal bir bütünlük içinde ele alabilmeyi teminen, karşılaştırmalı dönemsel analiz yaklaşımı da benimsenmiştir. Bu çerçevede, Şansöyelik görevi üstlenen Gerhard Schröder, Angela Merkel, Olaf Scholz ve Friedrich Merz dönemleri ayrı analitik bölümler olarak incelenmiş; her dönem, jeo-ekonomik araçların kullanımı, normatif söylemin ağırlığı ve karşılıklı bağımlılık algısı açısından birbirleriyle karşılaştırılmıştır. Böylece politika değişimi kişisel liderlik tercihlerine indirgenmeden, yapısal ve stratejik bağlam içinde değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Veri Türleri ve Kaynakların Niteliği

Çalışmada hem birincil hem de ikincil nitel veri kaynakları kullanılmıştır. Birincil veriler, Almanya Federal Hükümeti tarafından yayımlanan Ulusal Güvenlik Stratejisi (2023), Çin Stratejisi (2023), Hint-Pasifik Kılavuzu (2020) gibi resmî politika belgeleri ile Federal Bakanlık açıklamalarından oluşmaktadır. Bu belgeler, devletin Çin'e yönelik resmî tutumunu, tehdit algılarını ve stratejik önceliklerini doğrudan yansıttığı için analizin merkezine alınmıştır. İkincil veri kaynakları ise hakemli akademik dergilerde yayımlanan makaleler, saygın yayınevlerine ait monografiler, politika raporları ve güvenilir uluslararası medya kuruluşlarının analizlerinden oluşmaktadır.

Doküman Seçim Ölçütleri

Analize dâhil edilen dokümanların seçiminde, ilk olarak zaman aralığına odaklanılarak 1998-2025 yılları arası esas alınmıştır. Bu tarihsel kesit, Almanya'da Çin politikasının sistematik biçimde ekonomik araçlar üzerinden şekillenmeye başladığı dönemi kapsamakta ve güncel stratejik dönüşümleri içermektedir. İkinci olarak, dokümanların tematik uygunluğu temel ölçüt olarak belirlenmiştir. Almanya-Çin ilişkileri, jeo-ekonomik güç, karşılıklı bağımlılık, stratejik özerklik, risk azaltma (*de-risking*) ve normatif dış politika söylemiyle doğrudan ilişkili olmayan belgeler veri setine dâhil edilmemiştir. Üçüncü olarak, akademik kaynaklar açısından hakemli yayın, atıf sıklığı ve alan içi meşruiyet kriterleri gözetilmiştir. Bu yaklaşım, analizde kavramsal tutarlılığı ve akademik güvenilirliği artırmayı amaçlamaktadır.

Veri Analizi Süreci

Verilerin analizinde tümdengelimci tematik analiz yöntemi kullanılmıştır. Analitik çerçeve, jeo-ekonomik güç literatüründen hareketle önceden belirlenen ana temalar etrafında yapılandırılmıştır. Söz konusu temalar arasında ekonomik araçların stratejik kullanımı, karşılıklı bağımlılığın güvenlik riski olarak algılanması, normatif söylemin işlevi ve transatlantik baskının politika üzerindeki etkisi yer almaktadır. İncelenen belgeler belirlenen temalar doğrultusunda sistematik biçimde okunmuş ve dönemler arası karşılaştırma yoluyla söylemsel süreklilikler ve kırılmalar tespit edilmeye çalışılmıştır. Analiz süreci nicel kodlama yerine yorumlayıcı karşılaştırma esasına dayandırılmış, böylece politika belgelerinin bağlamı ve tarihsel arka planı korunmaya çaba gösterilmiştir.

Geçerlilik, Güvenilirlik ve Sınırlılıklar

Araştırmanın içsel geçerliliği, birincil ve ikincil kaynakların birlikte kullanılması ve farklı dönemlere ait belgelerin karşılaştırmalı analizine dayandırılmıştır. Yöntemsel şeffaflık ise doküman seçim ölçütlerinin ve analiz adımlarının açık biçimde tanımlanmasıyla sağlanmıştır. Bununla birlikte çalışma, nitel bir araştırma olması nedeniyle istatistiksel genelleme iddiası taşımamaktadır. Elde edilen bulgular, Almanya'nın Çin politikasını açıklamaya yönelik analitik genellemeler sunmakla birlikte, farklı vaka ve ülkelere doğrudan aktarılabirlik iddiasında bulunmamaktadır. Bu yöntemsel çerçeve, Almanya'nın Çin ile ilişkilerini normatif-çıkar ikilemine indirgemek yerine, jeo-ekonomik güç mantığı üzerinden bütüncül ve teorik olarak temellendirilmiş bir analiz sunmayı amaçlamaktadır.

2. ALMAN DIŞ POLİTİKASINDA JEO-EKONOMİK GÜÇ KAVRAMI

İkinci Dünya Savaşı'nın kaybedilmesi sonrasında işgal güçlerinin varlığı altında yeniden oluşturulan AFC dış politikası, ABD'nin etkisinde ve NATO'nun transatlantik çerçevesinde, Batılı müttefiklerle iş birliğine ve Avrupa'da bölgesel entegrasyona (*Westintegration*) dayandırılmıştır (Harnisch ve Maull, 2001: 1). Bu politika, kimine göre, çok taraflılığı, kurum inşasını ve uluslararası entegrasyonu teşvik eden ve ulusal ve uluslararası normlar aracılığıyla uluslararası ilişkilerde güç kullanımını kısıtlamaya çalışan özel bir dış

politika kimliği olan ‘sivil güç’ (*Zivilmacht*) kalıbına yerleşmiş ve 1990 yılındaki birleşmeden sonra da varlığını sürdürmüştür (Maull, 2000: 56).

Bununla birlikte Soğuk Savaş’ın sona ermesiyle, daha önce Demir Perde’nin ardında kalan Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin AB ve NATO’ya katılımlarının Almanya bakımından da kayda değer etkileri olmuştur. Bu süreç, Almanya’yı coğrafi ve jeo-ekonomik olarak AB’nin tam merkezine yerleştirerek konumunu ve önemini güçlendirmiştir (Fröhlich, 2017: 3). Bu yeni dönemde Orta ve Doğu Avrupa’da yer alan Sosyalist bloğun eski üyelerinin sorunları güvenlik kaygılarından ziyade, sosyo-ekonomik meselelerle tanımlanmaya başlanmıştır. Pazarlara erişim ve ticaretin serbestleştirilmesi, çevrenin korunması ve göç politikalarının koordinasyonu gibi konular öne çıkmıştır. Dönemin Şansölyesi Kohl (1982-1998), “Bu sorunlara Avrupa’nın vereceği cevap, Orta, Doğu ve Güneydoğu Avrupa ülkelerini Avrupa Topluluğu’na dâhil etmekten başka bir şey olamaz” demiştir. Sosyalist bloğun çökmesini müteakip, Almanya’nın Polonya, Çekoslovakya ve Macaristan ile imzaladığı ikili anlaşmalarda AB üyeliğini desteklemesi bu bağlamda değerlendirilebilir (Tewes, 2001: 12). AB ve NATO’nun genişleme süreçleriyle beraber Almanya’nın güvenlik çemberi daha da genişlemiş ve ihracata dayalı Alman ekonomisi için yeni pazarlara erişim imkânı sağlanmıştır.

SSCB’nin sona erdiği ve ABD’nin tek süper güç olarak kaldığı yeni uluslararası düzende Almanya’nın rolünü irdeleyen Dirk Messner, “kapsamlı küreselleşme” (*die umfassende Globalisierung*) sürecinin yaşanmakta olduğunu ve Almanya’nın bu süreçte şekillendirici güce (*Gestaltungsmacht*) sahip bulunduğunu kaydetmiştir. Messner, Almanya’nın ekonomik açıdan iyi bir durumda olduğunu; uluslararası ortakların, Almanya’dan uluslararası krizlerin üstesinden gelmesine ve küresel süreçlere büyük katkılar yapmasını beklediğini; bunun Almanya’ya hareket alanı sağladığını, ancak aynı zamanda yüksek talepler de getirdiğini belirtmiştir (Messner, 2015: 379-383). Böylelikle Almanya, Avrupa’nın yönetiminde, özellikle de makroekonomik yönetiminde merkezi jeo-ekonomik güç rolünü üstlenmiştir (Fröhlich, 2017: 5). AB üyesi olduğu yıllarda Birleşik Krallık’ın eski Ticaret ve Yatırım Devlet Bakanı Stephen Green (2011-2013), bahsi geçen rolün, yeni Avrupa uluslar birliğine sıkı sıkıya bağlı bir ülkenin [Almanya’nın] liderliği olduğunu ve herhangi bir siyasi kader duygusuyla değil, ekonomi tarafından kendisine dayatıldığını vurgulamıştır (Green, 2015).

Ancak, Almanya’nın üstlendiği ileri sürülen bu rol, kendi siyasi ve ekonomik gündemine fazlasıyla odaklandığı ve beklentileri karşılayamadığı

gerekçesiyle eleştirilere de konu olmuştur. Küresel finans krizi (2007-2008) ve AB'ye olumsuz etkileri bağlamında, Jürgen Habermas'a göre, Avrupa'nın ortasında, kendisiyle meşgul devin [Almanya'nın] solipsist (tekbenci) zihniyeti, AB'de istikrarsız bir hal alan statükonun korunmasını dahi garanti edememiştir (Habermas, 2010). Stefan Fröhlich ise, Almanya'nın merkezi jeo-ekonomik gücüne rağmen, Berlin'in Avro bölgesini daha istikrarlı bir ekonomik bütün haline getirmek için tavizler vermek zorunda kaldığını belirtmiştir (Fröhlich, 2017: 5). Bu eleştiriler ışığında, Almanya'nın uluslararası düzende ve Avrupa'da üstlendiği rolde jeo-ekonomik gücünün payının giderek artmakta olduğunu söylemek mümkündür.

Jeo-Ekonomik Güç Nedir?

Soğuk Savaş'ın sona ermesinin ardından, çeşitli nedenlerle bölgesel silahlı çatışmaların veya iç savaşların sürdüğü dünyanın talihsiz bölgeleri dışında, dünya siyasetinde askeri gücün öneminin giderek azaldığı; buna göre, artık herkesin ticari yöntemlerin askeri yöntemlerin yerini aldığı konusunda hemfikir olduğu (Luttwak, 1998: 125) yönünde görüşler de öne sürülmüştür. Bu durum, kimileri tarafından "jeo-ekonomi" kavramıyla karşılık bulmuştur. Devletler/devlet blokları arasındaki çatışmaların varlığını göz ardı etmeyen Edward Luttwak, jeo-ekonomiyi, çatışma mantığı ile ticari yöntemlerin karışımını tanımlamada aklına gelen en uygun kavram şeklinde açıklamaya çalışmıştır (Luttwak, 1998: 126). Bu doğrultuda, jeo-ekonomik güç, özetle askeri ve siyasi araçlardan ziyade ekonomik araçlara dayanan güç olarak tanımlanmıştır (Şahin, 2024: 33).

Çalışmasında uluslararası ilişkilerde gücün doğasında meydana gelen genel bir değişime değinen Luttwak, bu değişimin evrensel olacağını veya her yerde aynı hızda yaşanacağını iddia etmemektedir (Luttwak, 1998: 128). Bilakis, jeo-ekonominin -başka bir ifadeyle ticari yöntemlerin- Batı'da, özellikle AB içinde daha büyük bir rol oynaması beklenmektedir (Kundnani, 2011: 40). Luttwak'tan hareketle, Almanya'nın jeo-ekonomik bir güç olarak öne çıktığını belirten Hans Kundnani'ye göre, jeo-ekonomi kavramı, mali açıdan sorumlu ve sorumsuz ülkeler arasında görülen sıfır toplamlı rekabet söylemi bağlamında, AB içinde diğer üye devletlere kendi ekonomik tercihlerini dayatmaya daha istekli hale gelen Almanya'nın dış politikasını tanımlama ve açıklamada faydalı görülmektedir. Almanya'nın, ihracatının küresel rekabet gücüne zarar verebilecek ılımlı bir enflasyon artışını kabul etmediğini örnek veren Kundnani, bu durumun çevre ülkelerin büyüme kapasitesini zayıflatmasına ve AB'nin genel uyumunu tehdit etmesine rağmen, Berlin'in Avro bölgesinde kemer sıkma politikasının uygulanmasında ısrarcı davrandığını; Luttwak'ın deyişiyle,

Almanya'nın çatışma mantığı içinde ticari yöntemleri uyguladığını vurgulamaktadır (Kundnani, 2011: 41). Kundnani bir adım daha ileri giderek, Avrupa'daki tehlikenin, 1871 yılında Alman birliğinin sağlanmasının ardından Avrupa'da yaşanan çatışmaların jeo-ekonomik bir versiyonu olduğunu ileri sürmektedir (Kundnani, 2015: 161). Avrupa'daki yüzölçümü ve merkezi konumu (*Mittellage*) dikkate alındığında, Almanya'nın, (kendisine karşı) güç dengesi kurulması için çok güçlü, ancak (kendisinin) hegemonya oluşturmak için yeterince güçlü olmadığını belirten Kundnani, "Alman sorunu"nun jeopolitik açıdan çözülmüş gibi görünse de jeo-ekonomik bir biçimde yeniden ortaya çıktığını tartışmaktadır (Kundnani, 2011: 43).

Ticaret Devleti ve Jeo-Ekonomik Güç

Esasen jeo-ekonomik güç kavramı öncesinde de dış politikada ekonominin rolünü önceleyen görüş ve kavramlar ortaya atılmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında AFC ve Japonya'nın askeri genişleme yerine ihracat ve ticaretle güç elde etmeyi seçtiğini kaydeden Richard Rosecrance, "ticaret devleti" (*trading state*) kavramını geliştirmiştir. Buna göre, devletin gücü ve refahı savaş ve fetih yoluyla değil, ticaret ve ekonomik karşılıklı bağımlılık üzerinden sağlanmaya çalışılmaktadır (Rosecrance, 1986: 16-28). Rosecrance, AFC ve Japonya gibi büyük ve güçlü ülkelerin dünya siyasetinde ticaret yolunu seçtiklerini, geçmişten farklı olarak artık ulusal konumlarını toprak kazanımıyla güçlendirmeyi düşünmediklerini, bunun yerine dış ticaretle desteklenen ekonomik büyüme stratejilerini kullanarak refah düzeyini korumaya ve artırmaya çaba sarf ettiklerini savunmuştur (Rosecrance, 1986: 71).

Bununla beraber ticaret devleti kavramının uluslararası meseleleri açıklamada barışçıl ekonomik entegrasyon yaklaşımıyla sınırlı kalarak, Soğuk Savaş sonrası dönemde küresel düzeyde artan ekonomik rekabeti ve baskıyı açıklamada yetersiz kalabildiği görülmektedir. Jeo-ekonomik güç kavramı ise, devletlerin ekonomik araçları stratejik bir baskı aracı olarak kullanabildiği durumlara da yer vermektedir. Bu yönüyle jeo-ekonomik güç kavramının, Almanya'nın sahip olduğu ekonomik ve ticari gücün dış politika formasyonu ve uygulamalarındaki rolünün daha iyi anlaşılmasına imkân tanıdığı değerlendirilmektedir. Bu çalışmada, Almanya'nın Çin ile ilişkileri jeo-ekonomik güç kavramı üzerinden irdelenmeye çalışılmaktadır.

3. ALMANYA-ÇİN EKONOMİK VE TİCARİ İLİŞKİLERİ (1998-2025)

Soğuk Savaş sonrası dönemde üst düzey karar alıcılar tarafından Çin'e yönelik olarak izlenen "ticaret yoluyla değişim" (*Wandel durch Handel*) politikası

Alman iş dünyasının Çin pazarına akınında etkili olmuştur. Bu süreçte, Çin Almanya'dan otomobil, yüksek mühendislik ve know-how talep ederken, Almanya da güvenilir bir ortak ve yüz milyonlarca yeni tüketicinin bulunduğu bir pazar elde etmiştir (Kampfner, 2020: 160). Almanya tarihinde ilk kez iki sol eğilimli partinin (SPD ve Yeşiller Partisi) 1998 yılında koalisyon kurmasıyla, Almanya-Çin ilişkileri de yeni bir evreye girmiştir.

Gerhard Schröder Dönemi (1998-2005): Çek Defteri Diplomasisi?

Gerhard Schröder (SPD) liderliğindeki hükümetin işbaşı yapmasıyla birlikte ekonomik ve ticari meseleler gündemin üst sıralarında yer almış, tabiatıyla Çin ile ilişkileri güçlendirmenin en iyi yolu olarak görülen “ticaret yoluyla değişim” fikri benimsenmiştir. AB içinde 1999 yılında Avro bölgesinin oluşturulması sonrasında, ekonomik ve ticari rekabeti artırmak için yapısal reformlar yapan Almanya Avrupa'ya, Asya'ya ve özellikle de Çin'e yapılan ihracata giderek daha fazla bağımlı hale gelmiştir. Schröder hükümeti, dış politika hedeflerine ulaşmak amacıyla, çek defteri diplomasisi (*Scheckbuchdiplomatie*) yoluyla, askeri ve siyasi arayışlar yerine ekonomik araçları tercih etmiştir (Keyvan, 2019: 269).

Almanya dâhil, Batı'nın uzun süredir Çin'in Deng Xiaoping döneminden beri geniş kapsamlı siyasi, askeri ve ekonomik strateji izlediğini kabul etmek istemediği ve görmezden geldiği eleştirisinde bulunan Şansölye Schröder (Schöllgen ve Schröder, 2021: 96), yedi yıllık görev süresi boyunca pek çok kez iş insanları heyetiyle ziyarette bulunduğu Pekin'e yönelik olarak ekonomik ve ticari ilişkilerin ağırlıkta olduğu bir yaklaşım geliştirmiştir. Schröder yönetimi Çin'in Dünya Ticaret Örgütü'ne üyeliğini desteklemiş; Çin'in insan hakları uygulamalarında sessiz kalmayı tercih etmiş; 1989 yılında Tiananmen Meydanı'nda yaşanan olaylardan sonra uygulanmaya başlanan AB'nin Çin'e yönelik silah ambargosunun kaldırılmasına çalışmış (Algieri, 2008: 78; Abdibaitova Pala, 2024: 777) ve Tayvan'a “hassas malzemeler” (silahlar) satmaya devam edilmeyeceğini teyit etmiştir (Cabestan, 2008: 95).

Schröder'in Çin politikasıyla birlikte 2000'li yıllarda BASF ve Volkswagen gibi büyük Alman firmaları Çin'de fabrikalar kurmaya başlamıştır. Çoğu aile şirketi olan, 500'den az çalışanı ve 50 milyon Avro'dan az yıllık cirosu bulunan, Almanya'daki istihdamın yüzde 60'ını ve ülke GSYİH'nin yarısını oluşturan orta ölçekli firmalar (*Mittelstand*) da Çin'e yönelmiştir. Tedarikçi firmalar ise Çin'den gelen talep sayesinde adeta büyük bir patlama yaşamıştır (Kundnani, 2015: 119). Ekonomik ve ticari ilişkilerin güçlü rüzgârıyla, Almanya, Rusya'dan bile daha

önemli bir ortak olabilecek Çin ile giderek daha yakın ilişkiler geliştirmeye başlamıştır (Kundnani, 2015: 121).

Angela Merkel Dönemi (2005-2021): “Değerlere” Dayalı Dış Politikadan Ekonomik ve Ticari Çıkarlara

Almanya’da 2005 yılında düzenlenen genel seçimleri az bir farkla Schröder’in önünde tamamlayan ve SPD ile oluşturulan Büyük Koalisyon’un yeni lideri olan Angela Merkel (CDU), değerlere dayalı bir dış politikaya geri döneceğini vaat etmiş; bu bağlamda, 2006 yılında Çin’e karşı “daha eleştirel bir tavır sergileme cesaretini” göstereceğinin işaretlerini vermiştir (Kundnani, 2015: 122). Schröder’den farklı olarak AB tarafından uygulanan silah ambargosunun devamını destekleyen Merkel, insan hakları konusunda daha katı bir yaklaşım benimsemiş; diğer taraftan, Pekin’in itirazlarına rağmen, 2007 yılında Tibetlilerin siyasi ve manevi lideri olarak görülen Dalai Lama ile Berlin’de görüşmüştür (Abdibaitova Pala, 2024: 777). Bu görüşme, Berlin ve Pekin arasında siyasi krize yol açmıştır. Krizi yatıştırmak amacıyla, Federal Dışişleri Bakanı Frank-Walter Steinmeier’in (SPD), Tibet meselesi hakkında Çinli mevkidaşına gönderdiği ileri sürülen kamuoyuna açıklanmayan mektubunda, Tibet’in “Çin topraklarının bir parçası” olduğunun kabul edildiği ve “tek Çin politikası”na bağlı olduğunun bildirildiği iddia edilmiştir (Kundnani, 2015: 122).

2008 yılında dünya genelinde yaşanan ve güçlü etkileri Almanya’da da hissedilen finansal krizle birlikte ekonomik ve ticari ilişkiler Alman dış politikasının gündeminde daha fazla yer tutmaya başlamıştır. 2010-2012 yıllarında Avro bölgesinde yaşanan sorunlar buna ivme kazandırmıştır. Küresel mali sorunlara rağmen, Çin ekonomisinin büyümeye devam etmesi Alman şirketlerine önemli destek sağlamış ve Alman karar alıcıların Çin’in insan hakları siciline yönelik eleştirilerinin tonunu yumuşatmıştır. Çin’in 2001 yılında DTÖ’ye üye olması sonrasında hızlı bir ekonomik büyüme sergilediğini vurgulayan Merkel, Schröder gibi kendisinin de iş insanlarından müteşekkil bir heyetle yılda en az bir kez Çin’i ziyaret etmeye çalıştığını; 2006 yılında Çin’in Almanya’nın ihracatındaki payı yüzde 4,8 iken, bu rakamın Şansölyelik görevi sonunda [2021 yılında] yüzde 9,5’e ulaştığını belirtmiştir (Merkel, 2024: 559-560). Kundnani’ye göre, ekonomik çıkarlar tarafından yönlendirilen Almanya, Çin ve Rusya gibi dünyadaki otoriter güçlerle giderek daha yakın ilişkiler geliştirmiştir (Kundnani, 2015: 123). Almanya ve Çin arasında giderek büyüyen bu ilişki 2014 yılına gelindiğinde kapsamlı stratejik ortaklık statüsüne yükselmiştir. Bazısına göre, ikili ilişkilerin bu statüye yükselmesinin nedeni iklim değişikliği ve silahsızlanma gibi büyük sorunların hiçbirinin Pekin olmadan çözülememesidir (Abdibaitova Pala, 2024: 778).

Merkel, Çin Devlet Başkanı Xi Jinping ile insan hakları konusundaki görüşlerinin farklı olduğunu; Çin ile iş birliğinin bir realpolitik örneği teşkil ettiğini; ekonomik iş birliğinin Alman işyerlerini güvence altına aldığını ve diğer AB ülkelerinin de Çin'de yatırım yapmak için sağlanan güvenilir koşullara ilgi duyduğunu belirtmiştir (Merkel, 2024: 561-562). Bu çerçevede, Merkel'in öncelikle Almanya'nın Çin'deki devasa ekonomik çıkarlarını savunduğunu (Gu, 2022: 128) ve dış politika anlayışının jeo-ekonomik çıkarlara dayandığını söylemek mümkündür.

Bununla beraber Çin Devlet Başkanı Xi tarafından 2013 yılında kamuoyuyla paylaşılan ve kimileri tarafından 21. yüzyılın İpek Yolu ya da Çin'in dünyanın geri kalanı için hazırladığı Marshall Planı olarak görülen Kuşak ve Yol Girişimi'nin (KYG) Orta Avrupa'daki bitiş noktası Almanya'nın Duisburg kenti olarak belirlenmiştir. Girişimin ilanından bir yıl sonra Başkan Xi, Almanya'ya yaptığı devlet ziyareti sırasında, Duisburg'a da özel bir ziyarette bulunmuştur (Kampfner, 2020: 158). Merkel'e göre, KYG kapsamındaki projeler bir yandan birbirine bağlı bir dünyayı teşvik ederken, diğer yandan yaşanan gerçekler bazı ülkelerin, özellikle de Asya ve Afrika ülkelerinin, yatırımlarla bağlantılı maliyetler nedeniyle Çin ile mali bağımlılık içine girdiklerini ve böylece kendi egemenliklerini sınırladıklarını ileri sürmüştür (Merkel, 2024: 563).

KYG bağlamında Balkan ülkelerinin Çin'e borçlanması tartışmaları gölgesinde, AB Komisyonu tarafından 2016 yılında yayımlanan Çin Stratejisi'nde, o dönemki adıyla "Bir Kuşak Bir Yol" girişiminin arkasında büyük ölçüde ekonomik ve yerel kaygıların yattığı, ancak girişimin önemli jeostratejik sonuçlarının da olacağı kaydedilmiştir (AB Komisyonu, 2016: 10). Pekin'de 2017 yılında düzenlenen İpek Yolu Forumu'nun Nihai Bildirisi'nin, Almanya, Fransa ve İngiltere dâhil, foruma katılan tüm AB üye devletleri delegasyonları tarafından reddedilmesi, tarafların uyumsuz ticaret çıkarlarına ilişkin süregelen şüpheleri ortaya koymuştur (Kühnhardt, 2018: 7). Bu doğrultuda, AB tarafında, 2018 yılında bağlantısallık (*connectivity*) projeleri, 2021 yılında ise Küresel Geçit (*Global Gateway*) stratejisiyle özellikle ulaşım, dijital ve enerji projeleri ağırlık kazanmıştır. Böylelikle, "Almanyalı AB", Çin'in KYG girişimine Küresel Geçit stratejisiyle yanıt vermiştir. Bunun altında Almanya'nın Çin'i hem ticari bir ortak hem de ekonomik ve sistemik bir rakip olarak görmesi yatmaktadır (Ermağan, 2024: 163).

Öte yandan, hızla büyüyen Çinli şirketlerin Almanya'nın önde gelen ticari markalarını satın almaya başlaması soru işaretlerini artırmıştır. Örneğin, Çinli Midea firmasının 2016 yılında Alman endüstriyel otomasyon şirketi Kuka'nın

yüzde 90'ından fazlasını satın alması kamuoyunda ses getirmiş, hatta kimine göre Batı'ya bir tehdit olarak görülmüştür (Financial Times, 2019). Çinli yetkililerin Volkswagen tarafından kapatılması öngörülen fabrikaları satın almakla ilgilendiklerini açıklaması (O'Donnell ve Waldersee, 2025) bu "tehdit algısını" güçlendirmiştir. Çin'in Alman şirketlerini devralma girişimleri ülke sanayisinin Çin ile rekabetinde teknoloji kaybına uğrama riskini barındırmaktadır. Almanya, Çin'e yatırımlarında fikri mülkiyet haklarının yeterince korunamamasından, yasal belirsizlikten, hizmet sektörü kısıtlamalarından, yolsuzluk ve şeffaflık eksikliğinden rahatsızlık duymaktadır. Bu noktada, ABD de Çin'e teknoloji transferini sınırlaması yönünde Almanya'ya baskı yapmaktadır (Keyvan, 2019: 272). Sonuçta, Federal Meclis tarafından kabul edilen bir yasayla, Federal Hükümet, AB üyesi olmayan ülkelere ait şirketlerin, Alman şirketlerinin yüzde 10'undan fazlasını satın aldığı hassas sektörlerdeki tüm yatırımları inceleme ve gerektiğinde engelleme imkânı bulmuştur. Yasa, savunma ve güvenlik şirketleri ile enerji, elektrik ve telekomünikasyon gibi kritik altyapıları işleten işletmelerin yanı sıra medyayı da kapsamıştır (Kampfner, 2020: 162; Keyvan, 2019: 274).

Diğer taraftan, dönemin Federal Ekonomi ve Enerji Bakanı Peter Altmaier (CDU), Çin hakkında tespit ve değerlendirmelerin de yapıldığı Ulusal Sanayi Stratejisi 2030'u (*Nationale Industriestrategie 2030*) kamuoyuna açıklamıştır. Stratejiye göre, 2015 yılında "Made in China 2025" gündemini kabul eden Çin'in sanayi politikasında başarı kaydettiği, Çin'in 2023 yılına kadar yapay zekâ alanında küresel lider olmayı hedeflediği, Çin devlet şirketi CMG tarafından kurulan 15 milyar ABD Doları tutarındaki teknoloji fonuyla (*China New Era Technology Fund*) küresel çaptaki teknoloji şirketlerine yatırım yapılmasının planlandığı belirtilmiştir. Çin'in küresel ölçekte şirketlere sahip olduğu, önümüzdeki yıllarda tüm sanayi sektörlerinin bu şirketlerin teknolojik tekeli haline gelebileceği ve sonuç olarak, işleyen bir uluslararası rekabetin artık mümkün olamayacağı vurgulanmıştır (Federal Ekonomi ve Enerji Bakanlığı, 2019: 15). 2030 stratejisinin, ABD ve Çin'e güçlü bir odaklanma ve adı geçen ülkelere ekonomik/teknolojik bakımdan yetişememe endişesi taşıdığı yorumları yapılmış; mevcut sorunlara karşı yeterince somut fikirler sunmadığı, sanayide alınacak tedbirlerin bütüncül olmadığı, mevcut siyasi konjonktürün dikkate alınmadığı ve sürdürülebilir ve genel olarak başarılı bir yol haritası sunmadığı eleştirileri yöneltilmiştir (Maier, 2019). Strateji bağlamında, dönemin Federal Dışişleri Bakanı Heiko Maas'ın (SPD) "Çin gelecekteki süper güç" şeklindeki açıklaması (Yücel, 2024: 313) dikkat çekmiştir.

Ayrıca, Çin’de patlak veren ve tüm dünyayı etkisi altına alan koronavirüs salgını tartışmaları altında, Federal Hükümet tarafından 2 Eylül 2020 tarihinde kamuoyuyla paylaşılan Hint-Pasifik Kılavuzu (*Leitlinien zum Indo-Pazifik*) doğrultusunda, bölge ülkeleriyle serbest ticaret anlaşmaları imzalanmış ve yatırım iş birliklerine gidilmiştir. Kılavuz, bölge bağlamında deniz yollarının serbestliği, açık piyasa ve serbest ticaret, dijitalleşme ve bağlantısallık konularına da öncelik atfetmiştir (Federal Hükümet, 2020: 11-12). Hanayi’ye göre, Berlin’in bölgeye yönelik strateji geliştirmesi Almanya’nın ve genel olarak AB’nin son dönemde jeopolitik ve jeostratejik yaklaşımından kaynaklanmış ve Çin’in bölgede giderek artan siyasi ve ekonomik etkisini engelleme amacı taşımıştır. ABD, Avustralya, Japonya ve Hindistan’ı takiben, Asya-Pasifik yerine Hint-Pasifik stratejisi belirlemesi dahi Çin’e bir yanıt şeklinde algılanmıştır (Hanayi, 2020).

Olaf Scholz Dönemi (2021-2025): Rusya-Ukrayna Savaşı Gölgesinde Yeni Stratejiler

Şansölye Merkel’den sonraki yönetimi belirleyen ve 26 Eylül 2021 tarihinde düzenlenen genel seçimlerden SPD’nin Şansölye adayı Scholz galip çıkmıştır. SPD, Yeşiller Partisi ve FDP heyetleri arasında yapılan görüşmelerin olumlu neticelenmesi sonrasında kurulan Scholz Kabinesi, 8 Aralık 2021 tarihinde Federal Meclis’te güvenoyu alarak göreve başlamıştır. Yeni hükümet de Almanya’nın ekonomi ve ticaret ağırlıklı Çin politikasının değişmeyeceğinin sinyallerini vermiştir. Şansölye Scholz’un geniş bir iş insanı heyetiyle Kasım 2022’de Pekin’i ziyareti ilişkilere verilen önemin göstergesi olarak yorumlanmıştır (Ermağan, 2024: 162).

Bununla birlikte koalisyonda Yeşiller Partisi’ne bırakılan Federal Dışişleri Bakanlığı’na göre, Almanya ve Çin arasındaki güçlü ilişkilere rağmen, bazı temel görüş ayrılıkları bulunduğu vurgulanmıştır. Özellikle insan hakları, kişisel özgürlükler ve uluslararası hukuk, uluslararası düzen ve çok taraflılığın yorumlanmasıyla ilgili konular öne çıkarılmış; Çin’in Avrupa şirketleri ve ürünleri için pazarlarını daha açık hale getirmesinin Almanya bakımından öncelikli çıkarlar arasında yer aldığı kaydedilmiştir (Federal Dışişleri Bakanlığı, 2024).

Diğer taraftan, Scholz kabinesinin işbaşı yapmasından kısa bir süre sonra, Rusya’nın 24 Şubat 2022 tarihinde Ukrayna’ya “özel askeri operasyon” başlatması hükümetin ilk büyük sınavı olmuştur. Federal Meclis’te 27 Şubat 2022 tarihinde gerçekleştirilen Ukrayna konulu özel oturumda hitap eden Scholz, yaşanan süreci çağ dönümü (*Zeitenwende*) olarak nitelemiş; bu

doğrultuda, Alman dış ve güvenlik politikalarının kapsamlı biçimde gözden geçirileceğinin işaretini vermiştir. Politika belgeleri bakımından bunun ilk somut meyvesi ise, Federal Kabine tarafından 14 Haziran 2023 tarihinde kamuoyuyla paylaşılan ilk Ulusal Güvenlik Stratejisi (*Nationale Sicherheitsstrategie*) olmuştur.

Almanya'nın Ulusal Güvenlik Stratejisi'nde Çin

Belgede Rusya'ya odaklanılmakla beraber Çin'e de değinilerek, mevcut uluslararası durumda Çin bir ortak (*Partner*), rakip (*Wettbewerber*) ve sistemik rakip (*systemischer Rivale*) olarak tanımlanmıştır (Federal Savunma Bakanlığı, 2023: 11-12 ve 23). Buna göre, Çin hakkında net bir tutum belirlenmemiş ve belgede gelecekte ilişkilerin seyrine yönelik projeksiyonlarda bulunulmamıştır. Almanya'nın yıllardır Çin'e yaptığı doğrudan yatırımların ve iki ülke arasındaki mevcut ekonomik ve ticari faaliyetlerin büyüklüğünün Çin'i bir tehdit olarak tanımlamaktan imtina edilmesinde etkili olabileceği düşünülmektedir (Marsh, 2024). Ayrıca, Almanya'nın, Çin'den ziyade, Rusya'yla bölgesel rakip olduğu da değerlendirilmektedir (Sakaki vd., 2020: 190). Bununla birlikte savaşın başlamasını müteakip, Çin'in Batı tarafından Rusya'ya karşı uygulanan yaptırımlara katılmaması, Rus yönetimini eleştirmekten ve karşısına almaktan uzak durması, hatta mevcut ikili ilişkilerini daha da geliştirmesi Berlin'de hoşnutsuzluğa sebep olmuştur. Çin'in de Tayvan'ı işgal edebileceği endişesiyle (Detjen, 2022) artan bu hoşnutsuzluk,² dönemin Federal Dışişleri Bakanı Annalena Baerbock'un (Yeşiller Partisi) Nisan 2023'te Pekin'i, Çinli mevkidaşı Qin Gang'ın Mayıs 2023'te Berlin'i ziyareti sırasında düzenlenen basın toplantılarında kamuoyuna yansımıştır. Bu toplantıların Almanya-Çin ilişkilerinin bağlam, dil ve öncelikler bakımından ne kadar değiştiğini açıkça ortaya koyduğu yorumları yapılmıştır (Godehardt, 2024: 11).

Almanya'nın Çin Stratejisi

Federal Hükümet, Ulusal Güvenlik Stratejisi sonrasında, ilk kapsamlı Çin Stratejisini (*China-Strategie der Bundesregierung*) 13 Temmuz 2023 tarihinde açıklamıştır. Stratejiyle birlikte Pekin ile ilişkilere yönelik politikanın

² Madrid'de 2022 yılında düzenlenen NATO Zirvesi'nde kabul edilen Stratejik Konsept'te, "Çin Halk Cumhuriyeti'nin hedefleri ve zorlayıcı politikaları çıkarlarımıza, güvenliğimize ve değerlerimize meydan okumaktadır" denilmektedir (NATO, 2022: 5). Pekin yönetiminin Doğu Çin Denizi'nde "Dış Hatlarda Aktif Stratejik Karşı Saldırlar Konsepti" politikasını uygulamaya koyması, Güney Çin Denizi'nde misilleme yeteneklerini geliştirmesi ve Hint Okyanusu bölgesinde yakın ilişkiler kurduğu bazı devletlerin limanlarına ve askeri teknolojiye yoğun yatırımlar yapması (Kozanhan, 2024: 261) Batı dünyasında kaygıları artırmaktadır. Detjen'in Bakan Baerbock ile mülakatında, Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısından hareketle, Çin'in de Tayvan'ı işgal edebileceği çıkarımında bulunmaktadır.

netleştirilmesi ve federal kurumlar arasında daha bütüncül bir anlayış geliştirilmesi hedeflenmiştir. Bazı önemli saptamalarda bulunan söz konusu belgede, Çin'in ekonomi stratejisinin uluslararası üretim zincirlerini Çin'e daha fazla bağımlı kılmak, Çin'i ise diğer ülkelere daha az bağımlı yapmak olduğu; Pekin yönetiminin dış politik çıkarlarını çok daha iddialı şekilde takip ettiği; kurallara dayalı uluslararası düzeni çeşitli yöntemlerle yeniden biçimlendirmeye çalıştığı; bunun, Avrupa ve küresel güvenlik üzerinde etkisinin bulunduğu belirtilmiş; Ulusal Güvenlik Stratejisi'nde de kaydedildiği üzere, Çin'in bir ortak, rakip ve sistemik rakip olduğu yinelenmiş ve Çin Stratejisi'nin, AB'nin Çin'e yönelik ortak politikasına dayandırıldığı vurgulanmıştır (Federal Hükümet, 2023: 8).

Belgede, Çin'in Almanya'nın en büyük ticari ortağı olduğu, Çin'in Avrupa'ya olan bağımlılığı sürekli olarak azalırken, son yıllarda Almanya'nın Çin'e bağımlılığının büyük ölçüde arttığı; bu bağlamda acil olarak risk azaltılmasına ihtiyaç duyulduğu; Çin'in kasıtlı olarak ekonomik gücünü siyasi amaçları için kullandığı; öte yandan, ABD'den sonra en büyük askeri harcamayı yaptığı ve gemi ve denizaltı sayısı bakımından en büyük deniz gücüne sahip bulunduğu belirtilmektedir (Federal Hükümet, 2023: 9-10). Bu noktada, Çin'in uzay istasyonu inşa ettiği ve 5G iletişim uydularını fırlatma kapasitesine sahip olduğu da not edilmelidir. Nitekim günümüzde Çin 5G teknolojisinde ve kuantum iletişimde dünya liderliğini elinde tutmaktadır. Ayrıca, Çin'in ileri derecede siber kabiliyetleri ve siber ordusu da bulunmaktadır (Yücel, 2024: 299).

Bu tabloda, Almanya'nın Çin ile ekonomik ve ticari bağlarını koparmak yerine Çin'e ekonomik bağımlılığını yönetilebilir düzeye indirme stratejisi benimsediği düşünülmektedir. Savaş öncesinde Alman endüstrisinin Rusya'ya olan enerji bağımlılığı da bu stratejide etkili olmuştur. Bu doğrultuda çeşitli sektörlerde kullanılan nadir elementler ve lityum bataryaları gibi kritik malzemelere olan bağımlılığın sebep olduğu riskin azaltılması (*de-risking*) hedeflenmiştir. Bu hedef, belgenin birçok başlığı altında yinelenmiştir (Federal Hükümet, 2023: 25, 34 ve 37). Hükümet tarafından özellikle altyapı ve teknoloji sektörlerinde Çin yatırımlarına yönelik daha sıkı düzenlemeler getirilmiştir. Çinli COSCO şirketinin Hamburg limanına yatırımlarına getirilen sınırlamalar ve Dortmund merkezli çip üreticisi Elmos'un Çinli bir şirket tarafından satın alınmasının engellenmesi (Godehardt, 2024: 20) bu yönde örnek verilebilir.

Rusya-Ukrayna savaşının başlamasıyla birlikte Alman ekonomisinin Rus enerji kaynaklarına olan bağımlılığının azaltılması hükümet gündeminin üst sıralarında yer almıştır. Rusya'ya atıfla, Federal Dışişleri Bakanı Baerbock, Çin bağlamında "aynı hatayı tekrar yapmamalıyız" demiştir (Godehardt, 2024: 20).

Rus tecrübesinden edinilen derslerin ışığında, benzer bir durumun gelecekte Çin'le yaşanması endişesi doğmuş ve böyle bir senaryoya karşı adımlar atılmıştır. Scholz döneminde açıklanan Almanya'nın ilk Ulusal Güvenlik Stratejisi'nin yanı sıra, münhasıran Çin ile ilgili kapsamlı bir strateji yayımlanması bu bakımdan önemlidir. Almanya'nın Çin Stratejisi geçmişe nazaran kapsamlı bir politika belirlemiş ve yöntemlerini netleştirmiştir. Stratejide, AB bünyesinde ortak Çin politikası geliştirilmesine geniş şekilde yer verilmiş ve bu argüman güçlü biçimde savunulmuştur (Federal Hükümet, 2023: 36-45). Bu durum jeo-ekonomik güç Almanya'nın dış politika tercihlerini diğer AB ülkelerine kabul ettirmeye daha istekli olduğu iddiasına (Kundnani, 2011: 41) güncel bir örnek teşkil etmiştir.

Scholz hükümeti döneminde atılan bu adımların ekonomik ve ticari ilişkilere yansımaları incelendiğinde, Almanya tarafından Çin'e yapılan doğrudan yatırımlar ile ikili ticaret hacmi rakamları öne çıkmaktadır. Almanya, AB ülkelerinin 2022 yılında Çin'e yaptığı doğrudan yatırımların yüzde 71'ini, 2023 yılında yüzde 62'sini, 2024 yılında ise yüzde 45'ini tek başına karşılamıştır. BMW, Volkswagen, Continental, BASF ve Bosch gibi büyük Alman firmaları Çin'e en çok doğrudan yatırımda bulunan şirketler arasında yer almıştır (Kratz vd., 2024; Interesse, 2025). Bu çerçevede, Çin'e yapılan doğrudan yatırımlarda Almanya'nın AB ülkeleri içindeki payının önemli ölçüde azaldığını söylemek mümkündür. Buna karşın, ikili ticaret hacmi 2023 yılında 250 milyar Avro'yu aşarak zirve yapmış ve Çin, Almanya'nın en büyük ticaret ortağı olmuştur (Federal Dışişleri Bakanlığı, 2024). 2024 yılında ise ikili ticaret hacmi 246 milyar Avro olarak kayda girmiştir (Interesse, 2025). Yüksek ikili ticaret hacminin korunmasında 5.000'den fazla Alman firmasının Çin'de, 1.000'den fazla Çinli firmanın da Almanya'da faaliyet göstermesinin (Federal Hükümet, 2023: 20; Yücel, 2024: 286) etkili olduğu düşünülmektedir.

Friedrich Merz Dönemi: ABD Etkisinde Korumacı Jeo-Ekonomik Güce Doğru?

ABD'de 5 Kasım 2024 tarihinde düzenlenen başkanlık seçimlerini, daha önceki başkanlık döneminde (2016-2020) Çin ile ekonomik ve ticari rekabeti öne çıkaran Cumhuriyetçilerin adayı Donald Trump'ın kazanması, özellikle korumacı gümrük tarifeleri marifetiyle, Çin'e karşı daha katı bir yaklaşım sergileneceği beklentisini artırmıştır. Trump'ın görevi devralması sonrasında Çin'e uygulanan tarifelerin dramatik bir şekilde yükseltileceğine dair açıklamalar yapılmıştır (Jansen, 2025). ABD yönetimlerinin Çin'e yönelik politikalarının Almanya-Çin ilişkileri üzerindeki etkisinin giderek önem kazanan bir faktör olduğu gözlenmektedir. Eski Şansölye Schröder'e göre gerek Donald Trump ve

Cumhuriyetçiler gerekse Joe Biden ve Demokratlar Çin'i en büyük ekonomik ve stratejik zorluk olarak görmektedir (Schöllgen ve Schröder, 2021: 88-89). Bu durum, Çin'i, Amerikan siyasetinde ve küresel siyasette önde gelen başlıklardan biri haline getirmekte, dolayısıyla Almanya'yı da etkilemektedir.

Öte yandan, Scholz hükümetinde yaşanan sorunlar neticesinde erken seçim kararı alınmasıyla 23 Şubat 2025 tarihinde yapılan genel seçimleri CDU'nun adayı Friedrich Merz kazanmış ve Şansölye Merz liderliğinde Büyük Koalisyon (CDU-SPD) kurularak yeni yönetim göreve başlamıştır. Şansölye olmadan önce de dış politika ve güvenlik konularında pek çok açıklama ve analizde bulunan ve konuşmalarında uluslararası ilişkiler, Çin, ABD, Rusya ve AB gibi konulara değinen (Resing, 2025: 238) Merz, Merkel hükümetinin devam ettiği sırada, 2021 yılında yaptığı bir açıklamada, Alman şirketlerini, Çin ile ticari ilişkilerine fazla bağımlı kalmamaları konusunda uyarılmış; hükümetten yeni bir Çin stratejisi geliştirilmesini talep etmiş; Almanya'nın Çin politikasında sadece ABD ile değil, aynı zamanda İngiltere, Japonya, Kanada, Avustralya ve Yeni Zelanda ile iş birliği yapması gerektiğini söylemiş ve Alman ekonomisinin Çin'e bağımlılığını "çok büyük" olarak nitelendirmiştir (Dieter, 2021: 96).

Merz, CDU liderliğini üstlendikten sonra, partisine yakınlığıyla bilinen Konrad Adenauer Vakfı Akademisi'nde yaptığı hitapta ise dış politika önceliklerine ilişkin bazı ipuçları vermiştir. Merz, Almanya'nın AB'de ve transatlantik ittifakın çıkarları doğrultusunda aktif bir liderlik rolü üstlenmesi ve mevcut ortaklıklarını güçlendirmesi gerektiğini, ancak ülkesinin şu anda itici güçten ziyade, sürüklenen taraf olduğunu kaydetmiştir. Merz'e göre, Almanya'nın stratejisi çıkarları ve değerleri tanımlamalı, Avrupa ve dünyadaki konumunu belirlemeli ve özellikle Çin ile ilişkileri netleştirmelidir (Merz, 2023: 4-6). Merz ayrıca, Çin, Rusya, İran ve Kuzey Kore'nin dünyayı kendi çıkarları doğrultusunda değiştirmeye çalıştığını; bu ülkelerin kurallara dayalı uluslararası düzeni zayıflatmayı ve en azından bölgesel ve mümkün olduğunda uluslararası alanda siyasi üstünlüğü sağlamayı amaçladığını belirtmiş, bu sistemik rekabetin demokratik Batı tarafından aranan bir şey olmadığını, kendilerine dayatıldığını ileri sürmüştür (Merz, 2023: 6-7).

Merz döneminde ABD ile ilişkilerin güçlendirilmesi ve Çin'e olan ekonomik bağımlılığın azaltılması temel öncelikler arasında görülmektedir. Bu noktada, önümüzdeki dönemde Berlin'in Çin politikasında üç ana eksenin öne çıkması beklenmektedir. Bunlar; *üretimde stratejik çeşitlendirme* (halihazırda Çin'e bağımlı tedarik zincirlerinin kademeli olarak Hindistan ve Güneydoğu Asya ülkelerine kaydırılması), *teknolojik rekabet* (kritik teknolojilerde Çin'e karşı rekabet

gücünün artırılması) ve *normatif baskı* (insan hakları, siber güvenlik ve uluslararası hukuk alanlarında daha eleştirel bir yaklaşım ve dil benimsenmesi) şeklinde özetlenebilir.

Üretimde stratejik çeşitlendirme süreci, Merkel döneminde kamuoyuyla paylaşılan Hint-Pasifik Kılavuzu'yla da uyumlu olarak, Alman endüstrisi bakımından hayati önem taşıyan tedarik ürünlerinin farklı ülke ve coğrafyalardan temin edilmesine imkân tanımaktadır. ABD'nin de etkisiyle, Merz hükümetinin *teknolojik rekabette* önemli yer tutan kritik sektörlerde Çinli firmalara giderek daha az yer vermesi öngörülmektedir. Ülkedeki yoğun tartışmaların ardından, 2024 yılında varılan anlaşmanın uygulanma süreci bu minvalde örnek verilebilir. Anlaşmaya göre, Almanya'daki mobil operatörleri, 2029 yılı sonuna kadar, Çinli Huawei ve ZTE firmalarının 5G ağ yönetim sistemlerindeki kritik işlevlerini diğer üreticilerle değiştirmekle yükümlü kılınmıştır (Federal İçişleri Bakanlığı, 2024). Merz yönetiminin bu süreçte insan hakları, siber güvenlik ve uluslararası hukuk meselelerinde Çin'e daha eleştirel yaklaşması da beklenebilecektir. Bu beklenti, Alman karar alıcıların "Batılı değerler" söylemleriyle de uyumludur. Ancak, "Avrupa modelini" kabul etmek istemeyen Çin'e (Yılmaz, 2025: 10) Almanya'nın *normatif baskısı* uygulamasının istenilen sonuçları verip vermeyeceği cevabı belirsiz bir soru teşkil etmektedir.

Sonuç olarak, Merz hükümetinin, AB ve NATO içinde ABD eksenli stratejik çizgiye daha yakın bir konum alması beklenmektedir. Bu durum, tabiatıyla Almanya'nın Çin politikasını da doğrudan etkileme potansiyeline sahiptir. Jeo-ekonomik araçlar, transatlantik ortaklık ve normatif diplomasi ekseninde şekillenecek olan bu politika, Almanya'nın hem ekonomik çıkarlarını hem de güvenlik kaygılarını dengelemeyi amaçlayacaktır.

4. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Almanya'nın Çin ile ilişkileri, klasik diplomatik yöntemlerin ve askeri araçların yerine ekonomik ve ticari enstrümanların ön plana çıktığı jeo-ekonomik güç yaklaşımının tipik bir örneğini sunmaktadır. Soğuk Savaş sonrası dönemde Almanya, küresel ölçekte üretim zincirlerinin merkezine yerleşerek ekonomik refahını sürdürebilmek için dış politikasını giderek daha fazla ticari çıkarlar ekseninde şekillendirmiştir. Ancak bu durum, Berlin açısından hem stratejik fırsatlar hem de bağımlılık riskleri doğurmuştur.

Schröder döneminde ekonomik diplomasi ve ticaret yoluyla değişim politikası Çin pazarına yoğun açılımı beraberinde getirirken, insan hakları ve normatif değerlere ilişkin tartışmalar arka planda kalmıştır. Merkel döneminde

bu denge yeniden tanımlanmış, değerlere dayalı dış politika söylemi korunmakla birlikte ekonomik ve ticari çıkarlar önceliğini sürdürmüştür. Bu süreçte Almanya, Çin ile kapsamlı stratejik ortaklık düzeyine ulaşarak karşılıklı bağımlılığın en yüksek seviyesine erişmiştir.

Rusya-Ukrayna savaşının Avrupa güvenlik ve savunma mimarisinde neden olduğu derin sarsıntıların etkisiyle Scholz döneminde hazırlanan Ulusal Güvenlik Stratejisi ve Çin Stratejisi, Almanya'nın Pekin'e yönelik tutumunu "ortak-rakip-sistemik rakip" üçlemesi altında tanımlamış ve tamamen kopuş yerine risk azaltma yaklaşımını benimsemiştir. Bu yönüyle Berlin, ekonomik ve ticari ilişkileri sürdürürken stratejik özerkliğini koruma çabası içinde de olmuştur.

2025 yılında göreve gelen Merz hükümetinin Çin bağlamındaki önceliklerinde transatlantik çizginin daha belirgin olduğu gözlenmektedir. Tedarik zincirlerinde stratejik çeşitlendirmeye, teknoloji sektörlerinde Çin'e olan bağımlılığı azaltmaya ve normatif baskıya ağırlık verilen bu yaklaşımın ABD'nin küresel stratejileriyle daha uyumlu, fakat genel olarak Avrupa'nın özerk jeo-ekonomik pozisyonu bakımından sınırlayıcı nitelikte olabileceği değerlendirilmektedir. Dolayısıyla Almanya, Çin ile ilişkilerinde "jeo-ekonomik güç" rolünü sürdürürken, Washington'un yönlendirdiği yeni bir korumacı jeo-ekonomik paradigmaya kayma riskiyle karşı karşıya kalabilecektir.

Sonuç olarak, Almanya'nın Çin politikasında ekonomi merkezli rasyonalite ile değerler temelli normatif dış politika anlayışı arasında bir gerilim olduğu görülmektedir. Bu gerilimin, Alman dış politikasının stratejik muammasının kaynağını oluşturduğu düşünülmektedir. Almanya'nın önümüzdeki dönemde jeo-ekonomik gücünü sürdürebilir kılmasının, Çin ile ekonomik bağımlılığı yönetilebilir düzeyde tutarken, AB içinde ortak stratejiler geliştirme ve transatlantik ilişkilerde özerk hareket alanını koruyabilme becerisine bağlı olacağı değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

AB Komisyonu (2016), Elements for a new EU Strategy on China (Brüksel): 1-19, https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/joint_communication_to_the_european_parliament_and_the_council_-_elements_for_a_new_eu_strategy_on_china.pdf (29.10.2025).

Abdibaitova Pala, Burulkan (2024), “Çin Halk Cumhuriyeti-Almanya ilişkileri”, Çaşın, Mesut Hakkı, Sina Kısacık ve Can Donduran (Der.), 21. Yüzyılda Bütün Boyutlarıyla Çin Halk Cumhuriyeti 2. Cilt (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık): 769-792.

Algieri, Franco (2008), “It’s the system that matters: Institutionalization and making of EU policy toward China”, Shambaugh, David, Eberhard Sandschneider ve Zhou Hong (Der.), China-Europe Relations: Perceptions, Policies and Prospects (Oxon: Routledge): 65-83.

Bülbül, Ahmet (2024), “Değerler ve Çıkarlar Arasında Almanya-Çin ilişkileri”, Çaşın, Mesut Hakkı, Sina Kısacık ve Can Donduran (Der.), 21. Yüzyılda Bütün Boyutlarıyla Çin Halk Cumhuriyeti 2. Cilt (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık): 793-826.

Cabestan, Jean-Pierre (2008), “The Taiwan issue in Europe-China relations: An irritant more than leverage”, Shambaugh, David, Eberhard Sandschneider ve Zhou Hong (Der.), China-Europe Relations: Perceptions, Policies and Prospects (Oxon: Routledge): 84-101.

CGTN Türkçe (2024), “Yeni Dönemde Çin’in Reform Politikaları (1)”, <https://turkish.cri.cn/2024/07/12/ARTIzAdQyuuCIVYPWR0yqupJ240712.shtml> (17.01.2025).

Detjen, Stephan (2022), “Besorgnis wegen möglicher Invasion Chinas in Taiwan – Annalena Baerbock im Gespräch mit Stephan Detjen”, Deutschlandfunk, <https://www.deutschlandfunk.de/annalena-baerbock-china-taiwan-tuerkei-syrien-100.html> (29.10.2025).

Dieter, Heribert (2021), “A Club of Democratic Market Economies in Response to China’s Mercantilism?”, Maihold, Günther, Stefan Mair, Melanie Müller, Judith Vorrath ve Christian Wagner (Der.), German Foreign Policy in Transition: Volatile Conditions, New Momentum (SWP Research Paper 10, Berlin): 95-98.

Ermağan, İsmail (2024), Çeşitli Konular Üzerinden Yakın Dönemde Almanya (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık).

Federal Dışişleri Bakanlığı (2024), Deutschland und China: Bilaterale Beziehungen, <https://www.auswaertiges-amt.de/de/service/laender/china-node/bilateral-200472> (08.01.2025).

Federal Ekonomi ve Enerji Bakanlığı (2019), Schlaglichter der Wirtschaftspolitik (Frankfurt: Druck- und Verlagshaus Zarbock).

Federal Hükümet (2020), Leitlinien zum Indo-Pazifik & Deutschland-Europa-Asien: Das 21. Jahrhundert Gemeinsam Gestalten, <https://www.auswaertiges-amt.de/resource/blob/2380500/33f978a9d4f511942c241eb4602086c1/200901-indo-pazifik-leitlinien-1--data.pdf> (07.01.2025).

Federal Hükümet (2023), Strategy on China of the Government of the Federal Republic of Germany, <https://www.auswaertiges-amt.de/resource/blob/2608580/49d50fecc479304c3da2e2079c55e106/china-strategie-en-data.pdf> (10.01.2025).

Federal İçişleri Bakanlığı (2024), Stärkung der Sicherheit und technologischen Souveränität der deutschen 5G-Mobilfunknetze, <https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/kurzmeldungen/DE/2024/07/5g.html> (27.10.2025).

Federal Savunma Bakanlığı (2023), Wehrhaft. Resilient. Nachhaltig. Integrierte Sicherheit für Deutschland – Nationale Sicherheitsstrategie, <https://www.bmvg.de/resource/blob/5636374/38287252c5442b786ac5d0036ebb237b/nationale-sicherheitsstrategie-data.pdf> (03.09.2024).

Financial Times (2019), “Cutting-edge tech takeovers are a strategic threat to the west”, <https://www.ft.com/content/763cae4e-e5ed-11e9-b8e0-026e07cbe5b4> (17.01.2025).

Fröhlich, Stefan (2017), Berlin’s New Pragmatism in an Era of Radical Uncertainty (Transatlantic Academy, 2017 Paper Series, No 1), <https://www.gmfus.org/sites/default/files/Berlin%2527s%2520New%2520Pragmatism%2520dited.pdf> (07.09.2025).

Godehardt, Nadine (2024), The Logic of Germany’s China Policy in the Zeitenwende (SWP Research Paper 16): 1-40.

Green, Stephen (2015), “Germany: The Reluctant Leader of the New Europe”, The Globalist, <https://www.theglobalist.com/germany-the-reluctant-leader-of-the-new-europe/> (07.09.2025).

Gu, Xuewu (2022), Structural Power in the Global Age: Why Modernity is Ending and Globality Prevails (Cham: Springer International Publishing).

Habermas, Jürgen (2010), “Germany’s mindset has become solipsistic”, The Guardian, <https://www.theguardian.com/commentisfree/2010/jun/11/germany-normality-self-absorption> (05.09.2025).

Hanayi, Ömirbek (2020), “Almanya’nın Hint-Pasifik Stratejisi ve Almanya-Çin ilişkilerinin Geleceği”, Ahmet Yesevi Üniversitesi, Eurasian Research Institute, <https://www.eurasian-research.org/publication/almanyenin-hint-pasifik-stratejisi-ve-almanya-cin-iliskilerinin-gelecegi/?lang=tr> (07.01.2025).

Harnisch, Sebastian ve Hanns W. Maull (2001), “Introduction”, Harnisch, Sebastian ve Hanns W. Maull (Der.), *Germany as a Civilian Power? The Foreign Policy of the Berlin Republic* (Manchester: Manchester University Press): 1-9.

Interesse, Giulia (2025), “China-Germany Economic Relations 2025: What Merz’s Leadership Means for Trade and Investment”, China Briefing, <https://www.china-briefing.com/news/china-germany-relations-2025-merz-leadership-trade-investment/> (12.10.2025).

Jansen, Bart (2025), “Trump predicts 'fantastic' trade deal with China to end tariff disputes”, <https://www.usatoday.com/story/news/politics/2025/10/20/trump-china-trade-tariffs-rare-earths/86803021007/> (26.10.2025).

Kampfner, John (2020), *Why the Germans do it Better: Notes from a Grown-up Country* (London: Atlantic Books).

Keyvan, Özlem Zerrin (2019), “Çin ve Almanya: 21. Yüzyılda Kapsamlı Stratejik Ortaklık”, Bağcı, Hüseyin, İsmail Ermağan ve Burak Gümüş (Der.), *Dünya Siyasetinde Almanya 1: Tarih ve Dış Politika* (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık): 261-286.

Kissinger, Henry (2015), *World Order: Reflections on the Character of Nations and the Course of History* (Great Britain: Penguin Books).

Kozanhan, Murat Kağan (2024), “The People’s Republic of China’s Strategy in the Three Sea Domain: The East China Sea, South China Sea, Indian Ocean, the US’s Struggle for Presence in This Region”, *Siyasal: Journal of Political Sciences*, 33 (2): 261-276.

Kratz, Agatha, Danielle Goh, Gregor Sebastian ve Noah Barkin (2024), “Don’t Stop Believing: The Inexorable Rise of German FDI in China”, Rhodium Group, <https://rhg.com/research/dont-stop-believin-the-inexorable-rise-of-german-fdi-in-china/> (13.01.2025).

Kundnani, Hans (2011), “Germany as a Geo-economic power”, *The Washington Quarterly*, 34 (3): 31-45.

Kundnani, Hans (2015), *The Paradox of German Power* (New York: Oxford University Press).

Kühnhardt, Ludger (2018), *The New Silk Road: The European Union, China and Lessons Learned* (ZEI Discussion Paper, C245): 1-18.

Luttwak, Edward N. (1998), "From Geopolitics to Geo-Economics: Logic of Conflict, Grammar of Commerce", Ó Tuathail, Gearóid, Simon Dalby ve Paul Routledge (Der.), *The Geopolitics Reader* (London: Routledge): 125-130.

Maier, Julie (2019), "Die Nationale Industriestrategie 2030", 2030agenda.de, <https://www.2030agenda.de/de/article/die-nationale-industriestrategie-2030> (20.01.2025).

Marsh, Sarah (2024), "Exclusive: German investment rises to record high", Reuters, <https://www.reuters.com/markets/german-investment-china-rises-new-record-high-2024-02-14/> (08.09.2024).

Mauß, Hanns W. (2000), "Germany and the Use of Force: Still a 'Civilian Power'?", *Survival*, 42 (2): 56-80.

Merkel, Angela (2024), *Freedom: Memoirs 1954-2021* (London: Macmillan).

Merz, Friedrich (2023), *Navigieren in stürmischen Zeiten Deutsche Sicherheitspolitik 2023* (Konrad Adenauer Vakfi Akademisi): 1-8.

Messner, Dirk (2015), "Deutschland als Gestaltungsmacht in der globalen Nachhaltigkeitspolitik – Chancen und Herausforderungen unter den Bedingungen „umfassender Globalisierung“", *Zeitschrift für Außen- und Sicherheitspolitik*, 8: 379-394.

NATO (2022), *NATO 2022 Strategic Concept*, <https://www.act.nato.int/wp-content/uploads/2023/05/290622-strategic-concept.pdf> (09.03.2025).

O'Donnell, John ve Victoria Waldersee (2025), "Exclusive: Chinese buyers interested in unwanted German Volkswagen factories, source says", Reuters, <https://www.reuters.com/business/autos-transportation/chinese-buyers-interested-unwanted-german-volkswagen-factories-source-says-2025-01-16/> (17.01.2025).

Resing, Volker (2025), *Friedrich Merz - Sein Weg zur Macht* (Freiburg: Herder).

Rosecrance, Richard (1986), *The Rise of the Trading State: Commerce and Conquest in the Modern World* (New York: Basic Book, Inc.).

Sakaki, Alexandra, Hanns W. Maull, Kerstin Lukner, Ellis S. Krauss ve Thomas U. Berger (2020), *Reluctant Warriors: Germany, Japan, and Their U.S. Alliance Dilemma* (Washington D.C.: The Brookings Institution).

Schöllgen, Gregor ve Gerhard Schröder (2021), *Letzte Chance: Warum wir jetzt eine neue Weltordnung brauchen* (München: Deutsche Verlags-Anstalt).

Şahin, Bedri (2024), *Neo-Realist ve Neo-Liberal Kurumsalcılık Açısından Almanya'daki Kırmızı-Yeşil Koalisyon Hükümeti'nin Güvenlik Politikalarının Analizi* (Ankara: Gazi Kitabevi).

Tewes, Henning (2001), "How civilian? How much power? Germany and the Eastern enlargement of NATO", Harnisch, Sebastian ve Hanns W. Maull (Der.), *Germany as a Civilian Power? The Foreign Policy of the Berlin Republic* (Manchester: Manchester University Press): 10-25.

Wilczynski, Jozef (1981), "Hallstein Doctrine", *An Encyclopedic Dictionary of Marxism, Socialism and Communism* (London: Palgrave).

Yılmaz, Gözde (2025), "From Partners to Rivals: Normative Power Europe Meets Normative Power China?", *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 22 (85): 5-20.

Yücel, Umur Tugay (2024), *Amerikan Gücünün Gerilemesi ve Yükselen Güçler* (İstanbul: Kaynak Yayınları).

**THE CRISIS OF REPRESENTATION AND POPULISM: A
COMPARATIVE READING OF MOUFFE AND
ROSANVALLON***

**TEMSİLİN KRİZİ VE POPÜLİZM: MOUFFE VE
ROSANVALLON ÜZERİNDEN KARŞILAŞTIRMALI BİR
OKUMA**

İrem ÖZGÖREN KINLI**

ABSTRACT

This article offers a comparative analysis of Chantal Mouffe’s and Pierre Rosanvallon’s approaches to populism through the framework of democratic representation. Rather than treating populism as a self-contained political phenomenon, the discussion situates it within the broader transformations that have reshaped representative institutions in contemporary democracies. For Mouffe, populism constitutes a political intervention aimed at bringing back into view forms of conflict that have been depoliticised under neoliberal hegemony. Rosanvallon, by contrast, understands populism as a simplifying dynamic that narrows the institutional, plural and mediated structures through which democratic representation ordinarily operates. The article demonstrates that this divergence illuminates a wider theoretical debate about the limits, functioning and institutional conditions of

---

* During the preparation of this manuscript, the author used ChatGPT by OpenAI. The standard ChatGPT model available at the time of use was used solely for limited language editing, improving clarity and readability, and checking the fluency of academic expression. The tool was not used to generate the article’s conceptual framework, scholarly argument, analysis, interpretation, sources, or conclusions. The author reviewed and edited the text in full and takes complete responsibility for the final content of the publication.

** Assoc. Prof., İzmir Kâtip Çelebi Univ., Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Political Science and Public Administration, İzmir, Türkiye, irem.ozgoren.kinli@ikc.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9774-6567>

* Makale Geliş Tarihi / Article Received: 25.12.2025
Makale Kabul Tarihi / Article Accepted: 30.04.2026

representation in contemporary democratic settings. From this perspective, populism appears less as a mere symptom of democratic crisis than as a phenomenon that renders visible the boundaries and structural tensions inherent in representative politics.

Keywords: Populism, Democratic Representation, Crisis of Representation, Political Legitimacy, Democratic Theory.

ÖZ

Bu makale, Chantal Mouffe ve Pierre Rosanvallon'un popülizm yaklaşımlarını demokratik temsil kuramı çerçevesinde karşılaştırmalı olarak incelemektedir. Popülizm burada, tek başına bir siyasal olgu olarak değil, çağdaş demokrasilerde temsilin geçirdiği yapısal dönüşüm bağlamında ele alınmaktadır. Mouffe, popülizmi neoliberal hegemonya altında depolitize edilen siyasal çatışmayı yeniden görünür kılmaya yönelik bir siyasal müdahale olarak yorumlarken; Rosanvallon, popülizmi demokratik temsilin kurumsal, çoğulcu ve aracılı yapısını daraltan bir basitleştirme eğilimi olarak değerlendirmektedir. Makale, bu karşıtlığın çağdaş demokrasilerde temsilin sınırları, işleyişi ve kurumsal koşullarına ilişkin daha geniş bir teorik tartışmayı görünür kıldığını göstermektedir. Bu çerçevede popülizm, demokratik temsilin krizi karşısında ortaya çıkan bir semptomdan ziyade, temsilin sınırlarını ve kurumsal gerilimlerini görünür hâle getiren bir olgu olarak ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Popülizm, Demokratik Temsil, Temsil Krizi, Siyasal Meşruiyet, Demokratik Kuram.

INTRODUCTION

The rise of populism has become a defining feature of contemporary politics, challenging the stability of liberal democracies worldwide. This article treats this development not simply as a reaction to economic dislocation, but as a symptom of a deeper transformation in the mechanisms of political representation through which demands are mediated, authorised, and translated into representative politics. This shift is best understood in light of the 2008 financial crisis, which exposed structural tensions within the neoliberal order, including widening

inequality, austerity-driven governance, and the growing insulation of political decision-making from popular pressures. These economic pressures also had important political consequences. Over time, mainstream parties grew increasingly similar in their policy agendas, leaving voters with a narrower range of policy choices. Yet the economic crisis was merely the catalyst for a more profound crisis of representation. As mainstream governing parties weakened their links to society and became more state-centred, the gap between citizens and politics widened. These developments have led some scholars to speak of a wider “populist moment” in contemporary democracies (Mouffe), while others describe the consolidation of a broader “populist age” marked by deep transformations in the representative model (Rosanvallon). Rather than choosing between these diagnoses, this article argues that the tension between them exposes a fundamental disagreement over what political representation can and cannot achieve under contemporary democratic conditions.

Populist leaders construct a sharp divide between a unified and virtuous ‘people’ and a political elite they depict as self-interested, and on this basis claim that only they can speak for the ‘true will’ of the people. This mode of populist rhetoric has been mobilised in several Western democracies by movements appealing to voters who feel economically or culturally ‘left behind’. In parts of Central and Eastern Europe and the broader Global South, it has often been associated with majoritarian forms of governance that pair nationalist assertiveness with an unmediated link to the electorate, often at the expense of liberal checks and balances. What is at stake in this construction, however, is not merely a rhetorical strategy but a competing conception of how political legitimacy is generated and sustained.

Conceptually, however, the concept of populism itself remains notoriously contested. The term is used to describe a wide range of political actors and contexts, carries predominantly negative connotations in public debate, and has generated competing analytical definitions within the academic literature. Laclau’s (2005: xi, 18-19, 153) intervention is particularly significant in this respect, as it reframes populism not as a deviation from democratic politics but as one of the fundamental logics through which collective identities and political frontiers are constructed. Mouffe’s later work radicalises this insight by framing left populism as a democratic response to the post-democratic condition produced by neoliberal hegemony, and as a way of restoring equality, popular sovereignty, and the agonistic character of democratic politics (Mouffe, 2018: 35-36, 40, 68, 79; Laclau and Mouffe, 1985: 114, 193). Contemporary populism research has approached this debate from different angles, including ideational, discursive, and democratic-theoretical perspectives. Authors such as Bonikowski (2017) have emphasised the analytical diversity of populism as a concept, while Urbinati (2019) and Vergara (2020) have drawn attention to its implications for

representative democracy, plebiscitarian leadership, and constitutional mediation. A broader line of debate has also focused more directly on the relationship between populism and democracy; in this respect, Abts and Rummens (2007) remain particularly important for clarifying the tension between populist claims to popular unity and the pluralist structure of democratic politics. Situating Mouffe and Rosanvallon within this broader literature helps clarify that their disagreement is not simply about populism as a political style or strategy, but about the democratic conditions under which representation, legitimacy, and “the people” can be articulated.

To clarify how these developments have altered the relationship between citizens and democratic institutions, two recent interventions are especially instructive: Pierre Rosanvallon’s account of populism as a crisis tendency within representative democracy (Rosanvallon, 2020: 145-166), and Chantal Mouffe’s counter-position, which sees left populism not as a democratic threat but as a way of channelling contemporary forms of resistance to the post-democratic neoliberal order towards a more egalitarian democratic project (Mouffe, 2018: 39-58, 79-86; Laclau and Mouffe, 1985: 114, 193). The contrast between these two approaches raises a central question: what does their disagreement reveal about the contemporary crisis of representation, and how might their competing diagnoses help us better understand the relationship between populism and democracy? Rather than positing two incompatible logics of representation, this article argues that Mouffe and Rosanvallon articulate two different conceptions of representative democracy and two contrasting ways of understanding the relationship between populism, political conflict, and institutional mediation under contemporary conditions. To address this question, the article develops a comparative conceptual analysis of how each theorist interprets representation, the dynamics of conflict, and the possibilities for democratic renewal.

Despite the growing body of work on populism, the relationship between populist politics and democratic representation has seldom been examined through a systematic comparison of Mouffe’s and Rosanvallon’s positions. Existing studies tend to engage with each author separately. Cunha and Cassimiro (2022), for example, offer a valuable reconstruction of Rosanvallon’s theory of populism as a form of “polarised democracy”, but they treat Mouffe only indirectly and do not pursue the deeper theoretical implications of the contrast between their approaches. Conversely, Cervera-Marzal (2022) clarifies several widespread misreadings of Mouffe, particularly with regard to her understanding of leadership and democratic conflict, yet does not develop a sustained engagement with Rosanvallon’s critique of populist simplification. As a result, the theoretical stakes of their disagreement remain under-theorised, particularly with regard to the limits of democratic representation under conditions of populist mobilisation. This article addresses this gap by placing their arguments in direct

dialogue and by showing how their different conceptions of “the people”, political conflict and institutional mediation bring the stakes of the contemporary populism–democracy debate into sharper focus.

Methodologically, the article develops a comparative conceptual analysis based on close readings of Mouffe’s and Rosanvallon’s major works, supported by selected secondary literature on populism, representation, and democratic theory. This allows the identification not only of the main lines along which their arguments diverge, but also of the shared analytical terrain on which their debates take shape. In addition to its comparative conceptual focus, the analysis also incorporates an evaluative dimension, by examining how each author understands the democratic possibilities and risks associated with the current populist turn. Rather than seeking a full synthesis between these approaches, the comparative reading is used as a diagnostic tool to bring into view the tensions and limits within competing conceptions of representative democracy. The following section, therefore, sets out the wider theoretical context for these discussions, focusing on the major strands in contemporary populism research, the different understandings of democracy that inform them, and the frictions these generate within contemporary representative regimes.

1. THEORETICAL BACKGROUND: THE POPULISM–DEMOCRACY NEXUS

Several distinct strands of scholarship have shaped recent debates on the relationship between populism and democracy, each advancing a different understanding of what populism is and how it relates to representative institutions. This section reviews the principal approaches that organise debates on populism and democracy—populism as a thin-centred ideology, a political style, a discursive logic, and a moralised form of anti-pluralism—and shows how they rest on different assumptions about political representation, conflict, and mediation, thereby clarifying the contrast between Mouffe and Rosanvallon.

Mudde and Kaltwasser treat populism, first of all, as a thin-centred ideology that divides society into two homogeneous and antagonistic camps – “the pure people” and “the corrupt elite” – and demands that politics be the unmediated expression of the people’s will. Within this framework, anti-elitism is not incidental but constitutive: populist actors claim to embody the only authentic voice of the people and set this against self-serving, unrepresentative elites (Mudde, 2004: 543; Mudde and Kaltwasser, 2017: 11-16). They also emphasise the ideological thinness of populism, understood as its capacity to attach itself to a wide range of “host” ideologies on both the right and the left, a feature that reflects its appeal to an undifferentiated people and its avoidance of programmatic specificity that might expose internal divisions (Mudde and Kaltwasser, 2017: 6-

7). This exclusive claim to represent “the people” carries clear anti-pluralist implications, insofar as populism tends to deny the legitimacy of rival political voices and to reject a genuinely pluralist understanding of democratic competition (Mudde and Kaltwasser, 2017: 7-8, 81). Finally, they locate the main point of tension not in democracy as such, but in the liberal-constitutional components of contemporary democratic systems, evident in populism’s suspicion of intermediary institutions and its recurrent hostility to constitutional adjudication and judicial review, which are portrayed as illegitimate constraints on popular sovereignty (Mudde and Kaltwasser, 2017: 81-82, 116-117). This understanding foregrounds a conception of democracy in which representation is reduced to immediacy, leaving little room for institutional mediation or pluralist contestation.

Moffitt departs from ideational accounts by approaching populism not as a coherent ideology but as a political style, defined by a repertoire of performative practices through which leaders seek to present themselves as the authentic voice of “the people” (Moffitt, 2016: 24-30; Moffitt and Tormey, 2014: 386-391). At the centre of this style is the active construction and dramatisation of crisis: populist actors do not merely respond to crises but routinely frame and intensify them in ways that heighten political urgency and sharpen polarisation (Moffitt, 2016: 45-67). This performative repertoire rests on leader-centred communication, emotional expressiveness and a sharpened “us–them” distinction, which function less as ideological commitments than as stylistic techniques (Moffitt, 2016: 48-59; Moffitt and Tormey, 2014: 394-396). Moffitt further argues that the mediatisation of contemporary politics provides a particularly favourable environment for this style, insofar as media logics privilege dramatic, personalised and affectively charged performances (Moffitt, 2016: 84-100). From this perspective, the relationship between populism and democracy is located not primarily at the level of institutions or programmes, but within the communicative dynamics through which political representation is enacted (Moffitt, 2016: 113-125). From the perspective of this article, the significance of the stylistic approach lies less in its descriptive power than in how it shifts attention from institutional mediation to the performative enactment of political representation.

Laclau conceptualises populism as a distinctive political logic rooted in the articulation of heterogeneous social demands into a shared political project (Laclau, 2005: x-xi, 224, 232). The underlying theoretical premise of this conception is anti-essentialist: because society can never achieve full closure or a final fixation of meaning, political identities cannot be read off from a pre-given social order but must be discursively constructed (Laclau, 2005: x, 94, 224, 232). At the heart of this logic lies the claim that “the people” is not a sociological given but a discursively constituted subject, formed through the linking of disparate demands within an equivalential chain (Laclau, 2005: 93, 224). This process rests

on the construction of a line of political division (Laclau, 2005: 74, 93, 123). Populism names the moment when dispersed grievances are brought into a common political frame and condensed into a broader collective identity (Laclau, 2005: 74, 93). Central to this operation is the empty signifier—most clearly “the people”—whose unifying force derives from the partial suspension of fixed particular content and its capacity to represent the chain as a whole (Laclau, 2005: 70, 96, 123, 171, 232). On this view, populism is not a deviation from democratic norms, but one of the mechanisms through which political demands are reorganised and the boundaries of representation are redrawn. It is precisely this conception of populism as a logic of articulation that Mouffe later reworks into a normative project aimed at reconfiguring democratic conflict under neoliberal conditions.

Müller shifts the emphasis away from ideological or stylistic accounts and towards the claim to exclusive moral representation that, in his view, distinguishes populism from other forms of democratic representation (Müller, 2016: 19-20, 39-40). At the centre of this claim lies the idea that populists speak not for one part of society but for the people as a whole – “the 100 per cent” (Müller, 2016: 3-4, 20-22). Those who fall outside this constructed unity can then be cast as not properly belonging to the people at all, which is precisely what gives populism its anti-pluralist character (Müller, 2016: 3-4, 19-24). Such a claim is difficult to reconcile with democratic arrangements that presuppose the coexistence of free and equal citizens holding divergent views (Müller, 2016: 3-4). The same logic also informs how political opposition is treated: rivals are not seen as legitimate competitors but as “enemies of the people” whose presence is taken to undermine the authentic popular will (Müller, 2016: 3-4, 39-40). Müller’s concern is not limited to the language through which populist claims are articulated. He is equally interested in what happens when such claims are carried into government practice (Müller, 2016: 4-5). In his account, populist actors who present themselves as the sole representatives of the people tend, once in office, to treat political institutions as instruments to be secured rather than as arenas of plural contestation (Müller, 2016: 57, 63-66). This is visible in recurrent attempts to bring key state bodies under political control, often justified as necessary expressions of the people’s will (Müller, 2016: 65-66). Still, for Müller, they illustrate a more profound difficulty: the strain that exclusive claims to representation place on the pluralist foundations of democratic politics (Müller, 2016: 3-5, 57, 63-66). Müller’s critique thus centres on the moral closure of representation, a concern that resonates strongly with Rosanvallon’s diagnosis of populism as a pathology of democratic mediation (Rosanvallon, 2020: 145-166).

Much of the contemporary literature reflects an unresolved tension in how populism is situated within democratic theory. On the one hand, Urbinati notes that some contemporary readers see populism as a legitimate claim to power by

“the ordinary many” and even as an opportunity to rejuvenate democracy (Urbinati, 2019: 2, 19-20). On the other hand, she argues that populism in power tends to turn elections into plebiscites or acclamations, weaken mediating institutions, and narrow the space for plural judgement and institutional scrutiny (Urbinati, 2019: 7-8, 191-192). What follows from this tension is not a simple verdict for or against populism, but a disagreement about how far democratic representation can absorb conflict without eroding political plurality. Across these accounts, the people are repeatedly invoked as a unified subject, yet the consequences of this move for democratic life are interpreted in markedly different ways. This spectrum provides the context in which the divergence between Mouffe and Rosanvallon becomes analytically significant, since each offers a different assessment of whether the populist rearticulation of “the people” can deepen democratic life or instead signals a distortion of the representative model. A comparable tendency can be identified in earlier populist imaginaries that treated “the people” as a morally unified and immediately knowable subject.¹ This offers a historical counterpoint that sharpens Rosanvallon’s claim that modern representation depends on mediation and cannot rest on any direct embodiment of a pre-given social whole.

2. CHANTAL MOUFFE: LEFT POPULISM AND AGONISTIC DEMOCRACY

Chantal Mouffe’s contribution to contemporary democratic theory is centred on the claim that modern politics cannot be understood without recognising the constitutive role of conflict. Drawing on her long-standing collaboration with Ernesto Laclau, she rejects both the liberal aspiration to rational consensus and the widespread tendency to treat populism as a deviation from democratic norms. Instead, she argues that political identities take shape through processes of articulation, that antagonism is intrinsic to the political, and that democracy depends on institutions capable of transforming antagonism into agonism—that is, into a form of contestation among adversaries who accept the legitimacy of each other’s claims. These premises inform her recent formulation of left populism, which she presents as a strategy for mobilising democratic energies in response to what she describes as the depoliticising effects of neoliberal hegemony. The following section examines the theoretical framework of Mouffe’s project, first by setting out its conceptual foundations and then by turning to its expression in her account of left populism and agonistic democracy. At the same time, this emphasis on conflict carries implications for how democratic

---

¹ A useful early example is the nineteenth-century Russian Narodnik movement, which idealised the narod (‘people’ or ‘nation’ in English) as an authentic and morally unified social subject that could be directly known and politically invoked without strong mediating institutions (Volkov, 1982: 91-94). The comparison is not one of historical equivalence, but of a similar representational imaginary.

representation is understood, particularly regarding the role of institutions in mediating political divisions.

Hegemony, Conflict, and Political Articulation

The starting point of Mouffe's project lies in the theory of hegemony she developed with Ernesto Laclau, in which political identities are understood not as the expression of pre-given social interests, but as the contingent outcome of discursive practices of articulation. In *Hegemony and Socialist Strategy*, Laclau and Mouffe argue that the social field is marked by a constitutive incompleteness that prevents any final fixation of meaning, thereby opening a space for hegemonic practices (Laclau and Mouffe, 1985: 111-115, 134-135). Within this framework, social demands acquire political significance only insofar as they are linked through practices of articulation organised around particular key points that give them a provisional fixation on meaning (Laclau and Mouffe, 1985: 113-114, 135). Laclau later develops this line of reasoning in *On Populist Reason*, where he conceptualises populism as a political logic that unifies heterogeneous demands into an equivalential chain, constructing "the people" as a political subject (Laclau, 2005: xi, 18-19, 93, 121). The term that anchors this chain functions as an empty signifier, whose unifying capacity derives from its lack of fixed semantic content (Laclau, 2005: 171). Through such acts of naming—illustrated in Laclau's discussion of the Italian Communist Party and the construction of "the people"—a fragmented set of grievances is condensed into a coherent political identity (Laclau, 2005: 182-183). This understanding of hegemony and articulation provides the conceptual foundation for Mouffe's later formulation of left populism, in which the formation of collective identities is treated as an inherently political and contingent process rather than as the reflection of stable social categories. In line with the purposes of this article, the importance of this framework lies less in its ontological claims—namely that society lacks final closure, identities are discursively and contingently constituted, and antagonism is constitutive of the political—than in how it informs Mouffe's understanding of representation as a contingent and conflictual process.

The Left Populist Strategy

Mouffe situates the emergence of left populism within what she describes as the long crisis of neoliberal hegemony. In her later work, she argues that the convergence of centre-left and centre-right parties around a post-political consensus has narrowed the space of democratic contestation, deprived citizens of real alternatives, and created fertile terrain for right-wing populism, while also opening a space for a left populist strategy capable of re-politicising the public sphere (Mouffe, 2018: 4-5; 2005: 65-69). Drawing on a Schmittian understanding of the political, she maintains that collective identities are constituted through

we/they distinctions and that antagonism remains an ever-present possibility, so democracy cannot be grounded in the elimination of conflict through rational consensus (Mouffe, 2005: 10-11, 15-18; 2000: 12-13, 100-103). Yet, against Schmitt's friend/enemy conclusion, Mouffe argues that the democratic task is to construct political frontiers in ways that transform enemies into adversaries within a shared symbolic space, organised around a conflictual consensus on liberty and equality (Mouffe, 2000: 12-13, 111-112; 2005: 19-21, 29-31). From this perspective, a renewed democratic project must articulate a collective will and establish a chain of equivalence among democratic demands so as to challenge neoliberal hegemony while remaining committed to agonistic pluralism and the radicalisation of democracy (Mouffe, 2013: 7-9, 22-25).

More specifically, Mouffe's distinctive contribution lies in how she conceptualises the construction of "the people" as a democratic and hegemonic practice. For Mouffe (2018: 62-63), "the people" is not an empirical referent or a sociological category, but a political construction that emerges through the articulation of democratic demands and the formation of collective identifications. Here Mouffe explicitly builds on Laclau's formulation in *On Populist Reason*, particularly his account of how "the people" functions as an empty signifier capable of unifying disparate demands (Laclau, 2005: 72, 94-95, 171). Yet Mouffe departs from Laclau by emphasising the normative direction of this construction: a left populist frontier must oppose neoliberal sedimentations while remaining inclusive and committed to democratic pluralism, rather than defining the people in ethnic, moralised or exclusionary terms.² On this view, left populism is a hegemonic practice aimed at transforming antagonism into an agonistic confrontation that widens the horizon of equality and social justice.

Another key dimension of Mouffe's approach concerns the role of political passions in sustaining political identification. Challenging the common view that democratic politics should rely solely on rational deliberation, she argues that mobilisation is always shaped by passion—understood not as impulse but as the affective commitment that links individuals to a shared political project. Any successful hegemonic project must therefore channel such passions towards democratic ends. This position builds on Laclau's earlier claim that affect is constitutive of political subjectivity, since empty signifiers become effective nodal points only when they attract strong emotional attachments (Laclau, 2005: 110-

---

² Critics have nevertheless argued that populist constructions of "the people," including those defended in more democratic or left-populist terms, may slide towards anti-pluralist or moralised forms of opposition if the distinction between adversary and enemy is not institutionally and normatively sustained. For representative critiques along these lines, see Abts and Rummens (2007), Müller (2016), and Urbinati (2019).

111, 119, 169-170, 249).³ Mouffe further develops this argument in *Agonistics*, where she insists that under neoliberal and post-political conditions the problem is not the disappearance of political passions but the absence of democratic channels through which they can be expressed. When agonistic forms of identification are blocked, passions are denied a democratic outlet and tend instead to be rearticulated through nationalist, religious, or exclusionary forms. The task of a left-populist strategy is therefore not to suppress affect but to mobilise frustration, indignation, and hope towards democratic ends by constructing collective forms of identification around egalitarian objectives (Mouffe, 2013: 12–13). In this sense, the construction of “the people” is not merely a rhetorical device of mobilisation but part of the representative constitution of a collective political subject under conditions in which existing institutions no longer offer real alternatives or adequate voice (Mouffe, 2013).

Alongside the affective dimension of hegemony, Mouffe assigns a central place to political leadership, a point that has often been misunderstood in the secondary literature. Some critics have taken this emphasis to suggest a drift towards a Schmittian conception of decisive authority. Yet this reading overlooks the precise way in which Mouffe reworks, rather than adopts, Schmitt’s understanding of the political. For Schmitt, the political is defined by the friend–enemy distinction and by the sovereign power to decide in moments of exception. Mouffe draws on Schmitt’s conflictual understanding of the political but rejects the friend–enemy logic as a basis for democratic politics, together with its decisionist and exclusionary implications. Leadership within a left-populist project is not an expression of unaccountable personal power but a necessary moment of political articulation within a broader hegemonic strategy. Leadership gives symbolic form to dispersed demands so that actors can recognise themselves as part of a shared political project (Mouffe, 2018: 70).⁴ As Cervera-Marzal (2022) also shows, accusations of Schmittianism often rest on reductive readings of her work; far from rejecting representative democracy, Mouffe explicitly distances herself from Schmitt’s claim that liberalism and democracy are fundamentally incompatible. Her position, therefore, diverges sharply from Schmitt’s

---

³ Here affect should be understood in a Laclauian, not merely psychological, sense. For Laclau, affect is not external to discourse but is constituted through the differential catexes of a signifying chain; hegemonic signifiers become politically effective only through radical investment, and naming functions as the retroactive quilting of an otherwise unstable discursive field—close to the Lacanian *point de capiton*. In that sense, the construction of “the people” depends on cathetic investment in empty or hegemonic signifiers that partially fix meaning and organise identification (Laclau, 2005: 110-111, 119, 181, 249; Laclau and Mouffe, 1985: 112, 135).

⁴ Mouffe’s understanding of affect and political identification here is closely tied to Laclau’s discourse theory and its Lacanian inflection. Collective identities are not pre-given, but are partially fixed through hegemonic articulation, as dispersed social demands are linked into a chain of equivalence around nodal points; in this sense, the Lacanian notion of *point de capiton* (quilting point) helps explain how political meaning is provisionally stabilised.

decisionism. Rather than grounding politics in an enemy relation culminating in sovereign exclusion, Mouffe (2000: 80-107) seeks to transform antagonism into agonism, so that adversaries confront one another within a shared democratic space while recognising the legitimacy of their mutual presence. Leadership, in this sense, becomes not a suspension of democracy but a mechanism through which democratic identification is mobilised and sustained.

This transformation, however, is not secured by the conflictual character of the political alone. In Mouffe's framework, agonistic contestation depends on a shared ethico-political commitment to democratic principles, together with institutions capable of channelling conflict without turning opponents into enemies. The passage from antagonism to agonism should therefore be understood not as something automatically guaranteed, but as a fragile democratic accomplishment sustained through hegemonic practices, institutional mediation, and the mutual recognition of opponents as legitimate adversaries.

Agonistic Democracy: Conflict, Pluralism and Democratic Contestation

For Mouffe, conflict is not a contingent failure of democratic politics but one of its constitutive conditions. Agonistic democracy, in Mouffe's sense, denotes the transformation of antagonism—where opponents are treated as enemies—into agonism, a mode of political contestation among legitimate adversaries. Against liberal and deliberative models that seek democratic stability through rational consensus and the neutralisation of disagreement, Mouffe argues that such approaches obscure the hegemonic and conflictual character of political orders and thereby misrecognise the nature of the political itself. Because every social order rests on exclusions and power relations that cannot be fully reconciled, democracy cannot be understood as the achievement of a definitive agreement. Its task is instead to provide legitimate institutions and practices through which conflict can be expressed in an agonistic rather than antagonistic form. Mouffe therefore distinguishes antagonism, in which political opponents are treated as enemies to be destroyed, from agonism, in which adversaries recognise one another as legitimate participants in a shared political space despite enduring disagreement. Crucially, she offers no final guarantee that this transformation will hold once and for all: antagonism remains an ever-present possibility. What sustains agonistic democracy, in her view, is a conflictual consensus around the ethico-political principles of liberty and equality, together with the presence of democratic channels through which dissent can be confronted without turning opponents into enemies (Mouffe, 2000: 12-13, 100-103; 2005: 2-5, 19-21, 29-31).

Crucially, agonism does not rest on any shared substantive consensus regarding political ends. What adversaries share is not a common vision of the good, but a commitment to sustaining their struggle within democratically

constituted limits. In this sense, agonistic democracy institutionalises conflict without neutralising its stakes, enabling competing hegemonic projects to confront one another while preserving the conditions of political pluralism. It does not aim to dissolve conflict but to provide institutional and symbolic frameworks for legitimate contestation. By criticising consensus-oriented liberalism, Mouffe reasserts the centrality of political struggle to democratic life and insists that democratic vitality depends on the visible articulation of competing projects rather than on their premature reconciliation (Mouffe, 2005: 10-34). While agonistic democracy offers a powerful response to the depoliticisation of contemporary politics, it also rests on a conception of representation that prioritises conflictual articulation over the stabilising role of institutional mediation.

3. PIERRE ROSANVALLON: REPRESENTATION, MEDIATION AND DEMOCRATIC COMPLEXITY

Pierre Rosanvallon approaches populism from a different angle than Mouffe. Rather than treating it as a strategy for re-politicising democracy, he analyses populism as a response to the long-term erosion of representative mediation in complex societies. His work therefore shifts attention from political mobilisation to the institutional, historical and social conditions under which democratic legitimacy is produced and contested.

Democratic Representation as a Multidimensional Structure

Rosanvallon's account of democratic representation begins from the premise that modern democracy cannot be reduced to the electoral expression of popular sovereignty alone. He argues that representative government rests on a plurality of sources of legitimacy rather than a single electoral mandate, and he reconstructs these sources as three complementary dimensions: impartiality, proximity, and reflexivity (Rosanvallon, 2008). Impartiality refers to the role of independent institutions capable of embodying a general interest that transcends partisan conflict; proximity designates the growing democratic demand for institutions that remain attentive and responsive to ordinary experience; and reflexivity captures the expectation that representative institutions adequately reflect the complexity, diversity and evolving structure of contemporary societies. This framework builds on Rosanvallon's earlier argument that the "people" cannot be directly present in modern politics, since political equality requires an abstract conception of individuals at the cost of a disincorporation of the social body (Rosanvallon, 1998: 12, 19). Democratic representation thus operates through institutional mechanisms that give political form to social plurality rather than mirroring a pre-existing collective subject (Rosanvallon, 1998: 22). Rosanvallon further argues that democratic legitimacy today cannot rest on electoral authorisation alone but depends on the ongoing capacity of institutions to justify their exercise of power

and sustain public confidence beyond the moment of election (Rosanvallon, 2015: 252, 297, 341-342). Taken together, these elements form what Rosanvallon conceptualises as a multidimensional structure of democratic representation, in which legitimacy is dispersed across several complementary registers rather than concentrated in a single majoritarian source. Rosanvallon's account cannot be reduced to a deliberative or procedural model of democracy centred on rational consensus. In this respect, unlike Habermasian approaches that privilege communicative agreement, his framework emphasises reflexivity, proximity, and the dispersed practices through which power is monitored, contested, and corrected. More broadly, Rosanvallon's approach is anchored in a historically informed reflection on democratic representation and legitimacy, one that links popular sovereignty to institutional mediation and extra-electoral forms of oversight rather than to the direct embodiment of a unified people.

For Rosanvallon, this multidimensional configuration of democratic representation has become increasingly fragile as traditional mechanisms of representative democracy have eroded over time. He traces this erosion to a long historical process in which citizens have gradually shifted from trusting authorised representatives to exercising more diffuse and vigilant forms of democratic power, conceptualised as counter-democracy (Rosanvallon, 2006). Practices of surveillance, denunciation, and public evaluation initially functioned as correctives that complemented representative institutions, but their expansion has progressively destabilised the very sources of legitimacy on which representation depends. This development has been reinforced by the weakening of intermediary bodies such as political parties, trade unions, and civic associations, which previously structured the relationship between citizens and the state (Rosanvallon, 2008). As these mediating institutions have declined, electoral authorisation has increasingly lost its capacity to generate sustained belief in political authority. The resulting gap between citizens and governing institutions, therefore, reflects not merely a crisis of confidence, but a more profound structural transformation of the representative model itself—one that populism does not originate but rather exposes and intensifies by offering an illusory promise of immediacy and unity. For Rosanvallon, however, this does not imply dispensing with “the people,” but rethinking it as a plural and mediated democratic presence rather than a unitary subject of direct representation (Rosanvallon, 1998: 12, 19, 22; 2020: 145-166). For Rosanvallon, this erosion does not point towards a return to immediacy or plebiscitary shortcuts but instead underscores the need to attend more closely to the plural and mediated processes through which democratic legitimacy is generated (Rosanvallon, 2006; 2008; 2020). In this view, weakened democratic institutions are renewed not by the direct self-expression of a unified people, but through the dispersed agency of citizens, intermediary bodies, and oversight institutions that subject power to scrutiny, public judgement, and revision over

time. From this perspective, populism appears less as a source of democratic renewal than as a symptom of the weakening of those mediating structures through which democratic legitimacy is ordinarily produced. In analytical terms, this model treats democratic representation not primarily as a problem of political mobilisation, but as a question of how legitimacy is reconstituted through layered and institutionally mediated democratic practices.

Populism as a Simplification of Democratic Representation

Rosanvallon's starting point is the claim that populism represents not simply a new style of political mobilisation but a systematic simplification of the democratic process. Contemporary democracies, he argues, are inherently mediated systems in which representation operates through multiple electoral, institutional and social channels that cannot be reduced to a single expression of a unified popular will (Rosanvallon, 2008). Populism challenges this structure by presenting political mediation not as a constitutive feature of democratic life but as an illegitimate obstacle to popular sovereignty. Rosanvallon characterises this orientation as a drive towards a simplified conception of democracy, in which representative institutions, intermediary bodies and counter-majoritarian mechanisms are recast as artificial constraints imposed by distant elites (Rosanvallon, 2020). What is lost in this process is the plural and multi-layered character of democratic legitimacy—its reliance on institutional differentiation, judgement and mediation (Rosanvallon, 2008; 2020). Populism thus reduces democracy to the immediate expression of an undivided people, weakening the mediations through which democratic representation becomes possible. Rosanvallon's critique thus rests on the assumption that democratic representation necessarily depends on complexity, differentiation and temporal mediation, all of which are flattened by populist appeals to immediacy.

A central dimension of this democratic simplification, in Rosanvallon's account, is the homogenisation of the people. Whereas modern democracies rest on the recognition that society is composed of diverse and often conflicting social worlds, populism constructs "the people" as a single and morally unified subject whose will is treated as immediately knowable (Rosanvallon, 1998). This construction suppresses the structural heterogeneity of contemporary societies—differences of class, gender, geography and experience that render any notion of a fully consolidated people analytically untenable (Rosanvallon, 1998: 12, 19). Rosanvallon describes this operation as a process of homogenisation through which internal plurality is erased to sustain the claim that populist leaders alone embody the authentic general will (Rosanvallon, 2020). The result is a narrowing of the representative space, as voices that do not conform to the populist construction of the people are marginalised or dismissed as illegitimate. This stands in contrast to Rosanvallon's conception of democratic life as requiring

sustained attention to those rendered socially invisible or voiceless, whose experiences resist incorporation into a unitary political identity (Rosanvallon, 2014). In Rosanvallon's account, the simplification that characterises much populist reasoning does more than overlook social diversity; it limits the ability of democratic institutions to register and work with that diversity. Populist projects, he argues, seek to bypass the institutional and temporal procedures through which democratic legitimacy is normally formed and revised, and replace them with claims to an immediate and unified popular will (Rosanvallon, 2008; 2020). The issue is not only that some groups become less visible, but that the institutional and temporal structures that allow social plurality to be represented are set aside. Taken together, these arguments lead Rosanvallon to view democratic representation as a fragile arrangement that depends on mediation and on time—conditions that stand in clear tension with populist strategies centred on immediacy and continuous mobilisation.

Complex Democracy and the Limits of Majoritarian Representation

Rosanvallon does not approach democracy simply as a system of electoral authorisation. He is concerned, more broadly, with how modern democracies organise representation in societies marked by social diversity and growing distance between citizens and political institutions. Elections continue to play a central role in his account of democracy, but he is sceptical of the idea that electoral authorisation alone can sustain democratic legitimacy over time. In complex societies, he suggests, the trust placed in representative institutions depends on a wider set of expectations than those captured by periodic voting. As noted above, this broader account of legitimacy encompasses dimensions such as impartiality, proximity, and reflexivity, as well as practices of civic vigilance and public scrutiny that operate beyond the electoral moment and address some of the limits of representative authorisation (Rosanvallon, 2006; 2008).

In this framework, impartiality occupies a vital place. Rosanvallon argues that democratic authority has always rested on more than majority rule, and that institutions capable of maintaining a degree of neutrality and distance from partisan competition play a stabilising role in democratic life (Rosanvallon, 2008). Bodies such as constitutional courts, regulatory agencies, and independent oversight institutions matter not because they stand above politics, but because they introduce forms of judgement that are less directly tied to shifting electoral majorities. Rosanvallon is wary of populist arguments that treat such institutions as illegitimate constraints imposed by distant elites. From his perspective, impartiality helps to secure basic expectations of equality before the law, protect minority claims, and lend continuity to public decision-making. Practices of vigilance, evaluation, and public scrutiny, which he discusses elsewhere,

complement this role by responding to the limits of electoral authorisation without displacing it (Rosanvallon, 2006).

Rosanvallon treats proximity and reflexivity as further dimensions of legitimacy whose importance has grown as democratic societies have become more complex. By proximity, he does not refer to the emotional closeness often cultivated by populist leaders, but to institutional arrangements that keep public authority attentive to ordinary experience and socially accessible. In this sense, proximity concerns forms of engagement through which institutions allow citizens to recognise themselves within the political order (Rosanvallon, 2008). Reflexivity refers to something different: the capacity of democratic institutions to acknowledge their own limits and to revise their practices in response to criticism and conflict. Representation, in this view, appears less as a settled structure than as a process that remains open to adjustment as social conditions change. Where populist rhetoric tends to equate responsiveness with the immediate expression of a unified popular will, Rosanvallon emphasises the mediated forms of interaction—such as dialogue and institutional learning—through which democratic authority is built and maintained over time.

These concerns reappear in Rosanvallon's discussion of counter-democracy, which he defines as the range of practices through which citizens monitor and contest public power outside elections. Such practices include ongoing forms of surveillance exercised by journalists, civil society organisations, and social movements, as well as moments of interdiction, when collective mobilisation seeks to block or delay particular decisions (Rosanvallon, 2006). He also draws attention to practices of public judgement, through which governments and policies are assessed across different arenas. Rather than treating these activities as signs of democratic breakdown, he understands them as ways of responding to the limits of electoral representation by keeping power exposed to scrutiny between elections.

Rosanvallon is careful to distinguish practices such as scrutiny, protest, and public judgement from forms of anti-democratic resistance. While these activities are often interpreted as signs of distrust, he treats them instead as characteristic features of contemporary democratic engagement. In his view, modern citizenship cannot be reduced to periodic acts of electoral choice, since the complexity of social life generates demands and conflicts that extend well beyond the electoral moment (Rosanvallon, 2006). Practices associated with counter-democracy therefore provide ways of holding political authority to account between elections, through forms of oversight that remain dispersed but politically consequential. In this respect, Rosanvallon departs from liberal-deliberative frameworks, particularly Habermasian models, which tend to privilege communicative justification and the rational testing of claims in the public sphere. By contrast, he

emphasises the dispersed, conflictual, and extra-electoral practices through which democratic legitimacy is continuously monitored, challenged, and corrected. This understanding stands in contrast to populist framings of extra-electoral contestation, which tend to dismiss such practices as illegitimate challenges to a singular popular will. For Rosanvallon, however, it is through these non-majoritarian forms of engagement that democratic life remains open to contestation and revision over time.

A related concern appears in Rosanvallon's discussion of invisibility. He notes that large segments of society—such as precarious workers and care providers—are only weakly reflected in existing systems of representation, even though public decisions have a direct impact on their daily lives (Rosanvallon, 2014). Where such experiences fail to find a stable place within representative frameworks, claims to speak in the name of “the people” become correspondingly fragile. Representation, in this sense, depends on institutional capacities to register social differences and render them politically intelligible. He is sceptical that populist appeals to a unified people can address this difficulty in any sustained way, since the compression of internal diversity into a single collective figure tends to leave existing patterns of invisibility largely untouched. His account of complex democracy places greater emphasis on the slower and more demanding institutional work through which marginalised experiences are brought into democratic view.

4. COMPARATIVE ANALYSIS: REPRESENTATION, MEDIATION, AND DEMOCRATIC CONFLICT

Both Mouffe and Rosanvallon begin from a shared diagnosis of contemporary democracies: they treat the current crisis not as a temporary disruption but as a structural transformation in the relationship between citizens and political institutions. For Mouffe (2013), the rise of post-democratic governance is rooted in a neoliberal consensus that has narrowed the horizon of political contestation and displaced central social conflicts from the democratic arena. Rosanvallon (2006) describes a comparable process, marked by the weakening of intermediary bodies, declining trust in political authorities, and the emergence of what he terms an “age of distrust”. Both Mouffe and Rosanvallon draw attention to a growing mismatch between inherited forms of representation and the expectations placed on democratic institutions in socially diverse societies. This convergence provides a background against which their differing interpretations of populism take shape.

For both theorists, the crisis of representation is inseparable from a structural reconfiguration of the relationship between political elites and ordinary citizens. Mouffe (2005) emphasises that the convergence of centre-left and centre-right

parties around a shared neoliberal framework has produced a “post-political” arrangement in which fundamental ideological choices are displaced by technocratic governance, narrowing the range of legitimate alternatives and fostering a sense of political dispossession. Rosanvallon (2008) describes a comparable process of disintermediation in which the traditional representative link is weakened, and political power is experienced as simultaneously distant and intrusive. As intermediary structures weaken and decision-making becomes more insulated, political authority is increasingly experienced as remote, a shift that helps to explain the spread of mistrust and contestation. In this sense, populism is treated not as an isolated mobilisation but as a response to broader changes in the organisation of democratic representation.

Here, Mouffe and Rosanvallon diverge sharply in their interpretation of the political meaning of the populist response. For Mouffe (2018), contemporary populist mobilisations—particularly on the left—attempt to reintroduce conflict into a depoliticised public sphere by constructing a new collective subject capable of challenging neoliberal hegemony. In this respect, she extends Laclau’s insight that populism names a logic of political articulation through which dispersed demands are linked into a common project, while reworking it in a more explicitly democratic and egalitarian direction. Rosanvallon, by contrast, interprets populism as a reductive response to the growing complexity of contemporary democracies. Rosanvallon (2020) argues that populism simplifies political reality by constructing a homogeneous figure of “the people,” privileging immediacy over mediation and rejecting the institutional pluralism on which democratic legitimacy depends. This diagnosis converges, in part, with Müller’s anti-pluralist critique, since both emphasise the dangers of claims to exclusive representation, even if Rosanvallon places greater analytical weight on the erosion of mediation, judgement, and institutional complexity. In Mouffe’s work, populism thus appears as a possible resource for democratic renewal, whereas in Rosanvallon’s account it figures primarily as a sign of democratic fatigue.

This divergence rests on distinct understandings of political representation. For Mouffe (2005), representation is not a neutral transmission of pre-existing interests but an active process of articulation through which collective identities are constituted and contested. Because political identities are contingent and relational, democratic politics requires institutional spaces in which adversaries can struggle over the meaning of “the people” without negating each other’s legitimacy. Here the influence of Laclau remains decisive: representation is tied to the political construction of a collective subject rather than to the mirroring of a pre-given social unity. Rosanvallon (2008), by contrast, approaches representation through the prism of democratic legitimacy’s multiple dimensions—impartiality, proximity, reflexivity, and judgement. From this standpoint, populism threatens representation by collapsing these dimensions into a single plebiscitarian register.

By claiming an unmediated link to a unified people, populist leaders marginalise the plural mediations—parliaments, independent authorities, and civil society practices—through which democratic judgement is ordinarily exercised. In this respect, Urbinati’s account of populism as a form of “direct representation” helps clarify the point at which appeals to popular mobilisation begin to turn elections into plebiscites or acclamations, thereby narrowing the institutional mediation and plural forms of judgment on which representative democracy depends (Urbinati, 2019: 7, 164, 168-169). Urbinati’s broader argument is especially useful here because it also clarifies how populist representation departs from the party-based mandate model of representative democracy. Whereas mandate representation links electoral authorisation to advocacy and retrospective accountability, populist leadership claims to embody the people directly in the figure of the leader, thereby weakening intermediary parties and narrowing the space for plural judgement (Urbinati, 2019: 168-169, 191-192).

For Mouffe, the construction of a political “people” is a condition of democratic contestation; for Rosanvallon, the homogenisation of the people marks a regression that undermines the institutional complexity of modern representation. Yet both approaches reveal important limits when assessed against the structural foundations of representative democracy. Mouffe offers a compelling account of how collective political subjects are constructed under conditions of depoliticisation but pays less sustained attention to the institutional infrastructures through which representative government secures continuity, accountability, and the mediation of conflict over time. Her emphasis on political frontier-building and hegemonic mobilisation is analytically productive, yet it leaves relatively underdeveloped the constitutional, administrative, and party-organisational conditions that sustain contestation beyond moments of mobilisation. Rosanvallon, by contrast, provides a richer account of the plural institutional supports of democratic legitimacy, but gives less attention to how fragmented grievances are transformed into effective collective agency capable of challenging entrenched power relations. His defence of mediation, reflexivity, and institutional complexity is normatively significant, yet it may understate the extent to which representative orders themselves can become socially closed, politically inert, or insufficiently responsive to emerging conflicts. Read together, these limits suggest that representative democracy depends both on durable mediating structures and on capacities for political rearticulation when those structures no longer command democratic confidence. A related tension can also be identified in earlier forms of plebiscitary politics, where anti-elitist mobilisation likewise coexisted with simplified and majoritarian conceptions of democratic legitimacy,

often at the expense of the mediated and plural foundations of representative government.⁵

5. DISCUSSION AND CONCLUSION: REPRESENTATION, POPULISM, AND DEMOCRATIC STAKES

Debates on populism are often framed as disputes over regime type or political style. The analysis developed in this article suggests, however, that there are more fundamental debates about democratic representation. From this perspective, the question of whether populism constitutes a democratic threat or a democratic opportunity is analytically insufficient on its own. What is at stake instead is how democratic societies organise representation under conditions of social heterogeneity, political conflict, and declining trust. Mouffe approaches populism as a strategy for reactivating democratic contestation by constructing new collective political subjects, whereas Rosanvallon interprets it as a logic of simplification that narrows the plural and mediated processes through which democratic legitimacy is produced. Their disagreement, therefore, concerns not populism as such, but the normative principles that should govern the relationship between conflict, mediation, and legitimacy in modern democracies. In this sense, the Mouffe–Rosanvallon contrast clarifies the competing democratic responses to the contemporary crisis of representation. As the preceding analysis has shown, the contrast between Mouffe and Rosanvallon reflects less a disagreement over the democratic value of populism than a tension between competing normative priorities within democratic theory. Neither framework is sufficient on its own. The structural durability of representative democracy depends not only on institutions of mediation, oversight, and accountability, but also on the capacity to reorganise political demands when those institutions lose public legitimacy. Any adequate theory of contemporary representation must therefore explain both institutional resilience and moments of democratic rearticulation.

Mouffe’s approach foregrounds the mobilising force of political conflict and offers a compelling response to the exclusions generated by the contemporary crisis of representation, yet leaves unresolved the normative and institutional conditions under which antagonism can be stabilised in agonistic democratic form rather than relapse into enmity. Rosanvallon, by contrast, offers a richer account of how democratic legitimacy is dispersed across plural mediating institutions, but is less able to explain how socially fragmented grievances are politically articulated into collective democratic agency. The article’s contribution lies in showing that the crisis of representation is most fruitfully understood through the tension between these two perspectives: democratic renewal depends both on the political

---

⁵ One historical illustration is Jacksonian populism, though the reference here is purely illustrative and not intended to imply a direct line of continuity with contemporary populism; see Jones (2021: 51).

articulation of conflict and on the institutional pluralisation of legitimacy. The disagreement between the two theorists is therefore best understood not as a clash between democratic and anti-democratic positions, but as a dispute over which dimensions of democratic representation should be given priority under conditions of crisis.

The normative tension identified above helps to explain why populism is so often interpreted as both a democratic resource and a democratic risk in contemporary debates. On the one hand, populist mobilisations can bring marginalised demands into the political arena and challenge forms of representation perceived as closed or unresponsive. On the other hand, they may weaken the plural and mediated structures through which democratic judgement and accountability are sustained. Which of these tendencies prevails depends less on populism as such than on the institutional and representative frameworks within which it operates. Read together, the perspectives developed by Mouffe and Rosanvallon underscore that the democratic consequences of populism are not predetermined but shaped by competing ways of organising conflict, mediation, and legitimacy. This shifts analytical attention away from assessing populism in isolation and towards the broader question of how contemporary democracies respond to the enduring crisis of representation.

This article has argued that contemporary debates on populism are best understood as debates about democratic representation. By placing the work of Chantal Mouffe and Pierre Rosanvallon in systematic dialogue, it has sought to move beyond the familiar opposition between populism as a democratic threat and populism as a democratic opportunity. The comparison shows that the current crisis of representation cannot be reduced to a single pathology but reflects competing understandings of how democracy should organise conflict, mediation, and legitimacy under conditions of social heterogeneity and declining trust. From this perspective, populism appears less as the cause of democratic malaise than as a focal point through which different democratic responses to that malaise take shape. The analysis also contributes to the literature by bringing together two bodies of work that are often discussed separately, thereby clarifying the normative stakes that underlie their divergent assessments of populism. Seen this way, the democratic effects of populist mobilisation cannot be inferred in advance but vary with the institutional settings in which political conflict is organised and legitimacy is produced. The durability of the current crisis of representation also makes it unlikely that populism will disappear as a marginal or short-lived episode in contemporary democracies. Rather than inviting a final verdict on populism's democratic merits, this situation calls for closer attention to the enduring disagreements over how representation should be organised and sustained under conditions of recurring conflict and institutional strain.

BIBLIOGRAPHY

Abts, Koen and Stefan Rummens (2007), “Populism versus Democracy”, *Political Studies*, 55 (2): 405-424.

Bonikowski, Bart (2017), “Ethno-Nationalist Populism and the Mobilisation of Collective Resentment”, *The British Journal of Sociology*, 68: 181-213.

Cervera-Marzal, Manuel (2022), “The ‘populist moment’: An expression that teaches us more about how we perceive our time than about this time itself”, *European Journal of Social Theory*, 25 (4): 632-637.

Cunha, Diogo and Paulo Henrique Paschoeto Cassimiro (2022), “Populism as a model of ‘polarized democracy’: Pierre Rosanvallon’s theory of populism in contemporary debate”, *Sociologias*, 24 (59): 200–236.

Jones, Kent (2021), *Populism and Trade: The Challenge to the Global Trading System* (Oxford: Oxford University Press).

Laclau, Ernesto and Chantal Mouffe (1985), *Hegemony and Socialist Strategy: Towards a Radical Democratic Politics* (London: Verso).

Laclau, Ernesto (2005), *On Populist Reason* (London: Verso).

Moffitt, Benjamin and Simon Tormey (2014), “Rethinking Populism: Politics, Mediatisation and Political Style”, *Political Studies*, 62 (2): 381-397.

Moffitt, Benjamin (2016), *The Global Rise of Populism: Performance, Political Style, and Representation* (Stanford: Stanford University Press).

Mouffe, Chantal (2000), *The Democratic Paradox* (London: Verso).

Mouffe, Chantal (2005), *On the Political* (New York: Routledge).

Mouffe, Chantal (2013), *Agonistics: Thinking the World Politically* (London: Verso).

Mouffe, Chantal (2018), *For a Left Populism* (London: Verso).

Mudde, Cas and Cristóbal Rovira Kaltwasser (2017), *Populism: A Very Short Introduction* (New York: Oxford University Press).

Mudde, Cas (2004), “The Populist Zeitgeist”, *Government and Opposition*, 39 (4): 541-563.

Müller, Jan-Werner (2016), *What is Populism?* (Philadelphia: University of Pennsylvania Press).

Rosanvallon, Pierre (1998), *Le peuple introuvable: Histoire de la représentation démocratique en France* (Paris: Gallimard).

Rosanvallon, Pierre (2006), *La contre-démocratie: La politique à l'âge de la défiance* (Paris: Seuil).

Rosanvallon, Pierre (2008), *La légitimité démocratique: impartialité, réflexivité, proximité* (Paris: Seuil).

Rosanvallon, Pierre (2014), *Le Parlement des invisibles* (Paris: Seuil).

Rosanvallon, Pierre (2015), *Le bon gouvernement* (Paris: Seuil).

Rosanvallon, Pierre (2020), *Le siècle du populisme: Histoire, théorie, critique* (Paris: Seuil).

Urbinati, Nadia (2019), *Me the People: How Populism Transforms Democracy* (Cambridge, MA: Harvard University Press).

Vergara, Camila (2020), "The Plebeian People of Populism", *Revue européenne des sciences sociales*, 58 (2): 77-96.

Volkov, Genrikh Nikolaevich (Ed.) (1982), *The Basics of Marxist-Leninist Theory* (Moscow: Progress Publishers).

Misafir Editörden

“Erkeklik” Dosyası

Erkeklikler yalnızca bireysel kimlikler ya da toplumsal roller olarak değil; siyasal tahayyüllerin, kurumsal düzenlemelerin, gündelik pratiklerin, söylemlerin ve temsil biçimlerinin kesişiminde üretilen toplumsal ilişkiler bütünü olarak karşımıza çıkar. Bu nedenle erkeklikleri anlamaya yönelik her girişim, kaçınılmaz olarak iktidarın kuruluşuna, işleyişine ve yeniden üretimine dair soruları da beraberinde getirir. Tam da bu nedenle erkekliği tanımlamak, erkeklikleri okumak ve anlamlandırmak kolay değildir; çünkü böylesi bir çaba, farklı düzlemlerde işleyen toplumsal ilişkilerin incelikli bir analizini gerektirir.

Türkiye’de Eleştirel Erkeklik Çalışmaları son yirmi yılda önemli bir gelişim göstermiştir. Özellikle feminist çalışmaların açtığı alan içerisinde sosyoloji, antropoloji, kültürel çalışmalar ve tarih disiplinlerinden gelen katkılar, erkekliği görünmez ve doğal kabul edilen bir kategori olmaktan çıkararak, sorgulanabilir bir araştırma nesnesine dönüştürmüştür. Erkekliklerin aile, emek, askerlik, şiddet, bakım, beden ve gündelik hayatla kurduğu ilişkiler üzerine yapılan çalışmalar, alanın kurumsallaşmasına ve zenginleşmesine önemli katkılar sunmuştur.

Son yıllarda ise Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler disiplinlerinden gelen çalışmaların da bu tartışmalara daha görünür biçimde eklendiği söylenebilir. Aslında burada söz konusu olan, siyasal alanın ve siyasal alanın erkeklik çalışmalarına yeni dahil olması değil, uzun süredir mevcut olan ilişkinin daha açık biçimde görünür hale gelmesidir. Devlet tahayyüllerinden liderlik performanslarına, vatandaşlık anlatılarından güvenlik politikalarına, milliyetçiliklerden popülist söylemlere kadar uzanan geniş bir yelpazede erkekliklerin kurucu rolü giderek daha fazla araştırmanın konusu olmaya başlamıştır.

Bu dosya da tam olarak bu gelişimin bir ürünü olarak ortaya çıktı. Dosya çağrısına gelen yoğun ilgi, Türkiye’de Eleştirel Erkeklik Çalışmaları’nın ulaştığı çeşitliliği ve canlılığı göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Başlangıçta tek sayı olarak planlanan dosya için gelen çalışmaların sayısı beklentilerimizin ötesinde olmuş; değerlendirme süreçleri sonucunda kabul edilen makalelerin tamamını tek bir sayıda yayımlamak mümkün olmamıştır. Bu nedenle dosya kapsamındaki

çalışmaların bir kısmı izleyen sayılarda da yayımlanmaya devam edecektir. Bu durum yalnızca niceliksel bir yoğunluğa değil, aynı zamanda alanın giderek farklı disiplinleri, yöntemleri ve araştırma sorularını bir araya getirebilme kapasitesine de işaret etmektedir.

Dosyaya gelen çalışmalar birlikte değerlendirildiğinde, Türkiye’de Eleştirel Erkeklik Çalışmaları’nın artık belirli temalarla sınırlı olmayan bir araştırma alanına dönüştüğü görülmektedir. Siyasal liderliklerden gündelik hayat pratiklerine, tarihsel anlatılardan dijital kültüre, şiddetten kırılmalara, devlet politikalarından kırılan erkeklik deneyimlerine kadar uzanan geniş bir yelpaze, erkekliklerin yalnızca iktidarın bir uzantısı olarak değil, aynı zamanda çatışmaların, müzakerelerin ve dönüşümlerin gerçekleştiği bir alan olarak da okunabileceğini göstermektedir.

Bununla birlikte, alanın önünde duran bazı kuramsal ve yöntemsel soruların varlığını sürdürdüğü de söylenebilir. Türkiye’deki çalışmaların önemli bir kısmında Batı-merkezli kavramsallaştırmaların, özellikle de hegemonik erkeklik çerçevesinin temel analitik araçlardan biri olmaya devam ettiği görülmektedir. Kuşkusuz bu kavram, erkekliklerin sorunsallaştırılmasında ve toplumsal eşitsizliklerin görünür kılınmasında son derece önemli katkılar sunmuştur. Ancak erkeklikleri yalnızca belirli bir hiyerarşi içerisinde konumlandırmak, onların ortaya çıktıkları bağlamları, dönüşüm süreçlerini ve farklı düzlemlerde kazandıkları anlamları açıklamak için her zaman yeterli olmayabilmektedir.

Erkeklikleri düz çizgiler halinde ilerleyen kategoriler olarak değil; farklı tarihsel, siyasal ve toplumsal bağlamlarda yeniden anlam kazanan döngüsel ilişkiler bütünü olarak okumak, süreklilik ve kopuşları birlikte değerlendirebilen daha katmanlı analizlerin önünü açabilir. Böyle bir yaklaşım yalnızca süreklilikleri değil, kopuşları da görünür kılabilir ve yalnızca tahakküm biçimlerini değil, onların nasıl meşrulaştığını, dönüştüğünü ve kimi zaman da çözülmeye başladığını anlamamıza katkı sunabilir. Özellikle erkekliğin tarihselleştirilmesi, erkek kimliğinin sosyo-kültürel kurgulanışı ve buna ilişkin edebi metin okumaları, erkekliklerin bütüncül bir perspektifle incelenmesine imkân sağlamıştır. Bu çok katmanlı düzlemin vaat edebilecekleri, erkeklikleri çevreleyen siyasal, sosyal, tarihsel ve kültürel bağlamı görünür kılabilen okumalar ile de sınırlı değildir. Özellikle hem Batı’da hem de Türkiye’deki alanyazınında, 1990’lı yıllardan başlayarak, ampirik veri ile de desteklenen bu yaklaşım, kendi tarihselliklerini teğet geçmeyen cinsiyetlendirilmiş iktidar analizlerini de zenginleştirmiştir. Diğer yandan, belirtmelidir ki Eleştirel Erkeklik Çalışmaları alanında yapılmış çalışmaların çoğu verili olanı –eril tahakküm– sorguladığı ve hatta yapı söküme uğrattığını iddia eder. Ancak bu iddianın ispatı her zaman vaat edildiği gibi

ol(a)mamıştır. Her ne kadar bu sunuş yazısı, alanın Türkiye’deki seyrinin ontolojik ve epistemolojik bir analizini yapma ya da yapılmış çalışmaların eleştirel okumasını sunma amacıyla yazılmamış olsa da not edilmesi gereken bazı hususlar –özellikle siyasi bir okuma yapma niyetinde olanlar için– vardır. Siyaset Bilimi disiplininin kuramsal ve kavramsal çerçevesinde ve özellikle de siyasal olanın belirleyiciliğinde analizler yapmak “kimlikleşme süreçlerinin” incelikli bir okumasını gerektirmektedir (Mouffe, 2005). Farklılaştırma pratiklerinden de azade olmayan bu süreçler, siyasal kimliklerin (bugün) olduğu haliyle var olabilmelerinin de ön koşuludur. Buradan bakıldığında, erkeklikler de bir dizi farklılıkla ilişki içerisine girdikçe inşa olur. Bu, cinsiyet kimliğinin akışkanlığının ve kuşkusuz bağlamın dinamikliğinin de bir sonucudur. Bu sebeple, “şu an böyle olmuş olanın eskiden nasıl olduğunu” bulmak için, farklılıkların nasıl meşrulaştığını okurken ve de onların anlamlarını ve farklı düzlemlerdeki temsilini görünürleştirirken pusula görevi üstlenebilir. Osmanlı döneminin “züppesinin” (*dandy*) “*mon cher*”e evrilişi nasıl olmuştur? Cumhuriyet döneminin mahalle kabadayısının neoliberal Türkiye’nin “nargile kafe” delikanlısına dönüşümünde rol oynayan bağlamsal faktörler nelerdir? “Yabannın” köylüsü hangi koşullarda “devletin asıl sahibi” olabirmiştir? Erkekliklerin kırılma noktaları hangi koşullarda siyasal bir dile dönüşmüş, hangi durumlarda yeni tahakküm biçimlerinin kurulmasına hizmet etmiştir?

Bu soruların her biri, ilk bakışta birbirinden oldukça farklı görünebilir. Ancak ortaklaştıkları nokta, erkeklikleri yalnızca erkeklere dair bir mesele olarak değil; siyasal olanın kuruluşuna içkin bir yapıtaşısı olarak ele almalarıdır. Bu nedenle Eleştirel Erkeklik Çalışmaları açısından, kendi tarihselliğini teğet geçmeyen, bağlamsal duyarlılığı yüksek ve farklı düzlemleri birlikte okuyabilen iktidar analizleri geliştirebilmek önem taşımaktadır. Bu dosyada yer alan çalışmalar da farklı konu ve yöntemlerden hareketle tam olarak bu tartışmaya katkı sunmaktadır.

Yeliz Yıldız, “Securing Manhood, Securitized Women: Fragile Masculinity in the Context of South Korea” başlıklı çalışmasında, kırılma noktaları ile güvenleştirme süreçleri arasındaki ilişkiyi analiz etmektedir. Makale, askerî ve ekonomik güvensizliklerin erkeklik krizini derinleştirerek kadınların ve toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının bir güvenlik tehdidi olarak çerçevelenmesine nasıl zemin hazırladığını göstermektedir. Böylece güvenleştirme literatürüne toplumsal cinsiyet perspektifinden önemli bir katkı sunarken, bu dinamiklerin yalnızca otoriter rejimlere değil, demokratik bağlamlara da özgü olabileceğini ortaya koymaktadır.

Burcu Sarı-Karademir'in Donald Trump'ın liderliğini merkezine alan "The Man, the State and the Hypermasculinity: Trump and the Gendered Reordering of International Order" başlıklı çalışması ise, hipererkeksiliği (*hypermasculinity*) yalnızca bireysel bir liderlik tarzı olarak değil, uluslararası düzenin işleyişine nüfuz eden bir yönetim mantığı olarak kavramsallaştırmaktadır. Diplomatik ilişkilerden güvenlik politikalarına kadar uzanan cinsiyetlendirilmiş iktidar ilişkilerini analiz eden makale, uluslararası siyasetin erkeklikler üzerinden nasıl yeniden üretildiğine ve küresel hiyerarşilerin bu süreçte nasıl şekillendiğine ışık tutmaktadır.

Zübeyir Savaş ise metinsel temsilleri odağına alan analizini "John McGahern'in Amongst Women Romanında Babalığın Poetikası Üzerinden Ulusal Egemenliğin Politikasını Okumak" başlıklı çalışmasının odağına almıştır. Yukarıda da işaret edilen farklı düzlemlerin incelikli bir okumasını sunan ve John McGahern'in *Amongst Women* romanını inceleyen bu çalışma, bağımsızlık sonrası İrlanda'da ulusal kimliğin inşası ile hegemonik erkeklik arasındaki ilişkiyi ele almaktadır. Romanın merkezindeki baba figürü üzerinden Katolik aile ideali, militarist erkeklik ve ataerkil otoriteyi analiz eden makale, geleneksel erkeklik normlarının sekülerleşme, küreselleşme ve toplumsal dönüşümler karşısında nasıl krize girdiğini göstermektedir. Böylece çalışma, babalığın ve aile içi iktidar ilişkilerinin ulusal kimlik inşasındaki rolüne Eleştirel Erkeklik Çalışmaları perspektifinden önemli bir katkı sunmaktadır.

Etnografik saha verilerine dayanan Osman Özarlan'ın "Asimetrik Bir Siyasal Alan ve Bir Erkeklik Asimetrisi Olarak Definecilik" başlıklı araştırması, defineciliği kriminal bir faaliyet olmanın ötesinde erkekliklerin kuruluş süreçleriyle ilişkili bir pratik olarak ele almaktadır. Devletin tarih ve toprak üzerindeki egemenlik iddiaları ile definecilerin alternatif sahiplenme biçimlerini birlikte analiz eden makale, erkeklik, iktidar ve hegemonya arasındaki ilişkiye özgün bir katkı sunmaktadır.

Son olarak, Atilla Barutçu ve Nurseli Yeşim Sünbülüoğlu, "STK Perspektifinden Erkeklerin Cinsiyet Eşitliğine Katılımı: Müdahaleler, Yaklaşımlar, Deneyimler ve Öneriler" başlıklı yazılarında, erkekliklerin dönüşümüne ilişkin tartışmaların yalnızca söylemsel ve kuramsal düzlemde değil, sivil alandaki kurumsal pratiklerde de nasıl karşılık bulduğunu odaklarına aldılar. Çalışma, erkeklerin toplumsal cinsiyet eşitliği çalışmalarına katılımının yalnızca farkındalık ve gönüllülük meselesi olmadığını; bu sürecin sivil toplumun içinde faaliyet gösterdiği siyasal bağlam, kurumsal destek mekanizmaları ve toplumsal cinsiyet rejiminin sınırları tarafından da şekillendirildiğini göstermektedir.

İlk bakışta farklı coğrafyalara, dönemlere ve araştırma nesnelere odaklanan bu çalışmalar, birlikte okunduklarında erkekliklerin yalnızca bireysel

kimlikler ya da kültürel temsiller olarak değil; devlet, ulus, güvenlik, tarih, sivil toplum ve gündelik hayatla kurdukları ilişkiler içerisinde anlam kazandığını göstermektedir. Bu yönüyle dosya, erkekliği tekil bir kategori olarak ele almak yerine, farklı ölçeklerde işleyen iktidar ilişkileri, kırılğanlıklar, direniş biçimleri ve dönüşüm süreçleri üzerinden düşünmeye davet etmektedir.

Son olarak, bu dosyanın ortaya çıkmasına katkı sunan herkese teşekkür etmek isterim. Bu dosya benim için yalnızca bir editoryal deneyim değil, aynı zamanda uzun süredir farklı disiplinlerde üretilen çalışmaların ortaklaştığı bir tartışma zeminine tanıklık etme fırsatı oldu. Aslında son yıllarda, erkeklikler üzerine yapılan araştırmaların önemli bir bölümü, çoğu zaman açıkça siyasetle/siyasal alanla ilişkilendirilmese de siyasal olanın kuruluşuna, işleyişine ve dönüşümüne dair güçlü analizler sunmaktaydı. Bu sebeple, ilgili dosya, söz konusu çalışmaların sunduğu bu analitik imkânları daha görünür kılmayı bakımından ayrıca değer taşımaktadır.

Bu vesileyle, dosya fikrini destekleyen ve sürecin her aşamasında katkılarını esirgemeyen Alternatif Politika editörlerine, değerlendirme süreçlerine emek veren hakemlere ve çalışmalarını bu dosya kapsamında bizlerle paylaşan tüm yazarlara içtenlikle teşekkür ederim. Bu dosyanın, erkeklikler üzerine yürütülen tartışmaların siyasetle kurduğu çok katmanlı ilişkileri görünür kılmaya ve yeni araştırma sorularına ilham vermeye devam etmesini diliyorum.

Selin AKYÜZ, Doç. Dr.

TED Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü

selin.akyuz@tedu.edu.tr

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3091-0139>

KAYNAKÇA

Mouffe, Chantal (2005), *On the Political* (London: Routledge).

**SECURING MANHOOD, SECURITISING WOMEN:
FRAGILE MASCULINITY IN THE CONTEXT OF
SOUTH KOREA**

**ERKEKLİĞİN GÜVENCESİ, KADINLARIN
GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİ: GÜNEY KORE
ÖRNEĞİNDE KIRILGAN ERKEKLİK***

Yeliz YILDIZ , Hatice Nursena YÜCEL*** &
Vuslat Nur ŞAHİN-TEMEL******

ABSTRACT

This article examines the securitisation of women in South Korea through the lens of fragile masculinity, thus intervening in ongoing debates on the gendered production of both security and insecurity. It explores how anxieties rooted in economic precarity and military insecurity shape the framing of women as security threats, in both political discourse and policy practice. Methodologically, this study adopts an interpretive process tracing framework, to examine how fragile masculinity is expressed and embedded within South Korea's

* The authors declare that, in the preparation of this study, the generative artificial intelligence tool [Grammarly, ChatGPT 5.5] was used for the following purposes: (i) reviewing English academic style and ensuring linguistic fluency, and (ii) paragraph-level language editing. The original contribution, theoretical framework, empirical analysis, and conclusions of the study belong entirely to the authors, and all text generated by the artificial intelligence tool has been reviewed by the authors for academic content and accuracy. Some discussions of this article draw from Yeliz Yıldız's Master dissertation, defended at Social Sciences University of Ankara in 2026.

** M.A. Student, Ankara Social Sciences Univ., Institute for Area Studies, Department of Asian Studies, Ankara, Türkiye, yeliz.yildiz2@student.asbu.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-5502-8006>

*** Ph.D. Candidate, Ankara Social Sciences Univ., Institute for Area Studies, Department of Area Studies, Ankara, Türkiye, haticenursena.yucel@student.asbu.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6653-9434>

**** Asst. Prof., Ankara Social Sciences Univ., Institute for Area Studies, Department of Asian Studies, Ankara, Türkiye, vuslatnur.sahintemel@asbu.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6794-6579>

political and institutional dynamics. The analysis is informed by the factor of ontological security, particularly concepts of anxiety and insecurity. The findings demonstrate that anxieties nourished by economic and military insecurities do not remain limited to everyday social or gender practices, but are institutionalised through state policies and political arenas that contribute to the systematic securitisation of women. This research contributes to the fields of gender and security studies, and offers insights into the layered and relational dynamics through which gender security is produced and governed, by defining and analysing the relationship between fragile masculinity and gendered securitisation.

Keywords: Fragile Masculinity, Ontological Security, Securitisation, Gender Security, South Korea.

ÖZ

Bu makale, Güney Kore bağlamında kadınların güvenikleştirilmesini kırılgan erkeklik çerçevesinde ele alarak güvenliğin ve güvensizliğin toplumsal cinsiyetli üretimine ilişkin literatüre katkı sunmaktadır. Çalışma, ekonomik ve askerî güvensizlikten beslenen kaygıların, kadınların siyasal söylemde ve kamu politikalarında birer güvenlik tehdidi olarak inşa edilmesinde nasıl bir rol oynadığını incelemektedir. Yöntemsel olarak yorumlayıcı süreç takibi temelli bir vaka yaklaşımını benimseyen çalışma, kırılgan erkekliğin Güney Kore'nin siyasal ve kurumsal dinamikleri içinde nasıl ifade edildiğini ve nasıl yerleştiğini incelemektedir. Analiz ise ontolojik güvenlik yaklaşımı temelinde, özellikle kaygı ve güvensizlik kavramları üzerinden şekillendirilmektedir. Bulgular ile ortaya konulduğu üzere ekonomik ve askerî güvensizliklerin yarattığı kaygılar yalnızca gündelik toplumsal ve toplumsal cinsiyet pratikleriyle sınırlı kalmamakta ve bu kaygılar, devlet politikaları ve siyasal alan aracılığıyla kurumsallaşarak kadınların sistematik biçimde güvenikleştirilmesine zemin hazırlamaktadır. Yürütülen çalışma kırılgan erkeklik ile toplumsal cinsiyetli güvenikleştirme arasındaki ilişkiyi görünür kılarak toplumsal cinsiyet ve güvenlik çalışmaları literatürüne katkıda bulunmakta ve toplumsal cinsiyet güvenliğinin nasıl

üretildiğine ve yönetildiğine ilişkin katmanlı dinamiklere dair önemli çıkarımlar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kırılgan Erkeklik, Ontolojik Güvenlik, Güvenlikleştirme, Cinsiyet Güvenliği, Güney Kore.

INTRODUCTION

Asian countries, which have strengthened their international position particularly in the field of technology, tend to lag behind other countries in terms of women's rights and employment (Georgetown Institute for Women, Peace, and Security, 2025; for other examples see Zhao and Şahin Temel, 2025). This problem has a multilayered nature that cannot be explained solely by cultural factors and ideological preferences. In this context, it is evident that gender is intertwined with the prevailing circumstances of social and institutional structures (Szoltysek et al., 2026). This intertwining becomes even more apparent in times of heightened military threat, deepening economic uncertainty, and global instability. In such periods, state policies towards women clearly intersect with security discourse (Yuval-Davis, 1993; see also Cabesaz, 2022). This situation leads to the problematisation of women's presence in the public sphere and the labour market, and their right to speak up about their bodies and their social roles, through the discourses of national security, demographic sustainability, and social order (Hudson, 2009). But the question is, “How does fragile masculinity mediate the relationship between external threats and the securitisation of women?”

The article aims to provide an explanation that goes beyond classical approaches to the question of security. While restrictive and othering policies towards women are traditionally mostly addressed through the lens of religion, culture or authoritarian tendencies, this study focuses on the transformative effect of external threats and economic insecurity on the phenomenon of gender. In this regard, the article argues that military and economic insecurity create a situation of disruptive existential anxiety in terms of collective identities, masculinity norms, and state-society relations.

The article's main argument is that external and economic threats create a fear of loss of power in relation to masculine identity, and that there are attempts both for this fear to be appeased through the securitisation of women and instrumentalised for political purposes. Hegemonic masculinity, defined through its protective and provider roles, becomes particularly vulnerable in the face of loss of social status and economic crises. This vulnerability is confronted by constructing women's rights and demands as a threat to national security. In this context, feminist movements, women's participation in the workforce, and

demands for gender equality are reframed not as social demands but as security issues.

This study brings together the ontological security literature and the fragile masculinity literature. While the perspective of ontological security emphasises that states and collective actors need to protect not only their physical existence but also their identity continuity, the fragile masculinity literature reveals that the apparent need to protect masculinity, an identity that must be constantly reproduced, is what creates anxiety. When these two approaches are considered in tandem, it becomes clearer why military and economic insecurities are particularly compensated for through consideration of women's rights.

Securitisation theory is used to link these two contexts. The theoretical framework is elaborated through the case of South Korea. In this country, where the perception of military threats originating from North Korea has become persistent, and the country has had to contend with economic fragilities while adapting to the neoliberal order, anti-feminist movements have gained strength and become increasingly mobilised in recent years. In this context, this article analyses how anti-feminist discourses and policies targeting women in South Korea are legitimised through the language of security. This analysis approaches the securitisation of women not as an individual response or in terms of populist rhetoric, but as a structural ontological security strategy entangled with the crisis of masculinity and reproduced through state discourses and institutional practices.

This article makes three key contributions to the literature. Firstly, it departs from approaches within security studies which often focus on state centric security debates, by placing the concept of fragile masculinity at the centre of the analysis. By assuming that masculinity is a fragile status that must be constantly reinforced, it reveals how the anxiety generated by military and economic threats to masculine identity is transformed into political discourse and a means of mobilisation. Secondly, the study conceptualises the securitisation of women as a systematic compensatory mechanism and political strategy fuelled by fragile masculinity. The framing of women's visibility in the public and economic spheres and gender equality policies as a security threat is addressed as a conscious and repeated political practice aimed at managing and directing the crisis of masculinity in this context. Thus, the article offers a gender-based perspective to the securitisation literature. Thirdly, by focusing on the case of South Korea, the article demonstrates that the dynamics of fragile masculinity and securitisation are not unique to authoritarian regimes or exceptional contexts. It shows how, even in a developed democracy, women can be constructed as the internal enemies of national security under conditions of military and economic insecurity.

The research adopts an interpretive process tracing method, based on quasi-secondary data produced during the period between 2015 and 2024. This period encompasses a process in which youth unemployment deepened, economic insecurity increased, and gender conflicts became more visible in political discourse in South Korea. The dataset includes documents and statements by government officials on labour market reforms, gender policies, and compulsory military service; national and international media reports addressing male youth unemployment, anti-feminism, and military service debates, think tank and civil society reports, and academic studies focusing on gender, militarism, and masculinity. These sources were selected to enable the simultaneous analysis of both state level discourse and masculinity-based narratives of victimhood circulating in the social sphere.

1. THEORETICAL FRAMEWORK

Why do states facing external threats turn inward to restrict women's rights? This study argues that military and economic insecurities do not simply generate fear of external enemies—they produce a deeper, existential anxiety that destabilises masculine identity. When men can no longer fulfil culturally expected roles as protectors and providers, the resulting crisis of masculinity finds resolution through the construction of women as threats to national security and social order. This framework explains how external vulnerabilities translate into domestic gender politics, connecting the anxieties of individual men to the securitising rhetoric of political elites.

Ontological Security and Anxiety

The concept of ontological security, originally developed by sociologist Anthony Giddens (1991), refers to the need for actors to experience a stable sense of self and identity through time. Giddens defines ontological security as possessing, at the level of practical consciousness, answers to fundamental existential questions that allow individuals to maintain a coherent biographical narrative. When this narrative is disrupted, actors experience profound anxiety that motivates efforts to restore stability and continuity.

International Relations scholars have adapted this framework in order to understand state behaviour and collective identity dynamics. Jennifer Mitzen (2006) introduced ontological security to IR theory, arguing that states seek not only physical security but also security of the self. According to Mitzen, ontological security is achieved through routinised relationships with significant others, and actors become deeply attached to these relationships, even when they are conflictual. This insight helps explain why states may perpetuate seemingly irrational conflicts: the routines of conflict itself provide ontological security by maintaining stable identity narratives.

Crucially, ontological security scholarship distinguishes between fear and anxiety. While fear is directed at specific, identifiable threats, anxiety is a more diffuse condition arising from uncertainty about one's identity and place in the world (Kinnvall and Mitzen, 2020; Krickel-Choi, 2022). Brent Steele (2008; also see Ubulof, 2014) elaborates that anxiety “consumes all social agents” and motivates them to secure their sense of being through social action. This distinction is essential for our framework: external threats such as military aggression or economic crisis generate not merely fear of material harm but existential anxiety about collective identity and self-continuity.

Catarina Kinnvall (2004) demonstrates how globalisation-induced ontological insecurity drives individuals and groups to seek reaffirmation of identity through collective attachments. She argues that nationalism and religion function as powerful “identity-signifiers” in times of rapid change and uncertain futures, providing stable anchors for threatened selves. Extending this logic, we propose that in contexts where national identity is structured around masculine norms, threats to ontological security will manifest as threats to masculine identity, triggering gendered compensatory responses.

Fragile Masculinity: From Individual Psychology to Collective Politics

Political psychology research has established that masculinity operates as a precarious social status that must be continuously earned and defended. Vandello and others (2008) demonstrate through experimental studies that manhood, unlike womanhood, is viewed as “a precarious state requiring continual social proof and validation.” Their research shows that when men receive feedback suggesting they possess feminine traits, they experience heightened anxiety and engage in compensatory behaviours, including physical aggression. This “precarious manhood” thesis has been replicated across cultural contexts, suggesting structural rather than culturally specific dynamics (Vandello and Bosson, 2012).

Building on this foundation, DiMuccio and Knowles (2020) conceptualize “fragile masculinity” as the anxiety felt by men who believe they are failing to meet cultural standards of manhood. They demonstrate that this fragility motivates compensatory attitudes and behaviours designed to restore threatened masculine status. Crucially, their research extends these dynamics into the political realm, showing that men experiencing masculine insecurity display increased support for aggressive policies, and politicians who signal strength and toughness. DiMuccio and Knowles (2021) further establish that precarious manhood predicts support for what they term “political aggression”—policies emphasising dominance, risk-taking, and forceful responses to perceived threats.

These individual-level dynamics connect to broader patterns of hegemonic masculinity. Connell (1995, 2005) denotes hegemonic masculinity as the

configuration of gender practice that legitimises patriarchy and guarantees the dominant position of men. Importantly, hegemonic masculinity is not a fixed set of traits but a relational and historically contingent practice that must be continuously reproduced. Connell and Messerschmidt (2005) emphasise that hegemonic masculinity operates on multiple levels—local, regional, and global—and involves ongoing struggles among different masculinities for dominance. When the conditions supporting hegemonic masculinity are destabilised, men experience collective anxiety about their status, and engage in efforts to restore masculine dominance.

External Threats as Triggers of Masculine Anxiety

Our framework identifies two categories of external threat that trigger masculine anxiety: military insecurity and economic insecurity. Both threaten core pillars of masculine identity in societies where manhood is defined through the concepts of protection, provision, and strength.

Military threats challenge masculine identity by exposing the limits of men's capacity to fulfill protective roles. When a nation faces persistent military danger, the masculine imperative to “protect” the nation, family, and women in particular, becomes simultaneously heightened and frustrated. This creates what ontological security scholars identify as a “critical situation” (Steele, 2008; Ejodus, 2018)—a moment when taken-for-granted routines are disrupted and fundamental questions about identity become salient. The inability to neutralise external military threats generates diffuse anxiety that attaches to masculine self-conception.

Economic insecurity similarly threatens masculine identity, by undermining men's status as providers and breadwinners. Research demonstrates that adherence to masculinity norms strongly predicts men's responses to economic strain, with economically threatened men showing increased support for authoritarian leadership and aggressive policies (Matavelli et al., 2025). Economic crisis thus functions not merely as material deprivation but as an assault on masculine identity, generating the kind of existential anxiety that motivates compensatory responses. Studies of far-right populism confirm that economic dislocation disproportionately affecting traditional male employment has been linked to gendered backlash politics (Broz et al., 2021; Inglehart and Norris, 2016).

The Securitisation of Women as Compensatory Response

We propose that the securitisation of women represents a compensatory response to anxiety-inducing external threats. When military and economic insecurities destabilise masculine identity, political actors frame certain activities of women—particularly feminist movements, women's workforce participation, and reproductive autonomy—as threats to national security and social order. This

discursive move serves multiple functions, in seeking to restore masculine ontological security.

First, securitising women provides a manageable target for anxieties that cannot be effectively directed at external threats. While military adversaries and global economic forces remain beyond men's control, domestic gender relations appear more amenable to intervention. By constructing women's advancement as a threat, political actors redirect diffuse anxiety towards a specific, actionable objective. This follows the logic of what Kinnvall (2004) calls the "abject-other"—the construction of an internal enemy onto which threatening aspects of identity can be projected.

Second, restrictions on women's autonomy function as symbolic reassertions of masculine control and authority. Research on threats to masculinity demonstrates that men respond to challenges by emphasising stereotypically masculine traits and behaviours, including dominance over women (Dahl et al., 2015). At the collective level, policies restricting women's roles represent a reassertion of the patriarchal order that masculine identity depends upon. By "protecting" the nation from feminism, low birth rates, or women's workforce participation, male political actors demonstrate precisely the protective capacity that external threats have called into question.

Third, blaming women for indicators of national decline provides a narrative that preserves masculine self-esteem, while explaining collective difficulties. Rather than acknowledging failures in masculine provision or protection, discourse attributing national problems to feminism, declining birth rates, or women's rejection of traditional roles maintains a coherent masculine identity narrative. This corresponds to biographical narrative continuity as essential to ontological security (Rumelili and Togay, 2024), the securitisation of women allowing the continuation of a narrative in which masculine failure is seen as impossible.

From Individual Anxiety to Political Mobilisation

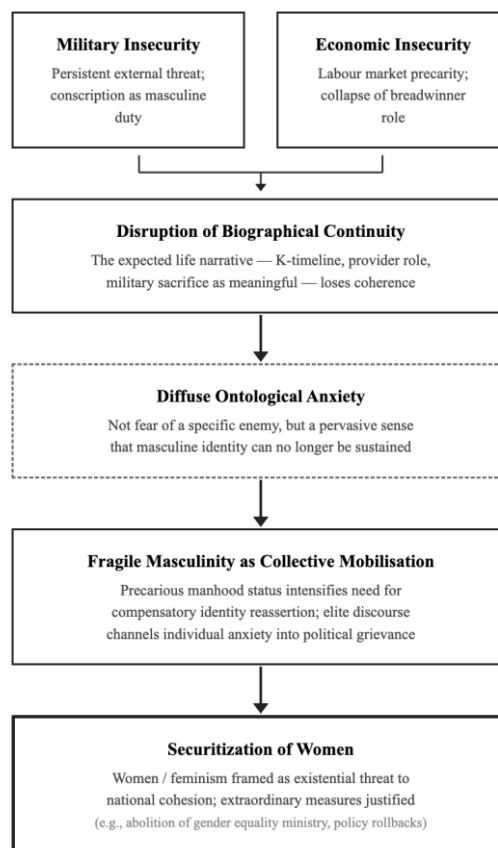
The connection between individual masculine anxiety and collective political mobilisation operates through elite discourse and institutional channels. Political leaders experiencing or perceiving masculine threats among their constituencies have incentives to articulate narratives that channel anxiety towards manageable targets. Anti-feminist and anti-women rhetoric serve as what Kinnvall (2004) describes as an "identity-signifier"—a discursive resource that provides stability and coherence to threatened identities.

This process is not merely top-down manipulation but reflects genuine resonance between elite discourse and popular anxiety. Men experiencing fragile

masculinity are psychologically predisposed to accept narratives framing women as threats, and to support politicians who signal masculine strength through aggressive stances. DiMuccio and Knowles (2021) demonstrate that regional levels of masculine anxiety, measured through Google search patterns, correlate with support for candidates emphasising strength and toughness. Elite securitisation of women thus both responds to and amplifies pre-existing gendered anxieties in the population.

The framework we have developed, as shown in Figure 1, suggests that the securitisation of women in contexts of external threat neither constitutes an irrational backlash nor cynical political manipulation alone. Rather, it represents a structured response to ontological insecurity, operating through gendered identity dynamics. Understanding this mechanism requires attention to both the psychological foundations of fragile masculinity and the political processes through which individual anxieties become collective policy. In the following sections, we apply this framework to examine how military insecurity from the threat carried by North Korea, and the incidence of economic crisis have generated gendered securitisation dynamics in South Korea.

Figure.1: Theoretical Mechanism: From External Threat to the Securitisation of Women

2. METHODOLOGY

Methodologically, this article employs interpretive process tracing (IPT) to examine how fragile masculinity is articulated and translated into political discourse and institutional practice in South Korea. In this framework, particular attention is paid to how gendered insecurities are activated within specific contexts and gradually elevated into state-level narratives that frame women as objects of security concern. Following Norman (2015), interpretive process tracing (IPT) is used here to explain specific outcomes, while taking seriously the role of meaning, norms, and identities in shaping causal processes. IPT sees them as integral to how causal mechanisms operate. In this sense, it brings interpretive sensitivity directly into causal analysis. It reconstructs the sequence of events that lead to an outcome, but does so through what can be described as a form of constrained immersion. IPT works retrospectively through tracing processes that have already unfolded, often through texts, narratives, and archival material. Methodologically, IPT moves between inductive and deductive reasoning. As familiarity with the case deepens, patterns and mechanisms become clearer, and allow the researcher to refine explanations and assess alternative theoretical accounts. This iterative process gradually sharpens the analysis, making the causal pathways more precise, while also clarifying the relevant contrast space. A key strength of IPT lies in its ability to capture identities as relational and situational. Identities are not fixed; they are activated in specific interactions and contexts, and these moments of activation can shape both individual and collective action. IPT helps explain how social dynamics translate into political outcomes by tracing when and how such identities, roles, and practices become salient. Finally, IPT broadens the range of mechanisms typically considered in political analysis. As a methodology, it is well suited to uncovering mechanisms driven by habit, norms, and understandings. These processes are crucial for explaining how collective self-understandings emerge, when they become politically relevant, and how they shape preferences, strategies, and action (Norman, 2015: 4-6). The empirical analysis draws on presidential speeches and public statements as key situations where such processes become visible. Given the nature of archival practices in South Korea, access to these materials is mediated by administrative change: as presidential terms shift, official digital repositories are often restructured, rendering earlier records unevenly accessible. For this reason, the study relies on quasi-primary sources, preserved through major national and international media outlets, which systematically reproduce and archive presidential rhetoric. Importantly, policy documents are not treated as central sources in this analysis. This is a deliberate methodological choice rather than a limitation, as the discourse of former President Yoon Seok-Yeol operated on two distinct registers: formal policy language and electoral rhetoric, where the latter provides a more direct entry point into the articulation of gendered anxieties and their political mobilisation. Policy

texts tend to formalise and stabilise discourse, often omitting or neutralising the affective and contested dimensions that are central to this study. Electoral rhetoric, by contrast, captures these dynamics more explicitly. The absence of or limited accessibility to certain policy documents therefore does not constitute a gap in the data, but reflects a theoretically informed prioritisation of those sources most relevant to tracing the mechanisms under investigation.

The empirical dataset comprises a combination of primary, quasi-primary, and secondary sources. Primary materials include a limited number of SNS posts, interviews, and speeches. Quasi-primary sources—such as media-reported statements and interviews with political actors and male voters—offer access to original discourse. Secondary sources consist of news reports, opinion pieces, and analytical articles. All materials were selected and categorized based on their relevance to representations of masculinity and insecurity; a detailed overview is provided in Appendix A. Interpreted through the lens of ontological security, this approach allows the analysis to connect specific narrative moments within presidential discourse to broader patterns of insecurity. In doing so, it demonstrates how fragile masculinity is not only expressed at the discursive level but also embedded in processes that contribute to the securitisation of women. Ultimately, the study shows how everyday articulations of gendered anxiety are translated into state-level practices, linking micro-level narratives to macro-level dynamics of gendered securitisation.

3. CONTEXTUALISING FRAGILE MASCULINITY IN SOUTH KOREA

In this section, South Korea is examined as a revealing case for understanding fragile masculinity, through the pressures of economic and military insecurity. Masculinity has traditionally been tied to two expectations for many men in South Korea that are both normalised and emotionally loaded: securing stable employment and completing compulsory military service (Moon, 2005b: 65; Lee and Parpart, 2018). However, these expectations sit uneasily, and do not match with social and economic realities. Prolonged youth unemployment, precarious work situations, and shrinking opportunities for upward mobility have made economic self-sufficiency increasingly difficult to achieve; while mandatory military service continues to demand sacrifice, without offering the social recognition it once guaranteed. As a result, many men experience masculinity, not as a secure identity but as a continuous test that they fear failing. This tension between what masculinity promises and what structural conditions allow, makes manhood fragile rather than stable. By bracketing economic precarity and military insecurity together, the South Korean case highlights how masculine anxiety is produced, lived, and sometimes redirected into defensive responses, and it offers critical insight into the contemporary gendered dynamics of insecurity.

From Provider to Precarity: Economic Insecurity and Fragile Masculinity

Gender inequality is not accidental, but continuously reproduced through economic systems, institutions, and everyday social arrangements. Macroeconomic changes since the 1980s have deepened these inequalities. Policies associated with neoliberal globalisation, especially promoted and supported by international financial institutions, reshaped labour markets and welfare systems in gendered ways. Structural Adjustment Policies are characterised by three interconnected biases: deflationary measures that displace women from informal and service-sector work; a male breadwinner logic that privileges men's paid labour while rendering women's unpaid care work invisible; and commodification through privatisation that shifts care responsibilities back into households and intensifies women's unpaid labour. From the 1990s, gender and poverty gained greater attention in development debates, influenced by feminist scholarship, and the failures of earlier models. However, institutions like the IMF and World Bank approached gender instrumentally as promoting equality, mainly in situations when it supports market stability. The United Nations has a research and advocacy-based approach, but it has failed to challenge the capitalist structures that generate inequality. Finally, gendered power relations also shape men's lives, especially in postcolonial contexts marked by poverty, violence, and labour insecurity (Tezcek, 2021: 184-186).

According to Matlak (2014), gender identities do not develop independently of economic life; conversely, they are produced through it. In many societies, masculinity has long been organised around the expectations of economic provision. Paid work, financial security, and the ability to materially support others, continue to operate as powerful benchmarks through which men are evaluated by society and by themselves. Even as alternative masculinities gain visibility, economic success remains a key source of social recognition, personal confidence, and relational legitimacy for men. When economic stability is eroded, these gendered expectations are thrown into question. Periods of unemployment, precarity, or financial decline do more than disrupt livelihoods. They unsettle the very narratives through which masculinity is affirmed. The loss of income undermines the symbolic status attached to being a provider, turning economic crises into deeply personal and psychologically damaging experiences. These dynamics extend into intimate and family life. Decisions about marriage and long-term commitment are often shaped by perceptions of economic preparedness through which financial capacity is closely associated with masculine desirability and responsibility. As a result, economic uncertainty reshapes private relationships, by postponing, redefining, or even discouraging marriage altogether. In this way, economic instability reverberates beyond the labour market, reconfiguring gender identities and the rhythms of everyday life.

Work has never been just work for men, but employment has carried a moral and symbolic weight, operating as proof of usefulness, responsibility, and masculine adulthood. Because masculinity has long been measured through economic contribution, the loss of a job often destabilises more than just income, as it unsettles how men locate themselves within family, relationships, and society at large. Unemployment, in this sense, becomes a lingering pressure on identity, rather than a temporary interruption in a career path. This pressure has intensified under contemporary economic conditions. The waves of recession have erased the spaces where masculine worth repeatedly found affirmation. Yet the expectation to be the provider has not entirely disappeared. Instead, men are asked to live up to standards that the labour market itself cannot support. Studies show that this mismatch carries distinct gendered consequences. Men without work tend to feel harsher social judgment than women in similar situations, as they interpret unemployment more as a personal failure than a result of a structural condition. Even men who remain employed often imagine potential job loss as a threat to their masculine legitimacy, suggesting that the fear of status erosion extends beyond actual unemployment. These perceptions are not symbolic: they are strongly linked to emotional distress, including elevated anxiety, depressive symptoms, and a declining sense of self-worth. Unemployment cannot be understood only in economic terms. It operates as a gendered strain that exposes how deeply mental well-being is tied to cultural expectations of masculinity (Vandello and Bosson, 2012: 5-6).

According to Ray (2021; 319-320) all men do not experience unemployment in the same way. Men navigate economic exclusion through a range of strategies that may reinforce patriarchal power, redirect it into new domains, or quietly transform it. One response is to find compensation through power. When economic provision is no longer available as a source of masculine identity, some men attempt to recover a sense of authority by exerting greater control over others. This can take the form of increased dominance or violence towards women, or the targeting of groups blamed for job loss or economic decline. In these cases, masculinity is no longer expressed through productive work but through coercion and exclusion, turning economic marginalisation into intensified forms of patriarchal power. A closely related response shifts this search for authority into other social arenas. Men excluded from stable employment may seek influence through politics or religion, aligning themselves with institutions that offer recognition and symbolic status, even when material rewards are limited. Not all men, however, respond by trying to preserve their dominance. A smaller but meaningful group moves in a different direction, rethinking masculinity itself. These men place greater value on responsibility rather than authority, through supporting women's economic activities, sharing domestic work, or taking caregiving roles. In doing so, masculinity is redefined around care, commitment,

and cooperation (Pineda, 2000; Qayum and Ray, 2010). For many men, responses are quieter, and shaped by waiting rather than action. Ethnographic research describes two such patterns as “hanging out” and “hanging on.” “Hanging out” refers to unemployed men spending extended time in public spaces, socialising with peers, exchanging stories, and holding onto imagined futures of success or mobility. However, these activities can also make public spaces feel less welcoming or safe for women (Jeffrey, 2010; Ralph, 2008). “Hanging on” by contrast, captures a mode of endurance. Men in this group respond to economic insecurity by trying to adapt through submitting to new labour opportunities in service or informal work.

Masculinity in South Korea has been historically constructed around economic provision, stable employment, and the capacity to fulfill the breadwinner role. Within this context, economic insecurity undermines masculinity not only materially but symbolically, as manhood operates as a precarious status that must be continuously achieved and maintained. Labour-market precarity, youth unemployment, and irregular work conditions transform structural economic instability into individualised experiences of masculine inadequacy. The erosion of economic stability destabilises men’s social recognition, self-worth, and legitimacy in relation to marriage and family formation. As a result, economic precarity in South Korea functions as a gendered crisis that reshapes masculine identity, postpones commitments, and reinforces the conditional nature of manhood. In South Korea too, economic precarity and unemployment often intensify men’s sense of insecurity and threatened masculine status, feelings that are frequently redirected towards women rather than towards the structural conditions actually producing the economic instability. In this context, resentment towards women’s economic visibility and gender-equality demands can emerge as a way of making sense of blocked opportunities. Misogyny takes shape as a gendered reaction to precarious manhood, in which economic frustration is displaced onto women instead of being articulated as structural critique. At the same time, these dynamics point to a further stage in the causal process. Economic precarity generates what can be understood as diffuse ontological anxiety (Step 2 of Figure 1); a pervasive sense that masculine identity can no longer be securely sustained. This reflects a generalised instability in self-understanding rather than a specific fear. Crucially, this anxiety does not remain individual but becomes collectively articulated as fragile masculinity. In this next step (Step 3 of Figure 1), personal insecurities are transformed into shared political grievances, often redirected towards women rather than the structural sources of economic instability. In this way, fragile masculinity functions as a mechanism that channels diffuse ontological anxiety into gendered political claims.

These dynamics are empirically visible in South Korea’s competitive employment sector, where the economic strain felt by the younger generation has

become increasingly apparent. Data indicates that the younger section of the population is struggling to access a stable job market. In particular, the dramatic rise in unemployment and underemployment rates has fuelled public perceptions that the government of the time have failed to provide a sustainable future for young Korean men (Kwon, 2019; Stallard, 2022; Goodman, 2022).

The narrative of “prosperity in exchange for labour”, which dominated Korea’s economic development process between the 1970s and the 1990s, no longer holds for the younger generation, according to the current data (Kwon, 2019). Both public discourse and research emphasise the fact that young men are experiencing growing anxiety about meeting the need to finance socially expected living standards, amid a highly competitive environment in the job market and economic stagnation, alongside rising housing prices (Kwon, 2019; Stallard, 2022; Kim, 2025; Gunia, 2022). As a result, young Korean men perceive themselves as “falling behind” in both economic, social and cultural contexts (Kwon, 2019; Stallard, 2022; Goodman 2022).

One of the phenomena used when defining this sense of “falling behind” is the social expectation system known as the “K-timeline”, conceptualised by Ann Hee Je (Kim, 2025). This concept argues that the definition of masculinity in South Korea is shaped by a rigid and temporally framed life trajectory. According to this cultural phenomenon, Korean men are expected to complete certain stages, such as education, military service, finding a job, marriage and having children, in a specific order and “on time” (Kim, 2025; Jung, Bendeich and Escritt, 2025). It can be seen that this life schedule is framed as a social norm, regardless of individual preferences, and is associated with the Korean definition of masculinity. In this context, “masculinity” is not viewed as an innate biological trait; rather, it is understood as a performative domain that is constantly tested within a cycle of repetitive labour, examination, success, and failure (Kim, 2025).

In light of the data, the process of entering the labour market appears to be a central point in this evaluation of masculinity (Kim, 2025). Accordingly, financial independence and stability are frequently cited as key criteria in narratives about masculinity that define Korean men's perception of “being a real man” (Kim, 2025). Failure to achieve these goals has been found to create an identity crisis, and is associated with a perceived threat to their legitimacy. Consequently, any temporal deviation in this domain will result in being labelled “a failed man” (Kim, 2025). This sense of disappointment will lead to the perception of policies aimed at increasing female employment as a threat (Kim, 2025; Kwon, 2019; Jung, Bendeich and Escritt, 2025; CNA Insider, 2023; Asian Boss, 2021). Indeed, it appears that policies announced in November 2017 that aimed to increase female representation in the public and private sectors were framed by young men as regulations that undermined the principle of merit (Kwon, 2019; Asian Boss,

2021). These statements are linked to a broader perception among Korean men that policies developed to ensure gender equality create a competitive disadvantage for them. Similarly, it is observed that the increase in women's participation in the workforce is perceived by Korean men in their twenties as the reason for their individual failure. Thus, the economic crisis, fundamentally stemming from structural problems, has evolved into a conflict between the sexes (Jung, Bendeich and Escritt, 2025; Goodman 2022; Kim, 2025; CNA Insider, 2023).

Conscription as Masculine Proof and Catalyst of Military Insecurity

According to Tapscott (2018: 121-122), hegemonic masculinity conceptualises gender as a field of struggle, in which one dominant form of masculinity is constructed as normative and superior, while other masculinities such as fragile masculinities are marginalised. This hierarchy among men legitimises unequal power relations, by presenting masculine dominance as natural, and reinforcing broader structures of domination. The state sustains these hierarchies both directly through discipline and norm-setting and indirectly through embedding masculine ideals within key institutions such as the economy and the military. Militarised masculinity constitutes an intensified expression of hegemonic masculinity. It relies on a binary opposition between the man in uniform and a feminised civilian sphere, by positioning military masculinity as both dominant and protective. Militarised masculinity functions as a powerful ideological tool that promotes nationalism, and encourages men to accept risk and sacrifice for the state, by equating manhood with warriorhood. While hegemonic masculinity organises hierarchies among men, militarised masculinity extends this logic, as it privileges military masculinity over all civilian forms, and it narrows the range of legitimate masculine identities. Nevertheless, hegemonic and militarised masculinities are never totalising. As Cornwall and Lindisfarne argue, dominant masculinities do not fully eliminate subordinate forms, but instead spaces of resistance persist in which alternative masculinities are articulated and sustained, allowing challenges to hegemonic gender orders (Cornwall and Lindisfarne, 1994: 5, as cited in Tapscott, 2018: 133).

Masculinity is usually constructed through military service, so that participation in the army is accepted as a key marker of ideal manhood. This relation reinforces both men's willingness to engage in combat, and the broader legitimacy of male social dominance, as the military is widely perceived as a masculine institution rooted in male dominance and cultural norms. Traits such as strength, aggression, courage, discipline, emotional restraint, and heterosexuality are defined as signs of real masculinity, and requirements for effective soldiering within this framework. However, this alignment is not uncontested, especially when state or social demands for military service exceed

individual capacity, and therefore refusing to serve can pose as political significance. Such refusal disrupts the assumed natural connection between masculinity, militarism, and nationalism, revealing these relationships as contingent, contested, and open to resistance (Perez and Sasson-Levy, 2015: 465, 484).

Military service provides men with access to symbolic and material resources that are widely recognised as markers of masculine legitimacy. Military culture systematically values emotional restraint, physical endurance, heterosexual behaviour, self-discipline, aggression, autonomy, and a willingness to accept risk, which are classified as traits that are identified in the literature as central to military masculinity and aligned with Connell's model of hegemonic masculinity (Higate, 2002, 2007; Higate and Hopton, 2005; Hockey, 2002; Padilla and Riege Laner, 2002; Regan de Bere, 2003; Siebold, 2001; Connell, 1987, 1995, 2000, 2005 as cited in Hinojosa, 2010: 180; Albayrak-Dönmez, 2024: 64). However, military service does not produce masculinity as a fixed identity. Notwithstanding, it offers the conditions under which hegemonic masculinity can be claimed. Through institutionalised income, physical training, and disciplined bodies, the military makes certain masculine resources available, but gender identities are continuously constructed through social interaction rather than acquired through institutional membership (Goffman, 1959; West and Zimmerman, 1987, as cited in Hinojosa, 2010: 180). This process is inherently paradoxical, due to military participation enhancing men's capacity to assert their hegemonic masculinity, yet it simultaneously subjects them to rigid hierarchies that limit autonomy and reinforce subordination. As a result, hegemonic masculinity within the military operates primarily through symbolic power. However symbolic distinctions between soldiers and civilians, and across ranks create recurring opportunities to enact dominance, which allows hegemonic masculine identities to be performed, rehearsed, and sustained (Hinojosa, 2010: 192).

As Chung (2024: 347) argues, South Korea provides an important case of the relationship between masculinity and military service. The introduction of universal male conscription in 1949 led to the understanding of military service as a prerequisite for fulfilling a man's social role, especially under the shadow of enduring security tensions with North Korea (Kwon, 2001; Moon, 2002; Moon, 2005a). During the post-Korean War period, national defence and compulsory service were treated as social foundations. This treatment was reinforced during military-backed authoritarian rule through labour-market advantages that connected veteran status to masculine authority and economic citizenship (Moon, 2005a). This apparent consensus began to weaken in the 1990s, amid democratisation, globalisation, and neoliberal restructuring that reshaped dominant masculine ideals towards individual achievement, self-management, emotional reflexivity, and body care (Moon, 2005b; Abelmann et al., 2009;

Ainslie, 2017; Holliday and Elfving-Hwang, 2012; Frank, 2014; Weber, 2014; Louie, 2012; Song, 2016, as cited in Chung, 2024). As the age of compulsory military service overlaps with key stages of education and career formation, many young men came to view military service as a disruptive waste of the prime of their lives, particularly in an increasingly globalised and competitive environment (Moon, 2005b; Song, 2015; Kwon and Roy, 2007). Despite these shifts, the symbolic link between military service and hegemonic masculinity remains largely intact. Completing the term of military service continues to function as a signifier of normal manhood and social legitimacy, while exemption from it often carries stigma and hurts the already fragile masculine identity (Moon, 2005b; Song, 2015). Militarised masculine norms also persist in organisational contexts, where veterans are commonly perceived as more disciplined and committed than non-veterans, including women and those who complete alternative civilian service, typically in prisons and detention centres (Lee et al., 2019). Overall, this demonstrates that even under neoliberal conditions, military service remains a key mechanism through which hegemonic masculinity is performed and evaluated in South Korean society (Chung, 2024: 349-351).

These dynamics also point to a further stage in the causal process. As the fulfilment of military service becomes less likely to secure masculine recognition under neoliberal conditions, this gives rise to a more diffuse form of ontological anxiety that contributes to a persistent sense that traditional markers of manhood no longer guarantee social legitimacy (Step 2 of Figure 1). This anxiety does not just remain individual; it is collectively expressed as fragile masculinity (Step 3 of Figure 1), through which personal insecurities take the form of shared political grievances. In this process, frustrations surrounding military service are often redirected towards women rather than towards the structural changes that have unsettled the military–masculinity link, channelling diffuse anxiety into gendered political claims.

While military service functions as a mechanism through which hegemonic masculinity is institutionalised, it is also discursively used by Korean men to construct a narrative of victimhood. The anxiety stemming from economic insecurity, combined with the length of compulsory military service, reinforces this widespread discourse among young men (Kim, 2024; Rashid, 2025; Kim, 2025; Jung, Bendeich and Escritt, 2025; Stallard, 2022; Kwon, 2019; CNA Insider, 2023; Asian Boss, 2021). Military service is not merely a policy aimed at state security in South Korea; it also functions as a social mechanism through which masculinity is institutionally constructed. The fact that this obligation extends over such a long period –eighteen months– is interpreted by men as an “interruption” in their careers and personal development (Kwon, 2019; Kim, 2025; CNA Insider, 2023). The argument that men “waste” this time by fulfilling their military obligations while their women peers use the time to improve themselves and enter

the job market, is frequently repeated by the anti-feminist groups. (Kim, 2024; Rashid, 2025; Kim, 2025; Stallard, 2022; CNA Insider, 2023). In this context, the period of compulsory military service fuels young men's economic worries, and reinforces the idea that they experience "reverse discrimination", due to the corresponding rights granted to their female peers (Chica-Morales, 2022; Kim, 2025; Shin, 2022). After the abolition of the military service bonus system, many young men felt like "the social cost" that they paid by fulfilling their military duties was being disregarded (Until 1999, those who had finished their military service received additional marks in government exams. This system was later abolished because it was found to be discriminatory and was seen as inconsistent with the principle of equality) (Kim, 2025; Rashid, 2025; Kim, 2024). Likewise, quota systems aimed at boosting women's representation in both the public and private sector are often mentioned as examples of men facing "reverse discrimination" in the country (Kim, 2024; Rashid, 2025; Kim, 2025; Asian Boss, 2021; CNA Insider, 2023).

The data show that young Korean men tend to describe military service as "unfair" (Kim, 2024; Rashid, 2025; Kim, 2025). They frame this experience not just as an individual hardship, but as a narrative of collective victimhood. In this regard, statements such as "True equality would mean women serving in the military too.", and "Women are using this time for improving themselves" are mentioned by young men (Kim, 2025; Asian Boss, 2021).

Another significant finding is that during Yoon Suk Yeol's administration, the emphasis on militarism and the experience of conflict was supported via state sponsored celebrations and official rhetoric (Kim, 2024). This approach played a crucial role, not only in the security discourse of Yoon's administration but also in the definition of masculinity. The Armed Forces Day event held at Gwanghwamun Square on 1st October 2024 is a notable example of this phenomenon (Kim, 2024). According to this example, militarism is often positioned at the core of security policy, within the public sphere, and the construction of political legitimacy. At this ceremony, where the latest weapon systems in the arsenal were publicly displayed, the government reinforced its rhetoric of "peace through strength" by illustrating it visually (Kim, 2024). Via this demonstration, Yoon's government highlighted its self-proclaimed comprehensive capacity to address both internal and external threats (Kim, 2024). The large scale of the event, along with its declaration as an official holiday, demonstrates the fact that militarism is closely intertwined with everyday life (Kim, 2024). In this regard, the ceremony serves as a symbolic reminder of the militarist order's role in South Korea.

This militarist order and gender inequality mutually reinforce each other (Kim, 2024). Although the South Korean Constitution assigns the duty of

protecting the nation to all of its citizens, the Military Service Act only covers men. This arrangement fosters a gendered understanding of citizenship, by defining masculinity through the guise of compulsory military service (Kim, 2024). At this point, data show that military service is seen as an unavoidable obligation for young men (Kim, 2024). Those who do not fulfil their military service obligations are labelled as “deficient” and “abnormal” (Kim, 2024). This labelling has been influential in the development of this perception. Within this discursive setting, young Korean men frame women's exemption from military service, particularly with their “failure” to contribute through a lack of childbearing, as grounds for questioning the principle of equal citizenship (Kim, 2024). Thus, women's care work, along with their overall economic contribution, is rendered invisible, while the national security narrative is restricted to military service.

In South Korea, feminist demands have gained strength in the public sphere since 2015 (Kim, 2024; Kwon, 2019; Çelik, 2020: 519). The increased mobility of young women has made the sexist nature of the militarist order visible. The #MeToo movement, the protests following the Gangnam Station murder, and the protests against anti-abortion laws have brought women's presence and demands to the public eye (Kim, 2024; Kwon, 2019; Chica-Morales, 2022). However, it can be seen that some conservative politicians have securitised these demands, in order to mobilise the anger of young men. In this context, it is noteworthy that the debate on “military service for women” is widely circulated during electioneering periods (Kim, 2024). Consequently, militarism in South Korea is not merely a defence practice developed against external threats; it is a phenomenon that reproduces the understanding of gender inequality through military service. This securitising language, constructed through the distinction between “us” and “the enemy”, creates fertile ground for generating internal enemies, with a slight shift in discourse (Kim, 2024).

This discursive reconfiguration must also be understood in generational terms. Although gender inequality in South Korea has a long and deep-rooted history, the current generation's gender-based attitudes are markedly different from their fathers' patriarchal protectiveness and adherence to traditional gender roles (Park, 2021; Kwon, 2019). According to the data, in the traditional system, men position themselves as authority figures, dominating women, whereas antithetically Korean men in their twenties see themselves as victims of feminism (Park, 2021; Kwon, 2019). This transformation demonstrates that masculinity has been reconstructed as a threatened identity, by spotlighting its former position of power. In this context, anti-feminism among young Korean men emerges as a reactive and identity-based stance (Park, 2021). Taken together, the emerging form of misogyny is grounded in the perception that masculinity is under threat. This perception securitises women and women's rights as both an economic and a status-based enemy, thereby paving the way for gender-based hostility.

The published survey data (Park, 2021) clearly shows the quantitative extent of this hostility. A total of 58.6 % of men in their twenties stated that they opposed feminism, while 25.9 % indicated that their opposition was at the highest level. The belief patterns of this 25.9% group point to a misogynistic and male-centred worldview (Park, 2021). The entire group claimed that discrimination against men today is more intense than that against women; the majority did not associate the fact of women receiving lower wages with gender discrimination. They explained this situation instead as a lack of individual effort (Park, 2025). This approach reframes gender inequality from a structural issue into an individual one. Young men's perception of their female peers as a "threat" is legitimised via discourses of merit and meritocracy (Park, 2021; Kang, 2026). The assumption that gender equality has already been achieved, combined with the belief that women now actually occupy an advantageous position, helps to construct men's belief in their relative loss of status as an absolute injustice. This domain, in which men perceive themselves as disadvantaged, produces a political consciousness that positions feminism as a direct target. In this regard, factors such as career interruptions stemming from childcare, and institutional discrimination, are systematically obscured. The formation of misogyny as a political identity is also reflected in political preferences (Chica-Morales, 2022; Pasquini, 2022; Rashid, 2025; Stallard, 2022; Kwon, 2019; Goodman, 2022). A substantial majority of the group accused the Moon administration of "being too close to feminism", due to their policies on women's representation (Park, 2021).

Park Min Young's role in Yoon Suk Yeol's election campaign reveals how the discontent of young men in Korea has been incorporated into a voter-focused strategy (Bicker, 2022). This strategy, conducted through social media, points to the process of transforming men's concerns into anti-feminist language (Bicker, 2022). By bringing "men's rights" movements into the political arena, Yoon Suk Yeol provided an ideological framework for Korean men's economic concerns, and their belief that they are treated unfairly (Bicker, 2022; Chica-Morales, 2022; Pasquini, 2022; Shin, 2022; Gunia, 2022; Goodman, 2022; VICE News, 2023). These movements have thus taken the form of political mobilisation (Stallard, 2022; Gunia, 2022).

Yoon's targeting of young male voters in his election campaign should not be interpreted merely as a pragmatic strategy aimed at leveraging voter behaviour. This strategy has enabled anti-feminist discourse to gain political legitimacy. Consequently, the anger of young men has become a resource that can be mobilised by political actors (Bicker, 2022; Chica-Morales, 2022; Pasquini, 2022; Shin, 2022; Gunia, 2022; Goodman, 2022; Stallard, 2022). This situation has resulted in feminism being redefined as a political threat rather than a normative struggle for rights (VICE News, 2023). Yoon's discourse on feminism and Korean women reveals that he follows a populist and polarising line. In the early stages of

his election campaign, he described himself as a “feminist”, presenting this as a form of “humanism” (Lee and Kim, 2022). However, this statement was soon dismissed by party spokespeople as an “administrative error” and retracted (Lee and Kim, 2022; Pasquini, 2022; Lee, n.d; archived version).

Subsequently, Yoon rejected the existence of structural inequalities, framing gender-related issues as problems occurring “from person to person”, and stressing the need to avoid “categorising problems according to gender”(Korea Times, 2022a; Lee, 2022; Gunia, 2022; Lee and Kim, 2022; Park Song I, 2023; National Assembly of the Republic of Korea, 2022; Ko, 2022; Lee Min Jae, 2022; Kwak, 2022; Kang, 2022; Equality Women,2025). Thus, through this discourse, the necessity for state-led gender policies is placed under scrutiny. By adopting this approach, Yoon frames institutional measures designed to address structural gender inequality as not only unnecessary but also potentially harmful (Lee and Kim, 2022; Lee, 2022). The withdrawal of this discourse, in turn, reveals that feminism is framed as a concept which is politically risky and to be avoided, within Yoon's political stance. Yoon stated, "The priority for achieving national unity is to serve the public properly by selecting talented individuals and to provide fair regional development opportunities so that every region can achieve balanced development (Jang and Kim, 2022). "I do not believe that gender quotas will contribute to development across the country." (Jang and Kim, 2022). He further noted that he did not plan to implement gender quotas when forming his cabinet (Jang and Kim, 2022). These statements also illustrate his cautious approach. This political stance, which especially rejects structural gender discrimination, gained an institutional dimension with his election pledge to abolish the Ministry of Gender Equality and Family (MOGEF) (Yoon Suk Yeol, 2022; VICE News, 2023; Yonhap News, as cited in The Korea Times, 2022b; Kim, 2022; Human Rights Watch, 2022; Gunia, 2022; Chica-Morales, 2022; Lee Hae, 2022; Jang and Kim, 2022; Lee and Kim, 2022; Delhaye, 2022; Jo, 2022; Lee, 2022; Korea Times, 2024; Pasquini, 2022; Goodman, 2022; Shin, 2022; Korea Times, 2022a; Park Song I, 2023).

Yoon justified this promise on three main grounds: the ministry's tendency to make young Korean men feel like “potential sex offenders”, its policies of “focusing solely on eliminating discrimination against women”, and the fact that the ministry had now “historically completed its mandate” (Jang and Kim, 2022; Lee, 2022; Gunia, 2022; Chica- Morales, 2022; The Korea Times, 2024). Yoon's criticisms of the Ministry of Gender Equality and Family demonstrate that he framed gender equality as a narrow policy area specific to women. His claim that the ministry focused solely on the inequalities experienced by women suggest a rhetorical strategy that assumes men are subject to reverse discrimination. The statement that the ministry had now completed its purpose reveals that Yoon disregarded the continuing gender inequality in the country and coded women's

demands for equality as a quest for privileges (Delhay, 2022). His interpretation of demands for gender equality as a sense of entitlement is also evident in his economic policies. During a debate with other presidential candidates, Yoon was criticised by his rival for suggesting that the budget allocated to address gender equality issues could instead be used for border security (Jo, 2022). Indeed, after becoming president, he took steps that confirmed these views. The data show that, following his inauguration, the budget for gender equality policies was cut (Park Joonyi, 2023; Park Song I, 2023). Although the government announced that the Ministry of Gender Equality and Family's total budget for the following year had increased by 9.4 % (147.58 billion KRW), it was observed that the budget allocated to gender equality policies had in fact been reduced by 2.5 % (to 6,196 billion KRW) (Park Joonyi, 2023). According to the Detailed Breakdown of the Women's Policies Office 2024 Budget Proposal, 11 of the 19 projects carried out by the Women's Policy Office had been cut. The ministry cited "rearranging priorities" as the reason for this cut (Park Joonyi, 2023).

Yoon's rhetoric and actions narrow the concept of security to one of just military capacity. In this context, policies promoting gender equality are dismissed as "luxury" and "unnecessary" expenditures. As a result, the link between masculinity, security and soldiering is reinforced. Consequently, it is evident that economic insecurity, the narrative of male victimhood, and problems stemming from the system itself in South Korea have been reframed by political actors through a gendered lens. The gender issue is taken out of the political sphere and transformed into a populist, securitising narrative centred on male victimhood. And this narrative reframes the gender issue from a problem requiring a solution into an arena of conflict that is used for political mobilisation.

4. CONCLUSION

This article set out to answer a critical question: how does fragile masculinity mediate the relationship between external threats and the securitisation of women? Through an examination of the South Korean case, this study has demonstrated that the securitisation of women cannot be adequately explained through cultural factors or authoritarian tendencies alone. At the same time, it emerges as a structured compensatory response to the existential anxieties generated by military and economic insecurity—anxieties that operate through the mechanism of fragile masculinity.

The concept of fragile masculinity has proven central to an understanding of this dynamic. As the theoretical framework has established, masculinity is not a fixed identity but rather a precarious status that must be continuously earned and defended. The findings confirm that when economic precarity and persistent military threats destabilise the conditions under which masculine identity is

reproduced—through provider roles, breadwinner status, and the protective functions institutionalised in compulsory military service—young men experience not merely material hardship but a profound crisis of identity. The K-timeline, with its rigid temporal expectations for education, military service, employment, and marriage, renders this fragility particularly acute in the South Korean context. When men perceive themselves as failing to meet these benchmarks, the anxiety generated by fragile masculinity seeks resolution through compensatory responses.

This study has demonstrated that the securitisation of women functions precisely as such a compensatory mechanism. Rather than directing frustration towards the structural conditions producing the basic economic and military insecurity, young Korean men redirect their anxieties towards women. Feminist movements, women's workforce participation, and gender equality policies are consequently reframed not as legitimate social demands but as threats to masculine status and national security. The discourse of "reverse discrimination" and male victimhood observed in the findings reflects the psychological dynamics of fragile masculinity: the need to restore threatened masculine identity by constructing women as the source of men's diminished status.

The analysis has further shown how political actors have mobilised this fragile masculinity for electoral purposes. President Yoon Suk Yeol's campaign and subsequent policies—proposing the abolition of the Ministry of Gender Equality and Family, cutting gender equality budgets, and denying the existence of structural discrimination—demonstrate how elite discourse channels the anxieties of fragile masculinity into institutionalised policy. This is not merely top-down manipulation; it reflects genuine resonance between political rhetoric and the identity-based grievances of young men experiencing threats to their masculinity.

By bringing together the ontological security theory and the fragile masculinity literature through the lens of securitisation, this study makes three key contributions. First, it places fragile masculinity at the centre of security analysis, revealing how the anxiety generated by external threats within masculine identity transforms into political discourse and mobilisation. Second, it conceptualises the securitisation of women as a systematic compensatory mechanism—a conscious and repeated political practice, aimed at managing the crisis of masculinity. Third, by focusing on South Korea, a developed democracy, this article demonstrates that these dynamics are not confined to authoritarian contexts, but can emerge wherever military and economic insecurities intersect with the precarious nature of masculine identity.

Ultimately, this study underscores that the securitisation of women represents neither irrational backlash nor mere political manipulation. It is a structured response to ontological insecurity operating through fragile masculinity—one that transforms women from citizens with legitimate rights into internal enemies of national security. Understanding this mechanism is essential for developing effective responses to the growing global phenomenon of anti-feminist politics, and the erosion of gender equality.

BIBLIOGRAPHY

Abelmann, Nancy, So Jin Park and Hyunhee Kim (2009), “College Rank Neo-Liberal Subjectivity in South Korea: The Burden of Self-development”, *Inter-Asia Cultural Studies*, 10 (2): 229–247.

Abulof, Uriel (2014), “Deep Securitization and Israel's ‘Demographic Demon’”, *International Political Sociology*, 8 (4): 396-415.

Ainslie, Mary J. (2017), “Korean Softer Masculinity vs. Malay Hegemony: Malaysian Masculinity and Hallyu Fandom”, *Institute of Korean Studies*, 48 (3): 609–638.

Albayrak-Dönmez, Burcu (2024), “Soğuk Savaşçı Hegemonik Erkeklik: Demokrat Parti ve Menderes Örneği”, *Alternatif Politika*, 16 (1): 62-90.

Asian Boss, (2021, December 30) “Being a Radical Anti-Feminist in Korea”, [Video], <https://www.youtube.com/watch?v=TzvUEGGiLys> (20.04.2026)

Bennett, Andrew and Jeffrey T. Checkel (2015), “Process Tracing: From Philosophical Roots to Best Practices”, Bennett, Andrew and Jeffrey T. Checkel (Eds.), *Process Tracing from Metaphor to Analytic Tool* (Cambridge University Press: United Kingdom): 3-37.

Bicker, Laura (2022), “Why Misogyny is at the Heart of South Korea’s Presidential Elections?”, <https://www.bbc.com/news/world-asia-60643446> (21.01.2026).

Broz, J. Lawrence, Jeffrey Frieden and Stephen Weymouth (2021), “Populism in Place: The Economic Geography of the Globalization Backlash”, *International Organization*, 75: 464-494.

Cabezas, Marta (2022), “Silencing Feminism? Gender and the Rise of the Nationalist Far Right in Spain”, *Signs*, 47 (2): 319-345.

Chica-Morales, Patricia (2022), "The Uphill Battles of Korean Feminism", <https://www.ispionline.it/en/publication/uphill-battle-korean-feminism-33975> (18.01.2026).

Chung, Seungeun (2024), "Challenges to Hegemonic Constructions of Militarized Masculinities in the Neoliberal Era: The Case of South Korea", *Journal of Men's Studies*, 32 (2): 346-364.

CNA Insider (2023, May 9) "Gender War in South Korea: Why the Backlash Against Feminism? | Insight | Full Episode" [Video], <https://www.youtube.com/watch?v=6KpIXxF0abA> (19.04.2026).

Connell, Raewyn (1987), *Gender and Power: Society, the Person, and Sexual Politics* (Stanford, CA: Stanford University Press).

Connell, Raewyn (1995), *Masculinities* (Berkeley: University of California Press).

Connell, Raewyn (2000), *The Men and the Boys* (Berkeley: University of California Press).

Connell, Raewyn (2005), "Globalization, Imperialism, and Masculinities", Michael S. Kimmel, Jeff Hearn and Raewyn Connell (Eds.), *Handbook of Studies on Men and Masculinities* (Thousand Oaks: Sage): 71-89.

Connell, Raewyn and James M. Messerschmidt (2005), "Hegemonic Masculinity: Rethinking the Concept", *Gender and Society*, 19 (6): 829-859.

Cornwall, Andrea and Nancy Lindisfarne (Eds.), (1994), *Dislocating Masculinity: Comparative Ethnographies* (2nd Ed.) (Routledge: London).

Çelik, Hatice (2020), "Rahatlama Birlikleri: Feminizm Çerçevesinde Bir Analiz", *Alternatif Politika*, 12 (3): 516-541.

Dahl, Julia, Theresa Vescio and Kevin Weaver (2015), "How Threats to Masculinity Sequentially Cause Public Discomfort, Anger, and Ideological Dominance Over Women", *Social Psychology*, 46 (4): 242-254.

Delhaye, Clara (2022), "President Yoon Suk Yeol's Decision to Abolish the Ministry of Gender Equality: a Reflection of a South Korean Society Plagued by Growing Anti-feminism", <https://igg-geo.org/en/2023/01/23/president-yoon-suk-yeols-decision-to-abolish-the-ministry-of-gender-equality-a-reflection-of-a-south-korean-society-plagued-by-growing-anti-feminism/> (16.01.2026).

DiMuccio, Sarah H. and Eric D. Knowles (2020), "The Political Significance of Fragile Masculinity", *Current Opinion in Behavioral Sciences*, 34: 25-28.

DiMuccio, Sarah H. and Eric D. Knowles (2021), "Precarious Manhood Predicts Support for Aggressive Policies and Politicians", *Personality and Social Psychology Bulletin*, 47 (7): 1169-1187.

Ejdus, Filip (2018), "Critical Situations, Fundamental Questions and Ontological Insecurity in World Politics", *Journal of International Relations and Development*, 21 (4): 883-908.

Equality Women, (2025), "[선언문] 윤석열 파면한 페미니스트 대행진 "차별과 혐오선동 정치에서 성평등 정치로!"(5/10)", <https://blog.naver.com/duideng/223864511141> (21.04.2026).

Frank, Elena (2014), "Groomers and Consumers: The Meaning of Male Body Depilation to a Modern Masculinity Body Project", *Men and Masculinities*, 17 (3): 278-298.

Georgetown Institute for Women, Peace and Security (2025), "Women, Peace and Security Index 2025/26", <https://giwps.georgetown.edu/the-index> (16.06.2026).

Giddens, Anthony (1991), *Modernity and Self identity: Self and Society in the Modern Age* (California: Stanford University Press).

Goffman, Erving (1959), *The Presentation of Self in Everyday Life* (Garden City, NY: Doubleday Anchor).

Goodman, Skyler, (2022), "South Korea's President Moves Forward with Plan to Fulfill Anti-Feminist Campaign Promises", <https://democratic-erosion.org/2022/12/17/south-koreas-president-moves-forward-with-plan-to-fulfill-anti-feminist-campaign-promises/> (18.01.2026).

Gunia, Amy (2022), "How South Korea's Yoon Suk-yeol Capitalized on Anti-Feminist Backlash to Win the Presidency", <https://time.com/6156537/south-korea-president-yoon-suk-yeol-sexism/> (18.01.2026).

Higate, Paul (2007), "Peace keepers, Masculinities, and Sexual Exploitation", *Men and Masculinities*, 10: 99-119.

Higate, Paul (2002), "Traditional Gendered Identities: National Service and The All Volunteer Force", *Comparative Social Research*, 20: 229-235.

Higate, Paul and John Hopton (2005), "War, Militarism, and Masculinities", Michael S. Kimmel, Jeff Hearn, and Raewyn Connell (Ed.), *Handbook of Studies on Men and Masculinities* (Thousand Oaks: Sage): 432-447.

Hinojosa, Ramon (2010), "Doing Hegemony: Military, Men, and Constructing a Hegemonic Masculinity", *The Journal of Men's Studies*, 18 (2): 179-194.

Hockey, John (2002), "'Head Down, Bergen on, Mind in Neutral': The Infantry Body", *Journal of Political and Military Sociology*, 30: 148-171.

Holliday, Ruth and Joanna Elfving-Hwang (2012), "Gender, Globalization and Aesthetic Surgery in South Korea", *Body and Society*, 18 (2): 58–81.

Hudson, Natalie Florea (2009), "Securitizing Women's Rights and Gender Equality", *Journal of Human Rights*, 8 (1): 53-70.

Human Rights Watch, (2022), "Joint Statement to South Korean President-elect Yoon Seok-youl on Women's Rights", <https://www.hrw.org/news/2022/04/04/joint-statement-south-korean-president-elect-yoon-seok-youl-womens-rights> (19.04.2026).

Inglehart, Ronald F. and Pippa Norris (2016), "Trump, Brexit, and the Rise of Populism: Economic Have-Nots and Cultural Backlash", *Harvard Kennedy School Working Papers*, RWP16-026.

Jang, Na-rye, and Hae-jeong Kim (2022), "Yoon Reiterates Intent To Scrap Ministry of Gender Equality and Family, Rejects Idea of Gender Hiring Quota", https://english.hani.co.kr/arti/english_edition/e_national/1034803.html, (17.01.2026).

Jeffrey, Craig (2010), *Timepass: Youth, Class and The Politics of Waiting in India* (Stanford: Stanford University Press).

Jo, He-rim (2022), "Yoon's Strategy to Favor Young Men Over Women Has Polarized Polls. Will It Backfire?", <https://www.koreaherald.com/article/2802586> (22.01.2026).

Jung, Heejung, Bendeich, Mark and Escritt Thomas (2025), "How a Gen Z Gender Divide is Reshaping Democracy", <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/how-gen-z-gender-divide-is-reshaping-democracy-2025-05-29/> (17.01.2026).

Kang Jin Gu, (2022), "'구조적 성차별 없다'는 윤석열, 이재명 사과 요구에 '굳이 답변 필요 없다'", <https://www.hankookilbo.com/news/article/A2022022120540002212> (21.04.2026).

Kang, Yewon (2026), "Are 'Hyper-meritocracy' and Feminist Backlash Driving South Korean Young Men to The Right?",

<https://globalvoices.org/2026/01/10/are-hyper-meritocracy-and-feminist-backlash-driving-south-korean-young-men-to-the-right/> (18.01.2026).

Kim, Ellim (2024), “Militarism and Gender Conflict: The Shadow of Conscription in South Korean Society”, <https://asia.fes.de/news/militarism-and-gender-conflict.html> (19.01.2026).

Kim, Taehwan (2025), “Korean Masculinity Must Move from Endless Proof to Shared Care”, <https://www.boell.de/en/2025/09/16/k-timeline-and-korean-masculinity-endless-proof-shared-care> (20.01.2026).

Kim Yon Jong, (2022), “이준석 손잡은 윤석열 "여성가족부 폐지" 딱 일곱글자 폐북”, <https://v.daum.net/v/20220107183714847> (20.04.2026).

Kinnvall, Catarina (2004), “Globalization and Religious Nationalism: Self, Identity, and the Search for Ontological Security”, *Political Psychology*, 25 (5): 741–767.

Kinnvall, Catarina and Jennifer Mitzen (2020), “Anxiety, Fear, and Ontological Security in World Politics: Thinking with and Beyond Giddens”, *International Theory*, 12 (2): 240-256.

Krickel-Choi, Nina C. (2022), “The Concept of Anxiety in Ontological Security Studies”, *International Studies Review*, 24 (3).

Ko Seong Wook (2022), “윤석열, 또 망언 "구조적 성차별 없어"”, <https://www.mediaus.co.kr/news/articleView.html?idxno=238617> (20.04.2026).

Kwak Jae Hoon (2022), “또 '인터뷰 리스크' 윤석열, '성차별 없다' 발언 해명 '오락가락' ”, <https://www.pressian.com/pages/articles/2022020814111651826> (21.04.2026)

Kwon, Insook (2001), “A Feminist Exploration of Military Conscription: The Gendering of The Connections Between Nationalism, Militarism and Citizenship in South Korea”, *International Feminist Journal of Politics*, 3 (1): 26–54.

Kwon, Jake (2019), “South Korea’s Young Men are Fighting Against Feminism”, <https://edition.cnn.com/2019/09/21/asia/korea-angry-young-men-intl-hnk> (18.01.2026).

Kwon, Young In and Kevin M. Roy (2007), “Changing Social Expectations for Work and Family Involvement Among Korean Fathers”, *Journal of Comparative Family Stud.*, 38 (2): 285–305.

Lee, Hae Rin (2022), “Nominee Says Gender Equality Ministry Should Be Abolished”,
<https://www.koreatimes.co.kr/southkorea/politics/20220511/nominee-says-gender-equality-ministry-should-be-abolished> (17.01.2026).

Lee, Hyo-jin (2022), “Gender Equality Ministry to Be Scrapped as Promised”,
<https://www.koreatimes.co.kr/southkorea/politics/20221006/gender-equality-ministry-to-be-scrapped-as-promised> (16.01.2026).

Lee, Jin, Melika Shirmohammadi, Lisa M. Baumgartner, Jihye Oh and Soo Jeung Han (2019), “Warriors in Suits: A Bourdieusian Perspective on The Construction and Practice of Military Masculinity of Korean Men”, *Gender, Work and Organization*, 26 (10): 1467–1488.

Lee, Jinyoung and Jane L. Parpart (2018), “Constructing Gender Identity Through Masculinity in CSR Reports: The South Korean Case”, *Business Ethics: A European Review*, 27 (4): 309-323.

Lee, Michelle Ye Hee, and Min Joo Kim (2022), “South Korean Candidate Disavows ‘Feminist’ Label on International Women’s Day After Interview Goes Awry”,
<https://www.washingtonpost.com/world/2022/03/08/south-korea-presidential-elections-yoon-feminist/> (17.01.2026).

Lee Min Jae, (2022), “‘구조적 성차별 없다’는 윤석열에... 이재명 “안타깝고 위험””,
<https://www.etoday.co.kr/news/view/2103242> (21.04.2026).

Lee Jun Seok, (n.d.), [Facebook post], Facebook, Archived at:
<https://archive.is/MzzOJ> (19.04.2026).

Louie, Kam (2012), “Popular Culture and Masculinity Ideals in East Asia, with Special Reference to China”, *Journal of Asian Studies*, 71 (4): 929–943.

Matavelli, Ieda, Pauline Grosjean, Ralph De Haas and Victoria Baranov (2025), “Masculinity Norms and Their Economic Consequences”, Centre for Economic Policy Research.

Matlak, Malgorzata (2014), “The Crisis of Masculinity in The Economic Crisis Context”, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 140: 367-370.

Mitzen, Jennifer (2006), "Ontological Security in World Politics: State Identity and the Security Dilemma", *European Journal of International Relations*, 12 (3): 341-370.

Moon, Seungsook (2002), "The Production and Subversion of Hegemonic Masculinity: Reconfiguring Gender Hierarchy in Contemporary South Korea", Kendall, Laurel (Ed.), *Under construction: The gendering of modernity, class, and consumption in the Republic of Korea* (University of Hawai'i Press): 79-114.

Moon, Seungsook (2005a), *Militarized Modernity and Gendered Citizenship in South Korea* (Duke University Press).

Moon, Seungsook (2005b), "Trouble with Conscription, Entertaining Soldiers: Popular Culture and The Politics of Militarized Masculinity in South Korea," *Men and Masculinities*, 8 (1): 64-92.

National Assembly of the Republic of Korea (2022), "이수진 선대위 대변인 브리핑] 윤석열 대통령은 "구조적 성차별이 없다"는 발언을 거두기 바랍니다", <https://www.nanet.go.kr/lowcontent/assamblybodo/selectAssamblyBodoDetail.do?searchSeq=124525> (20.04.2026).

Norman, Ludvig (2015), "Interpretive Process Tracing and Causal Explanations", *Qualitative and Multi-Method Research*, 4-9.

Padilla, Peter A. and Mary Riege Laner (2002), "Trends in Military Influences on Army Recruitment Themes: 1954-1990", *Journal of Political and Military Sociology*, 30: 113-133.

Park, Joonyi (2023), "[Exclusive] Ministry of Gender Equality Cuts Budget for 'Gender Equality,' Reduces Funding for 11 of 19 Women's Policy Projects", <https://cm.asiae.co.kr/en/article/2023110117304794318> (16.01.2026).

Park, Song I (2023), "여가부, 차관 체제로 폐지까지 가나", <https://www.khan.co.kr/article/202310221030001> (17.01.2026)

Park, S. Nathan (2021), "Why So Many Young Men in South Korea Hate Feminism", <https://foreignpolicy.com/2021/06/23/young-south-korean-men-hate-liberals-feminists/> (18.01.2026).

Pasquini, Nina (2022), "Young Voters Split Along Gender Lines in Presidential Election", <https://www.chosun.com/english/national-en/2022/03/14/HJPIJAPAK36VHBK23YDMSM3CJ4/> (18.01.2026)

Perez, Merav, and Orna Sasson-Levy, (2015), “Avoiding Military Service in A Militaristic Society: A Chronicle of Resistance to Hegemonic Masculinity”, *Peace and Change*, 40 (4): 462-488.

Pineda, Javier (2000), “Partners in Women-headed Households: Emerging Masculinities?”, *European Journal of Development Research*, 12 (2): 72–92.

Qayum, Seemin and Raka Ray (2010), “Male Servants and The Failure of Patriarchy in Kolkata (Calcutta)”, *Men and Masculinities*, 13 (1): 111–125.

Ralph, Michael (2008), *Forensics of Capital* (Chicago: University of Chicago Press).

Rashid, Raphael (2025), “Men Don’t Know Why They Became Unhappy: The Toxic Gender War Dividing South Korea”, <https://www.theguardian.com/society/2025/sep/20/inside-saturday-south-korea-gender-war> (20.01.2026).

Ray, Raka (2021), “The Politics of Masculinity in The Absence of Work”, *Oxford Development Studies*, 49 (4): 311-323.

Regan de Bere, Samantha (2003), “Masculinity in Work and Family Lives: Implications for Military Service and Resettlement”, Higate, Paul (Ed.), *Military masculinities: Identity and the state* (Westport, CT: Praeger): 91-109.

Rumelili, Bahar and Batur Ozan Togay (2024), “Emotions and OS Research”, Koschut, Simon and Andrew A. G. Ross (Eds.), *The Oxford Handbook of Emotions of International Relations* (Oxford University Press: New York): 359-375.

Shin, Hyonhee (2022), “South Korea President-elect's Pledge to Shutter Gender Ministry Stirs Debate”, <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/skorea-president-elects-pledge-shutter-gender-ministry-stirs-debate-2022-03-18/> (16.01.2026)

Siebold, Guy L. (2001), “Core Issues and Theory in Military Sociology”, *Journal of Political and Military Sociology*, 29: 140-159.

Song, Geng (2016), “Changing Masculinities in East Asian Pop Culture”, *East Asia Forum Quarterly*, 8 (2): 3–5.

Song, Kirsten Younghee (2015), “Between Global Dreams and National Duties: The Dilemma of Conscription Duty in The Transnational Lives of Young Korean Males”, *Global Networks*, 15 (1): 60–77.

Stallard, Katie (2022), “South Korea’s New President Weaponises Anti-feminism to Win Election”, <https://www.newstatesman.com/world/asia/2022/03/south-koreas-new-president-weaponises-anti-feminism-to-win-election> (17.01.2026).

Steele, Brent J. (2008), *Ontological Security in International Relations: Self-identity and The IR State* (Routledge: Abingdon).

Szolysek, Mikolaj, Bartosz Ogorek, Mateusz Grzyb and Siegfried Gruber (2026), “The Patriarchy Index for Asia: A New Tool for Subnational Analysis of Gender Inequalities”, *PLOS One*, 21 (1): e0339587.

Tapscott, Rebecca (2018), “Policing Men: Militarised Masculinity, Youth Livelihoods, and Security in Conflict-affected Northern Uganda”, *Disasters*, 42: 119-139.

Tezcek, F. Özlem (2021), “Men, Masculinities, and Poverty”, Şiriner, İsmail and Murat Aydın (Eds.), *Global Agenda in Social Sciences* (Ijopec Publication: London): 179-190.

The Korea Times (2022a), “Korea's Presidential Race Puts Misogyny in Spotlight”, <https://www.koreatimes.co.kr/southkorea/politics/20220223/koreas-presidential-race-puts-misogyny-in-spotlight> (18.01.2026).

The Korea Times (2022b), “Gender Issue Heats Up Presidential Race After Yoon's Pledge to Abolish Relevant Ministry”, <https://www.koreatimes.co.kr/southkorea/politics/20220110/gender-issue-heats-up-presidential-race-after-yoons-pledge-to-abolish-relevant-ministry> (20.04.2026).

The Korea Times (2024), “Yoon Leaves Gender Minister Position Unfilled in Step to Abolish Ministry: Official”, <https://www.koreatimes.co.kr/southkorea/politics/20240222/yon-leaves-gender-minister-position-unfilled-in-step-to-abolish-ministry-official> (16.01.2026).

Vandello, Joseph A., Jennifer K. Bosson, Dov Cohen, Rochelle M. Burnaford and Jonathan R. Weaver (2008), “Precarious Manhood”, *Journal of Personality and Social Psychology*, 95 (6): 1325–1339.

Vandello, Joseph A. and Jennifer K. Bosson (2012), “Hard Won and Easily Lost: A Review and Synthesis of Theory and Research on Precarious Manhood”, *Psychology of Men and Masculinity*, 14 (2).

VICE News, (2023, April 24) “Feminism Is Dividing This Country” [Video], <https://www.youtube.com/watch?v=77zvIYDFSok> (20.04.2026).

Yoon Suk Yeol (2022, January 7), 여성가족부 폐지... [Facebook post], <https://www.facebook.com/share/p/14ZBCVMdVGu/> (19.04.2026)

Yuval-Davis, Nira (1993), “Gender and Nation”, *Ethnic and Racial Studies*, 16 (4): 621–632.

Weber, Brenda R. (2014), “What Makes the Man? Television Makeovers, Made-over Masculinity, and Male Body Image”, *International Journal of Men’s Health*, 5 (3): 287–306.

West, Candace and Don H. Zimmerman (1987), “Doing Gender”, *Gender and Society*, 1 (2): 125-51.

Zhao, Xiru and Vuslat Nur Şahin Temel (2025), Women’s Vulnerability During Natural Disasters: A Feminist Perspective on COVID-19’s Impact in Japan”, *Kadın/Woman/2000*, 25 (2): 1-18.

APPENDIX A

Category	Type	Source	Number	Description
SNS posts, direct interviews and speeches	Primary	Facebook, online platform (Youtube)	7	Direct statements by actors
Quoted statements and interviews	Quasi-primary	News outlets (Yonhap, Korea Times etc.)	25	Direct quotations from political actors and voters mediated through news (Mostly Yoon Suk Yeol’s and his cabinet’s)
News articles, Opinion/editorial pieces	Secondary	Various outlets, Newspapers	7	Analytical and interpretive texts, Civil society advocacy statements

**THE MAN, THE STATE, AND HYPERMASCULINITY:
THE GENDERED REORDERING OF INTERNATIONAL
ORDER IN TRUMP'S NATIONAL SECURITY STRATEGY***

**ERKEK, DEVLET VE HİPERERKEKSİLİK: TRUMP'IN
ULUSAL GÜVENLİK STRATEJİSİ'NDE ULUSLARARASI
DÜZENİN TOPLUMSAL CİNSİYETLİ YENİDEN
DÜZENLENİŞİ**

Burcu SARI KARADEMİR**

ABSTRACT

This article examines how Donald Trump's hypermasculine presidential leadership reshaped the U.S.-led international order by centering hypermasculinity as a constitutive dimension of international order. While mainstream IR accounts explain transformations in U.S. foreign policy through shifts in power distribution, grand strategy, or leadership preferences, this article argues that such approaches neglect the gendered foundations through which U.S. primacy and hierarchical masculinities are constructed. Drawing on the concepts of gendered multilevel games, gendered leadership, and state hypermasculinity, it conceptualizes hypermasculinity as an interlocking governing rationality operating across multiple levels of analysis and across diplomatic, structural, spatial, and virtual dimensions of state power through presidential leadership. Focusing on Trump's leadership and a feminist reading of the 2025 U.S. National Security Strategy, it demonstrates how hypermasculine governing rationalities

---

* I would like to thank the Editorial Team of *Alternatif Politika* and the anonymous reviewers for their careful reading, constructive comments, and valuable suggestions.

** Asst. Prof., Çukurova Univ, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Political Science and International Relations, Adana, Türkiye, sburcu@cu.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4992-2690>

* Makale Geliş Tarihi / Article Received: 15.02.2026
Makale Kabul Tarihi / Article Accepted: 10.06.2026

reorganize international politics through differentiated masculinities, particularly via diplomatic hypermasculinity operationalized through feminization, infantilization, coercive transactionalism, and demands for gratitude. The article concludes that presidential hypermasculinity under conditions of U.S. primacy tends to reproduce security dilemmas as masculinity dilemmas rather than generating durable stability.

Keywords: Hypermasculinity, Leadership, Trump Doctrine, U.S. Foreign Policy, Gender and Security.

ÖZ

Bu makale, hipererkeksiliği uluslararası düzenin kurucu bir boyutu olarak ele alarak Donald Trump'ın hipererkeksi başkanlık liderliğinin ABD öncülüğündeki uluslararası düzeni nasıl dönüştürdüğünü incelemektedir. Anaakım Uluslararası ilişkiler yazını bu dönüşümleri güç dengesi, büyük strateji ya da lider tercihleri üzerinden açıklarken, bu makale söz konusu yaklaşımların ABD hegemonyasının ve hiyerarşik erkeksiliklerin inşa edildiği toplumsal cinsiyet temellerini göz ardı ettiğini ileri sürmektedir. Cinsiyetlendirilmiş çok düzeyli oyunlar, cinsiyetlendirilmiş liderlik ve devlet hipererkeksiliği kavramlarından hareket eden çalışma, hipererkeksiliği başkanlık liderliği aracılığıyla devlet iktidarının diplomatik, yapısal, mekânsal ve sanal boyutlarında işleyen iç içe geçmiş bir yönetim mantığı olarak kavramsallaştırmaktadır. Trump'ın liderliğine ve 2025 ABD Ulusal Güvenlik Stratejisi'nin feminist okumasına odaklanan makale, hipererkeksi yönetim mantığının uluslararası ilişkileri farklılaşmış erkeksilikler üzerinden nasıl yeniden düzenlediğini; bunun özellikle kadınsılaştırma, küçümseme, çıkarıcı diplomasi ve minnet talepleri aracılığıyla işleyen diplomatik hipererkeksilik üzerinden nasıl hayata geçirildiğini ortaya koymaktadır. Makale, ABD askeri üstünlüğü koşullarında başkanlık hipererkeksiliğinin kalıcı istikrar üretmek yerine güvenlik ikilemlerini erkeklik ikilemleri olarak yeniden üretme eğiliminde olduğu sonucuna varmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hipererkeklik, Liderlik, Trump Doktrini, ABD Dış Politikası, Toplumsal Cinsiyet ve Güvenlik.

INTRODUCTION

International order has never been gender-neutral. Feminist IR scholarship has long demonstrated that the international system is structured through masculinist logics that privilege hierarchy, militarization, autonomy, and domination, while marginalizing political practices associated with care, restraint, interdependence, and diplomacy (Tickner, 1992; Enloe, 2000; Hooper, 2001). Within this literature, masculinity is understood not as a set of individual traits attached to male bodies or leaders, but as a constitutive social logic through which power, security, and legitimacy are defined and enacted in global politics. As Enloe (2000: 200) argues, understanding the international workings of masculinity is indispensable to making a feminist sense of international politics at the structural level. Moreover, feminist scholarship has demonstrated that gendered logics operate not only at the structural level but also through the state and presidential leadership, showing that masculinity is constitutive of international politics across multiple levels of analysis (Peterson, 1992; Parashar et al., 2018: 5; True, 2018; Parpart, 2018: 205).

Yet, despite decades of feminist IR scholarship, the gendered logics underpinning the transformation of international order remain systematically undertheorized in mainstream accounts, which continue to explain structural change primarily through shifts in the material distribution of power, U.S. grand strategy, or leaders' strategic preferences (Jervis 2009; Ikenberry et al. 2009; Renshon and Suedfeld, 2020). Although Foreign Policy Analysis has long recognized the importance of political leaders in shaping foreign policy outcomes (Jervis, 1994; Hermann et al., 2001; Byman and Pollack, 2001; Jervis, 2013), leadership is typically analyzed through strategic preferences, cognitive traits, or decision-making styles rather than as a gendered political practice. Consequently, mainstream approaches have left insufficiently examined the gendered foundations through which leadership, state power, and international order are mutually constituted. This omission becomes particularly consequential when hypermasculinity is understood as a governing rationality that operates simultaneously across domestic, state, and international arenas, blurring conventional distinctions between the private and the public, the domestic and the international (Hooper, 1999: 489; Aggestam and True, 2021; Aggestam et al., 2024: 124; Lassman, 2025).

This article argues that the transformation of the U.S.-led liberal international order under Trump cannot be adequately understood without centering hypermasculinity as a constitutive dimension of structural reordering and change. Feminist scholarship demonstrates that hypermasculinity becomes particularly salient under perceived conditions of vulnerability, status anxiety, and hegemonic decline (Ling, 2000: 281; Agathangelou and Ling, 2004: 519; Maruska,

2010: 239; McIntosh et al., 2025: 384–387). Following the 2008 financial crisis, the wars in Afghanistan and Iraq, and the relative diffusion of global power, U.S. leadership increasingly confronted perceptions of overstretch, economic decline, and weakened international authority. While earlier administrations largely attempted to manage these pressures through retrenchment, multilateralism, and burden sharing, Trump interpreted them through a hypermasculine logic that framed the liberal international order itself as evidence of exploitation by allies, competitors, migrants, and global elites. Although existing feminist scholarship has addressed U.S. hypermasculinity across different historical periods and administrations (Nayak, 2006; Maruska, 2010; Stachowitsch, 2012; Eroukhmanoff, 2017; McIntosh and Hughes, 2025), Trump's second term and the NSS remain understudied.

This article addresses that gap by conceptualizing hypermasculinity not merely as a presidential characteristic limited to the individual level but as a crisis-oriented governing rationality through which insecurity is simultaneously managed and reproduced across individual, state, and structural levels. Building on Sjoberg's (2012) argument that gender hierarchy is a structural feature of the international system that shapes unit function, capabilities distribution, and political processes among states, it argues that hypermasculinity is the specific crisis-driven form through which that gender hierarchy is activated and institutionalized under conditions of U.S. primacy, its perceived decline and hypermasculine presidential leadership. In this sense, based on feminist scholarship, it reinstates that Waltz's foundational problematic of *Man, the State, and War* (2001) is a problem of *Man, the State, and Hypermasculinity*.

Building on recent feminist IR scholarship on gendered leadership (Aggestam and True, 2021) and state hypermasculinity (Joshi and Tanyag, 2026), this article advances three interrelated arguments. First, it argues that presidential hypermasculinity under U.S. primacy is not merely a personal or domestic attribute but a systemically consequential international practice due to the US's system-maker role since the end of World War II and preponderance of power since the end of the Cold War (Mastanduno, 2009). Drawing on Aggestam and True's (2021) concept of gendered multilevel games, it demonstrates that Trump's leadership hypermasculinity functions as the key operational site through which hypermasculine state rationalities of the US are articulated, personalized, and institutionalized across domestic and international arenas simultaneously. Second, building on Joshi and Tanyag's (2026) concept of state hypermasculinity, defined as an organizing logic to a range of interlocking state practices and processes that manifest as threat response to real, imagined, or conjured crises across diplomatic, structural, spatial, and virtual dimensions of state power, the article demonstrates how U.S. presidential hypermasculinity defined by Donald

Trump is embedded within state institutions, security practices, and geopolitical imaginaries themselves.

Third, the article demonstrates that Trump's hypermasculine leadership reorganizes international order through differentiated masculinities structured around feminization, infantilization, coercive transactionalism, and gratitude politics. Gratitude politics, as conceptualized in this article, refers to the hypermasculine practice through which the hegemonic leadership demands that subordinated states publicly acknowledge their dependence, indebtedness, and inferior position as a condition of continued protection, aid, or partnership, thereby transforming recognition into a performative marker of hierarchy rather than voluntary reciprocity among sovereign equals. Within this framework, demands for gratitude and recognition function as hypermasculine disciplinary practices through which allies, rivals, and subordinated actors are hierarchically ordered amid perceived U.S. decline and hegemonic anxiety. U.S. hypermasculine presidential leadership, therefore, tends to reproduce insecurity by transforming geopolitical competition into antagonistic, crisis-oriented ordering practices rather than generating durable stability, thereby rendering the study of hypermasculinity indispensable for understanding the future of the liberal international order.

The article's methodology is elaborated in the following section; briefly, it applies a feminist discourse-analytic lens to the NSS under Trump's leadership to examine how hypermasculine governing rationalities reorganize key geopolitical relationships through differentiated hierarchies of masculinity. The article proceeds in four steps. The first section develops the theoretical framework by combining Aggestam and True's (2021) concepts of gendered leadership and gendered multilevel games with Joshi and Tanyag's (2026) concept of state hypermasculinity. Building on these approaches, it conceptualizes hypermasculinity as a presidential, state, and structural governing rationality operating across diplomatic, structural, spatial, and virtual dimensions of state power, while situating presidential leadership as the key operational site through which broader hypermasculine state rationalities are articulated and institutionalized. The second section analyzes Trump's hypermasculine leadership across both presidential terms as a situated response to perceived U.S. decline, status erosion, and hegemonic anxiety. It demonstrates how hypermasculinity became increasingly institutionalized across the diplomatic, structural, spatial, and virtual dimensions of state power throughout both administrations. The third section reads the NSS as a discursive and institutional site through which hypermasculinized national identity collapses the domestic–international divide and redefines U.S. primacy through Trump's gendered, civilizational, hierarchical, and coercive approach to international politics. Focusing on Europe and NATO, China, and the Western Hemisphere, the

empirical analysis examines how Trump's diplomatic hypermasculinity hierarchically organizes these geopolitical, economic, and security relationships through differentiated masculinities. The article concludes that the man, the state, and hypermasculinity operate as interlocked governing logics, and that Trump's hypermasculine leadership, empowered by U.S. preponderance, tends to reproduce security dilemmas as crises of hypermasculinity rather than generating durable stability.

1. METHODOLOGY

Building on feminist IR scholarship arguing that “the international system is structured through gender hierarchies,” the analysis assumes that states are positioned within the current international order not only according to the distribution of material capabilities but also according to the gendered meanings attached to those capabilities (Sjoberg, 2012: 4–14). Despite its relative decline in power, the United States remains the principal architect of the post–World War II liberal international order and the system's preponderant power. Consequently, how its presidential leadership interprets, performs, and seeks to exercise this structural position constitutes a particularly consequential site of analysis. Following Stachowitsch's (2012: 309–317) conceptualization of national security strategy documents as sites where foreign policy orientations, military reforms, and gender regimes are negotiated simultaneously, this article treats the NSS as a discursive and institutional arena through which gendered representations of the American Self and its Others are constructed and positioned within a hierarchical gender order. This relational and hierarchical framework informs the article's analytical and methodological approach. As the official articulation of national security priorities under a given administration, the NSS provides an important window into how presidential understandings of power, hierarchy, and international order are reflected in a broader strategic vision.

Read through a feminist theory-informed interpretive discourse-analytic lens, the NSS produced under Donald Trump is approached not as a neutral statement of strategic priorities but as a site where American presidential and state-level hypermasculinities construct gendered and hierarchically ordered representations of international order. The analysis, therefore, examines how Trump's NSS constructs U.S. authority at the apex of this gendered hierarchy while simultaneously positioning Europe, China, and the Western Hemisphere within differentiated relations of dependence, rivalry, and subordination, thereby producing differentiated masculinities ranging from feminized and infantilized dependents to rival masculinities. In doing so, the analysis attends to representations through which the United States is constructed as economically, militarily, culturally, and civilizationally strong, sovereign, protective, authoritative, and capable of leadership and order-making, characteristics that are

commonly associated with hypermasculine performances of power in feminist IR scholarship. It simultaneously examines representations of other actors associated with dependence, vulnerability, correction, discipline, cultural decline, and reliance on external support, characteristics that feminist IR scholarship has frequently associated with subordinate masculinities and gendered positions within hierarchical international orders. Rather than treating Europe, China, and the Western Hemisphere as standalone case studies, the article examines how Trump's NSS positions and orders these geopolitical regions within a gendered hierarchy of international order through recurring logics of alignment, dependency, rivalry, and subordination.

The analysis conceptualizes U.S. hypermasculinity, as represented in the NSS, as a relational and hierarchical form of ordering in which the more actors are portrayed as dependent upon U.S. protection, resources, leadership, or recognition, the more subordinate their position becomes within the NSS's gendered hierarchy, while actors represented as autonomous challengers are interpreted as rival masculinities. These categories are identified through close reading of the NSS, with particular attention to recurring representational logics, word choice, and Self/Other hierarchies. Rather than treating particular words as explicit indicators of emasculation and feminization, infantilization, or gratitude politics, and without seeking to establish causal relationships or measure hypermasculinity through keyword frequencies, the analysis examines hierarchical and relational positioning by identifying three discursive markers used to position other states and regions vis-à-vis the United States. Emasculation and feminization are identified when actors are represented as dependent upon U.S. military protection, economic resources, strategic guidance, or diplomatic intervention. Infantilization is identified when actors are portrayed as lacking autonomous agency and requiring U.S. oversight, correction, or discipline. Gratitude politics is identified when past or present U.S. security commitments, alliance obligations, economic contributions, or historical sacrifices are framed as creating obligations of recognition, reciprocity, repayment, or public acknowledgment from other actors. Together, these categories provide the methodological basis for interpreting hierarchical and gendered representations of international order in the NSS.

2. HYPERMASCULINITY GOVERNING LOGIC: PRESIDENTIAL, STATE, AND STRUCTURAL LEVELS

The concept of hypermasculinity was coined by Ashis Nandy to capture a reactionary form of masculinity emerging in response to domination, vulnerability, and perceived emasculation (Agathangelou and Ling, 2004: 519). Agathangelou and Ling (2004: 519) argue that hypermasculinity arises when agents of hegemonic masculinity feel threatened or undermined, thereby inflating

or exaggerating traditional masculine authority. This formulation establishes an analytical distinction between hegemonic masculinity, understood as a historically normalized configuration of masculine authority (Connell, 2020), and hypermasculinity, conceptualized as its crisis-driven hardening under perceived conditions of instability and decline. To understand this distinction fully, it is necessary to situate it within Connell's broader relational framework. Connell (2020: 77–81) situates masculinities within relational hierarchies of dominance and subordination, distinguishing hegemonic, subordinated, complicit, and marginalized masculinities. Hegemonic masculinity occupies the apex of this hierarchy through culturally legitimized authority sustained primarily through consent rather than continuous coercion. Hypermasculinity, in this framework, emerges when this consent-based dominance is perceived as fragile or threatened. Nayak (2006: 43) further defines hypermasculinity as the sensationalistic endorsement of rigid gender roles, militarized reactions, and an obsession with order, power, and control. Hypermasculinity should therefore not be understood simply as an intensified form of masculinity, but as a crisis-driven governing logic activated when dominant masculinities perceive themselves as vulnerable, displaced, or destabilized (Ling, 2000: 279; Maruska, 2010: 238–239).

Postcolonial feminist IR scholarship further demonstrates that hypermasculinity operates as a compensatory response to underlying vulnerability and anxiety about status loss within masculinized political orders shaped by historical relations of domination (Ling, 2000: 279; Maruska, 2010: 238–239; McIntosh et al., 2025: 384–387). Weber (2018) describes this dynamic through the notion of recurrent “hysteria”, capturing how hypermasculine reactions manifest as explosive and repetitive overreactions to perceived threats to masculine authority, while Maruska (2010) conceptualizes it as a “crisis of masculinity” that becomes particularly salient during moments of crisis, war, or perceived decline when established hierarchies of authority appear fragile. Ling (2000: 279, 281, 283) further traces this dynamic historically through the concept of subaltern hypermasculinity, defined as a historically produced response to racialized emasculation generated by colonial domination, occupation, and exploitation. In such contexts, hegemonic masculinity hardens into hypermasculinity by privileging coercion, militarized and racialized responses, executive control, and exclusionary nationalism over restraint, diplomacy, or multilateralism, rendering crisis itself politically productive through the legitimization of stronger borders, coercive diplomacy, militarization of markets, executive centralization, and anti-gender politics (Ling, 2000; Stachowitsch, 2015; Joshi and Tanyag, 2026: 3–4; Agius, 2022).

Crucially, this relationship is mutually constitutive: hypermasculinity does not merely respond to crisis but actively reproduces it, generating perpetual cycles of insecurity, competition, and antagonism (Joshi and Tanyag, 2026: 4).

Reinterpreting Maruska's (2010: 248) argument that "hegemonic masculinity is international politics and international politics is hegemonic masculinity", under conditions of crisis, hypermasculinity increasingly structures international politics insofar as core concepts such as power, rationality, security, and sovereignty remain saturated with hypermasculinized assumptions (Tickner, 1992; Hooper, 2001: 44).

Feminist IR scholarship has further demonstrated that hypermasculinity is reproduced through discursive practices of emasculation, feminization, infantilization, and racialization. Emasculation refers to the uncoding of subjects as men, and feminization to their recoding as women, both of which function as key mechanisms in the production of subordinate masculinities at the state level (Weber, 2018: 151; Hutchings, 2018: 395; Hooper, 2001: 71; Stachowitsch, 2015: 372). Feminization devalues practices associated with soft power, diplomacy, and international law while legitimizing coercive responses and reproducing hierarchies among states. As Nayak (2006: 43) demonstrates, these dynamics operate through infantilization (the representation of political actors as helpless, backward, and in need of discipline), demonization and dehumanization (the erasure of agency through racialized and gendered stigmatization), and sexual commodification (the objectification of bodies within militarized and moral economies), rendering coercive interventions politically and morally intelligible while constructing the feminized and racialized Other as constitutive of hypermasculine state identity. Joshi and Tanyang (2026: 4) highlight that hypermasculinity is associated with colonialism's "civilizing mission," "war-mongering," and "territory-grabbing," feminizing the colonial Other. Remarkably, the demands for gratitude function as a hypermasculine hierarchical practice through which subordinated states are made to publicly acknowledge their emasculation, dependence, feminization, and infantilization, thereby performing and reproducing their subordinate position within the hypermasculine hegemon's international order.

The question, then, is how this structural logic of hypermasculinity is activated, personalized, and institutionalized within concrete foreign policy practice. Foreign Policy Analysis provides a natural entry point here: as Hudson (2005: 1) emphasizes, foreign policy outcomes are ultimately produced by human decision-makers, rendering leaders' perceptions, interpretations, and choices central. Yet, despite this sustained attention to individual agency, FPA has long examined leaders through gender-selective (Jessop, 2004) and an implicitly masculinized conception of political agency, marginalizing the role of masculinities and gendered subjectivities within foreign policy decision-making (Hooper, 1999: 489; Byman and Pollack, 2001). For instance, Hermann's (2003) well-established Leadership Trait Analysis framework, while analytically sophisticated, remains gender-selective, theorizing leadership through traits such

as need for power and distrust of others without examining how these traits are constituted through gendered logics of authority and dominance. Building on Fletcher's (2004) argument that "doing gender, doing power, and doing leadership are frequently linked," Aggestam and True (2020: 150; 2021: 388–389) argue that FPA has insufficiently theorized gendered leadership as the key analytical mechanism through which gendered dynamics between the state and structural levels are mediated and operationalized. It is here that their concept of "gendered multilevel games" becomes analytically indispensable, demonstrating how political leaders function as the key site through which hypermasculine logics operating across domestic, international, and transnational arenas are mobilized, legitimized, and translated into specific foreign policy repertoires (Aggestam and True, 2021: 387–393).

Moreover, building on Putnam's (1988) two-level games framework, Aggestam and True (2021: 387–388) demonstrate that leaders do not merely respond to pre-given structural pressures but actively mobilize pro- and anti-gender norms across multiple arenas to consolidate authority, define national interest, and legitimize specific foreign policy repertoires. Leadership, therefore, constitutes a gendered practice involving gendered behaviour, symbolism, and interaction (Aggestam and True, 2021: 391). Crucially, their framework demonstrates that leadership operates through multiple gendered configurations rather than a singular masculinity, identifying variations, including hypermasculine revisionist leadership, normative gendered nation-branding, compassionate leadership, and contested leadership over pro- and anti-gender norms (Aggestam and True, 2021: 394–403). As Aggestam and True (2021) argue, hypermasculine revisionist leadership is characterized by antagonistic statecraft, the rejection of multilateralism, the personalization of diplomacy, and populist national restoration narratives structured around perceived decline, humiliation, and emasculation. It is important to note that these variations demonstrate that hypermasculinity constitutes one possible configuration of gendered leadership under specific historical, geopolitical, and individual conditions rather than a universal feature of political authority, where leaders' personal gendered beliefs, cognitive frameworks, and identity performances shape which configuration of masculinity is enacted and institutionalized in foreign policy practice.

Similarly, Joshi and Tanyag (2026) argue that hypermasculinity should be understood as a systemic and institutional governing logic rather than merely a personal style or misogynistic disposition, conceptualizing "state hypermasculinity" as "an organizing logic to a range of interlocking state practices and processes that manifest as threat response to real, imagined, or conjured crises" (Joshi and Tanyag, 2026: 2). This formulation is analytically significant because it shifts the focus from why particular leaders embody hypermasculinity toward the conditions through which leaders are afforded autonomy to

reconfigure state practices across multiple dimensions of governance and international order. Hypermasculine leaders matter not simply because of their personas or misogynistic and anti-feminist proclivities but because of their role as agents of state hypermasculinity, activating or hastening hypermasculine state transformations through their commanding ability to instrumentally produce and project threats and crises that legitimize the expansion of executive power and coercive state practices (Joshi and Tanyag, 2026: 2). Their framework nonetheless converges with Aggestam and True's argument that leadership, institutions, and structures are mutually constitutive rather than analytically separable domains, extending feminist Foreign Policy Analysis beyond leader-centric explanations by foregrounding the institutionalization of hypermasculine logics within state practices, security structures, and international ordering processes themselves (Joshi and Tanyag, 2026: 2; Aggestam and True, 2021: 392–393).

Presidential leadership functions as the key operational mechanism through which “state hypermasculinity” is translated into concrete governing practices across four interrelated dimensions of state power (Joshi and Tanyag, 2026: 4-7). As they argue, these dimensions are mutually reinforcing rather than discrete, embedding hypermasculinity within state institutions, security practices, foreign policy doctrines, and geopolitical imaginaries themselves. First, structural hypermasculinity reorganizes political institutions around militarization, securitization, and executive centralization. Second, spatial hypermasculinity operates through border fortification, territorial competition, and exclusionary constructions of national belonging. Third, virtual hypermasculinity normalizes digitally mediated performances of antagonism, humiliation, and masculine domination across political space (Joshi and Tanyag, 2026: 4-7).

Fourth, and most centrally for this article's analysis, diplomatic hypermasculinity privileges coercive sovereignty, transactionalism, strong-arm bargaining, and antagonistic statecraft, and it is through this dimension that hypermasculine state logics most visibly manifest in international relations. Hypermasculine leaders increasingly establish a “muscular equation” between themselves and the state, enabling them to personalize foreign policy authority while delegitimizing deliberation, institutional restraint, and multilateral norms (Joshi and Tanyag, 2026: 5). Diplomatic arenas consequently become sites of “masculinity contests” in which leaders engage in symbolic performances of dominance, humiliation, and toughness before domestic and international audiences (Joshi and Tanyag, 2026: 5). Echoing Aggestam and True's (2021: 394) discussion of “alpha male foreign policy,” hypermasculine diplomacy is characterized by strong-arm tactics, coercive bilateralism, anti-multilateralism, and transactional politics organized around rigid “us versus them” binaries. These diplomatic performances are not merely rhetorical: they are embedded within broader transformations of state power itself, operating in tandem with structural

changes that centralize executive authority, weaken institutional constraints, intensify securitization, and normalize militarized responses to constructed crises (Joshi and Tanyag, 2026: 5–6). Overall, these four dimensions reveal how hypermasculinity becomes institutionalized as a governing rationality embedded across multiple sites of state power, operating simultaneously through domestic institutions, geopolitical imaginaries, and international ordering practices.

In sum, leadership functions as the key operational site through which hypermasculinity at the structural and state levels is articulated, personalized, legitimized, and institutionalized within foreign policy and national security practice (Aggestam and True, 2021; True, 2018; Jessop, 2004). Hypermasculinity is predominantly enacted by actors occupying positions of political authority, whose masculinized visions of order, control, and responsibility come to structure international politics itself (Parpart, 2018: 205). The U.S. hypermasculinized leadership, in this sense, is not merely an individual attribute but a relational and institutional practice through which gendered power operates across domestic and international politics. This is particularly consequential given the U.S.'s structural military and economic primacy, as its presidential performances of hypermasculinity carry systemic implications for international peace and order. National security strategies constitute one of the clearest institutional sites through which U.S. presidential hypermasculinity reorganizes international relations based on hierarchies of masculinities (Stachowitsch, 2012: 308). For this reason, rather than reading the 2025 NSS merely as a reflection of Trump's personal worldview, the document is conceptualized as an institutional site through which hypermasculine state logics become normalized and operationalized across multiple domains of U.S. foreign policy through geopolitical hierarchies, coercive economic practices, securitized identity narratives, alliance conditionality, and differentiated masculinities (Joshi and Tanyag, 2026: 5–6). The following sections examine how the hypermasculinity dynamic became increasingly institutionalized across Trump's two presidential terms before turning to a feminist reading of the NSS that illustrates the hypermasculine reordering of international relations.

3. TRUMP'S HYPERMASCULINE PRESIDENTIAL LEADERSHIP: FROM DOMESTIC RESTORATION TO INTERNATIONAL REORDERING (2017–2025)

U.S. hypermasculinity is not a Trump invention but a constitutive feature of U.S. foreign policy across administrations, albeit in different configurations (Weldes, 1999; Weber, 2018; Campbell, 1992; Nayak, 2006; Maruska, 2010; Stachowitsch, 2012; Niva, 2018). The United States consolidated its hegemonic masculinity during the early Cold War through discourses of masculine protection, nuclear primacy, and the feminization of communism as the constitutive Other of American identity (Albayrak Dönmez, 2024: 70). Cold War

foreign policy discourse did not merely respond to external threats but actively produced national identity through exclusion and boundary-making, disciplining internal others including homosexuals and communists while projecting the feminized communist danger outward (Campbell, 1992). This gendered security order repositioned women within the domestic sphere as guardians of family and consumerist capitalism in a civilizational struggle between freedom and communism (Enloe, 1993: 16), rendering hypermasculinity not only a security logic but a gendered identity-producing practice that naturalized U.S. hierarchy and coercive legitimacy within the Western alliance. This hypermasculinized mode of order-making did not recede with the end of the Cold War but was rearticulated under conditions of U.S. primacy, shifting across administrations in response to changing geopolitical pressures (Enloe, 1993; Wohlforth, 2009). Under Clinton, multilateralism and diplomacy were associated with more expansive gender equality measures; under Bush, hypermasculine security logics hardened in response to 9/11, framing gender equality as moral legitimation for militarized intervention; and under Obama, pro-gender equality norms were partially rehabilitated in both domestic politics and foreign policy discourse (Stachowitsch, 2012: 309–317).

Yet it should be noted that due to the military and economic primacy of the United States, even when pro-gender presidential masculinities lead the country, the underlying militarized foundations of U.S. global leadership persist through drone warfare, overseas bases, and strategic military balancing, rendering diplomatic hypermasculinity structurally intact even as its rhetorical register shifts toward multilateralism and liberal internationalism. For this reason, the masculinity configuration adopted by U.S. presidents matters enormously for international politics: given the structural hypermasculinity embedded in U.S. foreign policy, a president who operationalizes hypermasculine governing rationalities does not merely reflect personal disposition but activates and intensifies the full force of American state hypermasculinity across domestic and international arenas simultaneously. Drawing on Hermann's (1980) leadership trait analysis, Siniver and Featherstone (2020) characterize Trump as an expansionist leader marked by low cognitive complexity, mistrust, and strong in-group bias, traits closely aligned with hypermasculine leadership styles privileging dominance, antagonism, and the externalization of insecurity. Against this backdrop of structural continuity and leadership-mediated variation, Trump's hypermasculine presidential leadership represents the most aggressive intensification of U.S. hypermasculinity at a critical juncture in which U.S. hypermasculinity itself contests the liberal international order it once underwrote, activating its full governing force across domestic and international arenas by recasting multilateral norms, institutional restraint, and cooperative diplomacy as signs of weakness and feminization.

Emerging in a context marked by perceptions of U.S. decline, military overstretch, and growing status anxiety following the 2008 financial crisis, the wars in Afghanistan and Iraq, the relative diffusion of global power and rise of China (Hill and Hurst, 2020), Trump constructed his political appeal around a hypermasculinized narrative of national restoration, presenting the United States as a weakened, exploited, and feminized power whose strength, authority, and global dominance had allegedly been undermined by liberal elites, multilateral commitments, migration, and progressive social transformation (Aggestam and True, 2021: 394; Jasmin and Hosen, 2025). Central to this hypermasculine leadership style was what Homolar and Scholz (2019: 344) conceptualize as “Trump-speak”, a populist crisis rhetoric that simultaneously constructed an imaginary crisis in America and positioned Trump as the only leader capable of restoring national greatness. Rather than responding to objective conditions of decline, “Trump-speak” actively manufactured ontological insecurity among the American public by placing voters in a loss frame, amplifying anxieties about cultural displacement, economic vulnerability, and demographic change, while offering hypermasculine restoration narratives as the pathway back to normalcy (Homolar and Scholz, 2019: 347, 356–357). The Make America Great Again slogan and the America First doctrine together encapsulated this hypermasculine project of national restoration, promising the recovery of masculine authority, dominance, and control to constituencies experiencing perceived cultural displacement and anxieties over the erosion of authentic American masculinity, threatened by migrants, liberal reformers, and the expanding political visibility of women, people of color, and other outsiders (McIntosh et al., 2025: 403; Eroukhmanoff, 2017: 2–3; Homolar and Scholz, 2019: 347; Deckman and Cassese, 2021: 279).

Within the domestic arena, Trump’s hypermasculine leadership operated primarily through structural and virtual dimensions of state hypermasculinity (Joshi and Tanyag, 2026: 5–7). Structurally, Trump systematically used crisis logics to undermine existing institutional constraints and centralize executive power, conjuring border crises, framing Mexican immigrants as bad hombres posing sexual threats to American women and children, and mobilizing racialized masculinist logics that disciplined dissenting citizens as feminized and deviant others (Agius, 2022; Joshi and Tanyag, 2026: 5–6). In his second term, structural hypermasculinity deepened through Trump’s invocation of the 1798 Alien Enemies Act to implement a militarized mass deportation campaign that defied multiple court orders, generating what legal scholars identify as a constitutional crisis through the deliberate disruption of checks and balances between the legislature, judiciary, and executive (Kettl, 2025). Virtually, Trump’s Make America Great Again online ecosystem, encompassing memes, AI-generated fakes, and algorithmically amplified content, constituted a digitally curated reality

of national restoration that erased material inequalities and political failures, while his tweet diplomacy normalized politics as a zero-sum arena of masculine competition (Smith and Higgins, 2020; Joshi and Tanyag, 2026: 6–7). In his second term, virtual hypermasculinity deepened through the growing political influence of tech oligarchs such as Elon Musk, whose control over major digital platforms enabled new forms of state collusion with private tech companies to shape political narratives, amplify misogynistic and anti-gender content, and expand the reach of authoritarian political identity beyond domestic settings (Joshi and Tanyag, 2026: 7). Together, these domestic dimensions of hypermasculinity operated through the feminization and racialization of internal others, constructing a hypermasculine national identity that simultaneously disciplined dissent at home and projected an aggressive masculine authority outward.

In the international arena, Trump's hypermasculine leadership operated primarily through diplomatic and spatial dimensions of state hypermasculinity. Diplomatically, Trump's foreign policy was marked by an extreme sensitivity to symbolism, where status, respect, and recognition functioned as the critical pillars of American diplomatic authority, rendering any perceived disrespect, burden-sharing failure, or insufficient deference a direct challenge to masculine national honor requiring coercive response (Aggestam and True, 2021: 394). This hypermasculine tendency helps explain Trump's dramatic shift toward bilateralism, reflecting a deep disbelief in multilateral diplomacy and international norms as an emasculating constraint on sovereign authority (Aggestam and True, 2021: 391, 395; Joshi and Tanyag, 2026: 6). During his first term, Trump withdrew the United States from the Trans-Pacific Partnership, the Paris Climate Agreement, and the Iran nuclear deal, repeatedly framing multilateral commitments as constraints on U.S. sovereignty and emasculating impositions by global elites (White, 2022: 4; Renshon and Suedfeld, 2020). He imposed tariffs on close allies such as Canada, Mexico, and the European Union, escalated economic confrontation with China, and openly questioned NATO's value by conditioning alliance commitments on financial burden-sharing (Smith and Higgins, 2020: 8). Diplomatic forums became sites of explicit masculinity contests, most visibly at the 2018 North Korea-U.S. summit, where Trump and Kim Jong Un engaged in performative displays of dominance over nuclear capability, and at the 2018 G7 summit, where Trump publicly labeled Canadian Prime Minister Justin Trudeau meek and mild and dishonest and weak, attributions carrying implicit feminine connotations designed to subordinate an allied leader before domestic and international audiences (Aggestam and True, 2021: 394, 397).

As Joshi and Tanyag (2026: 5) argue, hypermasculine diplomacy establishes a muscular equation between the leader and the state, closing off deliberative politics and recasting international relations as a winner-takes-all contest of

masculine authority. Across both terms, transactionalism functioned as the defining governing logic of this hypermasculine diplomacy: rather than treating alliances, diplomacy, or international commitments as institutional or normative relationships, Trump approached them through what scholars describe as a masculinized “money-first prism” (Siniver and Featherstone, 2020: 71) or “commercial realism” (Schweller, 2026) centered on bargaining power, hierarchy, dominance, and fair share calculations, publicly shaming allies who failed to meet U.S. expectations and reducing complex geopolitical questions to coercive business-style transactions. As Schweller (2026) suggests, under the logic of what he terms commercial realism, Trump advocates that the United States should derive tangible benefits from the provision of global public goods or have little reason to continue providing them. In his reading of the Trump administration's posture, security commitments and military alliances are consequently reframed as contingent upon economic returns, transforming protection into a transactional exchange rather than an unconditional strategic obligation. U.S. alliances, as he underlines, appear increasingly tied to the purchase of American weapons, energy, and industrial products, reinforcing a hierarchical relationship in which continued protection is conditioned upon economic reciprocity and material contribution.

Spatially, Trump's abandonment of global climate commitments and vows to “drill, baby, drill” reflected what Daggett (2018: 37) conceptualizes as “petromasculinity”, recasting climate policy as a feminist and globalist imposition on authentic American masculine identity. At the same time, the 2026 intervention in Venezuela and the capture of Nicolás Maduro under narco-terrorism charges, U.S. demands regarding Greenland on the grounds of national security concerns linked to Russian and Chinese activity in the Arctic, and Trump's tariff policies and repeated references to Canada as the “51st State” reflected a hypermasculine understanding of sovereignty grounded in dominance, coercion, and hierarchical control rather than sovereign equality among states (Olay, 2026; CNN, 2026a; 2026b; Boynton, 2026). Taken together, these policies can be read as attempts to reassert U.S. authority within its perceived sphere of influence through the hypermasculine projection of power across the Western Hemisphere and the Arctic.

In his second term, this transactional and hypermasculine diplomatic logic deepened into a systematic politics of gratitude, through which Trump demanded explicit acknowledgment of American generosity as an organizing principle of U.S. foreign relations. Building directly on Aggestam and True's (2021: 394) observation that status, respect, and recognition constitute the critical pillars of Trump's foreign policy authority, gratitude politics represents the hypermasculine institutionalization of these demands, operating through the feminization and infantilization of subordinate states and transforming recognition into a performative marker of hierarchy and obedience rather than voluntary reciprocity.

Trump complained that nobody has thanked him for sending millions in aid to help people suffering from starvation in Gaza (Washington Post, 2025), while simultaneously portraying himself as responsible for ending eight wars and restoring peace and stability in our world (White House, 2025: i).

This gratitude gap between the recognition Trump believed the United States and himself personally deserved and the appreciation he claimed it received structured his foreign policy posture across multiple bilateral relationships. It was most starkly illustrated in Vice President Vance's public criticism of Ukrainian President Zelenskyy for insufficient gratitude toward U.S. aid (CNBC, 2025), while Zelenskyy's subsequent public message thanking the U.S., Congress, and the American people underscored the coercive and subordinating character of the demand rather than any genuine notion of voluntary reciprocity (Fenbert, 2025). Similarly, despite being symbolically presented with a Nobel Peace Prize nomination by Venezuelan opposition leader María Corina Machado, Trump continued to express resentment at not receiving the prize, accusing the Nobel Committee of political bias (Al Jazeera, 2026). Taken together, these episodes reveal how the politics of gratitude operated as a performative enactment of hypermasculine authority, reflecting a neo-colonial and imperial logic of hierarchy rather than negotiation among sovereign equals.

These interlocking domestic and international dimensions reveal how Trump's hypermasculine leadership operated across both arenas as an increasingly institutionalized governing rationality rather than merely a performative leadership style. In this sense, U.S. foreign policy has been shaped not only by structural imperatives but also through hypermasculine leadership choices and identity performances (Walker et al., 1999: 623; Snyder et al., 2009). Where Trump's first term normalized hypermasculinity as a mode of foreign policy conduct, his second term codified it as a durable organizing principle of the state, most systematically in the 2025 National Security Strategy, which institutionalized coercion, transactionalism, and hierarchical discipline through demands for gratitude as the foundational logic of U.S. hypermasculine primacy. The following sections analyze how this hypermasculine governing rationality is institutionalized across the NSS through differentiated constructions of Europe and NATO, China, and the Western Hemisphere.

4. THE 2025 NATIONAL SECURITY STRATEGY: FROM HYPERMASCULINE IDENTITY TO HIERARCHICAL INTERNATIONAL ORDER

The NSS does not articulate national security solely through hypermasculinized geo-economic and geopolitical priorities. Rather, national security is constructed through the collapse of the internal–external divide, as

hypermasculinized national identity becomes both the object and instrument of security policy. Instead of treating security as a response to an external environment, the document frames it as a project of boundary-making in which gendered norms of belonging, competence, and moral order shape both domestic governance and international positioning. The hierarchical, exclusionary, and disciplinary logics through which the NSS secures the national subject at home are projected outward as structuring principles of international order, contributing to the rearticulation of U.S. hegemony through the translation of hypermasculine domestic identity into a national interest-oriented foreign policy. This logic is reflected in the Strategy's stated objective of ensuring that the United States remains the world's "strongest, richest, most powerful, and most successful country," possessing the world's "strongest economy and military," "world-beating innovation," unrivaled "soft power," and a "historic record of benefitting allies and partners," while simultaneously seeking greater freedom from a "network of international institutions" (The White House, 2025: 2–3).

The NSS reconstructs national and civilizational identity through a deeply hypermasculinized and exclusionary framework in which security is repeatedly tied to the restoration of a particular moral, cultural, and demographic order. National strength is framed as contingent upon rejecting what the NSS labels "radical gender ideology" and "woke lunacy" and "so-called 'DEI' initiatives" (The White House, 2025: i, 6), portrayed as "discriminatory and anti-competitive practices that degrade our institutions and hold us back" (The White House, 2025: 6). Within this hypermasculine framing, competence and merit are elevated as universal civilizational virtues yet discursively opposed to diversity, equity, and inclusion, thereby narrowing the boundaries of who can be recognized as a legitimate bearer of U.S. national authority and capability. Feminist, anti-discriminatory, and inclusion-oriented policies are recast not as political choices but as threats to institutional competence and national resilience, which is a move that works to naturalize a racialized, heteronormative, and hypermasculine conception of American identity.

The Strategy further links long-term security to the restoration and reinvigoration of American spiritual and cultural health, without which long-term security is impossible, and foregrounds the centrality of "strong, traditional families that raise healthy children to national survival" (The White House, 2025: 4). Security is thus extended into intimate and social spheres, where family structures, women's reproductive rights, and cultural norms are implicitly redefined as matters of strategic concern for national security. Rather than treating gender, family, and culture as domains of political contestation, the NSS naturalizes a heteronormative and hierarchical social order as a condition of security, reinforcing longstanding feminist critiques that women's bodies, reproductive labor, and social roles are routinely instrumentalized within

hypermasculinized projects of nation-state reproduction (Enloe, 1993; Stachowitsch, 2012: 308). This move is analytically significant because it suggests that the NSS does not merely reflect Trump's personal gender ideology but works to embed it as a governing rationality of the state, translating domestic hypermasculine identity politics into the foundational premises of national security strategy.

Building on this heteronormative and hierarchical construction of identity, the NSS redefines national security in ways that reshape both America's self-understanding of power and its relations with the international order. Security is no longer framed around liberal order maintenance, regime type, or democracy promotion, but around the preservation of American primacy through control over strategic dependencies and the extraction of returns on past investments in the form of gratitude and alignment. This hypermasculinized logic is particularly evident in the Strategy's stark formulation that "the choice all countries should face is whether they want to live in an American-led world of sovereign countries and free economies or in a parallel one in which they are influenced by countries on the other side of the world" (The White House, 2025: 18). Rather than signaling retrenchment, this binary can be read as reasserting the U.S. self-conception as the central ordering power of the international system, simultaneously vulnerable and indispensable a formulation that reproduces the crisis logic at the heart of hypermasculinity itself.

Liberal internationalism becomes less visible within the NSS. Concepts that once anchored U.S. grand strategy, such as regime type, democracy promotion, and the multilateralism of the liberal international order, no longer function as organizing principles. This logic is reflected in the NSS's broader critique of post-Cold War U.S. foreign policy, which dismisses earlier strategies as "laundry lists of wishes or desired end states" dependent upon a "permanent American domination of the entire world" and argues that American elites misjudged the public's willingness to continue carrying global burdens disconnected from the national interest (White House, 2025: 1-23). The Strategy instead insists that "the affairs of other countries are our concern only if their activities directly threaten our interests," recasting international commitments as conditional transactions rather than enduring obligations (The White House, 2025: 1). Within this framework, assistance, protection, and alliance commitments are no longer presented as responsibilities associated with US leadership but as investments that generate expectations of recognition, reciprocity, and repayment.

Rather than advancing a liberal internationalist vision, the NSS advances a hypermasculinized, pragmatist, and civilizational reading of world politics grounded in the primacy of U.S. national interest. This logic is particularly evident in the Middle East, where democracy promotion and nation-building are recast as

strategic errors and relations are reoriented toward transactional cooperation based on accepting the region, its leaders, and its nations “as they are” (The White House, 2025: 28), consolidating a mode of strongmen-to-strongmen diplomacy that privileges masculine authority over democratic legitimacy. The Strategy’s emphasis on the primacy of nations, affirming that “the world’s fundamental political unit is and will remain the nation-state” and expressing hostility toward “sovereignty-sapping incursions” by transnational organizations, further reinforces a hypermasculine logic of bounded sovereignty and zero-sum competition, justified as consistent with “the laws of nature and nature’s God” (The White House, 2025: 9). As multilateral commitments give way to a more unilateral and transactional conception of national interest, the NSS organizes its key geopolitical relationships, Europe and NATO, China, and the Western Hemisphere, into differentiated gendered hierarchies, to which the following sections now turn.

5. EUROPE AS A FEMINIZED EXTENDED SELF: NATO AND GRATITUDE POLITICS

The NSS constructs Europe not as an external Other but as a “sentimentally” valued extension of the American strategic self (The White House, 2025: 26). It emphasizes that “Europe remains strategically and culturally vital to the United States,” that transatlantic trade constitutes “one of the pillars of the global economy and of American prosperity,” and that abandoning Europe would be “self-defeating for what this strategy aims to achieve” (The White House, 2025: 26). Yet, this portrayal is accompanied by a parallel narrative of decline. Under the heading of “Promoting European Greatness,” Europe is represented as suffering from “cratering birthrates,” migration-driven social transformation, eroding national identities, and declining civilizational confidence, raising warnings that “the continent will be unrecognizable in 20 years or less” and face the risk of “civilizational erasure” (The White House, 2025: 25–26). Europe is thus positioned simultaneously as culturally intimate and economically indispensable, yet also as increasingly incapable of sustaining itself without American guidance, protection, and discipline.

Within this hypermasculinized security logic, demographic change and migration are recast as symptoms of “civilizational erasure” linked to Europe’s alleged loss of sovereignty and cultural self-confidence (The White House, 2025: 25). The NSS presents democratic backsliding and the rise of illiberal politics as “causes for great optimism” because liberal governance is portrayed as having weakened Europe’s “civilizational confidence” (The White House, 2025: 26). References to the “suppression of free speech and political opposition” construct a narrative of a silenced popular will constrained by ‘detached elites’ and “transnational institutions” (The White House, 2025: 10). Coupled with claims

that the European Union undermines sovereignty, the Strategy advances a civilizational and exclusionary narrative that privileges cultural homogeneity and demographic continuity. The insistence that Europe should “remain European” can be read as implicitly recasting pluralism, migration, and, by extension, commitments to minority rights and gender equality as sources of weakness, while privileging social norms associated with cultural homogeneity, continuity, and order as markers of strength and strategic reliability (The White House, 2025: 25).

This civilizational disciplining is inseparable from the Strategy’s redefinition of NATO and Europe’s place within a U.S.-led security order. NATO is no longer articulated primarily as a multilateral institution grounded in collective restraint and mutual obligation but as a hierarchical security arrangement through which American leadership is asserted and dependence is managed. Anchored in the claim that “the United States will put our own interests first,” the Strategy declares that “the days of the United States propping up the entire world order like Atlas are over,” rejecting collective security as a shared obligation and recasting protection as something that must be “earned through compliance, capacity, and alignment” (The White House, 2025: 12). Burden sharing, therefore, becomes the organizing principle of alliance politics. Trump’s “Hague Commitment,” requiring NATO members to spend “5 percent of GDP on defense,” is elevated into a “new global standard,” transforming defense spending into a performative measure of loyalty and worthiness among “like-minded allies” (The White House, 2025: 12). Military expenditure is represented as functioning not merely as an indicator of capability but also as a performative acknowledgment of U.S. leadership within a hypermasculine alliance hierarchy.

Within this framework, Europe is portrayed as a politically fragmented, strategically vulnerable, and emasculated actor, increasingly incapable of autonomous geopolitical action without sustained American involvement (The White House, 2025: 25–26). Although European states are acknowledged as materially capable actors, the Strategy argues that “managing European relations with Russia,” especially over Ukraine and stabilizing the Eurasian security order, will require continued “U.S. diplomatic engagement and leverage” (The White House, 2025: 25). European security is therefore represented as contingent upon American arbitration rather than autonomous European agency. At the same time, the NSS emphasizes Europe’s continued dependency on external actors for both energy and security, particularly highlighting Germany’s vulnerabilities following the Ukraine war (The White House, 2025: 26). Simultaneously, the NSS expresses unease with Europe’s expanding economic ties beyond the transatlantic space, particularly China–EU relations and Germany’s deepening commercial links with China. Such relationships are framed not as expressions of strategic autonomy but as vulnerabilities and as implicitly ungrateful departures from the U.S.-centered economic and security architecture that has underwritten European

prosperity and stability. Gratitude politics thus operates here as a mechanism through which dependency is made visible, and alliance obligations are recast as expectations of recognition and repayment.

The logic of dependence extends beyond military burden sharing to the internal social composition and future identity trajectories of allied societies. Reflecting the exclusionary and racialized dimensions of Trump's hypermasculine nationalism, demographic change is explicitly framed in securitized terms as the Strategy warns that some NATO members may eventually become "majority non-European," raising doubts about whether they will continue to "view their place in the world, or their alliance with the US, in the same way as those who signed the NATO charter" (The White House, 2025: 27). NATO membership is accordingly framed not only as a matter of strategic alignment but also as contingent upon civilizational continuity. Migration-driven diversity is represented as a threat to alliance cohesion, while NATO enlargement is recast as a potential "civilizational risk" that could dilute discipline, unity, and shared identity (The White House, 2025: 27).

Within this hypermasculinized U.S.-led order, Europe and NATO are constructed simultaneously as an extended civilizational self and as dependent actors whose security, prosperity, and strategic relevance are represented as tied to American power. The NSS portrays NATO as increasingly reliant upon U.S. leadership, military capabilities, and financial contributions, while burden-sharing demands recast alliance participation as conditional upon continued recognition of American primacy. In this sense, NATO becomes incorporated into a hierarchical relationship structured through dependence and subordination, while Europe is positioned as an emasculated and a feminized dependent whose security and strategic autonomy are portrayed as contingent upon continued American protection and leadership. Europe's continued reliance on the U.S. security umbrella is further recoded as an obligation of gratitude, requiring recognition, compliance, and acknowledgment of American leadership rather than reciprocal partnership. Russia, by contrast, is implicitly positioned as a rival peer-masculinity whose geopolitical assertiveness reinforces Europe's representation as strategically vulnerable and dependent upon U.S. leadership (Ashwin and Utrata, 2020). Europe's liberal democratic identity is no longer celebrated as the normative foundation of the transatlantic partnership but is increasingly portrayed as a source of weakness. What appears to matter most is Europe's utility within a U.S.-centered order, measured by its economic, military, and ideological contribution to an international hierarchy organized around American leadership. What appears to matter most to the US under the Trump administration seems to be Europe's functional utility within a U.S.-centered order, measured by its willingness and ability to contribute economically, militarily, and ideologically to

a hypermasculine international architecture structured by hierarchy, dependency, and unequal authority.

6. CHINA AS THE UNGRATEFUL COMPETITOR IN A HYPERMASCULINIZED ECONOMIC AND SECURITY ORDER

China occupies a distinctive position in the NSS as a significant Other, whose rise is framed not only as strategically consequential but as central to a broader hypermasculinized reassessment of U.S. leadership and international order. The Strategy advances a revisionist reading of U.S.–China relations by rejecting the long-standing assumption that opening U.S. markets, encouraging American investment, and outsourcing manufacturing would facilitate China's integration into the so-called rules-based international order (The White House, 2025: 19). Instead, it asserts that this expectation was fundamentally mistaken, insisting that this did not happen. China got rich and powerful, and used its wealth and power to its considerable advantage. Responsibility for this outcome is attributed to American elites who, over four successive administrations of both political parties, were either willing enablers of China's strategy or in denial (The White House, 2025: 19). What began as a relationship between a mature, wealthy economy and one of the world's poorest countries is thus recast as having produced a near-peer competitor, even as U.S. policy remained rooted in those past assumptions (The White House, 2025: 20). In this framing, the liberal international order can itself be read as retrospectively feminized, portrayed as an enabling structure that weakened the US and empowered a rival without producing political convergence, restraint, or alignment.

The portrayal of China in the NSS can therefore be read through a hypermasculine logic of recognition and ingratitude, as China's rise is framed not merely as a material challenge but as a failure of reciprocity. The NSS underscores that trade relations have been and remain fundamentally unbalanced, noting that China adapted to U.S. tariffs after 2017 by strengthening its hold on supply chains, particularly in low- and middle-income countries, and by exporting indirectly through middlemen and Chinese-built factories in a dozen countries (The White House, 2025: 19). Despite extensive access to U.S. markets, technology, and supply chains, China is portrayed as refusing acknowledgment of U.S. leadership and instead strategically exploiting openness to consolidate its own position (The White House, 2025: 20). The Strategy explicitly targets predatory, state-directed subsidies, unfair trading practices, grand-scale intellectual property theft and industrial espionage, and threats against our supply chains that risk U.S. access to critical resources, including minerals and rare earth elements (The White House, 2025: 21). Tariffs and restrictions are justified as necessary to rebalance America's economic relationship with China, prioritizing reciprocity and fairness to restore American economic independence, with the explicit aim of ensuring that trade is

balanced and focused on non-sensitive factors (The White House, 2025: 20). Economic discipline and tariff policy thus operate as a hypermasculinized correctives, designed to contain a rival depicted as benefiting from the system without demonstrating restraint or gratitude.

On this basis, economic relations with China are framed in increasingly securitized terms and reorganized through disciplinary hypermasculinist mechanisms, most notably tariffs and coercive pressure extended to third parties. This logic exceeds bilateral relations, encompassing China's interactions with third parties and the global economy. The NSS warns that Chinese state-led companies have recycled perhaps \$1.3 trillion of its trade surpluses into loans to its trading partners, embedding hidden costs in the form of dependency and leverage, while positioning the US and its allies as offering alternatives without the same kind of strings (The White House, 2025:18). Allies and partners are urged to align with U.S. efforts to prevent economies from becoming subordinate to any competing power, and to use their combined economic weight to counter China's influence (The White House, 2025: 21). With regard to China, the NSS can be read as positioning the United States as the central enforcer of a hypermasculinized economic order, one that seeks to restructure and hypermasculinized global trade and investment through tariffs, strategic inducements, coercive alignment, and control over markets, technologies, and supply chains rather than through liberal notions of mutual benefit and economic integration. Taken together, the NSS frames China as a beneficiary that rose through access to U.S. markets and technologies yet refused reciprocal alignment, restraint, and gratitude. In doing so, it portrays previous U.S. approaches to liberal economic engagement as permissive and strategically naïve, a representation that can be read as implicitly feminizing earlier approaches to international economic order.

7. THE WESTERN HEMISPHERE AS A HYPERMASCULINE SPHERE OF CONTROL

The NSS constructs the Western Hemisphere, particularly Latin America, as a differentiated yet hierarchically ordered space, framed not as a region of sovereign states but as a hypermasculinized sphere of control central to U.S. power projection, homeland security, and economic resilience. The explicit commitment to reassert and enforce the Monroe Doctrine, articulated through the so-called "Trump Corollary", and to "restore American preeminence in the Western Hemisphere" (The White House, 2025: 5) advances a vision of hemispheric order grounded in hierarchy rather than sovereign equality. This order is defined through dominance and exclusion, as the Strategy insists on "deny[ing] non-Hemispheric competitors the ability to position forces or other threatening capabilities, or to own or control strategically vital assets" (The White House,

2025: 15), casting the presence of China and Russia as illegitimate intrusions into an imagined U.S. hemispheric self. This vision is operationalized through the logic of “Enlist and Expand,” which positions Latin American states as subordinated security providers, tasked with controlling migration, stopping drug flows, neutralizing cartels, and producing tolerable stability, even beyond their own borders, to insulate the U.S. core from peripheral disorder (The White House, 2025: 16). Coercion is explicitly normalized as an instrument of order-making through “calls for a readjustment of our global military presence, expanded naval and coast guard control over sea lanes and migration routes, targeted deployments to secure the border and defeat cartels, including the use of lethal force, and expanded access in strategically important locations” (The White House, 2025: 16). In this framing, Latin America is recast as an extension of U.S. political, suggesting how a hypermasculine U.S. identity works to collapse the boundary between domestic and foreign policy and to legitimize continuous intervention, surveillance, and coercive governance within a feminized hemisphere constructed as the extended hypermasculine backyard of the US.

Economic relations in the hemisphere are hypermasculinized and subordinated to U.S. economic security through integrated political, economic, and military means. The NSS prioritizes commercial diplomacy, explicitly naming tariffs and reciprocal trade agreements as powerful tools, while instructing embassies and officials to help American companies compete and succeed (The White House, 2025: 18). Market access is rendered conditional, as the Strategy insists that “the terms of our agreements, especially with those countries that depend on us most and therefore over which we have the most leverage, must be sole-source contracts for our companies, and that the US should push out foreign companies that build infrastructure in the region” (The White House, 2025: 19). Engagement by Latin American governments with non-Hemispheric competitors is delegitimized as a security risk, framed as embedding hidden costs such as espionage, cybersecurity risks, and debt-traps (The White House, 2025: 18), thereby justifying U.S. pressure, inducement, and surveillance. Read together, the Western Hemisphere emerges as a zone of hypermasculine competition and as a politically subordinate periphery, economically extractive yet strategically indispensable, subsumed under U.S. hypermasculinity.

8. CONCLUSION

The future or demise of the liberal international order cannot be meaningfully assessed independently of the choices of the US as the system-making power that constructed the post-World War II liberal order through complex military and economic webs of interdependence. While mainstream/malestream IR scholarship has predominantly explained systemic change through shifts in the material distribution of power, U.S. grand strategy,

or leaders' strategic preferences, this article advances a feminist perspective that treats these levels of analysis as deeply interlocked rather than analytically separable. It argues, first, that international order is fundamentally masculine and that the distribution of masculinities shapes the nature and functioning of international politics; second, that gendered states produce gendered national identities and perform different masculinity roles; and third, that presidential masculinity constitutes the performative arena through which gendered state capacity is mobilized for strategic gendered privileging, marginalization, and exclusion. Accordingly, the article conceptualizes the man, the state, and the international system through the lens of masculinity.

From this perspective, the article argues that the post–Cold War debate over how the unipole should act was, at its core, a debate over the distribution of masculinities, U.S. masculinity, and presidential masculinity. International politics does not mechanically generate a fixed pattern of masculinity distribution; rather, U.S. primacy plays a significant role in shaping hegemonic masculinity within international politics, and the form that masculinity takes is mediated and defined by leadership and presidential masculinity performances, including hypermasculine ones. Under conditions of U.S. primacy, U.S. leadership is conceptualized not as an intervening variable but as a constitutive site where gendered power dynamics operate, translating hypermasculine structural dominance into governing logics that define security, threat, legitimacy, and hierarchy in the international order. Trump's hypermasculinity and the Make America Great Again (MAGA) project cannot be understood independently of the relative economic decline, status erosion, and anxieties in the US triggered in the post-2008 period, despite the persistence of military primacy. Likewise, Trump's gender ideology in the private and domestic realms cannot be separated from his foreign policy leadership. Reflecting this personal and domestic gender ideology, his foreign policy is defined as the enactment of a hypermasculine transactionalism in which authority, recognition, and hierarchy are organized through expectations of payment, compliance, and gratitude.

Trump's hypermasculine logic redefines international social, economic, political, and military relations as bilateral hypermasculine transactions. Having defined U.S. national identity as heterosexual, racialized, and family-oriented, Trump simultaneously demanded that European allies defend a narrowly defined civilizational identity against multiculturalism, gender equality, and liberal democratic norms, thereby extending domestic hypermasculine identity politics into the structuring of alliance relations and international order. As an extension of this hypermasculine foreign policy, demands for gratitude and burden sharing, alongside tariff diplomacy and economic coercion, functioned as hypermasculine tools that emasculated, feminized, and infantilized allies by framing them as dependent, ungrateful, and in need of discipline. States were hierarchically

positioned according to toughness, reliability, and willingness to comply: Europe was constructed as a feminized extended self, NATO as a gratitude-governed burden, China as an ungrateful free-riding competitor, Russia as a hypermasculine peer, and Latin America as a subordinate masculinity sphere rather than a community of sovereign states. This hypermasculine leadership logic was institutionalized in the NSS, which codifies coercion, unilateralism, and hierarchy as durable organizing principles of U.S. primacy, securitizes political economy and alliance relations through frames of strength, discipline, and gratitude, and defines legitimacy through coercive capacity and the ability to discipline others. Paradoxically, by seeking security through dominance, this hypermasculine recalibration of U.S. primacy tends to amplify threat perceptions and reproduce self-reinforcing security dilemmas as masculinity dilemmas, rather than generating durable stability for any actor.

Feminist scholarship has long warned that shifts in dominant forms of masculinity are not politically neutral. As Mellström (2016: 135) observes, “in these current times of masculinist political revival ... masculinity studies have a vital task of understanding, explaining and resisting such reactionary politics.” Similarly, Enloe (2008: 458) cautions that in the post–Cold War era, a militarized nationalist masculinity pushes aside a previously dominant urbane, diplomatic sort of masculinity, while aggressive corporate masculinities displace more restrained models of political and economic leadership. Although the U.S. self-understanding as an exemplar and defender of global democracy has long been marked by contradiction, it has nevertheless functioned as a core pillar of the liberal international order. Trump’s disregard for democratic norms, therefore, threatens not only specific policy commitments but the broader narrative of the liberal international order itself. In a similar vein, Aggestam et al. (2024: 128) argue that as the rule-based liberal order erodes, the rise of hypermasculine foreign policies, actors, and anti-gender norms increases the risk of gender backlash and regression toward traditional foreign policy, rendering pro-gender states’ policies fragile and vulnerable. In conclusion, *the Man, the State, and Hypermasculinity* operate as interlocked governing logics, and Trump’s hypermasculine leadership, exercised under U.S. military primacy, risks consolidating hypermasculinity as a dominant governing rationality, thereby shaping the future contours of global politics.

BIBLIOGRAPHY

Agathangelou, Anna M. and L. H. M. Ling (2004), “Power, Borders, Security, Wealth: Lessons of Violence and Desire from September 11”, *International Studies Quarterly*, 48 (3): 517–538.

Aggestam, Karin and Jacqui True (2020), “Gendering Foreign Policy: A Comparative Framework for Analysis”, *Foreign Policy Analysis*, 16 (2): 143–162.

Aggestam, Karin and Jacqui True (2021), “Political Leadership and Gendered Multilevel Games in Foreign Policy”, *International Affairs*, 97 (2): 385–404.

Aggestam, Karin, Jacqui True, Juliet Kaarbo and Cameron G. Thies (2024), “Foreign Policy Analysis and Feminism”, Thies, Cameron G. and Robert M. Steele (eds.), *The Oxford Handbook of Foreign Policy Analysis* (Oxford: Oxford University Press): 112–134.

Agius, Christine (2022), “‘This Is Not Who We Are’: Gendered Bordering Practices, Ontological Insecurity, and Lines of Continuity under the Trump Presidency”, *Review of International Studies*, 48 (2): 385–402.

Albayrak Dönmez, Burcu (2024), “Soğuk Savaşçı Hegemonik Erkeklik: Demokrat Parti ve Menderes Örneği”, *Alternatif Politika*, 16 (1): 62–90.

Al Jazeera (2026), “Trump Tells Norway PM Not Bound to 'Think Purely of Peace' After Nobel Snub”, *Al Jazeera English*, 19 January 2026, <https://www.aljazeera.com/news/2026/1/19/trump-tells-norway-pm-not-bound-to-think-purely-of-peace-after-nobel-snob> (14.02.2026).

Ashwin, Sarah and Jane Utrata (2020), “Masculinity Restored? Putin's Russia and Trump's America”, *Contexts*, 19 (2): 16–21.

Boynton, Sean (2026), “Trump's Actions in Venezuela Suggest Canada is 'on the Menu': ex-UN Envoy”, *Global News*, 6 January 2026, <https://globalnews.ca/news/11601355/trump-venezuela-canada-western-hemisphere-bob-rae/> (14.02.2026).

Byman, Daniel L. and Kenneth M. Pollack (2001), “Let Us Now Praise Great Men: Bringing the Statesman Back In”, *International Security*, 25 (4): 107–146.

Campbell, David (1992), *Writing Security: United States Foreign Policy and the Politics of Identity* (Minneapolis: University of Minnesota Press).

CNBC (2025), “Trump, Zelensky and the Strange Tone at the White House After Elon Musk Tweet”, *CNBC Politics*, 1 March 2025, <https://www.cnn.com/2025/03/01/trump-zelenskyy-white-house-tone-elon-musk.html> (14.02.2026).

CNN (2026a), “Trump Says U.S. Will Take Control of Greenland 'the Hard Way' If It Can't Do It the Easy Way”, *CNN Politics*, 10 January 2026, <https://edition.cnn.com/2026/01/10/politics/us-will-take-greenland-the-hard-way-if-it-cant-do-it-the-easy-way-trump-says/> (14.02.2026).

CNN (2026b), “Venezuela Opposition Leader María Corina Machado Meets Trump, Presents Nobel Peace Prize Medal”, CNN, 15 January 2026, [https://edition.cnn.com/2026/01/15/americas/venezuela-machado-trump-meeting-nobel-intl-hnk\(14.02.2026\)](https://edition.cnn.com/2026/01/15/americas/venezuela-machado-trump-meeting-nobel-intl-hnk(14.02.2026)).

Connell, Raewyn W. (2020), *Masculinities* (London: Routledge).

Daggett, Cara (2018), “Petro-Masculinity: Fossil Fuels and Authoritarian Desire”, *Millennium: Journal of International Studies*, 47 (1): 25–44.

Deckman, Melissa and Erin Cassese (2021), “Gendered Nationalism and the 2016 US Presidential Election”, *Politics & Gender*, 17 (2): 277–300.

Enloe, Cynthia (1993), *The Morning After: Sexual Politics at the End of the Cold War* (Berkeley: University of California Press).

Enloe, Cynthia (2000), *Maneuvers: The International Politics of Militarizing Women's Lives* (Berkeley: University of California Press).

Enloe, Cynthia (2008), “Afterword: Hegemonic Masculinities in International Politics”, *Men and Masculinities*, 10 (4): 457–459.

Eroukhmanoff, Clara (2017), “A Feminist Reading of Foreign Policy under Trump: Mother of All Bombs, Wall and the 'Locker Room Banter'”, *Critical Studies on Security*, 5 (2): 177–181.

Fenbert, Abbey (2025), “Zelensky Thanks US after Tense Meeting with Trump”, *Kyiv Independent*, 28 February 2025, <https://kyivindependent.com/zelensky-thanks-us-after-tense-meeting-with-trump/> (14.02.2026).

Fletcher, Joyce K. (2004), “The Paradox of Postheroic Leadership: An Essay on Gender, Power, and Transformational Change”, *Leadership Quarterly*, 15 (5): 647–661.

Hermann, Margaret G. (1980), “Explaining Foreign Policy Behavior Using the Personal Characteristics of Political Leaders”, *International Studies Quarterly*, 24 (1): 7–46.

Hermann, Margaret G., Thomas Preston, Bahgat Korany and Timothy M. Shaw (2001), “Who Leads Matters: The Effects of Powerful Individuals”, *International Studies Review*, 3 (2): 83–131.

Hill, Matthew and Steven Hurst (2020), “The Trump Presidency: Continuity and Change in US Foreign Policy”, *Global Affairs*, 6 (1): 1–3.

- Homolar, Alexandra and Ronny Scholz (2019), “The Power of Trump-Speak: Populist Crisis Narratives and Ontological Security”, *Cambridge Review of International Affairs*, 32 (3): 344–364.
- Hooper, Charlotte (1999), “Masculinities, IR and the 'Gender Variable'“, *Review of International Studies*, 25: 475–491.
- Hooper, Charlotte (2001), *Manly States: Masculinities, International Relations, and Gender Politics* (New York: Columbia University Press).
- Hudson, Valerie M. (2005), “Foreign Policy Analysis: Actor-Specific Theory”, *Foreign Policy Analysis*, 1 (1): 1–30.
- Hutchings, Kimberly (2008), “Making Sense of Masculinity and War”, *Men and Masculinities*, 10 (4): 389–404.
- Ikenberry, G. John, Michael Mastanduno and William C. Wohlforth (2009), “Unipolarity, State Behavior, and Systemic Consequences”, *World Politics*, 61 (1): 1–27.
- Jasmin, Iffat Ara and Imran Hosen (2025), “Trump 2.0: Redefining America's Role in the Global Order”, *Discover Global Society*, 3 (1): 1–20.
- Jervis, Robert (1994), “Leadership, Post-Cold War Politics, and Psychology”, *Political Psychology*, 15 (4): 769–777.
- Jervis, Robert (2009), “Unipolarity: A Structural Perspective”, *World Politics*, 61 (1): 188–213.
- Jervis, Robert (2013), “Do Leaders Matter and How Would We Know?”, *Security Studies*, 22 (2): 153–179.
- Jessop, Bob (2004), “The Gender Selectivities of the State: A Critical Realist Analysis”, *Journal of Critical Realism*, 3 (2): 207–237.
- Joshi, Saba and Maria Tanyag (2026), “State Hypermasculinity in World Politics”, *International Studies Quarterly*, 70 (2): 1–9.
- Kettl, Donald F. (2025), “Is the US in a Constitutional Crisis?”, *Political Insight*, 16 (2): 29–31.
- Lassman, Andrew (2025), “Hypermasculinity Is Driving U.S. Foreign Policy”, *Foreign Policy*, <https://foreignpolicy.com/2025/06/27/us-foreign-policy-traditional-masculinity-trump-iran/> (14.02.2026).

Ling, L. H. M. (2000), “Hypermascularity on the Rise, Again: A Response to Fukuyama on Women and World Politics”, *International Feminist Journal of Politics*, 2 (2): 277–286.

Maruska, Jennifer Heeg (2010), “When Are States Hypermasculine?”, Sjoberg, Laura (ed.), *Gender and International Security* (London: Palgrave): 235–255.

Mastanduno, Michael (2009), “System Maker and Privilege Taker: US Power and the International Political Economy”, *World Politics*, 61 (1): 121–154.

McIntosh, Matt, Jason Hughes and Kahryn Hughes (2025), “On the Concept of Hypermasculinity in the Study of Gender and Power in the United States”, Ernst, Stefanie, Valerie Dahl and Marta Bucholc (eds.), *Dynamics of Gender Relations: Process-Sociological Perspectives* (Cham: Springer Nature Switzerland): 383–409.

Mellström, Ulf (2016), “In the Time of Masculinist Political Revival”, *NORMA*, 11 (3): 135–138.

Nayak, Meghana (2006), “Orientalism and 'Saving' U.S. State Identity after 9/11”, *International Feminist Journal of Politics*, 8 (1): 42–61.

Niva, Steve (2018), “Tough and Tender: New World Order Masculinity and the Gulf War”, Parpart, Jane and Marysia Zalewski (eds.), *The 'Man' Question in International Relations* (London: Routledge): 109–128.

Olay, Matthew (2026), “Trump Announces U.S. Military's Capture of Maduro”, U.S. Department of War News, 3 January 2026, <https://www.war.gov/News/News-Stories/Article/Article/4370431/trump-announces-us-militarys-capture-of-maduro/> (14.02.2026).

Parashar, Swati, Ann Tickner and Jacqui True (2018), *Revisiting Gendered States: Feminist Imaginings of the State in International Relations* (New York: Oxford University Press).

Parpart, Jane (2018), “Conclusion”, Parpart, Jane and Marysia Zalewski (eds.), *The 'Man' Question in International Relations* (London: Routledge): 199–207.

Peterson, V. Spike (1992), “Introduction”, Peterson, V. Spike (ed.), *Gendered States: Feminist (Re)Visions of International Relations Theory* (Boulder: Lynne Rienner Publishers): 1–29.

Renshon, Stanley A. and Peter Suedfeld (eds.) (2020), *The Trump Doctrine and the Emerging International System* (Cham: Palgrave Macmillan).

Schweller, Randall L. (2026), "Trump's Commercial Realism", *Chaos Unleashed: The Second Trump Administration and the Future of the Liberal International Order*, H-Diplo | Robert Jervis International Security Studies Forum (RJISSF) Policy Series, 5 June 2026, <https://networks.h-net.org/group/discussions/20152912/h-diplojervis-forum-policy-series-trumps-commercial-realism> (06.06.2026).

Siniver, Asaf and Christopher Featherstone (2020), "Low-Conceptual Complexity and Trump's Foreign Policy", *Global Affairs*, 6 (1): 71–85.

Sjoberg, Laura (2012), "Gender, Structure, and War: What Waltz Couldn't See", *International Theory*, 4 (1): 1–38.

Smith, Angela and Michael Higgins (2020), "Tough Guys and Little Rocket Men: @realDonaldTrump's Twitter Feed and the Normalisation of Banal Masculinity", *Social Semiotics*, 30 (4): 547–562.

Snyder, Jack, Robert Y. Shapiro and Yaeli Bloch-Elkon (2009), "Free Hand Abroad, Divide and Rule at Home", *World Politics*, 61 (1): 155–187.

Stachowitsch, Saskia (2012), "Military Gender Integration and Foreign Policy in the United States", *Security Dialogue*, 43 (4): 305–321.

Stachowitsch, Saskia (2015), "The Reconstruction of Masculinities in Global Politics: Gendering Strategies in the Field of Private Security", *Men and Masculinities*, 18 (3): 363–386.

The Washington Post (2025), "Trump: Nobody Said Thank You for Gaza Food Aid", *The Washington Post Video*, 28 July 2025, https://www.washingtonpost.com/video/politics/trump-nobody-said-thank-you-for-gaza-food-aid/2025/07/28/7fd3e332-546d-41c0-9c52-b68dd49b3ca4_video.html (14.02.2026).

Tickner, J. Ann (1992), *Gender in International Relations: Feminist Perspectives on Achieving Global Security* (New York: Columbia University Press).

True, Jacqui (2018), "Bringing Back Gendered States", Parashar, Swati, J. Ann Tickner and Jacqui True (eds.), *Revisiting Gendered States: Feminist Imaginings of the State in International Relations* (New York: Oxford University Press): 33–49.

Walker, Stephen G., Mark Schafer and Michael D. Young (1999), "Presidential Operational Codes and Foreign Policy Conflicts", *Journal of Conflict Resolution*, 43 (5): 610–625.

Waltz, Kenneth N. (2001), *Man, the State, and War: A Theoretical Analysis* (New York: Columbia University Press).

Weber, Cynthia (2018), "Something's Missing: Male Hysteria and the U.S. Invasion of Panama", Parpart, Jane L. and Marysia Zalewski (eds.), *The 'Man' Question in International Relations* (London: Routledge): 73–92.

Weldes, Jutta (1999), "The Cultural Production of Crises", Weldes, Jutta, Mark Laffey, Hugh Gusterson and Raymond Duvall (eds.), *Cultures of Insecurity* (Minneapolis: University of Minnesota Press): 35–62.

White, Andrew (2022), "Profiling the President", *Contemporary Voices: St Andrews Journal of International Relations*, 4 (1): 5–48.

The White House (2025), *National Security Strategy of the United States of America* (Washington, DC: The White House).

Wohlforth, William C. (2009), "Unipolarity, Status Competition, and Great Power War", *World Politics*, 61 (1): 28–57.

JOHN MCGAHERN'İN *AMONGST WOMEN*
ROMANINDA BABALIĞIN POETİKASI ÜZERİNDEN
ULUSAL EGEMENLİĞİN POLİTİKASINI OKUMAK*

READING THE POLITICS OF NATIONAL SOVEREIGNTY
THROUGH THE POETICS OF FATHERHOOD IN JOHN
MCGAHERN'S *AMONGST WOMEN*

Zübeyir SAVAŞ**

ÖZ

Bu çalışma, İrlandalı yazar John McGahern'in başyapıtı kabul edilen *Amongst Women* (1990) romanını, İrlanda Cumhuriyeti'nin ulusal egemenliğini inşa sürecinde Katolik Kilisesi'nin etkisiyle tahkim edilen ataerkil aile yapısının ve hegemonik erkeklik ideallerinin eleştirel bir okuması olarak değerlendirmektedir. Kurucu figür Eamon de Valera'nın söyleminde merkezi bir konuma sahip olan Katolik inancı ile yoğrulmuş "kutsal aile" ve "sert erkek" kültürünün zorunlu bileşeni olan babalık imgesinin kutsiyeti, eleştirel erkeklik çalışmaları perspektifinden analiz edilmektedir. Romanın ana izleğini oluşturan Michael Moran ile oğulları arasındaki çatışma, bağımsızlık sonrası İrlanda'da toplumsal cinsiyete dayalı güç ilişkileri ekseninde ulusal kimliğin yeniden inşasının bir panoraması olarak ele alınmaktadır. Moran'ın militarist geçmişine, Katolik öğretileri araçsallaştırarak ev içi alanda tesis ettiği despotik iktidara ve oğullarının bu iktidara karşı

* Bu çalışma, Prof. Dr. Aytül ÖZÜM danışmanlığında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda tamamlanan "Fathers and Sons: Men and Masculinities in the Contemporary British Novel" (2024) başlıklı doktora tezinin bir bölümünün gözden geçirilmiş, güncellenmiş ve genişletilmiş metninden üretilmiştir.

** Dr., İzmir Bakırçay Üniv., Yabancı Diller Yüksekokulu, İzmir, Türkiye, zubeyir.savas@bakircay.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5481-9175>

* Makale Geliş Tarihi / Article Received: 27.02.2026
Makale Kabul Tarihi / Article Accepted: 15.05.2026

geliştirdiği direnç biçimlerine odaklanılarak, geleneksel erkeklik normlarının küreselleşme, sekülerleşme ve ekonomik gelişmeler karşısında nasıl krize girdiği ve yapı söküme uğradığı ortaya konmaktadır. Michael'ın uzlaşmacı tutumuna karşın, Luke'un göç ederek Moran'ın temsil ettiği tüm değerleri radikal bir biçimde reddetmesi, yeni nesil İrlandalı erkeklerin kimlik arayışını ve ulusal ihanet ithamıyla yüzleşmesini sembolize etmektedir. Netice itibarıyla, romanın ataerkil iktidarın doğuştan gelen bir imtiyaz olmayıp, dirençle manipüle edilebilen performatif bir yapı olduğunu ifşa ettiği ve İrlanda'da Katolik Kilisesi'nin azalan gücü ile Mary Robinson'ın seçilmesiyle simgelenen kadınların yükselişine işaret ederek geleneksel "Büyük Ev Romanı" anlatısını dönüştürdüğü sonucuna varılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çağdaş İrlanda Romanı, John McGahern, *Amongst Women*, Babalık, Sert Erkek.

ABSTRACT

This study evaluates the Irish writer John McGahern's masterpiece, *Amongst Women* (1990), as a critical reading of the patriarchal family structure and hegemonic masculinity ideals that were fortified by the influence of the Catholic Church during the Irish Republic's process of building national sovereignty. The sanctity of the father figure—a compulsory component of the "sacred family" and "hard man" cult, permeated by Catholic faith and central to the discourse of the founding figure Eamon de Valera—is analysed from the perspective of critical studies on men and masculinities. The conflict between Michael Moran and his sons, which forms the main theme of the novel, is presented as a panorama of the reconstruction of national identity along the axis of gender-based power relations in post-independence Ireland. By focusing on Moran's militaristic past, the despotic power he established in the domestic sphere by instrumentalising Catholic doctrines, and the forms of resistance his sons developed against this power, the study reveals how traditional masculinity norms entered a crisis and were deconstructed in the face of globalisation, secularisation, and further economic developments. Despite Michael's

conciliatory attitude, Luke's emigration and radical rejection of all the values Moran represents symbolise the identity search of the new generation of Irish men and their confrontation with the accusation of national betrayal. Ultimately, the study concludes that the novel exposes patriarchal power as not an inherent privilege but a performative structure that can be manipulated through resistance, and that it transforms the traditional "Big House Novel" narrative by pointing to the declining power of the Catholic Church and the rise of women, symbolised by the election of Mary Robinson, in Ireland.

Keywords: Contemporary Irish Novel, John McGahern, *Amongst Women*, Fatherhood, Hard Man.

GİRİŞ

İrlanda Cumhuriyeti'nin şüphesiz en tartışmalı siyasi figürlerinin başında gelen Eamon de Valera asırlar boyu İngiltere'nin boyunduruğu altında var olma mücadelesi veren İrlanda halkının tam bağımsızlığını müjdeleyen yeni anayasa taslağını 11 Mayıs 1937 tarihinde İrlanda Parlamentosu'nda bizzat kendisi okur. 1 Temmuz 1937'de genel seçimlerle birlikte halk oylamasına sunulmasının ardından Aralık ayında yürürlüğe giren İrlanda Anayasası Britanya Kralı'na bağlılık yeminini kaldırır, Galceyi birinci resmi dil olarak kabul eder ve İrlanda'yı İngiliz Dominyonu statüsünden egemen, bağımsız bir cumhuriyet haline getirir.¹ O tarihten bu yana hararetle tartışılmaya devam eden belki de en temel husus de Valera'nın parlamentoya hitabının ana eksenini oluşturur; anayasada özel bir konum verilen Katolik Kilisesi'nin ciddi etkisiyle aile ve kadının evdeki rolü anayasal güvence altına alınır. Konuşmasında bağımsızlığına kavuşan ülkesinin sürdürülebilir refah seviyesine erişebilmesinin aile içi cinsiyet rollerinin kati surette tahkim edilmesine bağlı olduğu inancını dile getiren de Valera, asırlar boyu defalarca kıtlık ve sefaletle boğuşan ulusun kalkınma hedeflerinin geleneksel aile yapısını korumaya ve istikrarlı çalışmaya bağlı olduğu iddiasını şu sözlerle dile getirir: "[N]ormal ve doğal olarak hayatta olduğu sürece, ailenin reisi olan baba çalışarak tüm hane halkını geçindirebilecek kadar para kazanabilmeli ki kadınlar ne erkeğin gelirine destek olmak ne de kendileri eve ekmek getirmek adına dışarı çıkmak durumunda kalsınlar" (de Valera ve Moynihan, 1980: 324).² Böylece devlet eliyle belirlenen cinsiyet rollerinin pekiştirilmesi özgürlük ve refah adına

¹ Parlamento tutanaklarından Eamon de Valera'nın konuşmasının tam metni ve tartışmaları görüntülemek için bkz.: <https://www.oireachtas.ie/en/debates/debate/dail/1937-05-11/29/#>

² Makale boyunca yapılan alıntıların İngilizce-Türkçe çevirileri aksi belirtilmedikçe yazara aittir.

her bir vatandaşın görevi olarak addedilir. Kiliseyi arkasına alan siyasal iktidarın sınırlarını çizdiği anlatı bir yandan erkekleri kamusal alanda özgürce kazançlı işlere girmeye teşvik ederken, diğer yandan ev içinde kurdukları otoriteyi meşrulaştırır. Ekonomik egemenliğin koşulu, erkeklerin otoritesine ve kadınların koşulsuz tabiiyetine bağlıdır.

Öte yandan, İrlandalı yazar John McGahern'in kurgusal metinleri, bir bakıma, geride kalan yüzyılın ilk çeyreğinde bağımsızlığını kazanan İrlanda Cumhuriyeti'nin 'ulus' olabilme sancılarının retrospektif yansımaları gibidir. McGahern'in yazınında ilk bakışta kolayca göze çarpan ortak temalar, aynı zamanda bugün bağımsızlık sonrası İrlanda Cumhuriyeti denildiğinde belki de akla ilk gelen meselelerin etrafında dolanır. Yazarın Katolik Kilisesi, kırsal yaşam, göç, eve dönüş anlatıları, cinsellik, şiddet, aile, babalık ve dolayısıyla erkeklik gibi temalar üzerindeki odağının sabit olduğu su götürmez bir gerçektir. Eserlerinde sıkça tekrarlanmakla birlikte ayırt edici bir konuma sahip olan baba/oğul ilişkisi, başka bir deyişle, baba/oğul arasındaki istikrarsız ve belirsiz ilişkinin tasviri John McGahern'in öykü ve romanlarının temel izleğini oluşturur.

McGahern'in kurmaca dünyasında babalar kati suretle sert, benmerkezci, şiddete meyilli, istismarcı ve/veya ihmalkâr; oğullar ise kimi zaman isyankâr, bazen de uysal, itaatkâr ve boyun eğen erkekler olarak tezahür eder. Örneğin, "Wheels" adlı öykü, kırsal kesimden bir baba olan Jimmy ile kent kültürünü benimsemiş isimsiz oğlu arasındaki uzlaşma çabalarını ve hayal kırıklıklarını resmeder. Babasının Dublin'de birlikte yaşama hayalini reddeden oğlu, baba ve oğul arasında kurul[amay]an yakınlığın karşılıklı bakım ilişkisine indirgendiği tarihsel döngüye son vermiş olur: "Babalar, gençken gördükleri bakımı ziyadesiyle geri ödeyen oğullarının çocukları olurlar" (McGahern, 2007: 19). Baba ile yakınlaşmanın ön koşulu sayılan tarihsel döngü kırıldığında, hikâyeye bir türlü yakın olamayan hâllerıyla baba ve oğul arasındaki çetrefilli ilişkinin çözümü kavuşamayacağı izlenimiyle son bulur. Bir diğer dikkate değer öykü olan ve daha sonra beyaz perdeye uyarlanan "Korea", babası Moran'a daha yakın olmayı dileyen Luke adlı oğlanın yürek burkan sefaletini konu alır. Yüzyılın başında verilen bağımsızlık mücadelesi boyunca gözü kara biçimde savaşan, kan döken, ülkesi adına canını verip kahraman olmak için yanıp tutuşan Moran, şimdilerde balıkçılık yaparak geçimini sürdürmeye çalışır. Uğruna canını vermeye hazır olduğu devleti avlanmak için ruhsat şartını koştuğunda, evrakları hazırlamak için dahi parası olmayan Moran adına gelecek artık pek de ışık vadetmez. İlk babasının kendisini Kore'de savaşmak için Amerikan ordusuna katılmaya ikna etme çabalarına anlam veremeyen Luke, savaşta ölmesi durumunda babasına on bin dolarlık sigorta çeki verileceğini duyduğunda adeta dünyası yıkılır. Hayal kırıklığını babasına belli etmeyen Luke, adım adım baba katli fikrine yaklaşır:

“Yaptığı her hareketi, sanki ben de cinayet işlemeye hazırlanıyordum gibi dikkatle izledim” (McGahern, 1994: 55). Nihayetinde, Luke’un hayatta kalmasının babanın katline bağlı olduğu, babanın ise ancak oğlu yok olduğu süreçte hayatta kalabileceği aşikârdır. Ayrıca McGahern’in ülkesinde infial uyandıran romanı, *The Dark* (1965), şiddet yanlısı baba ile boyun eğen oğlu arasındaki sancılı ve çarpık ilişkiyi anlatır.³ Çocuklarının üzerine korku ve dehşet salan Mahoney küçük oğlunu öyle çok döver ki oğlan için gördüğü muamele “düşünmesi bile korkunç ve ölümden beterdir” (McGahern, 1965: 2). Dayanın yanı sıra sistematik cinsel istismara maruz kalan küçük Mahoney için “düşünmemek veya umursamamak daha iyidir” (McGahern, 1965: 2). Oğul, önce papazlık, ardından üniversite eğitimi için ayrıldığı kasabaya, her iki girişiminden de derhal vaz geçerek babasının evine geri döner. Neticede, genç Mahoney çocukluğundan itibaren tecrübe ettiği her türden kötü muameleye alışır ve “başka hiçbir şekilde veya başka bir baba tarafından yetiştirilemeyeceği” (McGahern, 1965: 120) sonucuna vararak babasının onun için uygun gördüğü yolu izlemeye karar verir.

John McGahern’in erkekler, babalar ve ataerki temelli İrlanda aile yapısındaki karmaşık ilişki ağlarına duyduğu yoğun ilginin izleri neredeyse tüm eserlerinde görülür. Bu çalışmanın asıl odağı ise eleştirmenler tarafından yazarın başyapıtı olarak addedilen *Amongst Women* (1990) romanı olacaktır. Bu makalenin amacı, bağımsızlık mücadelesinin ardından müesses nizamını kurma çabasında olan Özgür İrlanda Devleti’nin siyasal söyleminin merkezine yerleştirdiği, Katolik inancıyla yoğurulmuş kutsal aile, kendi kendini inşa eden ‘sert erkek’ kültürünün olmazsa olmaz parçası olan babalık ve baba imgesinin kutsiyeti ile el ele giden Büyük Ev anlatısının çöküşünü, eleştirel erkeklik çalışmalarının sağladığı kavram setleri ile *Amongst Women* romanı üzerinden okumaktır. Romanın ana eksenini oluşturan baba/oğul çatışması, babanın iktidarını tahkim ettiği erkeklik normlarıyla oğulların kendi iktidarlarını kurmak adına özümsemeye giriştiği erkekliklerin mücadelesidir. Böylece, İrlanda Cumhuriyeti’nin kuruluşundan geride bıraktığımız yüzyılın son on yılına uzanan süreçte yeni bir ulus kimliği inşasının panoramik fotoğrafını çeken roman, kurucu baba Eamon de Valera’dan

---

³ Roman yayınlanmasının hemen ardından müstehcenlik iddiası ile İrlanda Başpiskopozu’nun hedefi haline gelir. Eserin sansür kurulu tarafından derhal yasaklanmasının akabinde John McGahern sekiz yıldır öğretmenlik yaptığı okuldan ihraç edilir. Kamuoyunda kargaşa yaratmayı önlemek için kısa süre içinde İngiltere’ye göç eden McGahern geçimini sağlamak için inşaat işçiliği ve öğretmenlik gibi çeşitli işlerde çalışır. Süreç boyunca yazmaya devam etse dahi ancak İrlanda’ya geri dönüşünün ardından kendine yerleşik ve özenli bir hayat kurabildi. Samuel Beckett gibi dönemin önde gelen entelektüel ve aktivistlerinin kamusal protestolara zemin hazırlamak için verdikleri destek önerilerini “tüm bu olanlar protestoya bile değmeyecek acı bir şakadan ibaret gibi” (Murphy, 2020: 144) sözleri ile geri çevirir.

ilk kadın cumhurbaşkanı olan Mary Robinson'a dek dönüşen erkeklik ideallerinin tetiklediği sözde erkeklik krizlerinin tipik tezahürüdür.

Romanı mercek altına almadan evvel, John McGahern'in kurgusal metinlerindeki ve özellikle *Amongst Women*'daki bazı otobiyografik unsurlara dikkat çeken önemli birkaç eleştirel çalışmaya değinmek yerinde olacaktır. Örneğin, Patrick Crotty'ye göre, "McGahern'in kurgusal dünyasının, yazarın çocukluk dönemindeki doğrudan ev içi koşullarının ötesine uzanan hemen hemen tüm boyutlarının, hayatının erken evrelerindeki deneyimlere dayandığı ileri sürülebilir" (2005: 43). McGahern, romanın merkezinde yer alan Michael Moran karakteri üzerinden istismarcı babasıyla olan çetrefilli ilişkisini irdeler. Michael Moran, yazarın mutsuz bir ilişkisi olduğu babası Frank McGahern'in kendine has özelliklerini somutlaştırdığı için, babaya duyulan şiddetli nefretin tınısı *Amongst Women*'da yankılanır. Bir röportajında babasına dair sorularla muhatap olduğunda McGahern, "[aralarında] her zaman mesafeli bir ilişki olduğunu" belirtmekle yetinir. (Murphy, 2020: 141). Ayrıca *Memoir* adlı eserinde McGahern'in uzun bir süre boyunca "tehditler, azarlamalar, taciz, alaycılık" (McGahern, 2005: 282) ile fiziksel ve cinsel şiddet dahil olmak üzere babasının her türlü istismarının kurbanı olduğu gün yüzüne çıkar. Buna paralel olarak, istismarcı, şiddet yanlısı ve korkutucu bir babanın yansımaları roman boyunca hissedilir.

Eamon Maher'in varsaydığı üzere, bu romanı edebî bir metin olarak önemli kılan temel özelliklerden biri, Michael Moran'ın McGahern'in babasına çok benzemesi nedeniyle yazarın babasına duyduğu nefreti gözler önüne sermesidir; zira her ikisi de "benmerkezci, memnuniyetsiz, otoriter, öngörülemeyen, kötü niyetli ve kuruntulu bireylerdir" (2010: 258). Dahası, Liam Harte *Amongst Women*'ın McGahern'in kendi yaşam öyküsüyle örtüştüğü konusunda hemfikiridir; zira otobiyografisinde kaleme aldığı "Frank McGahern'in tasviri, bir dizi ortak durumsal ayrıntı ve psikolojik özellik aracılığıyla Michael Moran'ın kurgusal portresiyle tekinsiz bir doğrulukla eşleşmektedir" (2014: 54). Öte yandan Harte, eleştirmenleri "kurgunun indirgemeci, aşırı biyolojik okumalarına kapılmamaları" konusunda da uyardığıdır (2014: 54). Benzer bir şekilde, yazarın kendisi de kurgusal metinlerinin doğrudan biyografik unsurlar üzerinden mercek altına alınmasına sıcak bakmaz. McGahern her ne kadar "tüm gerçek hikâyeler hem aynılıkları hem de sonsuz çeşitlilikleri içindeki yaşam yasalarını yansıtmaları bakımından esasen aynı hikâyedir" (McGahern, 2005: 303) diyerek kendi deneyimlerinin kurgusal karakterlerine benzerliğini kabul etse dahi, öz yaşam öyküsünün belgeselleriymişçesine okunan metinlerin tutarlılığını reddeder. Yazar, her fırsatta "ham maddelerin hayal gücüyle dönüştürülmesi ve

genişletilmesiyle daha zengin bir tür gerçeğin ortaya çıktığını” (Harte, 2014: 54) yineler.

Öyleyse, *Amongst Women* romanının yazarının bireysel varoluş öyküsünü, ‘yalnızca’ sözde gerçeğin tarihsel belgelerini sunmaya giriştiği ‘doğruluk’ saplantısından öte, daha geniş bir çerçevede imlediği toplumsal koşullar içinde ‘açıkça’ gizlenen politik ilişkiler, erkekler ve erkeklikler açısından değerlendirilebileceğini iddia etmek yerinde olacaktır. Her şeyden önce, romanı kültürel ve tarihsel bağlamın bir ürünü olarak değerlendirmek, ‘Büyük Ev’ romanındaki aile kurumuna atfedilen kutsiyeti sorgulama imkânı sağlamakta ve İrlanda erkekliklerinin sözde krizlerinin, Kelt Kaplanı döneminin eşliğindeki baba-oğul ilişkileri bağlamında gün yüzüne çıktığını gözler önüne sermektedir. Roman, tıpkı babalar ile oğullara odaklanan diğer birçok kurgusal eser gibi, erkek yazarın içinde bulunduğu krizleri somutlaştırmakla birlikte babayla bitmek bilmeyen bir mücadele ve muhtemel bir uzlaşma jesti olarak ortaya çıkmaktadır.

Amongst Women, belirgin bir olay örgüsü olmayan bir romandır. Hikâye, Bağımsızlık Savaşı’ndan kısa bir süre sonra İrlanda’nın kırsalındaki uzak bir çiftlik evi olan Great Meadow’a yerleşen dul bir İrlanda Cumhuriyet Ordusu (IRA)⁴ gazisi olan Michael Moran etrafında döner. Roman, Moran’ın yaşamının son günleriyle açılır ve aile için bazı önemli olayların geriye dönük anlatımıyla ilerler. İlk eşinin ölümü nedeniyle uzun süre beş çocuğuna tek başına babalık yapan Moran, sonrasında çocuklar için şefkatli bir üvey anne figüründen öte anlamlar taşıyacak Rose ile evlenmeye karar verir. Roman boyunca çatışma ve gerilimi zirvede tutan olgu ise Moran’ın Rose ile tanışmasından yaklaşık bir yıl önce babasından gördüğü baskı ve şiddet yüzünden evi terk eden ve asla geri dönmeyen büyük oğlu Luke ile uzlaşma çabalarıdır. Luke ile olan gerilim bir yana, hikâyenin sıradanlığı ve donukluğu ancak aile için önemli birkaç olay gerçekleştiğinde bozulur. Nihayetinde, hikâye Moran’ın ölümü ve cenaze töreninin hemen ardından sona erer. Oldukça durağan bir olay örgüsüne sahip olan roman, yinelenen tekdüze ev işleri ve özenle icra edilen dini pratiklerin detaylı tasvirleriyle bezelidir. Günlük rutinlerin boğucu durağanlığı bir yana, yeni erkeklik normlarına uyum sağlayamayan baba figürünü odağına alan anlatı, Antonio Gramsci’nin ünlü ifadesiyle “eskinin ölmekte olduğu ve yeninin doğmadığı” (1992: 276) bir dönem olan yirminci yüzyılın ikinci yarısında ataerkil aile yapısının güvencesizliğinin canlı bir portresidir. Moran ve oğulları arasındaki çatışma ve uzlaşma çabalarıyla örülmüş ilişkiler ağı, Katolik Kilisesi’nin önderliğinde güçlendirilmeye çalışılan geleneksel aile kurumunun küreselleşme,

⁴ Makalenin ilerleyen aşamalarında İrlanda Cumhuriyet Ordusu yerine Irish Republican Army’nin kısaltması olan IRA ifadesi kullanılacaktır.

neoliberalizm ve sekülerleşmeyle temelden sarsılışı ve dolayısıyla iktidarlarını yeniden kazanmaya çabalayan erkeklerin sözde krizleriyle düğümlenmiş haldedir.

1. ULUS İNŞASINDA DİNİ-POLİTİK HEGEMONYA: KATOLİKLİK VE İKTİDAR

Ekonomik kalkınma, sosyal refah ve baba merkezli ailenin tahakkümü, İrlanda Cumhuriyeti'nin ulusal kimliğinin inşasında tartışmasız bir öneme sahiptir. Ayrıca, yeni cumhuriyetin kurucu babaları Katolikliğin ulusal kimliğin şekillenmesindeki rolünün de farkındaydı; zira Katoliklik, İrlandalı tebaalar için temel tanımlayıcı unsurdur. Müesses nizamın kurucu unsurları, İrlanda toplumunun genel ahlaki sınırlarının Katolik mezhebinin katı kurallarına sıkı sıkıya bağlılıkla çizilmesi gerektiği görüşünde hemfikirdi. 1937 anayasasında açıkça belirtildiği üzere, “Katolikliğin devlete, devletin de Katolikliğe ihtiyacı vardı” (Rafferty, 2021: 261). Dolayısıyla Kilise, İrlandalı bireylerin kendilerini, ailelerini, topluluklarını ve bir bütün olarak toplumu algılama biçimlerini kapsayan İrlanda habitusu üzerinde derin bir etkiye sahip olan en baskıcı kurumlardan biri haline geldi (Dillon, 2014: 114-115; Mac an Ghail ve Haywood, 2014: 151; Liston, 2014: 203; Quilty, 2020: 51). Devletin Katolik doktrinleriyle kurumsallaşması, Kilisenin ve Devletin erkeklere ve baba olarak erkeklere olan tarihsel ilgisi göz önüne alındığında, toplumsal cinsiyete dayalı aile ilişkilerinde özel yansımaları yol açmıştır. Kieran McKeown, babalığın bu iki yerleşik güç mekanizması tarafından kutsanmasını şu şekilde özetler:

Yüzyıllar boyunca babalığın en etkili imgelerinden biri, kelime anlamıyla ‘baba ve hükümdar’ olan ataerkin hane reisi olmuştur. Orta Çağ Kilisesi ve Devletin elinde ataerkin hane reisi imgesi, bir babalık katmanının diğerinin üzerine oturduğu, hem gökyüzünde hem de yeryüzünde ataerkinin kapsayıcı imgesi haline gelmiştir. Bu imgelemede Tanrı, göğün ve yerin babası ve hükümdarıdır; Kral, halkın babası ve hükümdarıdır; rahip, cemaatinin babasıdır ve erkek de ailesinin babası ve başıdır. Nesiller boyu bu imgeleme ve daha özel olarak onu destekleyen yapılar, erkeklere ya da en azından bazı erkeklere, iş, siyaset ve dinin kamusal alanlarında güç ve statü kazandırmıştır (McKeown, 1998: 14).

McKeown'un öne sürdüğü gibi, Katoliklik ve onun hiyerarşik aile yapısına dair ahlaki kodları, babalığın merkezde olduğu İrlanda toplumunda bir yandan sosyal tutkal işlevi görürken, diğer yandan erkeklere yadsınamaz bir iktidar alanı açar. Güçlerini dinî otoritenin söylemiyle meşrulaştıran erkekler babalık rollerini ve sorumluluklarını hak edilmiş iktidar algısıyla yerine getirirler. Kilise, ulusal kimlik ve aile arasındaki ilişkiler, toplumsal cinsiyet ve siyasetin kesişme noktasında daha karmaşık ilişkilere dönüşür. Yeni Anayasa, kadınları annelik

üzerinden yüceltmiş, kamusal alandaki varlıklarını kısıtlamış ve bir nevi eve hapsetmiş, erkekleri ise ülkenin canlandırılmasında temel ve yaşamsal görevler üstlenmeye teşvik etmiştir. Böylece, erkeklik ideolojisinin hâkim olduğu bir siyasi kültür içinde serpilen İrlanda Cumhuriyeti, Katolikliği ve onun cinsiyetçi ilişkilerini özenle yaymış, bu sayede dönemin hegemonik erkeklik normları yeniden üretilmiş ve dolaşıma sokulmuştur.

Romanın başlığında ima edildiği üzere, Katoliklik *Amongst Women*'da belirgin bir yer tutar ve esas olarak romanın 'erkeksi' tonunu belirler.⁵ Moran, ataerkil iktidarını pekiştirmek adına akrabalığın kutsallığına ve hiyerarşik aile yapısı içinde babanın üstünlüğüne dair temel Katolik öğretileri üzerinden ailesine hükmetme çabasına girişir. Bu nedenle dini ritüeller, özellikle ailece yapılan tespih duaları, Moran'ın "birlikte dua eden aile, dağılmış olsa bile birlikte kalır" (McGahern, 1990: 137) şeklindeki sarsılmaz inancıyla roman boyunca temel bir izlek haline gelir. Ancak Katoliklerin tespih duası, Moran'ın Katolik doktrinine samimiyetle bağlı bir mümin olması nedeniyle değil, pürdikkat yerine getirilmesi gereken bir disiplin aracı olduğu için her gün yüksek nizamla gerçekleştirilir. Moran, adeta orkestra şefi gibi yönettiği tespih duasını yalnızca babalık hükümrancılığının ayrıcalığını yaşadığı ritüeller olarak görmez; aynı zamanda onu kötüye de kullanır. Bir keresinde Moran, "o kadar gergin ve yorgun görünüyordu ki [çocuklar ve Rose] tespihi onun odasında çekmeyi teklif ettiklerinde bu teklifi elinin tersiyle itti. Masada her zamanki gibi dik bir şekilde diz çöktü" (McGahern, 1990: 6). Her koşulda tespih duası tam bir disiplin içinde icra edilmeli ve tüm aile üyeleri sorumluluk bilinci içerisinde dahil olmalıydı.

Öte yandan Antoinette Quinn, bir dua olarak "Hail Mary" tespihinin düzenli olarak çekilmesi konusundaki ısrarın ardındaki sembolizme dikkat çeker. Quinn'e göre, "bu duanın iç yapısı, açılışındaki iman açıklaması, her onluk diziyi çevreleyen 'Babamız' ve 'Baba Tanrı'ya Şan Olsun' ifadeleri ilahi babalığı vurgulamaktadır" (1991: 86). Quinn'in deyimiyle, 'Hail Mary' tespihi Meryem Ana'yı diğer tüm kadınlar arasında kutsarken, Moran bu annesiz ailede kutsananın kendisi olduğunu belirtmeye çalışır (Quinn, 1991: 86). Bu nedenle, Moran'ın bu özel dua üzerindeki ısrarı, güç sahibi bir baba figürü olarak kendini gerçekleştirmesine aracı olur. Her bir tespih tanesini çekerken dile getirilen sözler, ailenin birlikteliğinin nişanı olmakla birlikte aile bireylerine Moran'ın otoritesini derinden hissettiren kolektif bir deneyim yaşatır.

---

⁵ Romanın başlığı, 'Ave Maria or Hail Mary' adlı Katolik tespih duasından alınmıştır. Başlığı içeren orijinal dua şu şekildedir: "Selam sana, Meryem, zarafet dolu Rab seninle. Sen kadınlar arasında kutsanmış, rahminin meyvesi olan İsa da kutsanmıştır. Kutsal Meryem, Tanrı'nın Annesi, şimdi ve ölüm anımızda biz günahkârlar için dua et. Amin". Tespih duasının tam metni için bkz.: <https://www.vaticannews.va/en/prayers/the-hail-mary.html>

Roman boyunca sıkı sıkıya tâbi olunan ritüellere ve dinî uygulamalara yapılan ince vurgu, devlet eliyle özel konuma sahip olan Katolik Kilisesi'nin İrlandalıların günlük rutinlerinin toplumsal cinsiyete dayalı aile ilişkilerini belirleyiş biçimini yansıtır. Yeni doğan devletin belirsizlikleri ve karmaşıklıklarına ek olarak, İkinci Dünya Savaşı'nın zorlukları da ülkede büyük bir sosyal dönüşümü beraberinde getirir. Savaşın ardından yaşanan siyasi anlaşmazlıkların yanı sıra, İrlanda'da sosyal ilişkiler, yaşam koşulları ve dolayısıyla erkekler, erkeklikler ve ataerkil aile yapısı üzerinde geniş çaplı yansımaları olan ekonomik bir patlama yaşanır (Hearn vd., 2006: 127). Toplumsal düzen ve ekonomik ilişkiler içerisinde kadınlar daha fazla özerklik kazanmaya başlamış, eğitim araçlarına erişimleri artmış, çeşitli mesleklere entegre olmuş ve kamusal alanda daha görünür hale gelmişlerdir. Mevcut durumda erkeklere yeni sorumluluklar ve erkekliklere farklı anlamlar yüklediğinden, çoğu erkek derinden değişen yeni İrlanda toplumunun normlarına uyum sağlamak için 'gerçek erkek kimliklerini' yeniden inşa etme ihtiyacı hisseder. Sonuç olarak, birçok erkek ve baba, tarih boyu sırf erkek olmalarından ötürü haiz oldukları ev içi iktidarları sorgulanmaya başladığında kendilerini sözde bir krizin pençesinde bulurlar. Michael Moran bu tür krizlerin alt ettiği, ailesi üzerindeki otoritesini tahkim etmekte başarısız olan, tereddütlü baba figürünün vücut bulmuş hâli gibidir. Yaşlılığında Moran, geleneksel Katolik aile reisi olarak gücünü korumaya çalışsa dahi, tüm çabaları nihayetinde hüsrarla sonuçlanır, gitgide "ulusal aile içinde tutulan kararsız konumu sembolik olarak yansıtan" yabancılaşmış bir hane reisine dönüşür (Patten, 2006: 261). Ülkesine ve mevcut toplumsal koşullara yabancılaşmasıyla zoraki geri çekilen Moran, eril otoritesinin temelini Katolik öğretilerinin harcıyla karar, ev içerisinde kontrol ve denetimin aracı olan dini ritüellere çılgınca tutunur ve Great Meadow çatısı altındaki duaların özüne abartılı vurgular yapmaya devam eder. Öyle ki, aile üyelerinin her biri, her koşulda "dualar okunmadan evden ayrılmanın kesin bir çatışmaya davetiye çıkaracağını" bilir (McGahern, 1990: 109). Tanrı adına ve dolayısıyla baba adına yapılan dinî ritüellere itaatsizlik etmek, ihlal edici bir tutum olduğundan, merhametsiz gazabın habercisi olacaktır.

Moran'ın dualara gösterdiği benzersiz özen aile bireyleri için anlamlı kılınmış olsa da yeni akrabalar için bu durum son derece gariptir. Maggie, müstakbel kocası Mark'ı Great Meadow'a getirdiğinde Mark, Moran'ın tespihati nasıl dikte ettiğini görünce şoke olur; zira "onların evinde dualar asla yüksek sesle söylenmezdi. Her çocuk, büyüme sürecinde unutulana kadar özel dualarını ederdirdi" (McGahern, 1990: 136). Tespihi yüksek sesle çekebilmenin Mark'ın aileye kabulü için kritik bir sınav niteliği taşıyacağı aşikârdır. Moran'ın o geceki dualar üzerindeki "hiç bu kadar otoriter tınlamamış

olan” (1990: 136) vurgusu elbette tesadüf değildir; zira Moran’ın hayali krallığında kati suretle beklentisi, babaya mutlak tefekkür ve teslimiyetten ibarettir. Böylece Great Meadow, Mark’ın erkekliğinin ve Moranlar tarafından ‘gerçek bir erkek’ olarak kabul edilmesinin sınanacağı mekân haline gelir. Mark hiçbir zaman sıkı bir inanan olmamasına rağmen direnmez ve Moran’ın dua kurallarına boyun eğer. Great Meadow’u ziyaretlerinin hemen ardından Mark şunu söylemeden edemez: “[Bir] içkiye ihtiyacım var. [Birkaç] içkiye ihtiyacım var. [Sanki] hapisneden yeni çıkmış gibi hissediyorum” (1990: 141). Mark ile geçen geceden sonra Rose Moran’a Mark’ı nasıl bulduğunu sorduğunda, Moran’ın cevabı kesindir: “Eğer o [Maggie]’ye uygunsa, bana da uygundur” (1990: 139). Anlaşılan o ki Moran, Mark’ın otoritesine boyun eğeceğinden emin olduğundan onu “tehdit olarak görmedi ve alışılmadık derecede hoşgörülüydü” (1990: 139-140). Moran için önemli olan Mark’ın gerçek dindarlığından ziyade koşulsuz teslimiyetidir. Moran, ailecek yapılan tespih duasına sorgusuz biat ettirerek bir anlamda Mark’ı hadım etmiş olur.

Kendi önderliğinde, gayretle icra edilen tespih duaları sayesinde Moran her daim aile içerisinde ilgi odağı olmayı başarır ve “ailesinin daha büyük benliği” (1990: 12) olarak liderlik konumunu tahkim eder. Her ne zaman üzerindeki ilgiyi kaybetme kaygısı hissetse, tespih duaları imdadına yetişir. Maggie, İngiltere’ye taşındıktan sonra ailesini ilk kez ziyarete geldiğinde heyecan içinde aldığı hediyeleri sahiplerine dağıtır. Rose ve diğer çocuklar bir yandan hediye paketlerini açarken, diğer yandan Maggie’nin Londra’daki yeni hayatı hakkında sorular sormaya başlarlar. Ancak neşeli halleri pek de uzun sürmez, zira Rose’un sıcak aile birliğini korumaya yönelik olağanüstü çabasına rağmen Moran’ın tavrı herkesi rahatsız eder:

Maggie’nin yarattığı heyecan kadar fazlaydı ki Rose’un onu sohbele dahil etme çabasına rağmen Moran kendini dışlanmış hissetmeye başladı ve sıkıldı. ‘Bence tespih çekme zamanı geldi,’ dedi her zamankinden daha erken bir saatte tespihini çıkararak. Gazeteleri yere serip diz çöktüler. O gece Moran, her bir tekrarlayan kelimeyi yavaş bir netlik ve güçle telaffuz etti; sanki acı, ölüm ve insani yakarış üzerinde durmak, daha büyük bir dünyanın tüm o uçucu boşunluklarını dağıtacakmış gibi; ve insani kulluklarını kabul ettiklerinin nişanesi olan kısık sesli yanıtlar neşesini yerine getirmede (McGahern, 1990: 79).

Great Meadow’da her koşulda günlük olarak yerine getirilmesi zorunlu bir görev olan ve herkesin halihazırda kabul ettiği tespih duasının o anda alelacele okunması, Moran’ın “Maggie’nin el koyduğu ilgiyi geri kazanmaya” yönelik bariz kaygısını ifade eder (Holland, 1997). Moran duaya konsantre olmaya çalıştıkça durum daha tuhaf bir hal alır; zira “öksürükler, gazetelerin hışırtısı, masadaki

veya sandalyedeki ceket düğmelerinin sürtünmesi [Moran'ı] çileden çıkarır” (McGahern, 1990: 79). Bu, Moran'ın hane reisi olarak zamanla ihmal edileceğini yavaş yavaş fark etmeye başladığı anlardan biri olarak göze çarpar.

Öte yandan, anlatı boyunca baba merkezli ailenin kutsiyetine vurgu yapan incil referanslarının izini süren Nicholas Collins'e göre, Moran'ın despot bir baba olarak kendini gerçekleştirme yalnızca tekrarlanan tespih dualarına dayanmaz. Bir akşam, birlikte akşam yemeği yiyip tespih çektikten sonra, “bir ağ içindeki balık sürüsü gibi, Rose ve kızlar masayı toplamaya başladılar” (McGahern, 1990: 79). Collins'e göre bu sahne “ailenin kontrolünü elinde tutan bir patriyark ile kadınların pasif bir şekilde boyun eğdiği erkek egemen organizasyonunu göstermesinin ötesinde” (Collins, 2013: 118) anlamlar taşır. Collins; balık, ağ ve Kutsal Üçleme'ye yapılan doğrudan incil referansına dikkat çeker:

Ağ referansı, bize İsa tarafından sunulan incil'deki bir balık avlama analogisini hatırlatır: ‘Korkma. Bundan sonra insan yakalayacaksın’. Bu örnekteki ağ, müjdeyi yaymanın ve şu anda dışında olanları Hristiyanlığın içine dahil etmenin bir yolunu temsil eder. Bu nedenle ağ çevreleyici bir alandır, ancak sınırları yarı geçirgendir: insanlar içeri girebilmeli ve dışarı çıkabilmelidir. Ağ ve sınırları, ağın kendisinin açıklıkları nedeniyle ‘delikli’ [‘hole-y’]; aksi takdirde tam olarak çevrelemediği için ‘bütünsel’ [‘wholey’]; ve kutsal [holy] olmalıdır. Nitekim Moran'ın ailesini sadece kapalı, içsel bir alan olarak değil, aynı zamanda kutsal bir aile kılan bu özelliklerdir: Baba, Oğul, Kutsal Ruh ve Oğul'un bakire annesi Meryem'den oluşan Kutsal Aile'nin gölgeli bir versiyonu: paradoksal bir figür. Bu bütünlük ve tamamlanmışlık bu nedenle ailenin kutsallığının bir parçası olmalıdır (Collins, 2013: 118-19).

İsa'nın takipçilerine insanları Hristiyanlık âlemine davet etmek için bir ağ kurmalarını tavsiye ettiği incil analogisine paralel olarak, Moran kendi ailesi üzerinde Tanrı olarak kendini konumlandırır; otoritesini sürdürmek için bu ‘ağ’ adeta ilmek ilmek örür. Moran çocuklarını kontrolü altında tutabilmek adına onların hayatlarıyla ilgili her ayrıntıyı belirlemeye, adeta kaderlerinin ağlarını kendisi örme çabasına girişir. İyi bir kariyerin dayatılan ‘ağ’ ortadan kaldırmanın tek yolu olduğunun farkında olan Mona ve Sheila kendilerini seçkin mesleklere sahip olma hayallerine adanmışlar. Özellikle Sheila'nın tıp fakültesini kazandığını öğrendiğinde Moran büyük bir öfkeye kapılır. Aralarında bu durumu tartışırken, Moran, incil'den bir alıntıyla Sheila'nın sözünü aniden keser: “‘Hekim, önce kendini iyileştir,’ diye mırıldandı yarı duyulan bir şekilde ve dışarı çıktı” (McGahern, 1990: 88). Her ne kadar belli belirsiz bir mırıldanma ibaret olsa dahi Moran'ın küçümseyici yorumu, dönemin İrlandalı

erkeklerinin, özellikle de IRA veteranlarının güvencesiz konumunu belirten bir dipnot olarak okunabilir, zira Moran'ın düşünce silsilesi hayal kırıklığını ortaya koyar:

Sheila daha kötü bir meslek isteyemezdi. Moran'ın uğruna savaştığı ülkede 'kodaman' olanlar gerilla savaşçıları değil, rahip ve doktorlardı. Kendi kızının böyle bir konuma hak iddia etmesi tahammül edilemez bir hakaretti. En azından rahip konumu için bekârlık ve dua ile bedel ödemek zorundaydı. Doktor ise Moran'ın tüm hıncının hedefi oldu (McGahern, 1990: 88).

Moran öfkesi, dönemin İrlanda'sındaki sözde erkeklik krizlerinin iki spesifik yönünün yansımalarını taşır. İlk olarak Moran, eve ekmek getiren bir baba olarak, ekonomik gücünün 'ilahî hakkını' pekiştirdiğinin farkındadır. Eğer Sheila doktor olursa, birçok açıdan artık Moran'a ihtiyaç duymayacak ve ekonomik olarak bağımsız bir kadın haline gelebilecektir. Dahası, Moran'ın ekonomik baskı yoluyla kontrol ettiği diğer aile üyeleri için yeni bir örnek teşkil edebilir. Maggie zaten Londra'ya taşınmış, Mona muhtemelen Dublin'de uygun bir iş bulacak ve Sheila birkaç yıl uzak kalmakla beraber prestijli bir unvana sahip olacaktır. Moran giderek kendini krizin pençesinde hisseder; zira kızının sadece nefret ettiği yeni türeyen sınıfı temsil etmekle kalmayıp, aynı zamanda onu aşmasından korkmaktadır. İkinci olarak, uğruna yıllarca savaştığı ülke olan İrlanda için endişelidir. Kendisini İrlanda'nın kurucu babalarından biri olarak gören Moran, ülkesinin peyderpey terk ediliyor olmasından ötürü kaygı duyar. Gelecek nesiller daha iyi finansal fırsatlar için İrlanda'dan ayrılma konusunda hevesli, babalarının iktidarı ise apaçık tehdit altındadır. Moran'ın terk edilmesi, aynı zamanda geleneğin, baba merkezli ailenin ve devlet organizasyonunu oluşturan her bir kurumun da hadım edilmesi demektir. Neticede Moran Sheila'nın tıp fakültesine gitmesine engel olur.

Moran yaşlılığı nedeniyle zamanla güçten düşüp 'ağındaki balıklara' hükmedemez hale gelse dahi, kızların babayla olan çatışmaları ve mücadeleleri hiçbir zaman bir irade savaşına dönüşmez. Sheila'nın nadir görülen bireysel protestoları ve direnişleri bir yana, Great Meadow kadınları uzun vadede babalarına ve onun iktidar alanına tamamen teslim olurlar. Kız kardeşlere göre, "tüm farklılıkların altında, tüm evin esasen bir olduğu inancı vardı. Birlikte tek bir dünyaydılar ve dünyaya meydan okuyabilirlerdi. Bu duygudan mahrum kaldıklarında hiçbir şeydiler, dağılmış, münferit şeylerdi" (McGahern, 1990: 145). Great Meadow kadınlarının Moran'a teslimiyet ve bağlılıklarının, aralarında yapılan "ataerkil pazarlık" (Kandiyoti, 1988: 280) sonucu olduğu iddia edilebilir. Her iki taraf da aile hiyerarşisinin yerleşik ilişkilerini bozmadan karşılıklı faydalarını korumayı başarır. Örneğin, Sheila'nın doktor olma hayalinden vazgeçmesi, Rose'un Moran'ın zaman zaman kabaran öfkesine karşın

itidalini muhafaza etmesi, özellikle Luke’u anımsatması muhtemel herhangi bir imadan söz birliği etmişçesine kaçınmaları ev içi dengeleri korumak açısından önemlidir. Aralarındaki görünmez pazarlık, Moran’ın kızlarının kendilerini güvende ve üstün hissetmelerini sağlar; bu, onlara görece bağımsız hareket alanları tanısa dahi, aslen Moran’ın onları sindirmedeki başarısı olarak tanımlanabilir. Kızların baba otoritesine teslim olmaları, Moran’ın daha fazla taviz vermeden hüküm sürmesini sağlar.

2. MİLİTARİST ERKEKLİK VE KURUCU BABANIN MİRASI

Tespah dualarının haricinde, her yıl özenle tekrarlanan Monaghan Günü yemeği de babanın iktidarını tahkim ettiği, bu sayede herkesin kendisini ailenin bir parçası olarak hissettiği bir ritüeldir. Her yıl Monaghan Günü’nde panayırda kazançlı mesaisini tamamlayan McQuaid, Moran’ın liderlik ettiği IRA tümenlerinden birinde teğmen, birlikte savaştıkları günlerde silah arkadaşı, şimdilerde zengin bir tüccardır. Omuz omuza savaştıkları maziye, “McQuaid’in deyimiyle zafer günlerine geri dönmek için yılda bir kez bir araya gelirlerdi” (McGahern, 1990: 14). Geçmişteki başarılarını yâd eden veteran gaziler eski anılarını destansı bir övünme içerisinde canlandırır, kardeşliklerinin temeli olan kahramanlıklarıyla gurur duyar ve bütün geceyi birlikte geçirirlerdi. Moran ve McQuaid’in savaş sırasında, askeri organizasyonun hiyerarşik yapısındaki istikrarlı konumları nedeniyle birlikteyken kendilerini hâlâ güvende hissettikleri öne sürülebilir; zira ordular veya paramiliter organizasyonlar erkeklerin bağlarını güçlendirmeleri için uygun ortamı sağlar. Dahası, çoğu erkek hükmetmeyi, itaat etmeyi, savaşmayı, hayatta kalmayı ve müzakere etmeyi öğrendiği hiyerarşik askeri organizasyonlarda erkek olmayı öğrenir. Son derece disiplinli ve katı kurallara sahip organizasyonlar, erkeklere duygusal hassasiyetlerini ve savunmasızlıklarını gizlemeyi öğretir. Sertlik ve güç ödüllendirilirken, zayıflık ve şefkat cezalandırılır ya da aşağılanır. Dolayısıyla militarist disipline ayak uydurabilme yetisi ve kahramanlık erkeğin idealize edilen normlarını imler. Böylece “erkeklik savaşı şekillendirir, savaş da erkekliliği” (Cockburn, 2007: 249). ‘Erkek’ olmanın ne anlama geldiğini ve neleri gerektirdiğini öğretme sürecinde savaşçı veya militarist erkeklikler belirli ‘eril değerleri’ sürekli biçimde yeniden üretir. Pek tabii bu değerler silsilesi genellikle ordu ve paramiliter yapılar gibi homososyal ortamlarda tanımlanır. Özellikle savaşçı veya militarist erkeklikler, fiziksel güç, cesaret ve saldırganlık gibi özellikleri vurgularken empati veya duyarlılık gibi geleneksel olarak kadınlıkla ilişkilendirilen nitelikleri küçümseme ve kınama eğilimindedir. Bu sosyalleşme sürecinin hem bireysel savaşçı/asker olarak hem de bir bütün olarak erkekler ve toplumun geneli için önemli sonuçları olabilir. Bir yandan, savaşçılar/askerler arasında zihinsel ve duygusal esenlikleri için hayati önem taşıyabilecek bir yoldaşlık ve grup kimliği duygusu

yaratabilirken, diğer yandan, zararlı basmakalıp yargıların güçlenmesine ve erkekliğin şiddet pratikleri gibi yıkıcı etkilerinin sürdürülmesine de yol açabilir; bu da belirli bir toplum içerisinde hem erkekler hem de kadınlar için olumsuz sonuçlar doğurabilir.

Benzer şekilde, devrimci İrlanda'da milliyetçi siyaset erkeklik ideallerine göre tasarlandığı için sıkı bir hiyerarşi içinde erkekler tarafından sergilenen militarist erkekliklere ince bir vurgu yapıldığı aşikârdır (Beatty, 2016: 163). O dönemde erkeklik ideolojisi, kadınların artık kendilerine yer bulamadığı hâkim siyasi söylemin can alıcı bir parçası hâline gelmiştir. Moran ve McQuaid'in militarist öğretilerle inşa ettikleri eril kimlikleri, Monaghan Günü boyunca her sene tekrarladıkları savaş anılarında gün yüzüne çıkar: “nehir kenarındaki talim seansları [...] ilk pusu [...] güvenli evler arasında gece yürüyüşü [...] infazlar [...] arkadaşların ölümü [...] yağmur, çamur, rutubet [ve] bazı adamlar için ölmenin ne kadar korkunç bir ağır iş olduğu” (McGahern, 1990: 14-16), övünç dolu kahramanlık anlatılarıdır. Sergiledikleri kahramanlıklar, İrlandalı erkeklerin ülkelerini, ideallerini, özgürlüklerini, kadınlarını ve çocuklarını kurtarabilecekleri muazzam erkeklik performanslarının parçasıdır. Moran ve McQuaid'in militarist kahramanlığa öykünerek tazeledikleri otoriter erkeklik performansları İngiltere'nin sömürge pratiklerinin mirasıdır. İrlandalı savaş gazileri “işgalcilerin onlarla alay etme ve ‘gerçek’ erkek olma yeteneklerini sorgulama girişimlerini reddetmek için baskın sömürgeci erkeklik modellerini benimserler” (Andersen ve Wendt, 2015: 8). Sömürgeciliğin amansız bir ataerkil sistem olarak miras kalması nedeniyle birçok İrlandalı erkek ev yaşamlarında kendilerini ‘işe yaramaz’ hissetmiş ve İngiliz sömürgecilerinin gerçekçi kopyaları olarak hanelerinde despot yöneticilere dönüşmüşlerdir. Nitekim McQuaid ve Moran'ın dünyasında, ailelerinde liderlik rolleri üstlenebilecek bağımsız kadınlara yer yoktur. Adeta acımasız tiranlara dönüşen her iki adam da ev içi alanlarda kadınlar üzerinde baskı kurma hususunda birbirleriyle yarışır. Yemek yiyip uyumak dışında nadiren evde olan McQuaid o anlarda yalnızca hizmet ve itaat bekler: “‘Çayı getir. Botları boya [...] Kahrolası yaka nerede? [...] Sonra günlerce giderdi [...] Günlerce süren huzurdan sonra kapı çarpılarak açıldı: ‘Burada bir kamyon adam var [...] Masayı kur [...] Lanet olası açlıktan ölüyoruz!’” (McGahern, 1990: 13). Siyasi ve sosyal güçten yoksun kalan Moran ve McQuaid ‘iktidarsızlıklarını’ ailelerini baskı ve kontrol altında tutarak telafi etme derdine düşerler. Kadınlar evde adeta hizmetçi gibi muamele görürler, gün boyu sözlü şiddete ve hakaretlere maruz kalırlar. Ayrıca gelecekte, sanki sadece takas edilecek cinsel objelermiş gibi tartışılır. McQuaid “[b]u kızlar çiçek açıyor. Elma bahçelerini iyi çitlesen iyi olur, yoksa Ekim'e kadar elmasız kalırsın” (1990: 11) dediğinde Moran aldırış etmez ve bu mesnetsiz sözleri hakaret kabulünden ifadeler olarak değerlendirmez. Fakat

McQuaid, bu son ziyaretinde, Moran'ın kutsiyet atfettiği ve doğrudan erkekliğini tahkim ettiği değerlere dil uzattığında işler değişir. Kahramanlık, Katolikliğe bağlılık ve milliyetçiliğe atıfta bulunan İrlanda savaşçı erkeklik özelliklerine tutunan Moran, hâlâ bir zamanlar uğruna savaştıkları eski ilkelere özlem duymaktadır: “Şimdi ülkeye bak [...] Kendi çıkarları için koşturan bir grup dar görüşlü gangster. Hiç olmasaydı daha iyiydi” (1990: 18). McQuaid, “ülkenin her şeye rağmen [onların] olduğunu [ve] belki bir sonraki grubun, [onların] takılıp kaldığı büyücü ve dolandırıcı karışımından daha iyi olacağını” savunduğunda (1990: 18), Moran öfkeyle itiraz eder ve sertçe cevap verir: “Rahipleri bu işin dışında tut” (1990: 18). Moran için McQuaid mucizevi bir şekilde iş dünyasında başarılı olan, fakat bağımsızlık için verdiği tutkulu mücadeleyi unutmaya hazır, dini inançlarını ve değerlerini kaybeden apolitik bir kuklaya dönüşmüştür. Sığır ticaretine başladığında McQuaid'e borç para veren Moran'dır; ancak şimdi daha zengin ve daha güçlü olan McQuaid, ticarete büyük bir başarı gösterdiği için “yıllar içinde yavaşça kendine ait kıldığı otoriteyi, Moran'inkini aşmış bir otoriteyi” hissettirmeye başlar (1990: 18). McQuaid, savaş sonrası İrlanda'nın değişen koşullarına hızla ayak uydururken Moran, hayal kırıklığı içinde önceki konumunda sıkışıp kalır.

Moran, McQuaid üzerindeki hegemonyasının sonsuza kadar sürmeyebileceğinin farkına varır. Benzer bir şekilde, Fidelma Ashe bize, “savaşçı erkekliğin güç ve kontrolle olan ilişkilerine rağmen, toplumun genelinde hegemonik olmayabileceğini [çünkü] hegemonik statünün militarizm veya siyasi şiddetle uğraşan erkeklere otomatik olarak verilmediğini” hatırlatır (2019: 97). Ashe'in tespiti, Moran'ın erkeklik krizini en iyi şekilde özetlemektedir; zira savaş bittiğinde Moran için Great Meadow dışında hükmedecek uygun bir alan yoktur. Moran'ın sivil yaşamı eski gücünü gölgelemekte ve erkekliğini tehdit etmektedir. Aslen Moran'ı hayatta tutan savaşın kendisiyken, mevcut düzen onun adına sembolik bir hadım edilme anlamına gelmiş ve geriye acı bir hayal kırıklığı kalmıştır. Moran, savaş sonrası veteranlara ödenen emekli maaşını reddederken, McQuaid “Sana ne veriyorlarsa al. Paranın rengini asla sorgulama” (McGahern, 1990: 20) der. McQuaid için, “[b]u dünyada para olmadan var olamazsın. Ve asla başka bir dünya olmayabilir” (1990: 20). Moran, McQuaid'in bir zamanlar ikisinin de savunduğu idealleri yavaş yavaş kaybettiğini, sorumsuz bir kapitaliste dönüştüğünü ve dini inancını kaybettiğini düşünür. Bardağı taşıran son damla ise McQuaid'in Moran'ın baba evini terk eden Luke'tan bahis açması olur. Oğlanın Great Meadow'u ansızın terk edip Londra'ya göçtüğünü öğrenen McQuaid, sözde Moran'ı telkin etmek için, Luke'a övgüler düzer: “Gençler kendi bildiklerini okurlar, Michael. Her neyse, Luke'u her zaman sevmişimdir. Çok dürüst ve adam gibi adamdır” (1990: 13). Luke'un ayrılışı Moran için “açık bir yara gibi” (Cronin,

1992: 171) sızladığından, McQuaid bu ‘yarayı’ kaşdıktan hemen sonra Moran kendini iyiden iyiye savunmasız hisseder ve oldukça öfkelenir. Bu tam da Moran’ın hâlâ mutlak hakimiyet kurabileceği bir güvenlik bölgesine, yani ailesine sığınmaya karar verdiği zamandır: “Yıllar sonra en eski ve en iyi arkadaşını kaybetmişti ama bir bakıma arkadaşlıktan her zaman nefret etmişti; aileler önemli olandı [...] Rose Brady ile şimdi evleneceğini daha büyük bir berraklıkla gördü” (McGahern, 1990: 22). Bu satırlardan da anlaşılabilir gibi, Moran’ın Rose Brady ile evlenme konusundaki aniden depresen arzusu McQuaid’in provokasyonu ile tetiklenir; zira Great Meadow’un gücünü koruyabileceği tek yer olabileceğini fark eder.

3. POLİTİK BİR HAMLE OLARAK BABAYA İSYAN, ÇATIŞMA VE UZLAŞMA

Eleştirel erkeklikler perspektifinden yürütülen çalışmaların kahir ekseriyeti, “babaların toplumsal cinsiyete dair kalıp yargıları annelerden daha fazla, özellikle de oğulları üzerinde tahkim etme eğiliminde olduklarını” öne sürer (Adams ve Coltrane, 2005: 234). Babalarından belirli davranış kodlarını edinen oğullar, erkekliklerini kanıtlamak için babalarından onay almaya ihtiyaç duyarlar. Dolayısıyla “babaların gerek varlıkları gerekse yoklukları ile oğulları üzerinde muazzam etkileri vardır” (Whitehead, 2021: 93). Baba sembolik olarak oğul için belirli ‘eril’ davranış setlerini sergilemesi açısından rol model işlevi görür. Erkeklikler ve farklı babalıklar biyolojik gerçeklerden ziyade erkeklerin sürdürmeye çalıştığı sosyal inşaları imler. Böylece kendileri için en etkili modeller olmalarından ötürü, oğullar çoğunlukla erkekliğe giden yolda otorite ve gücü babalarından miras almayı öğrenirler. Oğullar iktidarı paylaşmak için ya babalarıyla uzlaşırlar ya da kendi iktidarlarını kurmak adına onlara meydan okurlar.

Moran ve oğulları arasındaki gerilimin belirli bir tarihsel bağlamda baba/oğul arasındaki ilişkilene biçimlerini yansıttığı öne sürülebilir, zira Moran’ın aile içi iktidar mücadelesi şüphesiz oğulları Michael ve Luke ile olan ilişkisi üzerinden incelendiğinde karmaşık bir hal alır. Kız kardeşlerinin aksine, Michael ve Luke babalarının otoritesini aşmak için mücadele eder. Baba/oğul arasındaki gerilim, her iki tarafın da kendi erkekliklerini inşa etme kaygılarının bir sonucu olarak okunabilir. Kadınları ‘kutsal ağına’ hapsedemedeki başarısına rağmen, Moran dini değerlerle bezenmiş erkeklik değerlerini oğullarına asla aktaramaz. Ne Michael ne de Luke hiçbir maneviyata sempati göstermez; aksine, babalık yasalarını ihlal eden dünyevi zevklerin hırslı tüketicilerine dönüşürler. Bir bakıma, Moran ve oğulları arasındaki süregelen çatışmalar çocukların babanın düzeninde tutulması için kurulan ‘kutsal ağı’ yırtıp atmayı

başarmaları nedeniyle alevlenir. Oğulların dini kuralları reddetmeleri, seküler hayatlar yaşama istekleri, baba yasasını çiğnediklerinin ve dolayısıyla Moran'ın erkekliğine doğrudan bir tehdit olduklarının nişanesidir. Aralarındaki çeşitli tartışmalardan ve çatışmalardan sonra Michael babayla müzakere eder ve uzlaşır; ancak Luke, babanın iktidarını tamamen reddeder.

Moran'ın, İrlanda Cumhuriyeti'nin mikrokozmosu olarak okunabilecek Great Meadow'da kurduğu otoritenin temelinde, Katolik öğretisiyle özdeş hâle gelmiş 'sert erkek' kültürü yatar. İrlanda Cumhuriyeti'nin kuruluş aşamasından itibaren idealize edilen 'sert erkek' imajının ardında ülkenin sosyal, ekonomik ve politik koşullarının izleri sürülebilir. Ekonomik araçlarını dönüştürmeden önce, esasen bir tarım ülkesi olan İrlanda'da kırsal yaşama ve iş birliğine uygun aile yapısına belirgin bir önem atfedilirdi. Her şeyden önce, ulusal belleklerinde Büyük Kıtık anlatılarının yer etmesi nedeniyle yoksulluk ve açlık korkusu olan İrlandalılar için toprakla uğraşmak, tarımsal üretim ve sürdürülebilirlik gibi kavramlar bağımsızlık sonrası dönemde de ana gündemi oluşturmaktaydı ve 'kırsal köktencilik', aile kurumunu ve pek tabii ulusu bir arada tutmak adına son derece mühimdi (McCullagh, 1991: 205). Ülke genelinde erkekler, aile geçimini sağlamak için iyi tarım yapan, güçlü ve çalışkan bireyler olmak zorundaydı (Hearn vd., 2006: 38). Böylece fiziksel güç ve kol emeğini imleyen 'sert erkek' kültürü, dönemin hegemonik erkeklik normlarının yapı taşını oluşturmaktaydı.

1922'de kazanılan bağımsızlık savaşından İrlanda Cumhuriyeti'nin ilanı olan 1937 senesine kadar geçen uzun yıllar ulus kimliğini inşa etme çabaları üzerinden sancılı politik mücadelelere sahne oldu. Yeni anayasaya öncülük edecek de Valera, 1927'de Temsilciler Meclisi'ne seçilmesinden itibaren son derece etkili bir muhalefet yapmakta ve Tam Bağımsız Cumhuriyet hedefinin ulusun refahı ile mümkün olabileceği kanaatindeydi. Kendi kendini var eden, hane geçimini sağlamakla kalmayıp ülke ekonomisine güç verecek 'sert erkek' kültürünün inşası seçim kampanyalarının temelini oluşturmaktaydı. İngiltere'nin süregelen ekonomik dayatmalarından sıyrılmak için eve ekmeç getiren erkeklerin 'ücretli kölelerden' ziyade kırsal İrlanda'da kendi başlarına çalışabilecekleri üreticiler olmaları elzemdi. Bu sayede "sağlam, kendi kendine yeten çiftçi" imajı hegemonik erkekliğin en temel özelliği olarak sunuldu (Barr vd., 2019: 11). Ekonomik bağımsızlıklarının birincil kaynağının toprakları olduğu ve "dolayısıyla İrlandalı erkeklerin ulusal aşağılanmalarını ancak toprağa erişimlerini güvence altına alarak telafi edebilecekleri" inancı giderek yaygınlaştı (Beatty, 2019: 157). Tarımsal erkeklik üzerinden inşa edilecek ulus bilinci hem gurur hem de gelecek nesiller için refah kaygısını ortadan kaldıracak bir umut kaynağı olacaktı. Dahası, kilisenin bireysel çaba ve kas gücünün aile birliğini sağlama açısından ehemmiyetini aşılama konusundaki eşzamanlı girişimi, kırsal İrlanda'daki güçlü

erkeklerin ve babaların yüceltilmesine katkı sundu (Cusack, 2001: 230). Toplumsal belleğe kazanmış kıtlık endişesi ve ailenin önemine vurgu yapan dinî kodlar, erkekleri aile üyeleriyle birlikte çiftçilik yapmaya teşvik etmiştir. Esas olarak küçük toprak sahiplerinden oluşan kırsal İrlandalı aileler, çiftliklerini oğullarının yardımıyla yönetmek zorundaydılar; zira feodal düzen pratiği olarak “toprağın alt bölümlere ayrılması ve desteklediği kalabalık aile yaşam tarzı artık bir ekonomik seçenek değildi [ve dolayısıyla] yerini çekirdek aile etrafında örgütlenen bir miras sistemine bıraktı” (McCullagh, 1991: 205). Bundan böyle, kırsal kesimlerdeki çekirdek ailelerin, gelecek refahları için topraklarını işlemeyi sürdürebilmek adına oğullarına güvenmeleri gerekiyordu. Toprağı belirli bir oğula bırakma görevini baba üstlendiğinden, aile içinde babaya, yani erkeğe, başka bir iktidar biçimi atfediyordu (Ni Leime vd., 2022: 2). Erkekler oğullarını babanın toprağını nesiller boyu koruyup ailelerini kollamaları için yetiştirecekti.

‘Sert erkek’ kültürünün vücut bulmuş hâli olan Moran, bağımsızlık savaşının ardından Great Meadow’a çekilir ve maharetli bir çiftçi olarak tüm aileyi besleyebilmesinden ötürü kendisiyle gurur duyar. Dış dünyadan soyutlanmış Moran’ın temel gayesi, mevcut düzeni korumak ve oğullarını gelecekteki ailelerine yetebilecek erkekler olarak yetiştirmektir. Bir defasında çiftlik işlerini yapmaya son derece gönülsüz olan Michael’a ‘gerçek bir erkek’ olarak neleri başardığını izah eder: “Aile burada yetiştirildi. Sanırım her şey tamamen doğru yapılmadı ama ışığımız yettiğince elimizden geleni yaptık. Kimse aç kalmadı. Kimseden bir şey istemedik” (McGahern, 1990: 136). Moran, ‘gerçek bir İrlandalı erkeğin’ ailesini beslemek için güç ve irade kazanması gerektiğinden emindir: “İrsi olarak fakirlik veya kıtlığa dair derin korkuları” (1990: 68) olduğu için Moran, ağır işleri reddeden, bunun yerine birkaç evcil hayvan ve çiçek beslemeyi tercih eden Michael’i yeterince erkek olmamakla suçlar:

‘Sanırım yakında kendine bir etek alacaksın.’ ‘Pantolon çok daha kullanışlı,’ diyerek bunu bir gülümsemeyle savuşturabildi. ‘Havuç gibi bir şey yetiştirsen bir anlamı olurdu. O çiçekleri yiyebilmen için daha çok zaman geçmesi gerekecek’. ‘Bakması eğlenceli.’ ‘Bakmak seni bu dünyada pek ileri götürmez,’ dedi Moran. Ancak çocuğun cevap niteliğindeki kafa sallamasında, gönüllü kölelikten başka bir şey olarak görmediği Moran’ın işine karşı eşit bir küçümseme gizliydi (McGahern, 1990: 65).

Michael içten içe kendi erkekliğinin tahkiminin babasının kutsadığı değerlerin çignenmesiyle mümkün olabileceğini düşünür. Babasının dayattığı dini ritüellere ve yaşam biçimine açık bir muhalefet sergilemese de içki ve evlilik dışı cinsel ilişki gibi dünyevi zevklerle gizliden gizliye ilgi duyar. Maggie’nin deyimiyle, “etek giydiği sürece kiminle olduğu umurunda olmayan” (1990: 132) Michael’ın dünyevi zevklere düşkünlüğü babasının hâkimiyetine karşı

'erkeklğini' kanıtlaya yönünde örtülü bir mücadele olarak değerdendirilebilir. Michael'ın erkeklğini kanıtlaya çabası, kız kardeşlerinin Great Meadow'u ziyaretleri sırasında hep birlikte gittikleri dans partisinde açığa çıkar. Gece boyunca, "Moran kızlarının hiçbirini içmedi. Michael'ın erkekler arasında hareket etmesindeki özgüvenden olduğu kadar içki içmesinden de şoke oldular. Küçük kardeşleri onlar fark etmeden büyümüşü" (1990: 101). Michael için Great Meadow'un dışında keşfedilecek koca bir dünya vardır ve o, diğer erkekler arasında kendine yer açmak için yarışmaya heveslidir. Michael elinde içkisiyle çalım satarken, "kız kardeşlerinin onaylamayan bakışlarını yakalayarak kadehini onlara doğru kaldırdı ve salondaki kadınları süzmeye başladı" (1990: 101). Michael, abartılı erkeklik performanslarıyla babasının katı Katolik ahlakını baltalamaya hazırdır. Nell Morahan ile salondan ayrılan Michael, 'erkeklğe' doğru attığı ilk adımla gurur duyar; zira bu adımdan sonra kız kardeşleri "onu artık bir çocuk olarak göremezlerdi [çünkü] on beş yaşındaydı ve dünyaya hükmediyordu" (1990: 103). O gece Michael ilk cinsel ilişkisini yaşar. Babasına duyduğu gerçek bir korku ve dehşetten mustarip olsa da, Michael'ın Nell Morahan ile yaşadığı kaçamak, Moran'ın kutsal ağından sıyrılıp bağımsızlığını kanıtlaymanın nişanesi olur.

Erkeklğini kanıtlaya çabasının yanı sıra Michael'ın Nell ile olan ilişkisi, "1920'lerden 1970'lere kadar ülkenin siyasi, ekonomik, sosyal ve cinsel dönüşümünün" bir sonucu olarak çağdaş İrlanda'nın yeni sosyal koşullarını özetler (Wall, 1999: 305). Babasının aksine, Michael'ın nesli, İrlanda tarihinde Kilise'nin cinselliğe dair katı tutumunun sorgulandığı bir döneme denk düşer. Daha kesin bir ifadeyle, Katolik Kilisesi'nin üreme, evlilik ve ev içi roller gibi meselelere uzun süre doğrudan müdahale etmesi İrlanda halkının cinsellik konusunda sessiz kalmasına yol açmış; öyle ki, karı/koca arasında bile cinsellik açıkça zikredilemez hale gelmişti. Birincil amacı üreme ile ilişkilendirilen cinsellik haz amaçlı ifa edildiğinde ahlak dışı kabul edilmiş ve bu nedenle doğum kontrolü Katolik Kilisesi tarafından kısıtlanmıştı. Michael ve Nell, Moran'ın otoritesinin temel meşruiyet kaynağı olan Katolik değerleri evlilik dışı cinsel ilişkiyle yerle bir ederler. Strandhill'e yaptıkları günlük gezi sırasında tekrar sevişirler; bu sahne son derece canlı bir şekilde tasvir edilir:

Yüksek kum tepeleri arasındaki bir çukurda yağmurluklarını yere serdiler ve ayakkabılarını fırlattılar. Sonra Nell yarı diz çökmüş halde iç çamaşırlarını çıkardı ve ısınmak için ona sokuldu. Michael, hazzın şiddetli dürtüsüne rağmen, ilk gecelerinde Nell'in ona gösterdiği gibi nezaketle ve biraz çekingen bir halde pantolonunu uyluklarına kadar indirdi ve yavaşça Nell'in içine girdi. [...] Üçüncü defa Michael'i içinde hissettiğinde Nell artık kendi zevkini öncelemeye hazırdı ve Michael sırasını beklemeyi

öğrenebilmişti. Nell öyle kudretli ve kendinden emindi ki Michael bir an korktu. Keyif çılgınlıkları atarken Nell Michael'ı kalçalarından sertçe kavradı ve onu hareket etmeye zorladı; bittiğinde gözlerini açtı ve elleriyle yüzünü tutarak Michael'ın anlayamadığı hızlı, minnettar bir öpücük verdi. Zayıf güneş tepelerinde duruyordu. Rutubetli soğuğu hissederek giyindiler, ayakkabılarındaki ve yağmurluklarındaki kumları silkeleyip kıyıya geri indiler. Tüm o boş kumsalda koşturan tek bir köpek dahi yoktu, sadece gelgit çizgisinde ağır ağır yürüyen birkaç kuş vardı ki gelgit artık plajın çok daha yukarısına gelmişti. Tamamlamakla kendilerini ahlaki olarak yükümlü hissettikleri bir yolculuğa çıkmışlar gibi, karşı noktadaki harabeye dönen kiliseye kadar tüm yolu geri yürüdüler (McGahern, 1990: 105).

Michael ve Nell'in tutkulu sevişmeleri, pek tabii, Katolik Kilisesi'nin baskılarına karşı apaçık bir başkaldırıdır. Evlilik dışı olması bir yana, böylesine şehvet dolu birlikteliğin harabeye dönmüş "çatısız kilise" (1990: 106) önünde yaşanmış olması heyecanlı çift için oldukça sıradandır ve özel bir anlam ifade etmez. Ayrıca harap kilisenin altındaki kayaların arasında "birkaç berrak havuz vardı, havuzlarda çok sayıda minik canlı vardı ama mahsur kalmış balık yoktu" (1990: 106). Kilisenin sınırları, dikte ettiği ahlaki kodlar, artık 'kutsal ağlardan sıyrılmış balıklar' için bir anlam ifade etmiyor; iktidarı kadınların özgürlüklerini sınırlamaya kâfi gelmiyordu. Dahası, sevişme anında Nell'in kendi zevkini önceleyerek Michael'i yönlendirmesi dikkatlerden kaçmaz. Michael, Nell tarafından kontrol edildiğini hissettiğinde neredeyse şoke olur. Michael'in yaşadığı kısa süreli şok, Nell Morahan'ın, bağımsızlık mücadelesinin başında erkeklerle birlikte sorumluluk alan, ilerleyen süreçte evlerine çekilmeye zorlanmış, kendilerine ofis işleri ya da geri hizmet alanları gibi görünüşte daha hafif görevler verilen, yeni anayasanın ardından ise neredeyse tamamen marjinalleştirilmiş İrlandalı kadınlara dair kanıksanan kalıp yargıların fevkalade uzağında konumlanmasından kaynaklanmaktadır.

Uzun yıllara yayılan İrlanda Bağımsızlık Mücadelesi sırasında verilen örgütlü mücadelenin farklı aşamaları birlik ve beraberliği tahkim etmek, inancı diri tutmak ve direnci kadim kılmak adına çeşitli ideolojik söylemleri beraberinde getirmişti. Özellikle silahlı mücadeleyle belirli kazanımlar elde etmiş olan IRA'nın ideolojik yapısında, fiziksel cesaret, zihinsel güç, fedakârlık arzusu ve kahramanlık gibi hipererkekliğin kendine has kodları baskın hâle gelmişti (Redmond, 2021b: 135). Örgüt içerisinde 'sömürgeciye' karşı savaşmak bir 'erkeklik görevi' olarak lanse edilmiş; erkekliklere yapılan ideolojik vurgu, esasen erkeklerin ülkelerini 'tecavüzcü sömürgecilerden' kurtarmak için hipererkeklik özellikleri taşımak zorunda oldukları iddiasına dayandırılmıştı. Sömürgeci İngiltere'nin 'erkekliğine' kafa tutmak ancak daha sert erkek olmaya, dolayısıyla

şiddete çok daha yatkın olmaya bağlıydı, zira İrlanda'ya tarih boyunca sömürgeci İngiltere tarafından boyun eğdirilmesi, İrlandalı erkeklerin 'kadınılaştırılması' ile eşdeğer tutulmuştu (Beatty, 2016: 164). Böylece, sömürgeci İngiltere ile sömürgeleştirilen İrlanda arasındaki savaş, erkeklerin erkekliklerini kurtarmak için savaşmak zorunda oldukları bir mücadele alanıydı: "Kan dökülmesini nihai bir dehşet olarak gören ulus [erkekliğini] kaybederdi" (Goldstein, 2003: 275). İrlandalı savaşçılar için düşmanı alt etmek, kesinlikle 'gerçek' bir erkek olmak; dolayısıyla cesaret, saldırganlık, şiddet, sertlik, dayanıklılık, özgüven ve özbilinç ile donanmış olmak demektir.

Kas gücünün, şiddetin, saldırganlığın ve acımasızlığın kutsandığı, gücün erkek olmakla özdeşleştirildiği dönemler kadınların bilinçli şekilde marjinalleştirilmesini beraberinde getirir. Nell Morahan'ın Moran ailesinin tüm bireylerini adeta felce uğratması tam da bu yüzdendir. Moranların öteden beri yukarıdan baktığı, babaları günlük tarım işlerinde çalışan, kardeşleri okulda başarısız, fakir ve umutsuz Morahanların en büyük kızları, kasabada, Dublin'de ve o günlerde halasının yanına göç ettiği New York'ta çeşitli işlerde çalışıp tüm ailesine yardım edebilecek ve gönlünce gezip eğlenebilecek kadar para kazanan Nell Morahan, bağımsız ve şaşırtıcı biçimde özgüvenli haliyle, Michael'e sadece cinsel ilişkiden nasıl zevk alınacağını öğretmekle kalmaz, aynı zamanda kendi zevkinin de sınırlarını zorlar. Nell'in tecrübesi ve cinselliğe karşı tutumu, Katolik İrlanda'nın saflığını temsil etme konusunda çaresiz bir sorumlulukla yükümlü kılınan kadın imajına mutlak bir tezat oluşturur. Ayrıca bu durum, erkekliğin güç, özerklik ve iktidarı imlediği, kadınlığın ise faillikten yoksun olmasının beklendiği cinsiyet normlarıyla çelişir. Michael ve Nell'in terk edilmiş, çatısı uçmuş, köhne kilisenin önünde sevişmeleri, yine kilise tarafından kendilerine iktidar bahşedilen erkeklerin güçten düşerken kadınların cinsellik konusunda eşzamanlı olarak özgüven kazanmasını işaret etmesi bakımından son derece çarpıcıdır. Ancak Moran'ın kuşağı hâlâ kilisenin sözde iktidarını görmeye isteklidir. Moran, Rose'u aynı yere gezmeye götürdüğünde, "arazinin kenarındaki eski mezarlığın ortasındaki çatısız kiliseye ulaşmadan geri döndüler. [...] Moran, Rose'a 'Yerel halk ölülerini hâlâ oraya gömüyor,'" (McGahern, 1990: 60) diyerek kilisenin çöküşüyle yüzleşmeyi bir şekilde reddettiğini ima etmiş olur. Moran için kilise ve temsil ettiği değerler hayatlarında hâlâ vazgeçilmez bir yer tutar.

Uzun vadede Michael, Luke'un aksine, Moran'ın otoritesini kabul eder, Great Meadow'a düzenli ziyaretlerini gerçekleştirir ve çiftlik işlerine gönüllü olarak yardım eder; bu durum onun boyun eğdiği babasının otoritesini devralma umuduyla onayını alma çabası olarak okunabilir. Babasını 'yenmeyi' başaramayan Michael, Moran ile uzlaşma yollarını arar. Evden kaçmasına ve yeni

fırsatlar aramasına rağmen babasıyla daha fazla çatışmaktan kaçınır ve “[o]ğul ile baba arasındaki tüm eski dertler unutulur” (McGahern, 1990: 142). Luke’u babasını ziyarete ikna etmeye çalıştığında suç ortaklığı açığa çıkar: “Babamız şimdi iyi. Yaşlandı. Artık hiçbir şey yapamaz [...] Sanırım her şeye rağmen o ihtiyar pisliği bir nevi seviyorum” (1990: 147). Michael’in Moran’a duyduğu örtülü sempati, gitgide yaşlanan babasının iktidarını devralabilmek için Moran’ın onayına duyduğu ihtiyaçtan kaynaklanır. Bir defasında eve dönüş yolunda “insanların kendilerini bir araya getirdikleri o zayıf yolda, devam eden varlığının bir işareti için, tanınmak için Great Meadow’a bak[an]” (1990: 147) Michael’in babasının hüküm sürdüğü Great Meadow’da bir erkek olarak geçerliliğini kanıtlamak için iş birliğine duyduğu ihtiyaç dikkatlerden kaçmaz.

4. POLİTİK BİR İHANET OLARAK BABAYA İSYAN VE GÖÇ

Michael babayla olan hiyerarşik ilişkisinde kendini yeniden konumlandırabilirken, Moran’ın uğruna savaştığı dinî bağlılık, ulusal aidiyet ve ataerkil aileye saygı gibi değerlerin bir nevi antitezi olan Luke mesafeli kalmaya devam eder (Liddy, 1999: 119). Luke için Great Meadow’da yaşayabilmek, gelecekte orada hüküm sürmek, simgesel olarak dini, kırsal ve militarist kodların geçer akçe olduğu erkeklik normlarını benimseme anlamına gelir. Dolayısıyla babasının temsil ettiği değerleri elinin tersiyle iten Luke kendi erkekliğini tahkim edebilmek adına İngiltere’ye göçer. İrlanda ve İngiltere arasındaki kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkiler incelendiğinde, ilkinin hayatın çeşitli alanlarında algılanan bir yetersizlik/aşağılık duygusuyla ikincisine tâbi kılındığı fark edilebilir. Toplumsal cinsiyet perspektifinden ele alındığında ise, İrlandalı erkekler genel olarak beyaz erkeklerin imtiyazlarından yararlanabilseler de özellikle İngiliz erkeklerinin tarihsel hâkimiyeti nedeniyle sıklıkla marjinalleştirilmişlerdir. İrlanda’nın sömürge tarihinde görülebileceği üzere, İrlandalı erkekler kendi ülkelerini yönetecek kadar ‘erkeksi’ bulunmamışlardır; zira erkeklik otorite, güç, akıl ve rasyonalite gibi temel nitelikleri içermektedir. Egemen İngilizler ile boyun eğdirilen İrlandalılar arasında hüküm süren etnik ve mezhepsel farklılıklar, Anglo-İrlanda öznesinin popüler kültür ve medya araçlarında basmakalıp semboller aracılığıyla erkekliklerinden mahrum bırakılmış özneler olarak temsil edilir.

İrlandalıların olumsuz kalıplara hapsedilmesinin temelinde uzun yıllar boyunca siyaseten ve ekonomik olarak maruz kaldıkları, dönem dönem ciddi biçimde derinleşen krizlerin yattığı aşıkârdır. İngiltere’nin kitlesel sanayileşmesinden hemen sonra, birçok göçmen işgücü olarak büyük şehirlere ve kasabalara taşınmış, bunlar arasında İrlandalılar sayıca önemli bir yer tutmuştur. On sekizinci yüzyılın ortalarından yirminci yüzyılın ilk on yılına kadar İrlanda’nın Britanya’ya göç tarihini belgeleyen Donald M. MacRaild’in tarihsel verilerle ifade

ettiği üzere, İrlandalı göçmenler konut, inşaat, yol yapımı, ulaşım ve madencilik açısından Britanya'nın altyapısı için hayati önem taşımış, pamuk fabrikalarında, imalathanelerde ve tarım işlerinde çalışmışlardı.⁶ İrlandalıların Britanya'daki ekonomik ve kültürel ilerlemenin farklı alanlarına katkıda bulunduğunu belgeleyen MacRaild'e göre "İrlandalı yerleşimciler olmasaydı, sanayileşen Britanya'nın büyük şehirleri yaşamak ve çalışmak için hâlâ sefil ve sağlıksız yerler olurdu" (1999: 156). Fakat ana yurtlarından ayrı, daha da önemlisi, ülkelerinin asırlar boyu mustarip olduğu krizlerin baş müsebbibi olan ülkede canla başla çalışan İrlandalı göçmenler hem İngilizler hem de geride bıraktıkları soydaşları tarafından marjinalleştirilir. Uzun süredir İrlanda'yı sömürgeleştirmiş olan İngiltere'ye göç etmek, bağımsızlık sonrası dönemde göçmenlerin "hain, açgözlü veya vatan haini olduklarını iddia eden yaygın siyasi retoriğe" göre İrlandalı erkeklerin erkekliğine doğrudan bir tehdit oluşturmaktaydı (Redmond, 2021a: 205). Böylece, dönemin siyasi retoriği İngiltere'ye göç eden erkeklerin kendilerini ve atalarını erkeklikten mahrum bırakacakları söylemini dolaşıma soktu. İrlanda milliyetçiliğinin hâkim söylemi, İngiltere'ye göç edenlerin neoliberal düzende seküler araçlarla inşa edilen 'İngiliz kimliğini' benimseyerek 'sert erkek' imajını kaybedeceklerini; dahası, İrlanda'yı İngiltere için terk etmenin babalarının İngilizlere karşı verdiği savaşı boşa çıkarmakla kalmayıp, düşman yurduna göçle tarih boyu verilen mücadelede mağlubiyeti kabul etmiş olacaklarını vurgulamaktaydı. Bu sayede, yeni neslin İngiltere'ye göç etmesi geride kalanlar için erkekliklerini yitirmenin ve büyük bir aşağılanmanın nişanesi olacaktı.

Öte yandan Luke için Moran'ın boyunduruğu altında Great Meadow'da kalmak bir erkek için asla kabul edilemezdi; zira "[s]adece kadınlar babayla yaşayabilirdi" (McGahern, 1990: 133). Luke'a göre baba otoritesi 'kadınsılaştırma' aracından başka bir şey değildi. Buna karşılık "Michael, daha kadınsılaşmış karakteri nedeniyle Moran'a uyum sağlayabildi" (Robinson, 2017: 149). Luke Great Meadow'da hadım edilme korkusuyla gözlerini Londra'ya, kent kültürü içerisinde özümşenen yeni erkeklik normlarına çevirir. Luke'un iktidar ve 'gerçek erkeklik' tanımı despot bir baba olma hevesinden ziyade ekonomik refahı ifade eder. İngiltere'de 'erkekliğini' kanıtlar ve artık babasının iktidarını miras almaya ihtiyaç duymaz. Londra'da bir inşaat şirketinde işe giren Luke, çalışkanlığıyla kısa sürede kendini kabul ettirir ve eski evleri satın alıp modern dairelere dönüştürdükleri renovasyon işine ortak olur. Kariyer yolu son derece semboliktir; öyle ki baba merkezli ataerkil aile hayatının sembolü olan büyük eski

⁶ Ayrıca, İrlandalı göçmenlerin savaş sonrası Britanya'daki yaşam koşulları hakkında Edna Delaney'in *The Irish in Post-War Britain* (1999) adlı eseri incelenebilir. Oldukça kapsamlı şekilde hazırlanan kitabında yazar evden ayrılma ve Britanya'ya uyum temalarının yanı sıra sömürge sonrası bağlamda İrlandalılar ve İngilizler arasında devam eden çatışmaları ele alır.

evleri modern kent yaşamına uygun apartman dairelerine dönüştürürler. Bir şekilde erkeklik ve babalığın eski normlarını yapı söküme uğratan Luke, kendi erkekliğini kentli, orta sınıf değerleri üzerinden inşa eder. Babasından bahis açıldığında öfkeyle haykırır: “Ya ben deliyim ya da o” (McGahern, 1990: 146). Gizliden gizliye oğlunun yasını tutan Moran için başarısızlığının nişanı olan Luke babasına dair her türden mirası bütünüyle reddeder: “Babamı kendim seçmedim. O da beni seçmedi. Elimde olsaydı o adamla tanışmayı kesinlikle reddederdim” (1990: 144). Zaman içinde aile üyeleri arasındaki tüm çatışmalar çözülürken, Moran’ın tek hırsı Luke ile uzlaşmaktır. Moran çaresizce Luke’un er ya da geç eve dönmesini ve babalık yarasını kabul etmesini bekler. Ancak Luke ne Great Meadow’u ziyaret eder ne de Moran ile herhangi bir uzlaşma belirtisi gösterir.

Luke’un babasına karşı isyanı, İrlanda Özgür Devleti’nin kurucu babalarının vücut bulmuş hâli olan Moran’ın antitezi hâline gelmesinde gerçek özünü bulur. Ülkesini İngilizlerden kurtarmak için savaşan babasının evinden ayrıldığında, Luke yalnızca babayı terk etmekle kalmaz, onu İngiltere’deki bir hayat uğruna terk etmiş olur. Dolayısıyla babanın reddi tüm değerlerle olan bağların kalıcı biçimde terk edilmesi anlamına gelir. Luke’un itaatsizliği, yeni nesil İrlandalı erkeklerin artık kendilerini ülkenin muhafazakâr ve kısıtlayıcı ortamıyla sınırlamaktan çok uzakta olduklarını gösterir. Ülkeye, dine ve aileye sadık kalmak artık kurucu babaların oğulları tarafından dikkate alınmayacaktır. Nihayetinde, eski bir IRA lideri olan Moran, bağımsız, Katolik bir İrlanda için geçmişte verdiği mücadelenin nafile olduğunu fark eder. Moran’a göre Luke’un aileden ayrılması, uğruna uzun süre fedakârlık yaptığı değerlere karşı isyan ve sadakatsizlik ile yüzleşmesine vesile olur. Belki işin en acı yanı ise şudur: “Luke kendini bir tür İngiliz’e dönüştürüyordu” (McGahern, 1990: 148). Bu, Moran’ın yüzüne tokat gibi çarpan sarsıcı bir tespittir: “‘Bunun karşılığında ne aldık?’” (1990: 5) diye sorar ağır bir tonda. “‘Bir ülke, eğer onlara inanırsan. Birkaç İngiliz yerine en üst kademelerde kendi adamlarımızdan bazıları. Kendi ailemin yarısından fazlası İngiltere’de çalışıyor. Bütün bunlar ne içindi? Her şey bir kandırmacaydı’” (1990: 5). Luke’un evi terk edişinin akabindeki ilk Noel yemeğinde oğlu ortalarda görünmediğinde Moran hakarete uğradığını düşünür ve kendini bir çıkmazın içinde bulur:

‘Noel için geleceğini ya da bir mektup yazacağını düşünürsün ama tek bir kelime yok, kendinden başka kimseyi düşündüğü yok,’ dedi; ve aynı saatte İngiltere’de Luke’u nasıl bir alanın çevrelediğini hayal etmeye çalıştıklarında bu durum zihinlerine derin bir gölge düşürdü ama bunu hayal edemediler. Bu karanlıkla yüzleşmeye çok benziyordu (McGahern, 1990: 35).

Moran ve diğer tüm aile bireyleri için ürkütücü olan geleceğin nasıl biçimleneceğine dair hissettikleri belirsizlik, yüzleşemedikleri korkunun ve nefretin karanlığını uyandırır. Oysa geleneğin imkân sunduğu güvenli anlar Moran ailesini sağlam tutan kolonların çimentosu gibidir. Great Meadow'a çekildiği günden beri “zamanın içinde duygusal olarak donmuş, otoriter ama savunmasız olan konumunu tehdit eden değişimlere zarafetle uyum sağlayamayan” (Sampson, 1993: 217-18) Moran şimdilerde geçmişin karanlık dehlizlerinde yitip giden erkekliğini anılarla diriltmeye çabalar.

Ancak sonunda Moran, irrasyonel eril şovenizmine kurban gider. Kadınlar arasında ‘yeterince erkek’ kalmaya yönelik son mücadelesi, militarizmle yoğurulmuş erkekliğinin grotesk bir parodisidir. Moran’ın yiten erkekliğini kanıtlama eğilimi, hiçbir sebep yokken bir küçük kargayı öldürdüğünde alay konusu olur. Bir sabah bir silah sesi duyulduktan sonra, “pijamalarıyla açık pencerede duruyordu, elinde av tüfeği, dışarıdaki ön tarlaya bakıyordu; orada siyah bir karga lekesi, dışbudak ağacının altındaki beyaz zeminde yatıyordu” (McGahern, 1990: 7). Bir zamanlar kahraman bir gerilla lideri, tüfeği erkekliğinin amblemi olan Moran, artık komik pijamalarıyla adeta karikatürize edilir, tüfeği ise içinde tek bir mermi bile olmadan duvarda asılıdır. Tüm güç araçlarını kaybeden Moran sefalet içinde vefat eder ve kuşağının erkeklerinin bir zamanlar gururla temsil ettiği tüm nitelik ve değerlerle birlikte gömülür. Moran’ın cenazesi, belirli semboller aracılığıyla ülke için farklı bir geleceğin kehaneti gibidir. Cenazesinde sadece iki yerel politikacı “gizleyemedikleri bir aşağılamayla” görünür (1990: 183) ve tabutu “solmuş üç renkli bir bayrak” ile örtülüdür (1990: 183). Defin işlemi, modası geçmiş ve kendine has geleneklerin, inancın, sosyal ve ekonomik koşulların sonuna gelindiğini; başka bir deyişle, “İrlanda’nın kendini yeniden icat ettiği” (Kirby vd., 2002: 1) bir devri işaret eder.

Giriş bölümünde belirtildiği gibi *Amongst Women*, John McGahern’in yaşamı boyunca şahit olduğu gelişmelerin, kendi dünya görüşü ile Katolik İrlanda arasında ve kendisi ile babası Frank McGahern arasında bir uzlaşma sağlama yönündeki bireysel çabası olarak da okunabilir. *The Dark* romanının yayınlanmasının ardından zındık ilan edilen, işinden kovulan ve ülkesini terk etmek zorunda kalan yazar hayatının sonraki döneminde bir şekilde tüm bu meselelerle uzlaşma arayışına girer. Kurgusal metinleri, bir mültecinin “İrlanda bağımsızlığının gerçekleriyle yaşadığı ebeveyn hayal kırıklığından ve aile ile toplumun otoriter baskıcılığından sağ çıkmaya” çalıştığı bir atmosferde sesini bulmasını sağlamıştır (Sloan, 2009: 219). Babayla ve İrlanda kimliğine atfedilen eski değerlerle olan vahim çıkmazlarını çözmek, sekülerleşmiş çağdaş İrlanda’da daha fazla umut ve barış sağlayacaktır. *Amongst Women*’ın yayımlanması Frank McGahern’in ölümünden çok sonra olmasına rağmen, romandaki baba figürü

şüphesiz kendine has bir mevcudiyete ve etki alanına sahip olur. McGahern'in babası, "ilişkilerinin karmaşıklığını ve onu ifade etme eylemini güçlü bir şekilde düşündüren" ve yazarın kendisine musallat olan bir hayalet haline gelir (Sloan, 2009: 220). Yazarın babasıyla olan ilişkileri öylesine karmaşıktır ki onu asla tam olarak anlayamadığını itiraf eder; zira babası "öylesine değişken, şiddetli, benmerkezci, çok yüzlüdür" (Sloan, 2009: 226). Öyleyse, John McGahern'in kendisini ortasında bulduğu dini yasa ve babalık yasasına yönelik belirsiz mesafe arasında paralellikler aranabilir. McGahern ve kardeşleri annelerinin ölümünden sonra uzun süre babalarıyla birlikte yaşamak zorunda kalırlar. Aynı çatı altında yaşadıkları ev baba şiddetinin ve katı dinî dayatmaların merkezi olur. Bir röportajında itiraf ettiği gibi, o günler "Katolikliğin her şeyi domine ettiği günlerdi. [...] Otorite babacıydı. Gökyüzündeki Baba Tanrı, Roma'daki Papa, evde her gece tespih çeken baba" (Collinge ve Vernadakis, 2003: 7-8). McGahern'in anlatılarında, hiçbir gerçek şefkat ve sempati içermeyen babaların varlığı açıkça fark edilebilir, böylece ataerki ve babalığın yazarın kurgusal metinlerinde neden daimî bir ilgi alanı haline geldiği gün yüzüne çıkar. Özellikle *Amongst Women*'da, McGahern ataerkinin gücünü yapı sökümüne uğratmakta ve çağdaş dünyada tarihsel erkekliğin ve babalığın Katolik temsilinin ne kadar güvencesiz olabileceğini gözler önüne sermektedir. Bu iki önemli öznenin, yani Katoliklik ve dini telkinlerle güç kazanan şiddete yatkın babası arasında, McGahern iktidar ilişkilerinin kadınlar lehine değiştirilebileceği alternatif bir alem arar.

Erkek bir yazar olarak John McGahern, bir yandan çağdaş İrlanda'da kendini yeniden konumlandırma olasılığına kafa yorarken, diğer yandan kadınların toplumda eşit haklar kazanma potansiyelini kurgusal metinlerinde masaya yatırır. Özellikle *Amongst Women* romanı, erkeklerin hâkimiyetine meydan okumaya ve muhtemelen kendi istismarcı babasından öç almak için sembolik bir araç olarak zayıflamış Moran'ın merkeze alındığı bir anlatı sunmaya çabalar. Roman neredeyse başladığı yerde biter. Her iki uç da kadınlar iktidarı devralmaya hazır görünürken, Moran'ın çöküşüne parmak basar. Hikâye, yaşlanan aile reisinin o anki düşkünlüğünü belirten iğneleyici bir yorumla açılır: "Zayıfladıkça, Moran kızlarından korkmaya başlamıştı" (McGahern, 1990: 1). Ailesine, özellikle de kadınlara uzun süre zulmeden Moran, ürkek ve zavallı bir hâlde kalmıştır. Yine de romanın sonuna doğru Moran'ın kendiyile hesaplaşmasına tanık olunabilir. Son günlerinde Moran, hasta yatağından kaçmaya ve Greak Meadow'un arkasında uzanan çayırlarda dolaşmaya başlar: "Şimdi kaçmak istiyordu; evden, odadan, iyileşmesi konusundaki ısrarlarından, hastalığından kaçmak" (1990: 178). Moran yaşlandıkça eril gücü her geçen gün zayıflamaktadır. Yaydığı korku ve nefret yerini hayal kırıklığına bırakır. Bir yandan, etkili bir patriyark olarak geçmişteki 'şanlı günlerini' özlemekte, öte

yandan, “[g]üven dolu bir hayatın ortasında ne kadar muazzam bir ihtişamın parçası olduğunu hiç fark etmediği” gerçeğini kabul etmektedir (McGahern, 1990: 179). Kademeli olarak Moran inanç ve şüphe arasındaki belirsiz konumunu ortaya koyar. Daha önce belirtildiği gibi, dua etme konusundaki ısrarı asla otantik bir eylem olmamış; bir bakıma iktidar ve tahakküm kurma arzusuyla motive edilmiştir. Ölümüne yaklaştığını hissettikçe şüphesinin bir yansıması olarak günah çıkarmanın geçerliliği hakkında Rose ile daha açık bir şekilde konuşur:

‘Daha ölümden korkmayan bir rahiple tanışmadım. Bunun ne anlama geldiğini düşünüyorsun?’ dedi Rose’a. ‘Belki de bu yüzden rahip oluyorlar.’ ‘Bunun onlara ne faydası var?’ ‘Cennetteki yerlerini bu şekilde garanti altına alıyorlar.’ ‘O zaman ölmekten korkmamaları gerekir.’ ‘Sanırım herkes korkar.’ ‘Eğer vaaz ettikleri şeye inansalardı, korkmamaları gerekirdi. Kim biliyor ki zaten? Kimin umurunda?’ (McGahern, 1990: 179).

Moran’ın gücünü kaybetme konusundaki bariz hüsrani ve hayal kırıklığı ölüm döşeginde açığa çıkar: “‘Neden dua etmiyorsunuz?’ diye sorduğunda, sanki yaşamının elinden kayıp gittiğini biliyormuş gibidir” (McGahern, 1990: 180). Rose ve kızlar tespih çekmeye başlarlar; sıra Maggie’ye geldiğinde Moran son nefesini verir. Moran’dan duyulan en son kelime oldukça manidardır: “Kes sesini!” (1990: 180). Liam Harte’a göre bu anlamlı sahne, Kurtz-vari bir aydınlanmayı temsil etmektedir. Son nefesinde Moran, “kadınların otoriteyi devralmasının, onun bu kadar uzun süredir başat retorik silahı olan tespihin kontrolünü ele geçirmeleriyle sembolize edilmesine” dayanamaz (Harte, 2014: 63). Moran’ın cenazesinden sonra Rose ve kızlar “mezarlıktan yavaşça ayrılırken her adımla güç kazanıyor gibiydiler” (McGahern, 1990: 183). Bu sayede McGahern, Moran’ın ölümünün akabinde iktidarın kadınlarda olacağını ima ediyor olabilir, zira Great Meadow’da zulmüyle müstesna Moran’ın yerini Rose ve kızları alacaktır.

Siyasi bağlamda Moran’ın ölümü bir dönemin sonunu simgeler. *Amongst Women* Moran’ın son günleriyle başladığı ve ölümünden kısa bir süre sonra bittiği için Eamonn Hughes, romanın aynı zamanda “İrlanda’daki siyasi bir neslin ölümü” üzerine olduğunu iddia eder (2005: 151). Hughes ayrıca Moran’ın acımasız bir otoriteye sahip olduğu Great Meadow’un, İrlanda’nın bir metonimisi olduğunu; Moran’ın yerini kızlarının almasının ve romanın başlığından son sözlerine kadar uzanan karmaşık toplumsal cinsiyet ilişkilerinin, neredeyse Mary Robinson’ın başkanlığındaki 1990’lar İrlanda’sı için kurgusal bir hazırlık olduğunu savunmaktadır (Hughes, 2005: 151). Eamon de Valera’nın çağdışı, eril siyasetinin ete kemiğe bürünmüş hali olan Moran’ın ölümünden sonra kadınlar iktidarı devralmaya hazırdır; bu da Robinson’un 1990 Aralık ayında Cumhurbaşkanlığı’na seçilmesini çağrıştırmaktadır. Hükümetteki güç merkezinin değişmesi, geleneksel aile yapısında kısmi dahi olsa değişimleri tetikleyebilir ve

kadınların uzun süredir erkeklere atfedilen geleneksel rolleri üstlenmesine yol açabilir. Benzer şekilde romanın son satırlarında Sheila, ailesindeki erkekler hakkında son bir yorum yapar: “‘Şu erkeklere baksanıza. Bir grup kadına benziyorlar. Fırlama Michael’ın Sean ve Mark’ı güldürme şekline bakılırsa, bir danstan geliyorlar sanırsın” (McGahern, 1990: 186). Sheila’nın son sözleri, çağdaş İrlanda’da toplumsal cinsiyet ilişkileri açısından sosyal yapının bir ölçüde iyileştiğini yansıtmaktadır.

5. SONUÇ

İrlanda Özgür Devleti’nin ilk yıllarında kırsal İrlanda’ya bir bakış sunan, büyüleyici bir roman olan *Amongst Women* erkekler, erkeklikler ve babalık konularına dair geniş bir yelpazede ele alınabilecek meseleleri irdeler. Hikâye Moran ve tüm aile üyelerinin karşılaştığı zorluklar etrafında örülür. İrlanda’nın zamanla solmaya yüz tutan geleneklerini somutlaştıran otoriter bir baba olarak tasvir edilen Moran, iktidarını ailesi üzerinde acımasızca kullanmaya yeltenir. Tüm aileyi kontrol etmek için Katolik öğretilerini ve şiddetin farklı biçimlerini eşzamanlı olarak araçsallaştırır. Bu sırada her aile üyesi babanın varsayılan gücüne direnmek için kendine has yollar bulur. Bir yandan, Great Meadow’daki kadınlar sessizliği ve feragati savunma ve direncin ince biçimleri olarak kullanırlar. Öte yandan, baba ve oğulları arasındaki ilişki oldukça belirgin bir ayrışma içindedir. Moran’ın mutlak otorite ve şiddetle inşa edilmiş eril kimliğinin temsili, Michael ve Luke ile olan ilişkisini karmaşıklaştırmaktadır. İlki babadan uygun erkeklik tavırlarını müzakere edip elde ederken, ikincisi babasının alanını erkekliğine bir tehdit olarak algıladığı için reddeder. Roman boyunca ataerkil iktidarın doğuştan gelen bir imtiyaz değil, manipüle edilebilen, dönüştürülebilen ve değiştirilebilen bir performans olduğu fark edilebilir. Öte yandan, yazı boyunca Katolik kilisesinin çöküşüne ilişkin olarak bahsedilen tartışmalara eş zamanlı olarak, İrlanda için ‘Kelt Kaplanı’ olarak adlandırılan 1960-1990 yılları arasındaki dönemin hemen ardından yeni erkeklik inşaları ortaya çıkmıştır. Kelt Kaplanı dönemi, İrlanda’nın ekonomik refaha ulaşmaya başladığı ve başta genç nesil olmak üzere birçok İrlandalı erkeğin mobilize olduğu bir dönüm noktasına işaret eder. Kelt Kaplanı dönemi sırasında ve hemen sonrasında, eskiden İrlanda dışında yaşayan çoğu erkek, yeni yabancı yatırımlar ve iş fırsatları sayesinde tersine göç etmeye ve tarım dışı işlerde çalışmaya başlamıştır. Böylece, daha özgüvenli ve ekonomik açıdan bağımsız bir erkek imajı yaygınlaşmış, geleneksel İrlanda erkekliği ile toprak arasındaki tarihsel bağ kopmuş ve ‘sert erkek’ ideali yavaş yavaş silinmiştir. Genç neslin mobilizasyonu, iş alanlarındaki yenilikler ve mesleklerdeki çeşitlilik, normatif toplumsal cinsiyet ilişkilerinde benzeri görülmemiş bir değişimi pekiştirmiştir; zira daha önce Kilise tarafından engellenen kadınlar ücretli işlerde yer almaya başlamış, kamusal alanda daha

görünür hale gelmiş ve aile gelirine katkıda bulunmuşlardır. Ailelerdeki çift gelir geleneksel aile tipini dönüştürmüş ve genç erkekler, ister istemez, yeni, daha esnek erkeklikler inşa etmişlerdir. Erkeklerle ve erkekliklere dair tartışmaya açılan yeni tavırlar sadece İrlanda gençliğiyle sınırlı kalmamış, komşu ülkelerin küreselleşme ve neoliberal politikalarıyla da yakından ilişkilidir. Nihayetinde, *Amongst Women*, ataerkil iktidarın performatif doğasına ve direniş ile iğdiş edilip meydan okunabileceği fikrine ışık tutmaktadır. Bu nedenle roman, 'Büyük Ev Romanı' anlatısını altüst etmekte, İrlanda'daki günlük hayatın başat belirleyicisi olarak Katolik Kilisesi'nin azalan gücünü yansıtmakta ve yazarın çaresizce aradığı merhum babayla uzlaşma aracı olarak işlev görmektedir.

KAYNAKÇA

Adams, Michele ve Scott Coltrane (2005), "Boys and Men in Families: The Domestic Production of Gender, Power, and Privilege" Michael S. Kimmel, Jeff Hearn ve R. W. [Raewyn] Connell (Der.), *Handbook of Studies on Men and Masculinities* (Thousand Oaks, CA: Sage): 230-49.

Andersen, Pablo Dominguez ve Simon Wendt (2015), "Introduction: Masculinities and the Nation" Pablo Dominguez Andersen ve Simon Wendt (Der.), *Masculinities and the Nation in the Modern World: Between Hegemony and Marginalisation* (New York: Palgrave Macmillan): 1-18.

Ashe, Fidelma (2019), *Gender, Nationalism and Conflict Transformation: New Themes and Old Problems in Northern Ireland Politics* (New York: Routledge).

Barr, Rebecca Anne, Sean Brady ve Jane McGaughey (2019), "INTRODUCTION" Rebecca Anne Barr, Sean Brady ve Jane McGaughey (Der.), *Ireland and Masculinities in History* (London: Palgrave Macmillan): 1-19.

Beatty, Aidan (2016), "Masculinity and Nationhood in the East Clare By-Election, 1917", *Eire-Ireland*, 51 (3-4): 141-54.

Beatty, Aidan (2019), "Fianna Fail's Agrarian Man and the Economics of National Salvation" Rebecca Anne Barr, Sean Brady ve Jane McGaughey (Der.), *Ireland and Masculinities in History* (London: Palgrave Macmillan): 155-175.

Cockburn, Cynthia (2007), *From Where We Stand War: Women's Activism and Feminist Analysis* (London: Zed Books).

Collinge, Linda ve Emmanuel Vernadakis (2003), "John McGahern – b.1934.", *Journal of the Short Story in English*, 41 (1): 1-14.

Collins, Nicholas (2013), “[L]ike a shoal of fish moving within a net’: King Lear and McGahern’s Family in *Amongst Women*” Raymond Mullen, Adam, Bargroff ve Jennifer Mullen (Der.), *John McGahern: Critical Essays* (Bern: Peter Lang): 113-36.

Cronin, John (1992), “John McGahern’s ‘Amongst Women’: Retrenchment and Renewal”, *Irish University Review*, 22 (1): 168-76.

Crotty, Patrick (2005), “‘All Toppers’: Children in the Fiction of John McGahern”, *Irish University Review*, 35 (1): 42-57.

Cusack, Tricia (2001), “‘A Countryside Bright with Cosy Homesteads’: Irish Nationalism and the Cottage Landscape”, *National Identities*, 3 (3): 221-238.

de Valera, Eamon ve Maurice Moynihan (1980), *Speeches and Statements by Eamon de Valera 1917–1973* (Dublin: Gill and Macmillan).

Dillon, Michele (2014), “The Difference between Irish and American Catholicism” Tom Inglis (Der.), *Are the Irish Different?* (Manchester: Manchester University Press): 110-121.

Gramsci, Antonio (1992), *Selections from the Prison Notebooks* (New York: International Publishers).

Goldstein, Joshua S. (2003), *War and Gender: How Gender Shapes the War System and Vice Versa* (Cambridge: Cambridge University Press).

Harte, Liam (2014), “House Arrest: John McGahern’s *Amongst Women*”, *Reading the Contemporary Irish Novel 1987 – 2007* (New York: John Wiley and Sons): 51-74.

Hearn, Jeff, Keith Pringle, Marie Nordberg, Iva Šmídová, Ursula Müller, Elzbieta H. Oleksy, Emmi Lattu, Teemu Tallberg, Harry Ferguson, Voldemar Kolga ve Irina Novikova (2006), “Academic Research” Hearn, Jeff ve Keith Pringle (Der.), *European Perspectives on Men and Masculinity: National and Transnational Approaches* (New York: Palgrave MacMillan): 23-53.

Hearn, Jeff, Keith Pringle, Marie Nordberg, Iva Šmídová, Ursula Müller, Elzbieta H. Oleksy, Emmi Lattu, Teemu Tallberg, Harry Ferguson, Voldemar Kolga ve Irina Novikova (2006), “Home and Work” Hearn, Jeff ve Keith Pringle (Der.), *European Perspectives on Men and Masculinity: National and Transnational Approaches* (New York: Palgrave MacMillan): 117-137.

Holland, Siobhan (1997), *The Question of Gendered Voice in Some Contemporary Irish Novels by Brian Moore and John McGahern* (PhD Dissertation) (England: The University of Leeds).

- Hughes, Eamonn (2005), “‘All That Surrounds Our Life’: Time, Sex, and Death in ‘That They May Face the Rising Sun’”, *Irish University Review*, 35 (1): 147-163.
- Kandiyoti, Deniz (1988), “Bargaining with Patriarchy”, *Gender and Society*, 2 (3): 274-290.
- Kirby, Peadar, Luke Gibbons ve Michael Cronin (2002), “Introduction”, Kirby, Peadar, Luke Gibbons ve Michael Cronin (Der.), *Reinventing Ireland: Culture, Society, and the Global Economy* (London: Pluto Press): 1-21.
- Liddy, Brian (1999), “State and Church: Darkness in the Fiction of John McGahern”, *New Hibernia Review*, 3 (2): 106-121.
- Liston, Katie (2014), “The GAA and the Sporting Irish” Tom Inglis (Der.) *Are the Irish Different?* (Manchester: Manchester University Press): 199-211.
- Mac an Ghail, Mairtin ve Chris Haywood (2014), “Being Irish and Male in Britain” Tom Inglis (Der.), *Are the Irish Different?* (Manchester: Manchester University Press): 144-155.
- MacRaild, Donald M. (1999), *Irish Migrants in Modern Britain, 1750-1922* (London: Palgrave Macmillan).
- Maher, Eamon (2010), “Holding a Mirror Up to a Society in Evolution: John McGahern” M. Wright, Julia (Der.), *A Companion to Irish Literature, Volume One & Two* (New York: Blackwell Publishing): 248-62.
- McCullagh, Ciaran (1991), “A tie that blinds: family and ideology in Ireland”, *Economic and Social Review*, 22 (3): 199-213.
- McGahern, John (1965), *The Dark* (London: Faber and Faber).
- McGahern, John (1990), *Amongst Women* (London: Faber and Faber).
- McGahern, John (1994), *The Collected Stories* (Vintage).
- McGahern, John (2005), *Memoir* (London: Faber and Faber).
- McGahern, John (2007), “Wheels”, *Creatures of the Earth: New and Selected Stories*. (London: Faber and Faber).
- McKeown, Kieran (1998), “Fathers in a Time of Change” Kieran McKeown, Harry Ferguson ve Dermo Rooney (Der.), *Changing Fathers? Fatherhood and Family Life in Modern Ireland* (Cork: Collins Press): 13-42.

Murphy, Mike (2000), "John McGahern", Ni Anluain, Cliodhna (Der.), *Reading the Future: Irish Writers in Conversation with Mike Murphy* (Dublin: Lilliput Press): 137-155.

Ni Leime, Aine, Margaret O'Neill ve Michaela Schrage-Früh (2022), "Wedded to the Land? Representations of Rural Ageing Masculinities in Irish Culture and Society", *Journal of Aging Studies*, 63 (1): 1-7.

Patten, Eve (2006), "Contemporary Irish Fiction." John Wilson Foster (Der.) *The Cambridge Companion to the Irish Novel* (Cambridge: Cambridge University Press): 259-276.

Rafferty, Oliver (2021), "The Catholic Church in Irish Studies" Fox, Renee, Mike Cronin ve Brian O'Conchubhair (Der.), *Routledge International Handbook of Irish Studies* (London: Routledge): 260-270.

Redmond, Jennifer (2021), "Brave Enough to Fight? Masculinity, Migration and the Irish Revolution", *Irish Studies Review*, 29 (2): 193-211.

Redmond, Jennifer (2021), "Masculinities in Revolutionary and Post-Revolutionary Ireland", *Irish Studies Review*, 29 (2): 131-141.

Robinson, Richard (2017), *John McGahern and Modernism* (London: Bloomsbury).

Sampson, Denis (1993), *Outstaring Nature's Eye: The Fiction of John McGahern* (Washington: Catholic University of America Press).

Sloan, Barry (2009), "'In My Father's House': Renegotiations of Boyhood in Life Writing by John McGahern, Ciaran O'Driscoll, Dermot Healy, and Ciaran Carson", *Eire- Ireland*, 44 (1): 218-241.

Quilty, Aileen (2020), "'Take Me to Church': Sexual Citizenship and Spatial Justice in Ireland" Fischer, Clara ve Aine Mahon (Der.), *Philosophical Perspectives on Contemporary Ireland* (London: Routledge): 51-70.

Quinn, Antoinette (1991), "A Prayer for My Daughters: Patriarchy in 'Amongst Women'", *The Canadian Journal of Irish Studies*, 17 (1): 79-90.

Wall, Eamon (1999), "The Living Stream: John McGahern's 'Amongst Women' and Irish Writing in the 1990s", *Studies: An Irish Quarterly Review*, 88 (351): 305-314.

Whitehead, Stephen (2021), *Toxic Masculinity: Curing the Virus, Making Men Smarter, Healthier, Safer* (London: AG Books).

**ASİMETRİK BİR SİYASAL ALAN VE BİR ERKEKLİK
ASİMETRİSİ OLARAK DEFİNECİLİK**

**TREASURE HUNTING AS AN ASYMMETRIC
POLITICAL FIELD AND AN ASYMMETRY OF
MASCULINITY**

Osman ÖZARSLAN*

ÖZ

Bu çalışmada, arkeoloji saf bir bilim olarak değil, kalkınma projeleri ve ulus inşasının tarih paradigması ile ilişkili oldukça karmaşık bir süreç olarak ele alınmakta, definecilik ise basitçe kriminal bir faaliyet olarak değil, androsentrik bir alan olarak erkekliğin diğer biçimleri ile ilişkili olarak analiz edilmeye çalışılmaktadır. Bu bağlamda, siyasal alanın ve ‘Devlet Adamları’nın toprak üzerindeki egemenlik kurma biçimleri ile definecilerin bu hegemonya mücadelesine ortak olmak için geliştirdikleri folklorik ve okült pratikler, erkekliğin diğer biçimleri ile ilişkili olarak ele alınmaktadır. Bu ilişki içerisinde “Devlet Adamı” ve defineci, asimetrik olarak birbiriyle ilişkili olarak değerlendirilmekte ve bu ilişkinin izleri mito-poetik, maceracı erkeklik arketipleri aracılığıyla analiz edilmektedir. Çalışma, defineciliği kapitalist krizler, patriyarkal toplumsal yapı ve erkeklik krizinin kesişiminde oluşan telafi edici bir hegemonya pratiği olarak analiz etmektedir. Böylece, hem ulus-devletin geçmişi sahiplenme ve yönetme biçimleri hem de definecinin alternatif tarih ve mülkiyet iddiası, aynı androsentrik sembolik düzenin farklı ölçeklerdeki tezahürleri olarak okunmaktadır. Bu bağlamda çalışma, siyaset ve erkeklik

---

* Dr. Öğr. Üyesi, Başkent Üniv., Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Ankara, Türkiye, osmanozarslan@baskent.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6073-3140>

* Makale Geliş Tarihi / Article Received: 01.03.2026
Makale Kabul Tarihi / Article Accepted: 11.05.2026

literatüründe ihmal edilmiş bir kesişim alanını görünür kılmayı amaçlamaktadır. Bu çalışma niteliksel bir saha çalışmasıdır ve yazarın, Burdur-Antalya illerinde yapmış olduğu saha çalışmalarının etnografik verilerine dayanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Erkeklik, Androsentrizm, Definecilik, Arkeoloji, Devlet Adamı.

ABSTRACT

This study approaches archaeology not as a purely scientific discipline, but as a highly complex process linked to development projects and the historical paradigm of nation-building. Treasure hunting is analysed not simply as a criminal activity, but as a homo-social and androcentric field related to other forms of masculinity. In this context, the forms of sovereignty established by the political sphere and “Statesmen” over the land, and the folkloric and occult practices developed by treasure hunters to participate in this hegemonic struggle, are examined in relation to other forms of masculinity. Within this relationship, the ‘Statesman’ and the treasure hunter are evaluated as asymmetrically related to each other, and the traces of this relationship are analysed through mythopoetic, adventurous masculinity archetypes. The study analyses treasure hunting as a compensatory hegemonic practice emerging at the intersection of capitalist crises, patriarchal social structures, and a broader crisis of masculinity. In doing so, both the nation-state’s modes of appropriating and governing the past and the treasure hunter’s claims to alternative histories and property are interpreted as manifestations of the same androcentric symbolic order operating at different scales. Within this framework, the study seeks to render visible an overlooked intersectional field within the literature on politics and masculinity. This study is a qualitative fieldwork study based on the ethnographic data from the author’s fieldwork in the provinces of Burdur and Antalya.

Keywords: Masculinity, Androcentrism, Looting, Archaeology, Statesmen.

GİRİŞ

Tarihsel geçmişi ve arkeolojik kalıntıları olan pek çok ülkede olduğu gibi, Türkiye’de de defnecilik faaliyeti Osmanlı dönemi (Tiryaki ve Taşbaş, 2025; Kocaoğlu, 2021) ve öncesinde de hep olageldi. Ne var ki, Türkiye’nin 12 Eylül 1980 Darbesinden itibaren derinleşen yapısal siyasi-iktisadi krizlerinin üzerine binen, yakın dönemin bölgesel krizleri (Ortadoğu’daki çatışmalar, Suriye iç savaşı ve göç dalgası, Türkiye’nin 10 şehrini yıkan 6 Şubat depremi), global krizleri (Rusya’nın Ukrayna’yı işgal etmesi, COVID-19 vb.), tüm bunlara eşlik eden Türkiye orta sınıfının tasfiye edilmesi ve yoksulluğun derinleşmesine sebep olan siyasi rejim ve iktisadi program, özellikle taşrada ya da kentlerin metruk bölgelerinde yaşayan yoksul insanların, defnecilik benzeri illegal aktivitelere yönelmesine sebep olmaktadır.

Defnecilik alanındaki bu genişleme adliye kayıtlarına ve güvenlik güçlerinin operasyonlarına yansımış, aynı zamanda geleneksel-dijital mecralarda, sinemalarda ve dizilerde bu konu pek çok bakımdan ele alınmıştır. Bu görünürlikle birlikte, dünyada zaten uzunca sayılabilecek bir dönemden beri ortaya çıkmış olan arkeoloji, defnecilik, kaçakçılık konularına ilişkin külliyat (Meyer, 1973; Collin, 1993; Borodkin, 1995; Brodie vd., 2000; Brodie vd., 2001; Brodie ve Renfrew, 2005; Shyllon, 2007; Fisman ve Wei, 2009; Barker, 2018) Türkiye’de de gelişmeye başlamış (Berkok, 1990) ve defnecilik meselesi pek çok açıdan, akademik çalışmanın konusu haline gelmiştir (Rosa ve Acar 1995, Karaduman, 2007; Özüşen ve Beceren, 2019).

Defnecilik ile ilgili en büyük başlıklardan birisi şüphesiz defneciliğin güncel ve tarihsel boyutları, bu boyutlar bağlamında uluslararası kaçakçılık (Yates ve Brodie, 2023) ve iade süreçlerinin hukuki diplomatik boyutları (Falkoff, 2008; Collado, 2014; Mahoney, 2019) defneciliğin yarattığı tahribatın boyutlarıdır (Özüşen ve Beceren, 2019; Efe ve Akkuş, 2016).

Türkiye’nin arkeolojik zenginliğine mukabil, yıllarca talan edilmiş bir coğrafya olmasından kaynaklı olarak, gelişmiş olan bir başka akademik başlık da sosyal bilimler ile hukukun kesişim kümesinde, yasal düzenlemeler ve koruma politikalarına ilişkin araştırmalar ve çalışmalardır. Geç Osmanlı’da çıkartılmış olan Asar-ı Atika yönetmeliğinden günümüze (Mumcu, 1969; Temelkuran 1973; Çal, 1997; Hitzel 2015) Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması Kanunu’na (KTVKK) kadar geçen kültür ve tarih eserlerinin korunmasına ilişkin çalışmalar bu kapsamdadır (Efrat, 2016; Akkuş ve Efe, 2016; Çalışkan 2023). Bu alanda karşılaşılan zorluklar yalnızca kaçak kazılar ve izinsiz arama faaliyetleri değil, kazı faaliyetlerinin izinli olduğu durumlarda da pek çok gerilimin ortaya çıkabildiğine

de işaret eder (Sümer, 2022). Kültürel varlıkların korunmasına ilişkin farkındalık artırma ve koruma stratejilerinin çeşitlendirilmesi (Tanaka, 2015; EGM, 2014; Efe ve Akkuş, 2016; Sarıöz, 2018) saha raporları ve medya çalışmalarında bildirilen tahribat ve medyada yer alan vaka haberleri (Akiş, 2022) de bu literatürün doğal parçası olarak görülebilir.

Bu çalışmalardaki önemli bir başka başlık da defineciliğin sosyo-kültürel boyutları ve geleneksel-folklorik anlatıların yarattığı ritüeller (Karataş, 2021) ve kimlik/aidiyet biçimlerinin definecilik ile ilişkileri üzerinedir (Karataş, 2021). Tüm bu ilişkilene içerisinde, yerel masallar, efsaneler, söylenceler ve yerel manevi bölgeler (Özarlan, 2023) ve kişiler son derece önemli bir yerde durur. Böylelikle, define avcılığı, sosyal dışlanma, ekonomik yoksunluk ve geçmişle aidiyet¹ yoksunluğu çekenler bakımından, kültür-kimlik-köken kurucu bir işlev olarak da önemlidir (Alderman, 2012; Hart ve Chilton, 2014) ki özellikle, yeni dijital mecralar ve sosyal medya platformları aracılığıyla kurulan dijital cemaatler (Votey, 2022; Özarlan, 2023), özellikle aidiyet ve geçmiş yoksunluğunun ikame edilmesi anlamında da son derece işlevlidir.

Dolayısıyla, definecilik üzerine yapılmış olan çalışmalar, arkeolojik ve kültürel varlıkların tahribatı, bunların çoğunlukla global ağlar için piyasalaştırılması, yerel söylenceler ile mitolojinin bir tür folklorik aidiyet olarak defineci kimliğinin yaratılması, kültür ve tabiat varlıklarının korunmasına ilişkin birtakım stratejiler üzerinedir (Asgari, 2006; Akkuş, 2009).

Öte yandan, bu çalışmanın asıl konusu, erkekliğin bir dolayımı olarak definecilik meselesine gelirse; definecilik ve erkeklik arasındaki ilişki hem Türkiye’de hem de uluslararası literatürde değini düzeyinde (bir maceracılık biçimi olarak definecilik) (Silberman, 2019: 27, Vandenberg, 2007: 313, 318) kalmıştır. Öte yandan hem feminist eleştirinin hem de eleştirel erkeklik çalışmalarının en önemli yığınaklarından birisi, siyaset ve erkeklik arasındaki ilişki

---

¹ Aidiyet meselesiyle ilgili, Antalya-Korkuteli’ne bağlı Osmankalfalar köyünde yaşadığım tuhaf bir olayı bilhassa zikretmek istiyorum. Tamamen tesadüfen Osmankalfalar köyünden geçmekte iken, köy meydanındaki köy çeşmesinin antik malzemedeki devşirilerek yapılmış (iki tane fallusun üzerine devşirme olarak yerleştirilmiş olan bir yas sahnesinin arasından çıkan mika bir valf) başlığının kitchliğini görünce, resmetmek istedim, köy kahvesindeki köylüler, ‘fotoğraf çekmenin yasak olduğu’ iddiasıyla fotoğraf çekmeme izin vermek istemediler ve ben fotoğraf çekmekte ısrar edince aramızdaki münakaşa bir kavgaya dönüşmek üzereyken, ailemi tanıyan bir başka köylü tarafından ‘bu onlardan değil, köyümüzün çocuğu sayılır’ denilerek kurtarıldım. ‘Onlar’ dediği ise, bu fallusları ve yas sahnesi olan steli Elmalı müzesinin envanterine eklemeye çalışan arkeologlar ve müze çalışanlarıymış. Bu olaydan sonra araştırınca gördüm ki, benim fotoğraf çekme girişimimden kısa bir süre önce, köy kimliği ve aidiyeti için büyük önem atfedilen bu çeşmenin götürülmemesi için, köylüler ve Elmalı Müzesi arasında büyük olaylar çıkmış ve köylüler de beni envanter çalışması yapan müzeci/arkeologlardan birisi olduğumu düşünmüşler.

üzerine olmakla birlikte, siyasal erkeklik (Devlet Adamlığı) ile definecilik üzerine herhangi bir çalışma yapılmamış görünmektedir.

Dolayısıyla bu çalışma en genel anlamıyla, şimdiye kadar akademik olarak teveccüh görmemiş olan, siyaset ve erkeklik ilişkisinin kesişim kümesi olarak definecilik meselesine odaklanmaya çalışacaktır. Bu kesişim kümesindeki temel unsurlar ise şunlardır: 1) siyasal egemenliğin ve erkekliğin sembolik alanlarını belirleyen kazma hakkı; arkeolojiye karşı alternatif bir tarih, mitolojiye karşı alternatif bir folklor kurmaya çalışan defineci erkeğin hegemonya mücadelesi; 2) erkeklik ve siyaseti birbirine bağlayan androsentrik mito-poetik maceracılığın bir yansıması olarak defineci erkek; 3) kapitalizm, patriyarka, siyasal krizler ve erkeklik krizinin bir kesişim kümesi olarak defineci erkek.

1. YÖNTEM

Bu çalışma niteliksel saha çalışmaları, katılımcı gözlem ve etnografik çalışma aracılığıyla mümkün olabilmektedir. Bu saha çalışmalarının ilki 2020 ve 2024 yılları arasında Akdeniz Üniversitesi Arkeoloji Bölümü üyesi Gökhan Tiryaki'nin başkanlığında Antalya-Elmalı bölgesinde dört yıl boyunca yürütülen yüzey araştırmasıdır. Bu yüzey araştırmalarında, araştırma ekibinde sosyolog olarak görevim, bölge halkının definecilik pratiklerine ilişkin bir örüntü oluşturmaya çalışmaktı. Bu amaçla, Antalya-Elmalı civarında kaçak kazılar yapmış olan 8 kişi ile, bir şirket tarafından yürütülen yasal kazı çalışmasına bakanlığı temsilen katılmış 1 yetkili ile derinlemesine mülakatlar yaptım. İkinci 'saha çalışması' ise yönetmen Mustafa Emin Büyükcoşkun ile birlikte 2020'den beri definecilerden en az bir kez gözaltına alınmış insanlar üzerine hazırlamakta olduğumuz docu-drama çalışması. Mustafa Emin Büyükcoşkun ile yaptığımız çalışma ise Burdur-Göhlhisar merkezli bir çalışma ve bu çalışma esnasında da 11 kaçak kazıcı ve bakır çubuk ile mezar ve boşluk bulan 1 kişi ile derinlemesine mülakatlar yaptık. Bu saha çalışmalarına ek olarak, 2010 yılından beri bir arkeolog ile evliyim ve eşimin dahil olduğu ekibin Burdur-Göhlhisar'da Kbyra antik kentinde yürütmekte olduğu kazı faaliyetleri, beni yörede kaçak kazı yapan pek çok definecinin tekliflerine maruz bıraktığı için, bu bağlamda pek çok enformel görüşmenin de muhatabı olmak durumunda kaldım. Elmalı ve Göhlhisar'da formel olarak 21 kişi ile gerçekleştirmiş olduğumuz mülakatların en kısası 27 dakika en uzununu da 2 saat 17 dakikadır.

Katılımcılara yönelttiğimiz beş sosyodemografik ve 10 açık uçlu sorumuz aracılığıyla yarı-yapılandırılmış mülakatlar yaptık. Sorduğumuz sorular ise temelde yedi noktayı anlamaya dönüktür:

- 1) Defineci sosyo-demografik olarak kimdir (sınıf, gelir, eğitim durumu vb.)

- 2) Define arayan kişinin motivasyonu nedir ve bu motivasyon paradan başka bir şey olabilir mi?
- 3) Definecilik bir tür bağımlılık olabilir mi?
- 4) Definecinin tarih, toplum, arazi ve coğrafya ile nasıl bir ilişkisi vardır?
- 5) Definecinin nasıl bir tahayyül dünyası vardır ve araziye, işaretleri nasıl okur, nasıl anlamlandırır?
- 6) Defineyi arama/bulma sürecinde tarih, mitoloji, din, folklor nasıl bir işleve sahiptir?
- 7) Defineciliği engellemek ve kültürel varlıkları korumak için toplum bilimlerin yapabileceği bir şey var mıdır?

Tüm bu saha pratiklerini hem katılımcı gözlem hem etnografi olarak değerlendiriyorum, ayrıca uzun yıllardır takip ettiğim, definecilere ait sosyal medya gruplarını ve izlediğim YouTube yayınlarını da gene bu etnografi çerçevesinde değerlendiriyorum.

2. MEKÂNSAL DENETİMİN ANATOMİSİ: DEVLETİN EGEMENLİK ALANI OLARAK TOPRAĞIN İŞLEVLERİ

19. Yüzyılın erken ulus devletleri ve 20. Yüzyılın 1.dünya savaşı sonrası kurulan imparatorluk bakiyesi devletleri ve onları etkileyen milliyetçi eğilimler arkeolojiye çok önem verdiler. Dolayısıyla arkeoloji saf bir bilim olarak değil, ulus inşa eden tarihsel kalıpların payandası olarak (Pulhan, 2001), kurucu tarihsel öznenin muhayyel cemaatinin (Anderson, 1983) özelliklerini parlatacak şekilde (ve maalesef çok az sosyal bilimcinin radarına girecek şekilde) kullanıldı ve imar-iskân, kalkınma, folklor, müfredat diğer şeylerle birlikte el ele hem gelenek hem de tarih icat edildi (Hobsbawm ve Ranger, 1983). Böylelikle, toprağın ne zaman, hangi amaçla (imar-iskân, kalkınma, arkeoloji) ve kültür-tarih, verimlilik, kalkınma, tarım, endüstri, folklor gibi amaçların hangisine matuf kullanılacağı en başından itibaren merkezi otorite tarafından belirlendi. Özellikle ören yerleri, arkeolojik sit alanları tarih, kültür, sanat gibi söylemlerle dokunulmaz kılınmaya çalışılsa da açma/açmama önceliğinin belirlenmesinde, en temel öncelikler hiçbir zaman bunlar olmadı. Bu önceliklerin belirlenmesinde, ulus kurucu tarih paradigması ile uyum, bütçe ve elbette imar iskân ve kalkınma projeleri hep öncelikli oldu (Mitchell, 2002).

Dolayısıyla, arkeoloji (ve define), kültür, sanat ve antropoloji ile yakın alakalı gibi görünse de aslında o tümüyle ulus devlet kurgusundaki, kalkınma ve imar/iskân projelerinin tanrısal bakışla görünümünün (Scott, 1998), tarihsel paradigma bakımından lineer projeksiyondur. Bu lineer projeksiyon, hem ulus devletin tarihsel ufku bir yörüngeye oturtan hem de bugününü geleceğe taşıyan bir ufuk olarak, son derece ilişkişel bir hegemonya alanıdır. Bu bakımdan, devletin

mekansal egemenliği, soyut bir otorite iddiasından ziyade; toprağın ve nüfusun (Foucault, 2007) fiziksel olarak topografik (Schmitt, 2003) kentleşme (Harvey, 2001) ve peyzaj (Benjamin, 2006) düzenlenmesi, ölçülmesi ve “okunabilir” (legible) (Scott, 1988; Mitchell, 2002) hale getirilmesiyle inşa edilen somut bir, imar, iskân, bayındırlık ve denetim sürecidir. Modern devlet için egemenlik, karmaşık ve “kaotik” görünen yerel gerçekliklerin, merkezi otoritenin yukardan bakışıyla standartlaştırılmış bir grid (ızgara) (Scott, 1988; Mitchell, 2002) sistemine hapsedilmesidir.

Scott’un tanrısal bakışı ve lineer tarihsel projeksiyon yaklaşımı üzerinden devam edersek, arkeoloji, kazı ve bunların sergilenmesi, bir kısmının arşivlerde saklanması ya da gömülü bırakılmasından önce, devletin hegemonik sınırları tarihsel paradigma (ulus ve ötekiler) ile şimdinin kalkınma projeleri (toprağı nasıl kullanılmalı) arasında bir çatışmanın eşliğinde tesfiye edilir ve Scott’un dediği gibi ‘okunabilir’ hale getirilir. Devlet, toprağı ve üzerindeki nüfusu yönetilebilir birer nesneye dönüştürmek için imar, iskân politikalarını kullanır. Bu yöntemle, araziye tepeden kartografik olarak bakar ve bu bakışın ilmihali olarak ızgara plan haritaları ortaya koyar. Harita, devlet için sadece bir tasvir değil, mekânı egemenlik altına alma² eylemidir. Harley ve Woodward’a (1987) göre haritalar, devletin otoritesini kurduğu uzmanlaşmış bir grafik dil ve iletişim aracıdır. Timothy Mitchell (2002), Mısır örneğinde kadastro haritalarının mülkiyeti ve vergi yükümlülüğünü belirleyerek mekânı “kâğıt üzerinde bir manzara” (*paper landscape*) haline getirdiğini vurgular. Bu süreçte toprak, karmaşık yerel geçmişinden koparılarak devletin ölçebildiği ve mülkiyet altına alabildiği bir hesaplama birimine dönüşür (Mitchell, 2002). Bu, toprağın devletin mantığına göre yeniden “imar” edilmesidir. Bu imar politikalarını iskân politikaları takip eder. Devlet egemenliği, hareketli olanı sevmez; bu nedenle iskân (yerleşiklik) politikalarıyla nüfusu sabitler ve numaralandırır (Scott, 1998). Dolayısıyla, ulus devlet projesi bir devlet paradigması ile birlikte ama ona eşlik eden kalkınma – güvenlik söylemiyle birlikte, iskân, imar, peyzaj, lojistik gibi meselelerin çözülmesiyle birlikte ilerler. Bu dönem, tesfiye ve kartografi dönemidir. Bu dönemde toprak haritalandırılır, bölgelerin işlevleri, toprağın önceliği belirlenir ve

---

² Bu anlamda, Mitchell (2002) Mısır’ı örnek gösterir. Britanya, Mısır’ı işgal ettiğinde ilk iş olarak her metrekarenin sahibini ve vergisini belirlemek için “büyük arazi haritasını” (*cadastral survey*) çıkarmıştır ve bu harita sadece bir çizim değil, mülkiyeti ve dolayısıyla devlete olan borcu (vergi) belirleyen bir egemenlik belgesidir.

sonrasında oldukça algoritmik³ bir şekilde ulus devlete, Eurosentrik⁴ paradigmayı destekleyen, turizmi canlandırma potansiyeli olan, siyasi iktidarın öncelikleri ile uyumlu vb. arkeolojik alanlar, titizlikle harita üzerinde işaretlenir.

Bu imar-iskân, planlama, haritalama sürecini Timothy Mitchel'in 'hukuki gömme' dediği benim genel olarak gömülü bırakma olarak adlandıracağım süreç takip eder ya da iki süreç birlikte ilerler. Mitchell'a (2002) göre modern mülkiyet hukuku, toprağın eski sahiplerini, yerel mücadelelerini ve şiddet dolu geçmişini "gömer". Kanun, mülkiyeti tertemiz bir başlangıç olarak sunar; böylece toprağın altındaki gerçek tarih, devletin resmi kayıtları altında görünmez kılınır.

Öte yandan, gömülü bırakma kadar gömmenin kendisi de zaten hegemonya mücadelesinin bir parçasıdır. Örneğin, terracota askerlerin gömülmesi, firavunların gömülmesi, imparatorların gömülmesi, bizzat sıradan insanların gömülme biçimleri ve yanlarında bırakılan objelerin tamamı, toprağın altında sessizce büyüyen ve belirli bir noktada hegemonya mücadelesine dönüşecek olan gelecek muhayyilesinin sessiz çekirdekleridir. Bu anlamıyla, Krzysztof Pomian (1990), nesnelerin mezarlara veya kutsal alanlara gömülmesini, onları ekonomik dolaşımdan çekip "anlam taşıyıcısı" (*semiophore*) haline getirme süreci olarak tanımlar. Devlet veya egemen güç, bu nesnelere gömülü tutarak veya sergileyerek görünür ve görünmez dünya arasındaki bağı denetler (Pomian, 1990). Gömülü tutma ve açma süreci bu anlamıyla önemlidir.

Dolayısıyla arkeolojik alanın ve arkeolojik olanın belirlenmesi, buraların açılması süreci ve bunların sergilenmesi, geçmişin ve geleceğin güç-iktidar ilişkileri

³ Kalkınma, tarih-ulus paradigması, kentleşme, turizm gibi pek çok değişken tarafından oluşturulan bu algoritmanın Türkiye'de oldukça karmaşık ve çetrefil bir tarihi vardır, tartışmayı uzatmadan anlaşılır olmak adına birkaç örnek verilebilir; örneğin Adnan Menderes döneminde İstanbul Vatan caddesi açılırken, 100 civarında tarihi yapı yıkılmıştır; dünyanın en önemli neolitik yerleşim yerlerinden birisi olarak kabul edilen Hasankeyf'in antik dünyadan günümüze uzanan bütün katmanları baraj yapılarak suyun altında bırakılmıştır ve arkeolojik kazı alanları Çanakkale'den Urfa'ya doğru Türkiye'nin batı ve güney sınırlarında yoğunlaşır ki bu yoğunlaşma hem Eurosentrik tarih paradigması hem de 80'lerden sonra gelişen turistik kalkınma söylemiyle uyumludur; Karadeniz, Doğu ve Güneydoğu ise Türkiye'nin gene tarih paradigması çerçevesinde toprağın altında gömülü kalması gereken yerlerdir ve buralar definecilik faaliyetlerinin daha yoğunlaştığı yerlerdir.

⁴ Eurosentrizm, Rönesans sonrası dönemde ortaya çıkan, sanat, siyaset, sosyal bilimler başta olmak üzere bütün disiplinleri kuşatan, kültürü ve medeniyeti Avrupa merkezli olarak açıklayan bir paradigmadır. Eurosentrizimin ortaya çıkmasında, Johann Joachim Winckelmann (1717-1768)'in arkeoloji ve sanat tarihi üzerine yapmış olduğu çalışmalar önemlidir. Winckelmann'a göre, Avrupa medeniyetinin kökeni Yunan ve takiben Roma medeniyetidir ve aslında hümanizm dediğimiz şey büyük oranda Antik Yunan kültürü tarafından yaratılmıştır ve diğer kültürler bu kültürün önemsiz müşterekleri ya da taklitçileridir. Sonradan PhilHelenizm olarak bilinecek olan bu düşünce ile tarih ve medeniyet Antik Yunan dünyasında başlar, Rönesans Avrupası da bu medeniyetin doğal mirasçılardır. Böylelikle Avrupa bir kültür-medeniyet merkezi olmanın ötesinde, hiyerarşik olarak diğerlerinin üstünde, emperyal bir pozisyona yerleşmeyi 'hak eder'.

söylemi ve onun temsiliyetleri ile uyumlu hale getirilmesi olarak, hegemonya savaşının bir parçası haline gelir. Açma veya kazı eylemi, Nadia Abu El-Haj'a (2001) göre sadece bir keşif değil, toprağa bir müdahaledir (*intervention*). Devlet, arkeoloji aracılığıyla toprağın derinliklerinden maddi kanıt üretir ve “ulusal gerçekleri” çıkartır. Bu sayede soyut ulusal iddialar, toprağın altından çıkan nesnelere “maddi birer gerçekliğe” zamansal ve mekânsal sahipliğe dönüşür (El-Haj, 2001: 13). Ulusal miras ilanı, bir nesneyi sadece bir “buluntu” olmaktan çıkarıp, onu modern ulusun “kökü” haline getirir (El-Haj, 2001: 23). Bu nesnelere “anlam metonimleri” (El-Haj, 2001: 247) olarak işlev görür; yani topraktan çıkan bir parça, o toprağın kime ait olduğunun (egemenliğin) maddi senedi haline gelir. Schnapp'te (1996) benzer bir yerden devam eder ve her kazı eyleminin özünde bir imha olduğunu belirtir. Ona göre toprak, biz sayfalarını çevirdikçe (yani katmanları kazdıkça) içeriği silinen bir kitap gibidir; bu nedenle kazı süreci hem bir hatırlama hem de bir yok etme eylemidir. Schnapp'e göre, toprak, sayfaları okundukça yok olan bir kitap gibidir (Schnapp, 1996). Burada egemenlik, kimin “açma” yetkisine sahip olduğuyla ilgilidir. Arkeologlar, bu metni (toprağı) doğru okumayı bilen tek meşru güç olarak tanımlanırken; definecilerin veya yerel halkın bu “kitabı” karıştırması, metni anlamadan “yırtmak” veya “tahrip etmek” olarak nitelendirir. Devletin uzmanları eliyle yaptığı kazı “bilim ve medeniyet” iken, yerel halkın toprağa dokunması “yağmacılık veya definecilik” olarak suç sayılır (Mitchell, 2002).

Dolayısıyla, definecilik elbette takdir ve teşvik edilecek bir şey olmamakla birlikte, benim burada vurgulamaya çalıştığım şey, devletin egemenlik alanları içinde de saf bilim olarak, tarih/arkeolojinin mümkün olmaması, arkeoloji ve tarih biliminin bir yönüyle taxonomik diğer yönüyle de taxidermik⁵ olmasıdır. Ulus anlatısı ve kalkınma projeleri ile uyumlu olan arkeolojik yerler ve objeler açılıp sergilenmeyi hak ederken, benzer bir uygulama yerel halk inanışlarına da uygulanır. Ulus devlet anlatısı ile uyumlu olan, modernist anlatı ile uyumlu olan halk inanışları folklorik olarak merkeze taşınır geri kalanlar düzenli olarak ıskartaya çıkartılır. Scott'un referans verdiği gibi bir yanı sıra *metis vs. techne* (Scott, 1998: 321, 322) tartışmalarına da gönderme yapan bu gerilim, asıl olarak modern egemenlik kurumlarının ve onun aurasının bir yönüyle Eurosentrik ama konumuz bağlamıyla androsentrik bir şekilde speküle edilmesiyle yakından alakalıdır. Zira modern dünyanın bütün değerler, kurumlar ve kavramlar dünyası son derece

---

⁵ Devlet ve hegemonik sınıfların hatta belki, devletlerin zaman içerisinde yaptığı uygulamalar definecilerinkiler ile yarışabilir: Örneğin, Vatan Caddesi açılırken yıkılan tarihi binalar, ya da Hasankeyf barajı için sular altında bırakılan tarihi katmanlar, 1. ve 2. Dünya savaşlarında yapılan müze soygunları, Irak ve Suriye'nin ardından yaşanan arkeolojik talan vb.

spekülatiftir; siyasal alanı yöneten ‘Devlet Adamı’⁶’nın, bir defineciden farklı olarak kendi rüyalarını, hurafelerini ve önyargılarını bir gerçeklik merkezi haline getirebilecek, meşru şiddet aygıtları, iktisadi sistemi ve tüm bunları arkalayan kurumlar dispozitifi vardır. İşin özüne indiğimizde, hala etkileri süren üstün ırk/ulus etrafında şekillenen ulus devlet ve onun kahramanları anlatısı ile definecinin rüyaları ve cinci muskacıları arasında çok bir fark yoktur. Ölçekleri farklı olmakla birlikte ikisi de geçmişi ve geleceği speküle eder fakat ikisinin de ortak bir yanı vardır. Ulus devlet, onun kurumları, tarihi ve arkeolojisi androsentrik bir paradigmanın etrafında bir ‘*mannerbund*’ tarafından inşa edilmiştir; defineci ‘*mannerbund*’u ise ulus devletin rüyasının içinde bir başka rüya görmeye çalışan bir başka erkekler topluluğudur hepsi bu. Dolayısıyla arkeoloji ile defineciliğin arasındaki sınır, epistemolojik olmaktan ziyade, egemenliğin ve meşruiyetin sınırlarıdır. Arkeoloji ve definecilik arasındaki sınır, egemenliğin meşruiyet sınırınıdır. Özetle; harita planlar, iskân yerleştirir, imar şekillendirir, gömme unutturur ve açma devletin istediği şekilde hatırlatır. Bu döngüde toprağa dokunmak, kimin hegemon özne olduğunu belirleyen temel egemenlik sınırınıdır ve defineciler kendi metisi, kendi folklorik ethosu ile bu sınırı ihlal etmek isteyen, alternatif bir ‘*mannerbund*’dur. Hatta bu ‘*mannerbund*’un mensupları mülakatlarımızda sıklıkla ‘*biz de biliyoruz*’ ‘*biz de buluyoruz*’ ‘*devlet zaten bizim bulduğumuz yerlere el koymaktan başka ne yapıyor ki*’ diyerek, bu çatışmanın hem epistemolojik hem de yasal taraflarına işaret ettiler.

3. SİYASİ BİR ASİMETRİ OLARAK DEFİNECİLİK

Arkeoloji denilen disiplini hegemonik bir çatışma alanı olarak tarif ettikten sonra, definecilik denilen şeyin bu çalışma boyunca ne anlama geleceğini biraz daha sarıhleştirme gerekiyor. Bu çalışmada definecilik, folklor ve mitolojinin iç içe geçtiği marjinal ve kriminal bir faaliyet biçiminin ötesinde, enformel emek rejimleri, kültürel nesnelerin dolaşım biçimleri ve siyasal düzenlemelerdeki kör noktaların yerel ve küresel aktörler tarafından istismar edilmesine ilişkin çok katmanlı bir toplumsal olgu olarak görülmektedir. Bilindiği üzere, enformel ekonomi, devletin düzenlemelerine tabi olmayan ama piyasa ilişkilerinin içinde kendisine özgü bir yer edinmiş olan üretim emek ve dolaşım biçimlerini ifade eder (De Soto, 2001). Definecilik de bu anlamıyla, hukuki ve etik bağlamda muğlak bir

⁶ Burada yasama, yürütme ve yargı erklerinin içinde bulunabilen, devlet aygıtına bir şekilde erişimi olan ve yasa ile belirlenmiş alanlarda operasyon yapabilen erkek aktörlerin tamamı için ‘Devlet Adamı’ tabirini kullanıyorum. Devlet Adamı örneğin, seçilmiş muhtarları, meclis üyelerini, milletvekillerini; atanmış müsteşarları, teknokratları, akademisyenleri ve görece otonom kurumlar olan Mimarlar Odası, Sanayiciler Odası gibi mesleki birliklerini de kapsayacak şekilde, bilhassa homososyal bir çıkar ortaklığı üzerinden tanımlıyorum.

konumda yer alırken, yasallık ile meşruiyet, suç ile kültürel değerler arasında yer alan gri alanda konumlanmaktadır.

James C. Scott'un (1998) "devletin görmediği" faaliyetler üzerine geliştirdiği kavramsal yaklaşım, defineciliğin toplum ve siyasetteki konumunu anlamak bakımından açıklayıcı olabilir. Scott (1998) modern devletin düzenlenebilir, ölçülebilir ve denetlenebilir alanları görünür kılarken; lokal, heterojen ve akışkan pratiklerin çoğu zaman devletin düzenlemelerinin kör noktalarında kaldığını belirtir. Definecilik de mülkiyet, kültürel miras ve emek rejimlerinin kesişiminde, net ve tutarlı bir şekilde düzenlenmemiş bu lokal, heterojen, akışkan alanlarda ortaya çıkar. Bu bakımdan definecilik, siyaset yokluğu ya da siyasal-hukuki düzenlemelerin eksikliğinden değil, siyasi yapıların bilinçli ya da bilinçsiz olarak boş bıraktığı kör noktalarda icra edilir.

Defineciliğin pek çok bağlamda yerel siyasal aktörler, bürokratik ağlar ve gayriresmî hamilerle kurduğu ilişkiler, bu faaliyetin siyasetten tamamen bağımsız olmadığını göstermektedir. Aksine definecilik, formel siyasal alanın dışında konumlanmakla birlikte, onunla örtük ve süregelen biçimde iç içe geçmiş bir enformel ekonomi örneği olarak okunmalıdır. Bu örtüklük, defineciliğin çoğu zaman açık siyasal çatışmalardan uzak; ancak siyasal iktidar ilişkileriyle sürekli temas hâlinde olmasını mümkün kılar.

Bu bağlamda, definecilik özellikle siyasal düzenlemeler ile evrensel kültürün küresel dolaşımı bakımında önemlidir. Arjun Appadurai'nin (1986) "nesnelerin toplumsal hayatı" yaklaşımı, definecilik yoluyla ortaya çıkarılan arkeolojik nesnelerin yalnızca maddi değil; aynı zamanda sembolik ve politik değerler taşıdığını ortaya koyar. Bu nesneler, lokal değerlerinin ve anlamlarının dışında, uluslararası sanat piyasaları, müzayede evleri, koleksiyonlar ve müzelerin envanterinde yeni yeni anlamlar edinir. Dolayısıyla, lokal 'buluntu' küresel ölçekte, tarihsel, iktisadi olarak yeni değerler edinip metalaşırken, özellikle toplumsal elitlerin estetik zevklerinin sofistike hale getirilmesi ve sergilenmesinde büyük önem taşırlar.

Tam da bu noktada definecilik, UNESCO ve küresel yapıların protokolleriyle kurumsallaşan kültürel mirasın korunması söylemi ile küresel sanat piyasalarının spekülasyon değer üretme mekanizmaları arasında sıkışıp kalır. Lokalde suç olarak görülen faaliyetler, küresel ölçekte birdenbire diplomatik başarı, prestij, insanlığın evrensel mirası ve kültürel hegemonya/sermaye üretiminin bir parçası olarak, çoğunlukla takdir toplar. Böylece definecilik, yalnızca yerel bir yasa ihlali değil; kültür, diplomasi ve küresel sermaye arasındaki gerilimli ilişkilerin somutlaştığı bir kesit sunar.

Dolayısıyla definecilik faaliyeti, yeraltı ekonomilerinden başlayarak, üst sınıfların ve toplumsal elitlerin beğeni matrislerine kadar uzanan çok katmanlı bir dolaşım hattını takip eder. Bu dolaşım hattında hem spekülâtif sermaye beslenir hem de hangi kültürel değer 'kültürel değer olabileceği' ve bu değer kimler ve hangi kurumlar tarafından, nasıl bir meşruiyetle sahiplenileceğinin belirlenmesi, siyasi kurumlar tarafından çözülmesi gereken meseleler olarak ortaya çıkar (Merryman, 2005).

Defineciliğin çok katmanlı yapısı içerisinde görünür olan bir başka vechе de tıpkı kapitalizm ve onun devlet adamları tarafından inşa edilmiş olan siyasal dünyasının, son derece patriyarkal ve androsentrik (erkek merkezli) olmasına benzer bir şekilde, defineciliğin de androsentrik bir alan olmasıdır. Bilindiği üzere hem patriyarka hem de kapitalizm, üretim ilişkilerinin erkek egemen toplumsal yapılarla iç içe geçtiği; emek, mülkiyet ve riskin cinsiyetli biçimde dağıtıldığı sistemlerdir (Connell, 1995). Definecilik, bu yapı içerisinde çoğunlukla erkekler tarafından icra edilen ve kadınları büyük ölçüde dışlayan bir pratik olarak şekillenir. Örneğin, benim karşılaştığım, formel olarak mülakat yaptığım ve informel olarak görüştüğüm bütün defineciler ve defineci grupları erkeklerden oluşuyordu. Burada, defineciliğin büyük oranda kas gücüne ve zor arazi şartlarına dayanan emek-yoğun bir faaliyet biçimi definecilik faaliyetinin erkek-homososal alana dönüşmesine 'makul' bir açıklama olarak görünebilir. Fakat bir defineci ekibi, yalnızca kazıcılardan oluşmaz. Defineciliğin okültizm tarafındaki karanlık sanatları icra eden lokal cinci-muskacılar ve alandaki antik izleri (heykeller, rölyefler vb.) ikonografi ve semiyografiyi çözümleyen veteranların da hepsi erkektir. Bu veteranlar kimi zaman yalnızca okültist, yalnızca deneyimli defineci olabilirdiği gibi kimi zaman da hem okültist hem de deneyimli defineci aynı kişi olabilir. Ama bir defineci ekibinin kuruluş şemasında alandaki semiyografi/ikonografinin maddi işaretlerini yorumlayacak bir veteran ve bunu paranormal dünyanın bilinmezleri için bilinebilirlik haline getirebilecek bir okültist kadrosu mutlaka bulunur. Anadolu'da hem güncel hem de tarihsel olarak, kadın okültistlerin (özellikle falcılık alanında) yoğun varlığı bir sır değildir. Kazı ekipleri bu tür okült kadınlardan dışarıdan bilirkişi olarak ücretine mukabil 'bilgi' ve danışmanlık hizmeti satın alırlar ama kazı yerine giden ekibin bir parçası olarak paranormal dünyada faaliyet yürüten okültist mutlaka erkektir.

Kadınların işin içinde olduğu nadir örnekler, aile içinde kurulan ve gene ailenin mülklerinden sürdürülen (ev, ahır, tarla vb.) kazılarda, kadınlar ekibin bir parçası haline gelirler ama gene burada da toplumsal cinsiyet normları çalışır: kadınlar yalnızca yemek yaparlar, lojistik ve ikmal faaliyetleri sürdürürler ve orada yapılan faaliyetin gündelik sıradan faaliyet olduğunun düşünülmesi için dekor ve izlenim yaratmakla görevlendirilirler.

Bu noktada defnecilik ile siyasetin homo-sosyal karakteri arasında analogik bir ilişki kurmak mümkündür. Özellikle yerel ve enformel düzeylerde siyaset, erkekler arası kapalı ağlar, gayriresmî pazarlıklar (sır) ve kadını itina ile dışarıda tutan, erkekler dayanışması ve erkeklik sözleşmesi ve karşılıklı himaye ilişkileri üzerinden işlemektedir. Benzer biçimde defnecilik de kamusal görünürlüğü sınırlı; ancak erkekler arası ilişkilerle yoğun biçimde örülmüş bir alan olarak işler. Zira kadın dinsel ve mitolojik olarak 'kirli' ve 'günahkardır'. Bu konuda bir defneci durumu şöyle özetlemişti "kazı alanında cin şeytandan bol ne var, bir de kadın getirmeye ne gerek var?" Okültizm teknolojileri söz konusu olduğunda, 'sabilik' 'safılık' son derece önemlidir ve bütün okült sistemleri bunun üzerine kuruludur. Aynı şekilde, sır ve ketumiyet defnecilik için son derece önemlidir ama kadın 'gevezelik' ve 'dedikodu' bakımından toplumsal ilişki normları bakımından zaten işaretlenmiştir. Dolayısıyla, her iki alanda da belirleyici olan, resmî kurallardan ziyade kimlerin hangi ağlara dâhil olduğudur.

Bu homo-sosyal yapı, müzayedecilik, antiküryanlık, antik eser ve kıymetli eser koleksiyonculuğu sektörlerinde de belirgindir. Bu nesnelerin meta olarak dolaşıma girmesi, tıpkı kabile şeflerinin toplama ve sergileme merakına benzer bir şekilde, ontolojik bir erkeklik tutumudur. Nadir eserlerin ele geçirilmesi, günümüz elitlerinin av şöleni gibidir, bunların sergilenmesi de salt iktisadi bir yatırım ya da zenginlik gösterisi değil, gene kabile şeflerinin yaptığına benzer bir şekilde, ele geçirilme faaliyetine ilişkin bir güç gösterisinin objeler aracılığıyla sergilenmesidir. Bu bağlamda biriktirme pratiği, salt ekonomik bir yatırım değil; iktidarın, seçkinliğin ve kültürel üstünlüğün sembolik olarak teşhir edildiği bir mekanizma hâline gelir.

Geç Osmanlı ve genel olarak Türkiye'nin yüz yıllık tarihini düşünürsek, defneciliğin, siyaset, müzecilik ve koleksiyonerlikle ilişkisinin, teorik bir varsayım değil, tarihsel vakalar, dava dosyaları ve kamusal söylemler üzerinden rahatlıkla gözlemlenebilen, tarihsel sürekliliği olan ampirik bir örüntü olduğunu görebiliriz. Osmanlı İmparatorluğu'nun geç döneminde Truva, Bergama ve Efes gibi alanlarda yürütülen kazılar, yerel idareciler, Avrupalı aktörler ve merkezî otorite arasındaki muğlak ilişkiler üzerinden ilerlemiş; arkeolojik nesnelere siyasal himaye ve ayrıcalık ağları sayesinde imparatorluk sınırlarının dışına çıkarılmıştır (Shaw, 2003).

Cumhuriyet döneminde kültürel mirasın millî bir değer olarak yeniden tanımlanması, hukuki düzenlemeleri güçlendirmiş olsa da yerel düzeyde defnecilik faaliyetleri bütünüyle ortadan kalkmamıştır. Özellikle kırsal alanlarda defnecilik, çoğu zaman yerel siyasal aktörlerle kurulan gayriresmî ilişkiler sayesinde görünmez kılınmıştır. Bu süreklilik, defneciliğin siyasetin yokluğunda

değil; siyasal düzenlemenin fiilen askıya alındığı ya da esnetildiği alanlarda geliştiğini teyit etmektedir.

Zeugma Mozaikleri, Pergamon Tapınağı, Karun Hazinesi, Elmalı Definesi gibi kamuoyunca da bilinen vakalar, definecilik–koleksiyonerlik–siyaset üçgeninin görünür olduğu tarihsel anlardır. Tüm bu vakalara dikkatle baktığımızda defineciliğin, bireysel suçlardan ziyade, küresel piyasalara yerelde hizmet veren aracı ağlar ve koleksiyoncuların, uluslararası sanat piyasalarıyla gayet grift bir şekilde işlediğini görebiliriz.

Son yıllarda yurtdışına kaçırılmış Anadolu kökenli eserlerin Türkiye'ye iadesi ise, devlet söyleminde sıklıkla “millî bir zafer” ve “kültürel egemenliğin yeniden tesisi” olarak sunulmaktadır. Bu söylem, kültürel mirası ulusal kimlik ve siyasal prestij üretiminin bir unsuru hâline getirirken, bu eserlerin hangi dolaşım ve koleksiyon ağları üzerinden yurtdışına çıktığı sorusunu büyük ölçüde görünmez kılmaktadır.

Özetlersek, definecilik yalnızca marjinal, kriminal ve ikincil bir faaliyet değil; yerel-evrensel siyaset ve hukukun ürettiği kültürel miras politikalarının ve toplumsal cinsiyet ilişkilerinin, sermayenin, emeğin ve statü biçimlerinin değişik biçimleriyle iç içe geçtiği, çok katmanlı toplumsal bir pratiktir. Bu anlamıyla definecilik öncelikle, siyasi otoritenin yokluğunda değil, siyasal düzenlemelerin askıya alınabildiği, flulaştığı ya da art niyetli bir biçimde boş bırakıldığı kör noktalarda ortaya çıkmaktadır. Defineciliğin bu anlamıyla ikinci bağlamı ise kültürel nesnelere içkin değerlerin sabit ve kendisinde bir özellik değil, müzayede, karaborsa, müze, kaçakçılık, koleksiyonerlik, gibi çok değişik piyasalarda dolaşırken, ilişkisel olarak belirlenen bir değerdir. Üçüncü olarak ise definecilik pratikleri özellikle müzayede ve koleksiyonculuk faaliyetleri ile birlikte düşünüldüğünde, patriyarkal kapitalizme içkin androsentrik ağların şeflik/kabile dönemlerinden kalma, prestij için biriktirme ve sergileme tutkusuyula yapısal bir bağ içerisindedir. Şimdi tüm bu bağlantıların bir başka erkeklik ontolojisi olan, mono-mitik ve mito-poetik erkeklik ile ilişkisine geçelim.

4. ANDROSENTRİK İKİ ALAN: DEFİNE VE SİYASET, *THE (OTHER) BURDEN OF (WHITE) MAN*

Bir önceki başlıkta defineciyi merkeze koyarak, onun sistemin kör noktalarında büyüyen enformel bir ilişkiler ağı olduğunu anlatmaya çalıştım. Bu başlıkta ise, androsentrik bir alan olan siyaseti merkeze koyarak, defineci ve devlet adamını monomitik, mitopoetik arketiplerde buluşturmaya, siyaset(çilik) ve define(cilik)'in temelde bir madalyonun iki yüzü olduğunu anlatmaya çalışacağım. Bu iki ayrıymış gibi görünen alanı birbirine bağlayan nokta,

androsentrizmdir. Her ikisi de bu yaklaşımla kendi alanlarını androsentrik alanlara dönüştürürler ve tipolojilerini monomitik arketiplere bağlarken, mitopoetizmin çile çekme, maceracılık, dayanıklılık, doğa ile mücadele, cesaret gibi temalarını sıklıkla kullanırlar. Burada androsentrizm kavramının yalnızca erkeklerin sayısal yoğunluğunu ifade eden betimleyici bir kategori olarak değil; erkek deneyimini norm, diğer toplumsal cinsiyet konumlarını ise tali ve sapma olarak kuran epistemolojik bir düzenek olarak kullanıldığını belirtmek gerekir. Bu bölümün en sonunda göstermeye çalışacağım gibi, devlet adamı ve defineci arasında, androsentrizm dolayısıyla, iş yapma, doğaya, tarihe yaklaşma itibariyle bir farklılık olmadığı gibi büyük bir eşgüdüm vardır. Farklılık yalnızca iki mesleğin birbirine karşı asimetric konumundan kaynaklı olarak, ölçek farkında belirginleşir. Bu noktada çalışmanın temel analiz nesnesi olan defineci erkekler ile bunların asimetric karşıtı olarak konumlandırılan “Devlet Adamları”nın hangi erkeklik tiplerine tekabül ettiğinin açıklığa kavuşturulması önemlidir; bu çalışma erkekliği sabit bir öz olarak değil, tarihsel ve toplumsal bağlamlarda üretilen, hiyerarşik biçimde örgütlenen çoklu erkeklikler bütünü olarak ele almaktadır. Bu çerçevede “Devlet Adamı” hegemonik erkekliğin kurumsallaşmış bir formuna, defineci ise bu hegemonik forma tam olarak eklemelenemeyen fakat onunla ilişkili biçimde kurulan marjinal ya da telafi edici erkeklik biçimlerine karşılık gelmektedir.

Timothy Mitchell (2002), “*Rule of Experts: Egypt, Techno-Politics, Modernity*” isimli çalışmasında, modern dünyanın, özellikle ulus devleti ve onun kolonyal yapılarını kuran iktisadi kuramların belirli süreçlerin doğal sonuçları değil, uzmanlar tarafından tekno-siyaset aracılığıyla inşa edilmiş yapay kurumlar olduğunu pek çok tarihsel örnek aracılığıyla anlatır. Bununla birlikte, tekno-siyasetin en önemli veçhelerinden birisi siyasetin ‘tarafsızlık’ kisvesiyle gizlenmesidir, siyaset üstü, sınıflar üstü görünen bütün uygulamalar, barajlar kurarak ya da reformlar yaparak doğayı ve toplumu ıslah ettiklerini iddia ederek, tüm bu süreçlerdeki eşitsizlikleri ve iktidar ilişkilerini görünmez kılarlar. Bu görünmezlik rejimi, erkekliğin de “nötr insan” kategorisi altında işleyerek görünmez bir norm haline gelmesine imkân tanır. Bu teknokrasi alanının imal ettiği şeylerden birisi de her ne kadar bir siyasi partinin taraftarı olsa da, son tahlilde insanlığın evrensel değerlerine sıkı sıkıya bağlı, siyasetçinin centilmen olarak icadıdır. Centilmenlik başlığı altında siyasetçi yalnız değildir, uzmanlar, koloniciler, sanatçılar, tüccarlar, bilim ‘adamları’, subaylar da aynı kategoride tasnif edilebilir. Biraz daha yaklaşım dikkatle bakıldığında, bütün bu teknokratlar ve centilmenler takımının aslında androsentrik bir toplum imal ettikleri görülebilir.

J.A.Mangan'ın (2013) Victoryen ve Edward dönemlerinde Britanya eğitim sistemine ilişkin yapmış olduğu çalışmalar bu durumu gözler önüne serer. Bu dönemde imal edilen maskülen kimlik, imparatorluğun emperyal vizyonu ile sıkı sıkıya birbirine bağlıdır. Örneğin, dönemin yatılı okullarının müfredatının önemli bir kısmı spor ve takım oyunları, sadık savaşçı disiplinli yönetici yetiştirilmesine ilişkindir. Bu müfredat atletizm ve sosyal Darwinizmi pozitif bilimler aracılığıyla, 'centilmenlik' ve emperyal erkeklik modelini de estetik ve edebiyat aracılığıyla sürekli takdis eder. Bu durum, erkekliğin yalnızca bireysel bir kimlik değil, kurumsal ve siyasal projelerin taşıyıcı bir normu olarak üretildiğini göstermektedir.

Dolayısıyla, bütün diğer centilmenler gibi siyasetçiler de teknokratik emperyal vizyonun androsentrik bakış açısı ile imal edilmiş bir uzmanlar grubudur. Feminist eleştirinin başından beri vurgulamaya çalıştığı üzere, siyaset sahnesi her ne kadar kendisini cinsiyetsizleştirilmiş, evrensel insanın ve onun tarafsız görünen tekno-siyasetinin arkasına saklamaya çalışsa da siyaset ve onun kurumları gerçek anlamda androsentriğin tapınaklarıdır.

Starck ve Sauer'in (2014) derlediği "*A Man's World: Political Masculinities in Literature and Culture*" adlı eser, siyaset dünyasını, parlamentoyu ve erkek siyasetçi figürünü birbirine kopmaz bağlarla bağlı, maskülen birer inşa olarak ele alır. Bu çalışmanın bütün bölümleri, tarihsel olarak rasyonellik ve nesnellik maskesi altında erkekliğin kendisini nasıl "görünmez norm" haline getirdiğini anlatır. Örneğin, parlamento, maskülen bir konuşma ve performans alanıdır. Bu performansın en önemli veçhelerinden birisi düşük perdeli ve tok bir sesin temsil ettiği mantık, güvenilirlik ve otoritedir. Parlamento içinde ideal erkek siyasetçi, bedensel arzularından, duygulardan arınmış, sadece akıl yoluyla hareket eden 'bedensizleştirilmiş yurttaş' gibi davranmalıdır. Bedeni hatırlatan grotesk göndermeler ve çocukça/kadınca sayılabilecek gülme, ağlama duygulanımlar siyasi vakar ile uyumsuz (Virilite). Siyaset fallik bir alan olmakla birlikte libido kontrolü, centilmenlik, kocalık ve babalık temsiliyetleri önemlidir. Siyaset elbette bir "*Mannerbund*" (Erkek Birliği) (Kreisky, 2014) sahasıdır ve bu alanda kadınlar, hetero olmayanlar, duygusal olanlar, ketumiyet ve cesaret ile siyasi vakar taşımayı bilmeyenler, yalnızca yeterince sert olmayanlar değil, centilmenliğin sınırlarını kabalıkla tahriş edenler büyük bir dikkatle ayıklanır. "*Mannerbund*" stratejisiyle uyumlu davranmayı bilenler erkekliğin görünmez güç ve ayrıcalıklarına erişebilirler.

Siyaset alanının androsentrik bir 'Devlet Adamlığı' performansı haline getirilmesi, tarihin kadınsızlaştırılması ya da bir erkeklik macerasına indirgenmesi aşağı yukarı aynı şeydir. Modern dünyada androsentrik emperyal vizyonla

yetiştirilen siyasetçiler/parlemlenterlerin “*Mannerbund*” birlikleri (Kreisky, 2014), bir yandan modern öncesi mitopoetik erkeklik anlatılarının arketiplerinin içine yerleşir, diğler yandan da bunu yaparken erkekliğin toplumsal bir kurgu değil, doğal ve kadim bir “öz” olduğu inancına hiç dokunmadan bu monomitleri ve onların arketiplerini modernleştirir/centilmenleştirir. Bu durum, erkekliğin tarihsel olarak kurulmuş bir kategori olmasına rağmen, mitopoetik anlatılar aracılığıyla zamansız ve evrensel bir öz gibi sunulmasına işaret eder. Başka türlü söylemek gerekirse, Joseph Campbell’ın çalışmalarında (2004, 2010) analiz ettiği “mono-mit” şemasına (çağrı, sınav, geri dönüş) uygun hareket edenler arasında artık modern siyasetçiler, koloniciler, komutanlar, siyaset ve doğa bilimciler, edebiyatçılar, gezginler, madenciler, antiküryanlar, koleksiyonerler, talancı arkeologlar ve elbette defineciler de vardır. Tüm bu meslek erbablarının mesleklerini icra etme biçimleri, bitmeyen bir kriz anlatısı ile kol kola gider (canavarlar, kaleler, doğa, düşman, depresyon, yoksulluk) ve tıpkı antik dünyada olduğu gibi modern dünyada da erkeklik bastırılmış ve kaybolmuş olan ‘otantik’ değerlerin bir isyanı olarak sunulur ve kurtarıcının macerası başlar.

Burada ulus-devlet, militarizm, siyaset, patriyarka ve modernlik kurumlarının arasındaki ilişkiye uzun uzadıya tekrar değinmeye gerek yok, fakat ulus-devlet ve onun siyasi sahasının mitopoetik ve androsentrik bir alana dönüşmesinde, genel olarak geçmişin özel olarak da tarih ve arkeoloji bilimlerinin kadınsızlaştırılması önemlidir. Bu kadınsızlaştırma süreci, yalnızca temsili düzeyde değil, bilgi üretiminin epistemolojik düzeyinde de işlemektedir. Burayı da biraz daha açtıktan sonra, define(ci) ve siyaset(çi) arasındaki ilişkiyi biraz daha sarıhlestirebiliriz.

Monique H. van den Dries ve Miyuki Kerkhof (2018) “*The Past Is Male*” isimli çalışmalarında, Hollanda’nın kanonik arkeoloji yaklaşımında, geçmişin, arkeolojik buluntuların ve bizzat bir meslek olarak arkeoloğun çoğunlukla erkeklerle ve maskülen faaliyetlerle ilişkilendirilerek sergilendiğini belirtirler. Benzer bir yaklaşımı savunan Laurajane Smith (2006) Authorized Heritage Discourse (AHD) kavramı ile geçmiş hakkında söz söyleme yetkisinin Eurosentrik ve androsentrik normlarla ilişkilendirildiğini belirtir. Bu iki yaklaşımın özeti anıtsallık ve materyalizm aracılığıyla ‘büyük adamların büyük işleri’nin (savaşlar, fetihler vb.) yüceltilmesidir. Bu materyal kültür ve tarihsel anlatı içerisinde, kadın görünmezleşir, pasifleşir, toplumsal cinsiyet kuralları tarihin içinde de doğallaştırılır. Dimitra Kokkinidou ve Marianna Nikolaidou ‘nun (1998) çalışmaları da Yunanistan’daki müze arkeolojisinin androsentrik ve etnosentrik yapısını eleştirel bir süzgeçten geçirmektedir. Çalışmanın temel tezi, modern toplumdaki cinsiyet eşitsizliklerinin arkeolojik yorumlar aracılığıyla geçmişe yansıtıldığı ve böylece “cinsiyetçi bir bugün” üzerinden “insansız bir geçmiş”

kurgulandığıdır. Idealist bir kurgu olarak geçmiş, güncel ihtiyaçların değerleriyle yüklüdür ve büyük oranda maddi kültürün çarpıtılmasına dayanır. Bu çarpıtmanın asıl konusu da kadınların statüsünün sistematik görmezden gelinmesi, ulusal kimliğin ve kahramanlık kültürlerinin kutsanmasıdır. Yazarlar, arkeoloji mesleğindeki cinsiyetçi yapı ve müze pratiklerindeki yanlılığın kökenini arkeoloji disiplininin kendi içindeki kurumsal ayrımcılıkta bulur. Kokkinidou ve Nikolaidou'nun arkeolojinin toplumsal cinsiyete dayalı işbölümünde arkeolojik ev işleri kısmında müze küratörlüğü, envanter yönetimi kadınlara aittir; yüksek akademik pozisyonlar, saha direktörlükleri ve diğer prestijli işlere ise erişimleri kısıtlıdır.

Lisbeth Skogstrand ise arkeoloji ve erkeklik arasındaki ilişkiyi daha spekülatif bir noktaya taşır: androsentrik (erkek merkezli) arkeolojinin aslında “erkekler” hakkında gerçek bir bilgi sunmadığı, aksine sadece toplumsal cinsiyet kalıplarını yeniden ürettiği iddiasına dayanır (2016). Yazar, tarih öncesi erkeklerin “toplumsal cinsiyeti olan varlıklar” olarak çalışılmadığı sürece, onların evrensel ve değişmez bir norm olarak kalacağını ve androsentrizmin bir yanılsama olduğunu savunur. Skogstrand'ın (2023) en önemli iddialarından birisi, androsentrik arkeolojinin kadınları görünmez kılarken erkekler hakkında derinlemesine bilgi verdiği varsayımının yanlış olduğudur.

Androsentrik arkeoloji, tarih öncesi erkekleri araştırmak yerine; “avcı”, “savaşçı” veya “reis” gibi 19. yüzyıl ideallerine dayanan stereotip imgeleri geçmişe yansıtarak ‘kalıplaşmış imgeleri’ çoğaltır. Erkeklik bir “norm” olarak kabul edildiği için, erkeklerin faaliyetleri “insanlığın genel faaliyeti” gibi sunulur. Bu durum, erkeği toplumsal bir varlık olarak incelemeyi engeller ve onu “tarih dışı bir silüete” “görünmez normlara” dönüştürür ve bu üç katmanda gerçekleşir: 1-Rol Odaklılık: Avcı, savaşçı veya çiftçi gibi varsayılan erkek rollerine odaklanmak. 2-Faaliyet Odaklılık: Savaş, ticaret veya ritüel gibi erkeklerin ana aktör olduğu düşünülen süreçlere öncelik vermek. 3-Epistemolojik Seviye: Dünyayı orta yaşlı, beyaz ve Batılı bir erkek bakış açısıyla (erkek stand-point) yorumlamak ve bu bakış açısının “objektif” olduğunu varsaymak Skogstrand (2016, 2023). Bu üç katmanlı yapı, erkekliğin nasıl doğallaştırıldığını ve analitik incelemenin dışına itildiğini göstermesi bakımından önemlidir.

Androsentrik siyasal alanda, ulus devlet kurumlarında ve diğer erkeklik tiplerinde bir fasit daire oluşturan bu üç katman bizi tekrar, bölümün başındaki noktaya, bir madalyonun iki yüzü olarak define(ci) ve ‘Devlet Adamı’na getirir. Zira, modern dünyanın siyasi yapısını önceki siyasi sistemlerden ayıran şeylerden birisi de ulus devlet ve onun kurumlarının (ordu, eğitim vb.) devlet ve yurttaşları için, homojen alanlar yaratma mecburiyetidir. Eğitim ve eğitimin içerisinde, dil,

tarih bu homojen alanların başında gelir ve dolayısıyla, modern ulus devlet ve onun siyasi yapıları mekânı topografik olarak fethetmekle yetinemez, dahası ele geçirdiği yerlerin zamanının (hem şimdi hem de geçmiş) ele geçirmek zorundadır. Bu yüzden Napoleon 'büyük' bir komutan olmasının yanında, ölçü birimleri ve takvimler aracılığıyla Fransız toplumunun gündelik hayatını; bilim heyetindeki, arkeologlar, antropologlar ve şarkiyatçılar ile Mısır başta olmak üzere fethettiği yerlerin tarihini kolonize etmiş talancı bir arkeologdur. Napoleon'un açmış olduğu bu kapıdan daha sonra Champollion (Fagan, 2004) ve Schliemann (2017) girerler ve geçmişle (elbette Eurosentrik) tümüyle Androsentrik bir fütühat, ele geçirme, penetrasyon ve patriarkal bir mülkiyet militarizmi üzerinden ilişki kurarlar. Özellikle Schliemann için kazmak son derece eril bir faaliyettir, hiçbir kuralı tanımaz, spekülâtörlükten öğrendiği bütün ihlal biçimlerini antik eserlere ve koruma kurullarına karşı ve buluntuların kıymetlendirilmesine uygular, onun için önemli olan anlamaktan ziyade, kazmak ve bulmaktır.

İşte burası, talancı, kolonici, defineci, komutan, siyasetçi, antiküryan, koleksiyoner gibi mesleklerin, rizomik bir şekilde birbirine bağlandığı noktadır. Hukuki bir mesele olarak değil ama androsentrik bir bakış açısı ve ontolojik bir yaklaşım olarak ele aldığımızda, yasal arkeoloji ile kaçak definecilik arasında asimetri ortadan kalkar; bir kopuş değil, bir süreklilik olduğu görülür. Resmi Arkeoloji: Ulus-devlet adına geçmişe el koymanın meşru yoludur. Definecilik: Bu mülkiyet iddiasının alt-sınıf ve bireysel versiyonudur; her ikisi de kazıyı "erkek işi" olarak görür ve bu kadın dışlayıcı erkeklik meselesi mülakat yaptığımız definecilerin hepsinde kimi zaman açık kimi zaman da anlatının çatlaklarından sızan bir mesele olarak karşımıza çıkar. Örneğin neden kadın yok konusunu konuştuğumuz definecilerden birisi "kazı esnasında en azından işe başlarken abdestli olmaya özen gösteririz, kadında bunu bilemezsin" demişti. Bir başkası "bu bizim iş denizcilerin işi gibidir, onlar neden gemiye kadın almıyorsa biz de aynı nedenle almıyoruz" demişti, bir başkası "elinin hamuruyla erkek işinde ne işi var, burda biz içeriz, bilmem ne yaparız, yeri gelir şuraya işeriz, küfürlü konuşuruz..." demişti. Türkiye bağlamında, defineci(lik) çoğunlukla avcılık gibi hobiler ve çobanlık gibi ücretlerde icra edilen eyleyşlerle dirsek temasında ilerler (zira bu iki meslek, doğal yüzey araştırmacılarıdır) ve devletin "atalar toprağı" mitini reddetmez; aksine bu miti bireyselleştirir. Devletin güvenlik politikalarındaki "vatan savunması" ve "sınır bekçiliğı" vurgusu, definecinin toprağı "sahip çıkma" motivasyonu ile maskülen bir simbiyoz içindedir. Ki benim konuşma bulduğum hem çoban hem avcı hem de defineci olan bir kişi bu durumu şöyle özetlemekteydi: "Arkeoloğum diye piyasada gezenler bile gelir önce bana sorar, ben olmasam, nerde ne var kimsenin bildiğı yok, bu tarihi biz koruyoruz, biz olmasak Yunanı, İngilizli gelip kaçırıyor, sonra benim geçmişim diye müzelerinde sergiliyor. Ben bizim

müzecilere arkeologlara gösteriyorum, bana hırsız muamelesi yapıyorlar, bulup götürünce el koyuyorlar bir de sabıkaya bağlıyorlar, benim suçum Alman, Yunan, İngiliz olmamak mı?”

Erkeklik çalışmaları literatüründe sıklıkla vurgulandığı üzere, erillik inşası Gılgameş ve Homeros anlatılarından bu yana doğayla, bilinmezlikle ve düşmanla girilen bir savaş düzleminde tanımlanmaktadır. Bu tarihsel-mitopoetik sürekliliğin modern bir izdüşümü olarak definecilik, doğanın “rahmindeki” gizli hazineye erişme çabası üzerinden esoterik-ontolojik bir mücadele alanı sunar. Bu pratik yalnızca fiziksel bir kazı faaliyeti değil; risk alma, gizli bilgiye erişim ve belirsizlikle baş etme gibi unsurlar üzerinden erkekliğin sürekli olarak sınındığı ve yeniden üretildiği eril bir performanstır. Connell’in (1995) “hegemonik erkeklik” kavramsallaştırması bağlamında definecilik; güven, sır paylaşımı ve dayanışmaya dayalı ağlar içerisinde örgütlenen kolektif bir kimlik inşası süreci olarak işlev görür.

Definecilik, özellikle devletin koruma ve meşruiyet alanlarından çekildiği toplumsal boşluklarda, hegemonik düzene tam olarak eklemelenemeyen marjinal erkeklikler için “telafi edici” bir egemenlik pratiğine dönüşür. Fiziksel risk ve yasadışılığın gri alanlarında sergilenen cesaret ve dayanıklılık performansları, sıklıkla milliyetçi bir söylemle harmanlanarak “vatan toprağının fethi” veya “ulusun gizli tarihinin keşfi” biçiminde meşrulaştırılır. Ancak bu süreç, Skogstrand’ın (2023) belirttiği üzere, erkekliğin epistemolojik şiddetini de açığa çıkarır: Doğaya ve tarihe yönelik sistematik tahribat, “erkekliğe dair varsayılmış bilgi” üretme hırsıyla birleşir. Bu düzlemde defineci figürü; devlet adamı, komutan ve restoratör imgelerini kendinde toplayan Napolyonvari bir otoriteyi taklit ederken; halkbilimci, arkeolog ve antropolog rollerine bürünerek hegemonik erkekliği parodileştiren grotesk bir performans alanı yaratır. Bu bakımdan, özellikle SGK’nın geçici işçilik uygulamaları kapsamında ören yerlerinde kürekçi olarak çalışmış olan defineciler arkeologları ve onların faaliyetlerini yeterince erkeksi bulmadığı gibi, arkeolojik çalışma için gerekli sabır onlar için homo-seksüel ve kadınsı bulunur: *“Bu işler dış fırçası ile havadan fotoğraf çekme ile olmaz, memleketine faydan olacaksa, kuvayı milliye ruhuyla, kazma kürekle çalışacaksın. Hem kendini hem memleketini kurtaracaksın. Bir parça kemik çıkar, başına toplanırlar yarım saat mıy mıy, konuşurlar, hazine aşağıda yatıyor, bunlar kazievinde yatıyor, şey şey hareketler, memleket batmış bunların umurunda mı?”*

Panella’nın (2014) etnografik bulgularıyla paralellik gösteren bu durum, defineciliğin resmi düzeyde “yağmacılık”, yerelde ise “kahramanlık” olarak tanımlandığı bir çatışma alanı doğurur. Kazıcılar; risk, gizli bilgiye hâkimiyet (mastery) ve otoriteye karşı özerklik gibi hegemonik değerler üzerinden kendilerini

“modern avcılar” (*simbon*) olarak kurgularlar. Özellikle tek başına yürütülen kazılar, Kimmel’in “*self-made man*” (Kimmel, 2013: 14-19) kavramıyla rezonans kuracak şekilde, erkekliğin doğuştan gelmeyen, ancak acı ve risk yoluyla kazanılan performatif bir statü olduğunu kanıtlama aracıdır. Buna karşın arkeoloji kurumu ve medya, kazıyı “zavallı bir suçlu” olarak temsil ederek bu kahramanlık anlatısını bastırır. Bu çifte temsil rejimi, marjinal erkekliklerin hem hegemonik idealleri içselleştirdiği hem de aynı düzen tarafından sapkın ilan edildiği paradoksal konumu ifşa eder.

Arkeoloji kurumu nesneyi mülkiyet ve bilimsel veri üzerinden tanımlarken, defineci nesneye ulaşma sürecindeki bedensel mücadeleyi ve bu eylemin yarattığı hatırayı kutsallaştırır. Bourdieu’nün “sembolik sermaye” (1983) kavramı uyarınca, ekonomik imkânlardan yoksun olan bu aktörler, fiziksel risk olarak alternatif bir prestij ekonomisi inşa ederler⁷. Bu bağlamda toprağı kazma, çıkarma ve değer biçme pratikleri, normalde devlete ve elit sınıflara ait olan “geçmiş sahiplenme” ayrıcalığına ortak olma arzusunu yansıtır. Nihayetinde bu “Ulysses yolculuğu”, beyhude çabaları ve büyük meşakkatleri anlamlandıracak bir teolojiye ihtiyaç duyar. Defineci bu anlam dünyasını; mitoloji, din ve folklorun kesişimindeki söylencelerden devşirmekte; okültizm, ezoterizm ve güncel komplo teorilerinin enerjisiyle bu eril pratiği post-truth çağında sürdürülebilir kılmaktadır.

5. SONUÇ

Sonuç olarak, definecilik olgusu yalnızca yeraltı arayışlarının folklorik bir pratiği değil, aynı zamanda siyasal egemenliğin ve erkekliğin sembolik alanlarını yeniden üreten bir “kazma hakkı” mücadelesi olarak okunmalıdır. Bu bağlamda defineci erkek, arkeolojiye karşı alternatif bir tarih, mitolojiye karşı alternatif bir folklor kurmaya çalışan hegemonik bir özne olarak belirir. Erkeklik ve siyaseti birbirine bağlayan androsentrik mito-poetik maceracılık, kapitalizm ve patriyarkanın yanı sıra siyasal ve erkeklik krizlerinin kesişim kümesinde ‘Devlet Adamı’nın asimetrisi olarak şekillenir. Böylece definecilik, global siyasi krizlerin hem sebebi hem de sonucu olarak görülebilecek erkeklik krizinin içinde debelenen yeni sağcılığın ezoterizm ve okültizmle harmanlanmış folklorik müfredatına eklemlenir. Resmi arkeoloji bu çalışma boyunca da belirli düzeyde yapılmaya çalışıldığı üzere, Eurosentrizm, androsentrizm, kalkınma-turizm planlaması tarafından belirlenme, ulus devlet ve tarih paradigması tarafından şekillendirilme gibi pek çok eksikliği ve yanlışı bakımından eleştirilebilir; ne var ki, tüm bunlara

⁷ Defineciler gündelik hayatlarının ya da hava koşullarının el vermediği zamanlarda, köy kahvelerindeki masalarında, kazı sürecini, lojistiği ve varsa buldukları şeylerin ikonografisini (ve elbette kıymetini) tartışıp, bir yandan da buluntular için bağlantılar bulup piyasaya sürmenin yollarını ararlar. Tüm bu süreçlerde sözün hiyerarşisi, cesaret, risk alma, fedakarlık tarafından belirlenir.

rağmen resmi arkeolojinin reddiyesi ya da tadilatı; maddi kayıp, yasadışı piyasalar, yerel anlamların tahrip edilmesi, milliyetçi araçsallaştırma ve siyasal şiddet (Hamilakis, 2023; Atakuman, 2021; Hardy, 2020-2021; Hofmann vd., 2021; Kimmel, 2013; Winbladh, 2025; Wilson, 2012; Hardy, 2016; Herzfeld, 2020; Leser, 2025) gibi çoklu riskler barındıran definecilik üzerinden gerçekleşemez. Bu riskler, yalnızca arkeolojik kayıtların bütünlüğünü değil, definecilerin sıklıkla başvurduğu yerel mirasın ve yerel toplulukların birbiriyle ilişkilendirilme potansiyelini ve kültürel mirasın demokratik yönetimini de tehdit etmektedir. Bu anlamda, González-Ruibal ve arkadaşlarının, topluluk katılımını teşvik eden, bilimsel bütünlüğü koruyarak dışlayıcı anlatılara direnen ve metis Vs. techne gerilimini epistemik adaletle aşmaya çalışan “reaktif popülizme karşı yeni bir kamu arkeolojisi” çağrısı, bu bağlamda özellikle önemlidir (Gonzalez-Ruibal vd., 2018).

KAYNAKÇA

Abu El-Haj, Nadia (2001), *Facts on the Ground: Archaeological Practice and Territorial Self-Fashioning in Israeli Society* (Chicago: University of Chicago Press).

Akiş, Fazıl Alp (2022), “Bir Define Avcısı Anlatıyor: Tüm Yönleriyle Tarihi Eser Kaçakçılığı”, <https://medyascope.tv/2022/03/09/bir-define-avcisi-anlatiyor-devletcilik-definecilik-kacakcilik/> (27.02.2026).

Akkuş, Zafer (2009), *Türkiye’de Eski Eser Kaçakçılığının Önlenmesinde Ortaya Çıkan Sorunlar* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) (Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Akkuş, Zafer ve Efe Tamer (2016), “Türkiye’de Defineciliğin Kültürel Mirasın Korunması Bağlamında Değerlendirilmesi”, *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (2): 105-132.

Alderman, Kimberly Lynn (2012), “Honor amongst Thieves: Organized Crime and the Illicit Antiquities Trade”, *Indiana Law Review*, 45 (3): 601-627.

Anderson, Benedict (1983), *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism* (London: Verso).

Appadurai, Arjun (1986), *The Social Life of Things: Commodities in Cultural Perspective* (Cambridge: Cambridge University Press).

Asgari, Nuşin (2006), “Geçmişin Sömürüsü Eski Eser Kaçakçılığı”, Başgelen, N. (Der.), Toprağın Altındaki Geçmiş Arkeoloji Sorunlar, Öneriler, Görüşler (İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları): 31-36.

Atakuman, Çiğdem (2021), “A Haunted Landscape and Its Drained Souls: The Last Rush to Heritage and Archaeology in Turkey”, *Journal of Mediterranean Archaeology*, 33 (2): 242-267

Barker, Alex (2018), “Looting, the Antiquities Trade, and Competing Valuations of the Past”, *Annual Review of Anthropology*, 47 (1): 455-474.

Benjamin, Walter (2006), *The Arcades Project* (Cambridge, MA: Harvard University Press) (Trans. H. Eiland and K. McLaughlin).

Berkok, Nimet (1990), “Eski Eser Kaçakçılığı”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 34 (1-2): 325-339.

Borodkin, Lisa J. (1995), “The Economics of Antiquities Looting and a Proposed Legal Alternative”, *Columbia Law Review*, 95 (2): 377-417.

Bourdieu, Pierre (1983), “The Forms of Capital”, Richardson, John G. (Der.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* (New York: Greenwood Press): 241-258.

Brodie, Neil J., Jennifer Doole ve Colin Renfrew (Der.) (2001), *Trade in Illicit Antiquities: The Destruction of the World’s Archaeological Heritage* (Cambridge: McDonald Inst. Archaeol. Res.).

Brodie, Neil J., Jennifer Doole ve Peter Watson (2000), *Stealing History* (Cambridge: McDonald Inst. Archaeol. Res.).

Brodie, Neil J. ve Colin Renfrew (2005), “Looting and the World’s Archaeological Heritage: The Inadequate Response”, *Annual Review of Anthropology*, 34 (1): 343-361.

Campbell, Joseph (2004), *The Hero with a Thousand Faces* (Princeton: Princeton University Press).

Campbell, Joseph (2010), *Kahramanın Sonsuz Yolculuğu* (İstanbul: Kabalcı Yayınları) (Çev. S. Gürses).

Collado, Kelvin D. (2014), “A Step Back for Turkey, Two Steps Forward in The Repatriation Efforts of Its Cultural Property”, *Journal of Law, Technology & the Internet*, 5 (1): 11-26.

Collin, Robert M. (1993), "The Law and Stolen Art, Artifacts, and Antiquities", *Howard Law Journal*, 36 (1): 17-42.

Connell, Raewyn W. (1995), *Masculinities* (Berkeley: University of California Press).

Çal, Halit (1997), "Osmanlı Devletinde Âsâr-ı Atıka Nizamnameleri", *Vakıflar Dergisi*, 26: 391-400.

Çalışkan, Aykut (2023), "Türkiye'de Kültürel Mirasın Korunmasına Yönelik Proaktif Mücadele Arayışı: Tespitler ve Model Önerisi", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 63 (1): 474-502.

De Soto, Hernando (2001), *The Mystery of Capital: Why Capitalism Triumphs in the West and Fails Everywhere Else* (London: Black Swan).

Efrat, Asif (2016), "Getting Governments to Cooperate against Looting: Insights from the American and British Experience", Charney, N. (Der.), *Art Crime* (London: Palgrave Macmillan).

EGM (2014), *Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2013 Raporu* (Ankara).

Fagan, Brian M. (2004), *The Rape of the Nile: Tomb Robbers, Tourists, and Archaeologists in Egypt* (Boulder: Westview Press).

Falkoff, Marc D. (2008), "Mutually-Beneficial Repatriation Agreements: Returning Cultural Patrimony, Perpetuating The Illicit Antiquities Market", *Journal of Law and Policy*, 16 (1): 265-304.

Fisman, Raymond ve Shang-Jin Wei (2009), "The Smuggling of Art, and the Art of Smuggling: Uncovering the Illicit Trade in Cultural Property and Antiques", *American Economic Journal: Applied Economics*, 1 (3): 82-96.

Foucault, Michel (2007), *Security, Territory, Population: Lectures at the Collège de France, 1977-1978* (New York: Palgrave Macmillan) (Ed. M. Senellart, Trans. G. Burchell).

González-Ruibal, Alfredo, Pablo Alonso González ve Felipe Criado-Boado (2018), "Against Reactionary Populism: Towards a New Public Archaeology", *Antiquity*, 92 (362) 507-515.

Hamilakis, Y. (2023), "Archaeology, Neofascism and White Supremacy: Decolonizing Our Theories, Engaging in Practices Of Resistance", *Discursos del Sur, revista de teoría crítica en Ciencias Sociales*, 11: 35-62.

Hardy, Samuel Andrew (2016), “‘Black Archaeology’ in Eastern Europe: Metal Detecting, Illicit Trafficking of Cultural Objects, and ‘Legal Nihilism’ in Belarus, Poland, Russia, and Ukraine”, *Public Archaeology*, 15 (4): 214–237.

Hardy, Samuel Andrew (2020), “Treasure-hunters ‘even from Sweden’, organised criminals and ‘lawless’ police in the Eastern Mediterranean: Online social organisation of looting and trafficking of antiquities from Turkey, Greece and Cyprus”, *Revista d’Arqueologia de Ponent*, 30: 215-240.

Hardy, Samuel Andrew (2021), “It Is Not against the Law, if No-One Can See You: Online Social Organisation of Artefact-Hunting in Former Yugoslavia”, *Journal of Contemporary Archaeology*, [Special Issue on Fighting Illicit Trade in Antiquities with Digital Technology], 4 (1): 169-187.

Harley, John Brian ve David Woodward (Der.) (1987), *Cartography in Prehistoric, Ancient, and Medieval Europe and the Mediterranean: The History of Cartography* (Chicago: University of Chicago Press)

Siobhan M. Hart ve Elizabeth S. Chilton (2014), “Digging and Destruction: Artifact Collecting as Meaningful Social Practice”, *International Journal of Heritage Studies*, 350: 1-28.

Harvey, David (2001), *Spaces of Capital: Towards a Critical Geography* (New York: Routledge).

Herzfeld, Michael (2020), “Whose Rights to Which Past? Archaeologists, Anthropologists, and the Ethics and Aesthetics of Heritage in the Global Hierarchy of Value”, D. Shankland (Der.), *Archaeology and anthropology: past, present and future* (Abingdon: Routledge): 41-64.

Hitzel, Frédéric (2015), “Osmanlı Arkeolojisinin Başlangıcı Osman Hamdi Bey”, *Aktüel Arkeoloji Dergisi*, 47: 36-45.

Hofmann, Daniela, Emily Hanscam ve Martin Furholt (2021), “Forum: Populism, Identity Politics, and the Archaeology of Europe”, *European Journal of Archaeology*, 24 (4): 519-555.

Hobsbawm, Eric ve Terence Ranger (Der.) (1983), *The Invention of Tradition*. (Cambridge: Cambridge University Press).

Karaduman, Hakan (2007), *Türkiye’de Eski Eser Kaçakçılığı* (Ankara: ICOM Türkiye Milli Komitesi).

Karataş, Hicran (2021), “Azıcık Suçlu” Defineci Folkloru (İstanbul: Doğu Kütüphanesi Yayınları).

KimmeI, Michael (2013), *Angry White Men: American Masculinity at the End of an Era* (New York: Nation Books).

Kocaoğlu, Burak (2021), *Osmanlı Devletinde Definecilik* (İstanbul: Berikan Yayınevi).

Kokkinidou, Dimitra ve Nikolaidou, Marianna (1998), "Greek Women in Archaeology: An Untold Story", Diaz-Andreu ve Sørensen (Der.), *Excavating Women: A History of Women in European Archaeology* (London: Routledge): 235-265.

Kreisky, Eva (2014), "Masculinity as an analytical category: Work in Progress", Starck, Kathleen ve Birgit Sauer (Der.), *A Man's World? Political Masculinities in Literature and Culture* (Newcastle: Cambridge Scholars): 11–23.

Leser, Christoph, Allyn Millar, Martin Nikody ve Paul Schramm (2025), "Right-Wing Populism and Museums: Findings from an Interview Study in the UK, Poland and Germany", *Museum and Society*, 23 (2): 109–125.

Mahoney, Kathleen T. (2019), "'Why Did Constantinople Get the Works? That's Nobody's Business but the Turks.' A New Approach to Cultural Property Claims and Geographic Renaming Under the 1970 Unesco Convention", *Brooklyn Journal of International Law*, 44 (2): 761-794.

Mangan, James Anthony (2013), *Manufactured Masculinity: Making Imperial Manliness, Morality and Militarism* (London: Routledge).

Merryman, John Henry (2005), "Cultural property internationalism", *International Journal of Cultural Property*, 12 (1): 11–39.

Meyer, Karl E. (1973), *The Plundered Past* (London: Hamilton).

Mitchell, Timothy (2002), *Rule of Experts: Egypt, Techno-Politics, Modernity* (Berkeley: University of California Press).

Mumcu, Ahmet (1969), "Eski Eserler Hukuku ve Türkiye", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 26 (3): 45-78.

Özarlan, Osman (2023), "Antalya-Elmalı Bölgesinde, Defineci Okültizmi ve Spiritüelleşme Üzerine Sosyolojik Bir Analiz", *Moment Dergi*, 10 (2): 384-404.

Özüşen, Banu ve Beceren, Ertan (2019), "Kültür varlıklarının Kaçakçılığı ve Arkeolojik Tahribat", *Cedrus*, VII: 607-625.

Panella, Christoph (2014), "Looter or heroes? Production of illegality and memories of looting in Mali", *European Journal of Criminal Policy and Research*, 20: 487–502.

Pomian, Krzysztof (1990), *Collectors and Curiosities: Paris and Venice, 1500–1800* (London: Polity Press) (Trans. Elizabeth Wiles-Portier).

Pulhan, Gül (2001), "Mehmet Özdoğan ile Arkeoloji-ideoloji-Devlet ilişkileri Üzerine", *Cogito*, 28: 138-151.

Marchello A. Rosa ve Özgen Acar (1995), "Turkey's War on the Illicit Antiquities Trade", *Archaeology*, 54 (2): 45-56.

Sarıöz, Doğan (2018), "Definecilik Sorunu: Kültür Varlıkları Nasıl Korunabilir? Nezih Başgelen ile Söyleşi", <https://medyascope.tv/2018/12/14/definecilik-sorunu-kultur-varliklari-nasil-korunabilir-nezih-basgelen-ile-soylesi/> (27.02.2026).

Schliemann, Heinrich (2017), *Kahramanlar Çağının İzinde: Heinrich Schliemann ve Troya Kazıları* (İstanbul: İletişim Yayınları) (Çev. H. Demirel).

Schmitt, Carl (2003), *The Nomos of the Earth in the International Law of the Jus Publicum Europaeum* (New York: Telos Press Publishing) (Trans. G. L. Ulmen).

Schnapp, Alain (1996), *The Discovery of the Past: The Origins of Archaeology* (London: British Museum Press).

Scott, James C. (1998), *Seeing Like a State: How Certain Schemes to Improve the Human Condition Have Failed* (New Haven: Yale University Press).

Shaw, Wendy M.K. (2003), *Possessors and Possessed: Museums, Archaeology, and the Visualization of History in the Late Ottoman Empire* (Berkeley: University of California Press).

Shyllon, Folarin (2007), "Archaeology, Cultural Heritage, and the Antiquities Trade (Book Review)", *International Journal of Cultural Property*, 14 (2): 275–277.

Silberman, Neil Asher (2019), "Vaat Edilmiş Topraklar ve Seçilmiş Halklar: Arkeolojik Anlatının Politika ve Poetikası", Boren, Ayşe (Der.), *Arkeoloji: Tarihin ve Kültürün Yapılandırılması* (İstanbul: İletişim Yayınları) (Çev. A. Boren): 23-49.

Skogstrand, Lisbeth (2016), *Warriors and Other Men: Notions of Masculinity from the Late Bronze Age to the Early Iron Age in Scandinavia* (Oxford: Archaeopress).

Skogstrand, Lisbeth (2023) *A Safe Space for Women Archaeologists? The Impact of K.A.N. on Norwegian Archaeology*, López Varela, Sandra L. (Der.), *Women in Women in archaeology: Intersectionalities in practice worldwide* (Springer Nature): 327–344.

Smith, Laurajane (2006), *Uses of Heritage* (London: Routledge).

Starck, Kathleen ve Birgit Sauer (Eds.) (2014), *A Man's World? Political Masculinities in Literature and Culture* (Newcastle: Cambridge Scholars).

Sümer, Selin Yıldız (2022), “İzinsiz Kazı ve Sondaj Yapma Suçu (KTVKK m.74/1)”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 24 (1): 501-56.

Tanaka, Eisuke (2015), “Heritage destruction in context: the case of the Roman mosaics from Zeugma, Turkey”, *International Journal of Heritage Studies*, 21 (4): 336-353.

Temelkuran, Tevfik (1973), “1884 Eski Eserler Nizamnamesi ve Türkiye’den Dış Ülkelere Götürülen Eski Eserler I-IV”, *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, 62-65: 34-41.

Tiryaki, S. Gökhan ve Taşbaş, Erdal (2025), “Arşiv Belgelerine Göre Osmanlı Antalya’sında Eski Eserlerin Durumu: Defineciler, Koleksiyonerler, Eski Eser Kaçakçıları ve İdareciler”, *History Studies*, 17 (2): 455-69.

van den Dries, Monique H. ve Miyuki Kerkhof (2018), “The Past Is Male: Gender Representation in Dutch Archaeological Practice”, *Advances in Archaeological Practice*, 6 (3): 228-237.

Vandenberg, Philipp (2007), *Priamos’un Hazinesi: Heinrich Schlieman Troya’yı Nasıl Buldu?* (İstanbul: Telos Yayınları) (Çev. D. Çabuk ve D. Yılmaz).

Votey, Matilda (2022), “Illicit Antiquities and the Internet: The Trafficking of Heritage on Digital Platforms”, *New York University Journal of International Law and Politics*, 54 (2): 659-697.

Winbladh, Sara (2025), *Archaeology as a Weapon: Long-lasting legacies of colonialism and nationalism in Israel, Palestine, Cyprus and Greece*. (Wilmington: Vernon Press)

Wilson, Greg (2012), “The Cave Who Never Was: Outsider Archaeology and Failed Collaboration in the USA”, *Public Archaeology*, 11 (2): 73-95.

Yates, Donna ve Neil Brodie (2023), “The illicit trade in antiquities is not the world’s third-largest illicit trade: a critical evaluation of a factoid”, *Antiquity*, 97 (394): 991-1003.

**STK PERSPEKTİFİNDEN ERKEKLERİN CİNSİYET
EŞİTLİĞİNE KATILIMI: YAKLAŞIMLAR,
MÜDAHALELER, DENEYİMLER VE ÖNERİLER***

**NGOS' PERSPECTIVES ON MEN'S ENGAGEMENT IN
GENDER EQUALITY: APPROACHES,
INTERVENTIONS, EXPERIENCES, AND
SUGGESTIONS**

Atilla BARUTÇU** & Nurseli Yeşim SÜNBÜLOĞLU***

ÖZ

Son yıllarda erkeklerin artan bir şekilde cinsiyet eşitliği mücadelesinin hedefi ve öznesi haline gelmesi, Türkiye'de pek çok sivil toplum kuruluşunun (STK) erkeklerle birlikte yapılabilecek çalışmalarını gündemlerine almasını ve erkeklerin cinsiyet eşitliğinin sağlanması çabalarına dahil olmalarına etki edecek girişimlerde bulunmasını sağlamıştır. Bu kuruluşlar yürüttükleri çalışmalar ile cinsiyet eşitsizliğinin mevcut olduğu alanlarda erkeklerin farkındalığını arttırmaya ve erkekler ile diğer cinsiyetler arasında müttefik ilişkiler kurulmasına aracılık etmeye çalışmaktadır. Bu makale, yürütülen çalışmalar üzerinden hâkim literatürde olduğu gibi erkeklerin motivasyonlarını, erkeklik müzakerelerini ve kadın

* Bu çalışma, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından 123K871 Numaralı proje ile desteklenmiştir. Projeye verdiği destekten ötürü TÜBİTAK'a teşekkürlerimizi sunarız. Projenin çeşitli adımlarındaki destekleri için Elif Esin Kılıç'a ve Gizem Doğan'a ayrıca teşekkürler. Proje için Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan, 24.08.2023 tarih ve 257 protokol numaralı karar ile etik kurul izni alınmıştır.

** Doç. Dr., Zonguldak Bülent Ecevit Üniv, Teoman Duralı İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Zonguldak, Türkiye, a.barutcu@beun.edu.tr, ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-5966-6438>

*** Dr. Öğr. Üyesi, Kadir Has Üniv., Ortak Dersler Bölümü, İstanbul, Türkiye, yesim.sunbuloglu@khas.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0251-9458>

* Makale Geliş Tarihi / Article Received: 15.02.2026

Makale Kabul Tarihi / Article Accepted: 13.05.2026

hareketleriyle olan ilişkilerini sorunsallaştırmaktan veya yürütülen programların tasarım, uygulama ve kurumsallaşma süreçlerini ele almaktan öte, STK deneyimlerinin kendisine odaklanmakta ve STK'ların yaklaşımlarını ve uygulama süreçlerinde ortaya çıkan kurumsal dinamikleri tartışmaya açmaktadır. Makalede tartışılan araştırma bulguları, söz konusu STK çalışmalarının envanterinin çıkarıldığı bir haritalama çalışması ile bu çalışmaları yürüten STK yetkilileri ile gerçekleştirilen derinlemesine görüşme verilerine dayanmaktadır. STK'ların bu çalışmaların planlanması ve yürütülmesi süreçlerindeki deneyimlerini merkeze alan makale, bu deneyimleri STK'ların karşılaştıkları destekler ve dirençler çerçevesinde incelemekte ve STK yaklaşımlarını, ihtiyaçlarını ve önerilerini görünür kılmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet Eşitliği, Erkeklerin Cinsiyet Eşitliğine Katılımı, Cinsiyet Temelli Şiddetin Önlenmesi, Eleştirel Erkeklik Çalışmaları, Sivil Toplum Kuruluşları (STK).

ABSTRACT

In recent years, the increasing recognition of men as both targets and agents of gender equality has led many non-governmental organizations (NGOs) in Turkey to prioritize collaborative efforts with men and to undertake initiatives that encourage their inclusion in gender equality efforts. Through their work, these organizations aim to raise awareness among men about areas in which gender inequality persists and to foster allied relationships between men and people of other genders. Rather than problematizing men's motivations, negotiations of masculinity, and their relationship with women's movements, or examining the design, implementation, and institutionalization of programs, as is common in the dominant literature, this article focuses on the NGO experience itself and opens up a discussion on NGOs' approaches and the institutional dynamics that emerge during intervention processes. The findings are based on a mapping study that inventoried these NGO activities and on in-depth interviews with NGO representatives involved in them. Drawing on NGOs' experiences in planning and intervention, the article analyses these processes within the framework of

the support and resistance they encounter and highlights their approaches, needs, and recommendations.

Keywords: Gender Equality, Men's Engagement in Gender Equality, Prevention of Gender-based Violence, Critical Masculinity Studies, Non-governmental Organizations (NGOs).

GİRİŞ

Cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında erkeklere düşen toplumsal rol ve sorumluluklar oldukça fazladır. Erkeklerin bu rol ve sorumluluklar konusunda farkındalık kazanması için özellikle son yıllarda Türkiye’de pek çok sivil toplum kuruluşu (STK) erkeklerle birlikte yapılabilecek çalışmalarını gündemlerine almakta ve erkeklerin cinsiyet eşitliğinin sağlanması çabalarına dahil olmalarını sağlayacak girişimlerde bulunmaktadır. Bu kuruluşlar yürüttükleri projeler ile cinsiyet eşitsizliğinin mevcut olduğu alanlarda erkeklerin farkındalığını artırmaya ve erkekler ile diğer cinsiyetler arasında müttefik ilişkiler kurulmasına aracılık etmeye çalışmaktadır.

Erkeklerin cinsiyet eşitliğine katılımını hedefleyen çalışmaların Türkiye’de ve uluslararası bağlamda yaygınlaşmasıyla birlikte, bu alandaki literatür de aktivizm, katılımcı erkeklerin deneyimleri ve müdahale programları ekseninde gelişmiştir. Mevcut çalışmalar, erkeklerin eşitlik mücadelesindeki aktivist konumlarını ve kadın hareketiyle ilişkilerini (Çetin-Ayşe, 2020; Peretz, 2017, 2020; Messner vd., 2015), müdahale programlarına katılan erkeklerin motivasyonlarını, dirençlerini ve erkeklik müzakerelerini (Casey, 2010; Casey vd., 2017; Chakraborty vd., 2020; Funk, 2006; Gibbs vd., 2018; Holmgren ve Hearn, 2009; Peacock ve Barker, 2014; Peretz vd., 2020; Ratele, 2015; Wells vd., 2013) ve müdahale programlarının tasarım, uygulama ve kurumsallaşma süreçlerini (Carlson vd., 2015; Casey vd., 2012; Flood, 2011; Tolman vd., 2019) ele almaktadır. Bununla birlikte, bu programları yürüten STK’ların kurumsal yaklaşımlarını ve uygulama süreçlerinde ortaya çıkan kurumsal dinamikleri inceleyen çalışmalar sınırlı kalmıştır. Bu makale, Türkiye’deki STK deneyimlerine odaklanarak erkeklerin cinsiyet eşitliği çabalarına katılımına odaklanan literatüre bu açıdan katkı sunmayı hedeflemektedir.

Makalede, STK’lar tarafından şimdiye dek yürütülmüş veya hâlihazırda yürütülmekte olan ve erkeklerin (cinsiyet beyanı erkek olanların) cinsiyet eşitliğine katılımını hedefleyen çalışmaların haritalandırıldığı, ardından da bu çalışmalarını yürüten yetkililerle derinlemesine görüşmelerin yapıldığı araştırmanın sonuçları

tartışmaya açılacaktır. Mevcut literatürde erkeklerin cinsiyet eşitliğine katılımını hedefleyen STK'lara dair yapılan akademik araştırmalar, bu STK'ların genel perspektiflerinden öte erkekleri hedef alan programları ve çalışmalarını farklı yönleriyle incelemekte ve/veya erkeklerin perspektifinden onların bu programlara nasıl dahil olduklarına, hangi motivasyonlarla bu araştırmalarda yer aldıklarına ve dönüşümlerine odaklanmaktadır. Bu araştırma ise STK'ların perspektifini temel almış ve onların cinsiyet eşitliğine katılımı konularında erkeklerin davranışlarını ve tutumlarını hangi stratejiler üzerinden dönüştürme hedefinde olduklarından yola çıkmıştır. Makalede bu stratejilerin ve hedeflerin nasıl belirlenip uygulandığına, ne tür yaklaşımlar geliştirildiğine, süreçte erkeklerden gelen hangi dirençlerle karşılaşıldığına, elde edilen sonuçlar ışığında hangi ihtiyaçların görünür olduğuna ve bu alandaki çalışmaların artması ve etkilerinin güçlendirilmesi için ne tür öneriler geliştirilebileceğine odaklanılacaktır.

STK'ların erkeklerin cinsiyet eşitliğine katılımına yönelik artan girişimlerinin politik ve stratejik arka planını görünür kılmak için aşağıda öncelikle erkeklerin hangi tarihsel süreçte ve hangi küresel tartışmalarla cinsiyet eşitliği mücadelesinin hedefi ve öznesi haline geldiği ele alınacaktır. Ardından araştırmanın odağı doğrultusunda bu alanda çalışan Türkiye'deki STK'lardan veri toplamak için tercih edilen haritalama çalışması ve derinlemesine görüşme yöntemleri ve araştırma süreci detaylandırılacaktır. Son olarak ise araştırmada elde edilen bulgular STK yaklaşımları, STK müdahaleleri ve STK deneyimleri olarak kategorilendirilerek ele alınıp yine bulgular ışığında geliştirilen öneriler sunulacaktır.

1. ERKEKLERİN CİNSİYET EŞİTLİĞİ MÜCADELESİNİN HEDEFİ VE ÖZNESİ HALİNE GELMESİ

Yaklaşık son birkaç on yılda cinsiyet eşitliği çerçevesinden erkekler ve erkeklikler üzerine düşünmeye küresel çapta bir ilgi artışı olduğu görülmektedir. Alanda çalışan kuruluşlar özellikle #MeToo hareketi ile birlikte ilginin arttığını, erkeklerin ve oğlan çocuklarının cinsel taciz ve cinsiyet eşitliği ile ilgili tartışmalara katılmak istediklerini ve bu konularda bilgilerini artırmak istediklerini aktarmaktadır (MenEngage, 2019). Aslında erkekler ve erkeklikler tarih boyunca bir şekilde feminist literatürün ve kadın hareketinin gündemi olmuştur. Bununla birlikte, erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerini, toplumda var olan farklı erkeklikleri ve bu farklı erkeklikler arası eşitsizlikleri sistematik şekilde ele almak 1980'lerin ikinci yarısından itibaren yükselişe geçen Eleştirel Erkeklik Çalışmaları disiplininin çalışmalarıyla mümkün olmuştur.

Erkeklerin, cinsiyet ilişkilerinde eşitliğin sağlanması ve cinsiyet temelli şiddetin önlenmesi çalışmalarının hedefi olmanın yanı sıra özneleri de olduğu perspektifi ise 1970'lerden beri gündemdedir. 1970'lerde bu perspektifin öncüsü olanlar, o dönem çok etkin olan İkinci Dalga kadın hareketinden esinlenerek ve feminist argümanları benimseyerek kadınlara yönelik şiddetin önlenmesi için aktivist mücadele vermeye başlayan erkekler olmuştur. Bu dönemde yürütülen çalışmalarda, başta toplumsal cinsiyet temelli şiddet olmak üzere, farklı türleriyle şiddetin önlenmesinin yanı sıra, cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve barışın tesis edilmesi temaları da dönemin ruhuna uygun olarak ön plandadır (Messner vd., 2015). Erkeklerle ve oğlan çocuklarıyla birlikte şiddetin önlenmesi ve eşitliğin sağlanması yönünde çalışma yürütmek genel toplumsal dönüşümün önemli bir vechesi olarak görülmüştür. 1980'lerin sonu ve 1990'lar, Messner ve arkadaşlarının (2015) sınıflandırmasına göre bu alanda ikinci döneme denk düşer. Bu dönemin en önemli özelliği, şiddete karşı mücadele eden kuruluşların ve bu çalışmalar için sağlanan fonların önceki döneme göre stabil hale gelmesiyle birlikte profesyonelleşmenin başlamasıdır. Bu dönemde şiddet karşıtı alanda çalışan profesyonellerin sayısı artmış ve akademi, hukuk, sosyal hizmetler ve STK'lar ile bu profesyoneller arasında genişleyen bir ağ oluşmuştur. Bu dönem ayrıca, aşağıda da detaylandırılacağı üzere, erkeklerin şiddetin önlenmesi ve cinsiyet eşitliğinin sağlanması çalışmalarına dahil olmasının, Birleşmiş Milletler (BM) ve Avrupa Birliği (AB) gibi uluslararası kuruluşların politika ve strateji belgelerinde önemli bir odak noktası olmaya başlaması ile de dikkat çeker. 2000'li yıllarla birlikte ise bu alanda yeni bir dönem açıldığı düşünülür (Messner vd., 2015). Bu dönemin öne çıkan özellikleri eşitliğin tüm cinsiyet gruplarını kapsayacak şekilde ele alınması, kesişimsel bir yaklaşımla ırk, sınıf, etnisite, yaş gibi kategorilerin cinsiyet deneyimlerini nasıl kendine özgü şekillendirdiğinin önemini fark edilmesi ve şiddet karşıtı aktivistler ve kuruluşlar arasında MenEngage gibi ulusaşırı ağların ortaya çıkması olmuştur. Kurumsallaşmanın ön planda olduğu bu dönemde, erkeklerin katılımı temasının mevcut kurumların cinsiyet eşitlikçi dönüşümünün bir parçası olarak giderek daha kapsamlı şekilde ele alındığı görülmektedir.

Erkeklerin cinsiyet eşitliğinin sağlanması çalışmalarına dahil olmalarının geldiği son noktanın cinsiyet eşitliğinin anaakımlaştırılması çerçevesinde ele alınması mümkündür. Toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması, toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik anlayış ve eylemlerin bütün anaakım politika alanlarında ve kurumsal süreçlerde temel alınmasını (Ecevit, 2021: 33-34) ve böylelikle toplumsal cinsiyet eşitliğinin kurumsallaşmasını (Daly, 2005: 435) ifade eder. Anaakımlaştırma her tür kamusal faaliyetin planlama aşamasından itibaren toplumsal cinsiyet unsurunun göz önünde bulundurulmasını gerektirir. Bu

anlamda yalnızca toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamanın bir aracı değil, kamusal faaliyetlerin dönüştürülmesi olarak ifade edilebilecek bir amaç olarak da düşünülmesi gerektiği vurgulanır (Eveline ve Bacchi, 2005). Kalkınma faaliyetlerinde cinsiyet eşitliğinin sağlanması gerekliliğine yanıt olarak ortaya çıkan anaakımlaştırma, 1995 BM Pekin Dördüncü Dünya Kadın Konferansı'nda hazırlanan deklarasyona ve daha sonra 2000 yılında Avrupa Konseyi Lizbon Stratejisi raporuna dahil edilmesiyle birlikte hem temel küresel strateji olarak hem de AB'nin resmi politikası olarak tanınmıştır (Sancar ve Bilgin-Göç, 2021). Anaakımlaştırmanın en önemli özelliklerinin başında, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına dönüştürücü eşitlik stratejisiyle ve bütüncül bir perspektifle yaklaşması gelir. Bütüncül perspektif hem eşitliğin tüm cinsiyet grupları için sağlanmasını hem de eşitliğin sağlanması çabalarına tüm cinsiyet gruplarının dahil olmasını ifade eder.

Erkeklerin cinsiyet eşitliği mücadelesine dahil edilmesine önemli katkısı olan anaakımlaştırma perspektifi özellikle uluslararası normları belirleyen sözleşme ve düzenlemeler ile yaygınlaşmış ve güç kazanmıştır. 1979 tarihli CEDAW (Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması) Sözleşmesi'nden başlayarak BM ve AB bünyesinde hazırlanarak yürürlüğe giren pek çok sözleşme eşitliğin sağlanması ve şiddetin önlenmesinde erkeklerin rolüne vurgu yapmaktadır (Sancar ve Bilgin-Göç, 2021). 1994 BM Kahire Eylem Planı ve 1999'da güncellenen Sonuç Belgesi şiddetin önlenmesinin yanı sıra, erkeklerin ev içi iş ile çocuk bakımını paylaşma ve cinsel sağlık ve üreme sağlığı konularındaki sorumluluklarına işaret ederek şiddet, eşitsizlik ve geleneksel erkeklik normları arasında ilişki kurar (UNFPA, 2004). Erkeklerin cinsiyet eşitliğine katılımını odağına alan ilk uluslararası kuruluş olan BM Kadınların Statüsü Komisyonu'nun (CSW) 2004 yılında gerçekleşen 48. oturumunun sonuç belgesi ise iki açıdan kritik önemdedir: (1) Olumlu erkeklik modellerini yaygınlaştırma ve erkekleri eşitlik çalışmalarına teşvik etme konusunda devletlere sorumluluk yükleme ve (2) cinsiyet eşitliğinin erkeklerin ve oğlan çocuklarının hayatlarını da iyileştireceği vurgusu yapma (CSW, 2004).

CSW sonuç belgesi bu doğrultuda CEDAW'ı imzalayan ülkelerin geleneksel erkeklik rollerinin dönüşümü ve cinsiyet eşitliğinin sağlanması konularında politika geliştirmeleri için sekiz alan belirlemiştir: eğitim (özellikle erken çocukluk dönemi eğitimi); kamu güvenliği; sağlık; insan hakları; HIV, cinsel sağlık ve üreme sağlığı ve hakları; toplumsal cinsiyet temelli şiddetin önlenmesi; geçim sorunları ve yoksullukla mücadele; babalık ve bakım emeği (Sancar ve Göç-Bilgin, 2021: 70-71). Belirlenen bu alanlar dünyanın farklı bölgelerinde erkeklere yönelik yürütülen çalışmaların temalarını oluşturması açısından önemlidir. Geleneksel erkekliğin eşitlikçi yönde dönüşümü ve erkeklerin bu dönüşümün aktif öznelere

olması vurgusu AB bünyesinde de ön plana çıkmıştır. Avrupa Komisyonu'nun 2005 tarihli yıllık toplumsal cinsiyet raporu erkeklerin eşitlik mücadelesindeki rolünü ayrı başlık altında tartışarak konunun önemini vurgulamış, 2006 yılında bu konuda AB ülkelerinin ne tür ilerici politikalar geliştirebileceğinin tartışıldığı bir çalışma yürütmüştür. 2010 yılında çalışmalarına başlayan Avrupa Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü (EIGE) de eşitliğin sağlanması için erkeklige dair politikalar geliştirilmesinin yanı sıra, cinsiyet ve sınıf, etnisite, engellilik gibi diğer toplumsal kategorilerin kesişimiyle ortaya çıkan sorunların saptanması ve günümüz toplumlarında erkeklerin üstlendikleri rollerin izlenmesini çalışmalarının odağı olarak belirlemiştir (Sancar ve Göç-Bilgin, 2021: 75-76). Bunların yanı sıra Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) gibi uluslararası örgütler de ekonomik alanda ve iş yaşamında cinsiyet eşitliğinin sağlanması yönündeki çalışmaları ve erkeklerin eşitlikçi yönde dönüşümünü raporlarında özel olarak ele almaya başlamıştır.

Uluslararası normların oluşturduğu çerçevenin Türkiye'deki kamu politikalarına yansımaları ise öncelikli olarak cinsiyet eşitliğine dair eylem planları üzerinden takip edilebilmektedir. Eylem planları Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanmakta ve uygulanmaktadır. Bu planların ilki 1996 yılında Pekin Eylem Planı'nın kabulü sonrası hazırlanmıştır ancak planın uygulamasıyla ilgili veriye ulaşamamaktadır. 2000'lerle birlikte uluslararası mecrada erkeklerin katılımı konusunun daha yoğun ele alınmasına paralel olarak, Türkiye'nin hazırladığı eylem planları da erkeklere yönelik strateji ve eylemleri içermeye başlamıştır. 2007-2010 "Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı" (KSGM, 2018a), 2008-2013 "Toplumsal Cinsiyet Ulusal Eşitliği Eylem Planı" (KSGM, 2018b) ve 2018-2023 "Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı" (KSGM, 2018c) ile halen geçerli olan 2024-2028 tarihli strateji belgesi ve eylem planı (KSGM, 2024) erkeklerin katılımına doğrudan yer veren strateji ve eylemleri içerir. 2024-2028 planı çerçevesinde, hedefin kapsamı açısından bakıldığında, erkeklerin dahil edilmesi ile ilgili eylemlerin büyük çoğunluğunun farkındalık ve duyarlılık artırmaya dönük olduğu, bu doğrultuda yöntem olarak da eğitim ve seminerler düzenlenmesinin benimsendiği görülür. Erkeklerin katılımı ve zihniyet dönüşümü özellikle kadına karşı şiddetin önlenmesine yönelik eylemlerde doğrudan vurgulanmakta, cinsiyet eşitliği ve kadın hakları temaları da yine şiddetin önlenmesine yönelik eylemlerin içinde ele alınmaktadır. Bunun yanı sıra, ekonomi başlığı altında kadınların ekonomik hayata katılımının önündeki engellerin kaldırılması hedefinde erkeklerin katılımına açıkça işaret edilmekte, sağlık başlığı altında ise erkeklerin aile planlaması, üreme sağlığı ve kadın sağlığı ile ilgili konularda bilinçlendirilmesi stratejisine yer verilmektedir. Bilinçlendirme

ve farkındalık artırma dışında doğrudan kamu politikaları aracılığıyla erkekleri de dahil ederek eşitliğin sağlanması konusunda çocuk bakımının paylaşılmasını desteklemek üzere ebeveynlik izni düzenlemesi sınırlı da olsa önemli bir adım olmuştur.

Yukarıda kısaca ele alınan bu sözleşmeler, eylem planları ve strateji belgeleri uluslararası mecrada ve Türkiye’de sivil toplum alanında yürütülen erkekleri dahil etme çalışmalarını desteklemede ve içeriğini belirlemede önemli rol oynar. Bu çalışmaların uygulayıcıları, BM ve Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) gibi uluslararası kuruluşlar veya White Ribbon, MenEngage, Promundo (güncel adıyla Equimundo) ve SONKE gibi cinsiyet eşitliği ve şiddetin önlenmesi hedefiyle faaliyet gösteren (pro)feminist erkek örgütleridir. Erkekleri cinsiyet eşitliği çabalarına dahil etme çalışmalarının odaklandığı faaliyet alanları olarak (1) babalık, (2) spor, (3) erkek sağlığı ve cinsel sağlık ve (4) çalışma yaşamı/iş yeri öne çıkar. Bunlara ilave olarak, literatürde özellikle cinsiyet temelli şiddetin önlenmesi çalışmalarında erkekler arası akrayan ilişkileri ile erkeklerin müttefik olarak rolü temalarının da erkeklerde olumlu yönde tutum ve davranış değişimine yol açma potansiyeline vurgu yapılır (Wells vd., 2013: 5). Tüm bu temalar erkeklere yönelik çalışmalarda hedef gruba erişmek için giriş noktası olarak kullanılmaktadır.

Ön plana çıkan dört alanda yürütülen projelerin izleme ve değerlendirme sonuçları eşitlikçi dönüşüme dair ümit vaat eder niteliktedir. Değerlendirmelere göre bu projelerin katılımcısı erkeklerin (1) çocuk bakım sorumluluklarını daha eşit paylaştıkları, bunun sonucu olarak da erkeklerin aile ve toplum içinde üstlenebilecekleri roller ile ilgili kapasitelerinin genişlediği, duygusal esenliklerinin arttığı ve duygularını ifade etme ve empati kurma konusunda geliştikleri ortaya konmuştur (Allen ve Daly, 2007; Horn vd., 1999). Benzer şekilde izleme çalışmaları (2) tanınmış olsun olmasın sporcular tarafından erkeklere aktarılan cinsiyet eşitliği ve şiddet karşıtlığını teşvik eden olumlu mesajların çok etkili olduğunu (Minerson vd., 2011) ve erkeklerin kendilerine spor kulüpleri aracılığıyla ulaşan şiddeti önleme çalışmalarına katılmaya istekli olduklarını (Garin, 2000) göstermiştir. Bunun yanı sıra, araştırmalar (3) geleneksel erkeklik normları ile HIV oranlarında artış, fiziksel ve psikolojik sağlığın olumsuz etkilenmesi ve cinsel saldırı ve ev içi şiddet arasında ilişki olduğunu göstermektedir (Pulerwitz ve Barker, 2008; Barker vd., 2007; Campbell, 1995). Bu nedenle erkek sağlığı ve cinsel sağlık odaklı projelerin bir amacı erkeklerin bu ilişkiyi fark etmelerini ve zararlı davranışlarını değiştirmelerini sağlamak olur. Yetişkin hayatının önemli bir kısmının geçirildiği yer olması ve şirket politikaları aracılığıyla kişiler arası ilişkilerin ötesinde yapısal bir dönüşüm sağlama potansiyeli dolayısıyla (4) çalışma yaşamı/iş yeri odaklı çalışmalar da giderek daha fazla rağbet görmektedir. Avustralya’da Workplace Gender Equality

Agency tarafından yürütülen ve erkek çalışanları bakım sorumluluğu üstlenebilmeleri için esnek çalışmaya teşvik eden “The Equilibrium Man Campaign” (Flood ve Russell, 2017) ve Türkiye’de Sabancı Üniversitesi tarafından iş dünyasında kadına yönelik şiddete karşı farkındalık yaratma amacıyla yürütülen “İş Dünyası Aile İçi Şiddete Karşı” projesi bu alandaki çalışmalara örnek olarak verilebilir. Bu çalışmaların bazıları eşitliğin sağlanması ve şiddetin önlenmesi konusunda çalışanların farkındalığını artırmanın ötesinde şirketlerde kadın liderliğini destekleme gibi daha kökten dönüşüme kapı açacak faaliyetler içermektedir.

Türkiye’de erkeklerin toplumsal cinsiyet eşitliğine katılımını ve eşitlikçi erkeklikle ilgili söylem ve pratiklerin yaygınlaşmasını hedefleyen sivil toplum kuruluşu ve örgütlenmeler sınırlı sayıda olmakla birlikte farklı kurumsal ve politik konular içermektedir. Bu alanda YANINDAYIZ Derneği gibi iş dünyası ve medya bağlantılı daha kurumsal yapılar; Eleştirel Erkeklik İncelemeleri İnisiyatifi gibi akademi, aktivizm ve eleştirel erkeklik çalışmaları arasında köprü kuran oluşumlar; tamamı 2010’lu yıllarda kurulmuş olan ve bir süre sonra faaliyetlerine son veren Erkek Muhabbeti, Biz Erkek Değiliz İnisiyatifi ve Ataerkiye Karşı Erkekler gibi erkek şiddeti, cinsiyetçilik ve ataerkil tahakküme karşı kamusal eylem ve atölyeler yürüten aktivist gruplar öne çıkmaktadır. Bunun yanında Voltrans gibi trans erkeklerin deneyimlerine ve haklarına odaklanan dayanışma ağları ile AÇEV’in Baba Destek Programı gibi uzun soluklu, kurumsallaşmış ve ulusal/uluslararası iş birlikleriyle yaygınlaşmış programlar da bu alanın önemli aktörleri arasında yer almaktadır (Sancar ve Bilgin-Göç, 2021: 116-117).

Erkeklerin cinsiyet eşitliğine katılımını sağlamayı ve artırmayı amaçlayan bu tematik çalışmalar sivil toplum alanında yaygınlaşırken, konuyla ilgili literatür de gelişmektedir. İlgili literatürü üç gruba ayırmak mümkündür: aktivizm boyutunu ele alan çalışmalar, katılımcı erkeklere odaklanan çalışmalar ve müdahale programlarına ve uygulayıcılara odaklanan çalışmalar. İlk grup çalışmalar erkeklerin eşitlik mücadelesine katılımının tarihini incelemekte, (pro)feminist aktivist erkeklerin kadın hareketi ile ilişkisine odaklanmakta, bu erkeklerin erkek ayrıcalıklarını nasıl anlamlandırdıklarına, aktivist mücadele içinde karşılaşılan zorluklara ve (pro)feminist müttefik olmanın ne anlama geldiğine bakmaktadır (Çetin-Ayşe, 2020; Peretz, 2017, 2020; Messner vd., 2015). Literatürün önemli bir kısmını oluşturan ikinci grup çalışmalar yürütülen uygulamaların ve müdahale programlarının katılımcısı olan erkeklere odaklanarak erkeklerin bu uygulamalara katılma motivasyonlarını, gösterdikleri dirençleri, müzakere ettikleri erkeklikleri, eşitlikçi mücadele içinde kendilerini nasıl konumlandırdıklarını incelemekte ve uygulama deneyimlerinden ne tür derslerin çıkarılabileceğini tartışmaktadır (Casey, 2010; Casey vd., 2017; Chakraborty vd., 2020; Funk, 2006; Gibbs vd.,

2018; Holmgren ve Hearn, 2009; Peacock ve Barker, 2014; Peretz vd., 2020; Ratele, 2015; Wells vd., 2013). Literatürün henüz gelişmekte olan üçüncü grubundaki çalışmalar ise müdahale programlarına ve bunların uygulayıcısı olan STK'lara odaklanarak, müdahalenin hangi düzeylerde gerçekleştiğini, erkeklerin katılımının nasıl kavramsallaştırıldığı ve kurumsallaştırıldığını ve erkeklerin katılımını sağlamak için geliştirilen stratejileri incelemektedir (Carlson vd., 2015; Casey vd., 2012; Flood, 2011; Tolman vd., 2019).

Türkiye'deki literatüre bakıldığında erkeklerin katılımının henüz çok sınırlı sayıda akademik çalışmaya konu olduğu görülür. Bu çalışmalar arasında en erken tarihli olan biri olan Handan Sayer'in (2011) "Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Erkeklerin Katılımı" başlıklı KSGM uzmanlık tezi konuyla ilgili önemli bir giriş niteliğindedir. Sayer'in tezinde işlediği temalar olan erkekliklerin sosyo-kültürel inşası, erkeklerin toplumsal cinsiyet eşitliği çabalarına katılımının önemi, erkeklerin katılımı ve cinsiyet eşitliği ile ilgili normlar ve düzenlemeler ve iyi örnekler etrafında daha kapsamlı ve güncel bir rapor çalışması ise Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği'nin (CEİD) "Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzlenmesi Projesi Faz II" kapsamında Serpil Sancar ve Murat Göç-Bilgin (2021) tarafından hazırlanmıştır. Murat Göç'ün 2025 yılında güncellediği bu raporda Türkiye'de erkeklere yönelik yürütülen çalışmaların özetlendiği bir bölüm de bulunur. Ancak odak noktasını uzun süreli sistematik çalışmalar oluşturduğundan ele alınan çalışma sayısı sınırlıdır. Bu makalenin bulgularını temel aldığı araştırma tam da bu alana katkı yapma amacıyla, Türkiye'de STK'ların erkeklere yönelik düzenledikleri farklı türden (eğitim, seminer, atölye vb.) çalışmaları, sahadaki durumu daha ayrıntılı tarif edebilmek için geniş bir açıdan ele almaktadır. Türkiye'de erkeklerin cinsiyet eşitliğine katılımı odaklı yapılacak kapsamlı projeler/araştırmalar ve bu çalışmalar sayesinde üretilecek ihtiyaç/durum tespitleri, şüphesiz ki Türkiye'de bu alanda gelişmekte olan sınırlı akademik üretimlerin de artmasını sağlayacaktır.

2. YÖNTEM

Bu araştırma ile Türkiye'de erkeklerin cinsiyet eşitliğinin sağlanması çalışmalarına katılımında STK'ların geliştirdikleri yaklaşımlara, gerçekleştirdikleri müdahalelere, kullandıkları yöntemlere, karşılaştıkları güçlüklerle, uyguladıkları stratejilere ve genel deneyimlerine dair analitik bir çerçeve sunulması amaçlanmış, bu bulgular üzerinden erkeklerin cinsiyet eşitliğine katılımı odaklı yürütülecek çalışmaları güçlendirmek için öneriler sunulması hedeflenmiştir. Araştırma için etik kurul onayı Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan alınmıştır. Araştırma dahilinde öncelikle Türkiye'de erkeklere yönelik yürütülen cinsiyet eşitliği odaklı

çalışmalar haritalandırılmıştır. Bu haritalama çalışması söz konusu çalışmaların bir envanterini çıkararak çalışmaları yürüten STK'ların ve yürütülen bu çalışmaların ana hatlarının ve coğrafi dağılımının görünür olmasını sağlamış ve araştırmanın sonraki adımı olan STK görüşmeleri için bir liste oluşturmuştur. Ardından bu çalışmaları yürüten STK'larla derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiş ve STK'ların bu çalışmaların planlama ve yürütülme aşamalarındaki deneyimlerine odaklanılmıştır. Görüşmelerde STK'ların organizasyonel kapasiteleri, fon kaynakları ve kurdukları iş birlikleri ile ilgili ve erkeklere yönelik cinsiyet eşitliği çalışmalarında karşılaştıkları güçlükler, dirençler ve bunlarla baş etmek için geliştirdikleri stratejilerle ilgili bilgiler toplanmıştır.

Haritalama çalışması için öncelikle erkeklerin ve oğlan çocuklarının cinsiyet eşitliğine katılımına yönelik çalışmalar yürütmüş olan (veya yürütmekte olan) kurumlar masa başı araştırmayla tespit edilmiş ve yürütülen çalışmaların bir listesi oluşturulmuştur. Çalışmaların derlenmesinde geniş bir perspektif ölçüt alınmış, uluslararası literatüre hâkim olan cinsiyete dayalı şiddeti önleme programlarının ötesinde, erkeklerin cinsiyet eşitliğine katılımına yönelik çabalara dair daha geniş bir bakış açısı ortaya serilmesi amaçlanmıştır. Bu geniş perspektif içerisinde yalnızca sistematik programlar veya projeler değil, sohbet etkinlikleri, atölye çalışmaları, eğitim programları gibi STK'ların her türlü müdahalesi çalışmaya dahil edilmiştir. Ancak, bu kapsamda belirlenen ve listelenen çalışmalardan, yürütülen çalışma sürecinde belirli bir hedef kitlesi olmadığı anlaşılan (örneğin bir oturumunda erkekliğin de tartışıldığı genel içerikli konferanslar) veya erkekleri interaktif bir şekilde çalışmaya dahil etmeyen (örneğin tartışma bölümü içermeyen, davetli konuşmacının olduğu paneller), dolayısıyla çalışma sonrasında erkeklerin cinsiyet eşitliğine ve şiddetin önlenmesine katılımını sağlamaya dair bir çıktı/etki sunmadığı düşünülen etkinlikler kapsam dışı bırakılmıştır.

Haritalama sürecinde belirlenen çalışmaların hangi kurum tarafından, hangi ilde/illerde, ne kadar süre yürütüldüğü; çalışmalarda neyin amaçlandığı, hangi yöntemin/yöntemlerin kullanıldığı ve hangi hedef kitlenin belirlendiği gibi bilgilerin derlenmesi hedeflenmiştir. Bu bilgilerin derlenmesi için öncelikle hem kurumların web sitelerinin hem de literatür ve kamusal belgelerin taraması yapılmış, gerekli bilgilere bu yolla ulaşılamadığı durumlarda kurumlarla doğrudan iletişime geçilmiştir. Sonuç olarak masa başı araştırma ile 13 farklı oluşumun gerçekleştirdiği 24 farklı çalışmaya dair bilgiler elde edilmiş ve söz konusu çalışmalara dair bütünlüklü bir derleme hazırlanarak bir veri seti oluşturulmuştur. Bu derleme erkeklere yönelik çalışmaların türü, çalışmaları yürüten aktörler, benimsenen metodolojik yaklaşımlar, çalışmaların toplumsal etkileri ve etki analizleri gibi alanları yorumlayabilmek için bir kaynak oluşturmuştur.

Araştırmanın ikinci adımında, belirlenen STK çalışmalarının nasıl tasarlandığı, hangi hedeflerin gözetildiği, hangi ortaklıklarla ilerlendiği, hedef kitleye nasıl ulaşıldığı, çalışmanın nasıl yürütüldüğü, çalışmayla hangi faydaların sağlandığı ve hangi güçlüklerle ve dirençlerle karşılaşıldığı gibi konularda detaylı bilgiler toplanması hedeflenmiştir. Bu yüzden çalışmaları derlenen STK'lar ile iletişime geçilmiş ve hem kurumsal yaklaşımlarını hem de yürüttükleri çalışmaları detaylandırmaları amacıyla derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, yürütülen çalışmaların uygulayıcıları ile gerçekleştirilmiş, çoğunlukla bu kişiler aynı zamanda ilgili STK'nın yetkilisi konumunda olan kişiler olmuştur. Bunun yanı sıra, kimi durumlarda çalışmanın uygulayıcısı ve bir STK yetkilisi, kimi durumlarda ise yürütülen çalışmanın birden fazla uygulayıcısı/çalışanı görüşmeye beraber katılmıştır. Görüşmelerde uygulayıcıların ve yetkililerin çalışma kapsamında üstlendikleri görevlerle uyumlu olacak şekilde, çalışmanın tasarlama, planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarına odaklanılmıştır. Analiz sürecinde görüşmecilerin anlatıları, çalışmalara dair nesnel bir etki değerlendirmesi olarak değil, çalışmaları yürüten ve/veya organize eden STK temsilcilerinin bu çalışmaları nasıl anlamlandırdıklarını ve konumlandırdıklarını gösteren kurumsal anlatılar olarak ele alınmıştır. Dolayısıyla ortaya çıkması beklenen kurumsal ve katılımcı yanlılıklarının analizde en aza indirilmesi için anlatılardaki gerilimler, tutarsızlıklar ve nitel verilerle uyumsuzluklar gibi noktalara dikkat edilmiştir.

Görüşmelerin biri hariç hepsi yazarlar tarafından yapılmış, görüşmecilerin uygunluğuna göre yüz yüze veya Zoom uygulaması üzerinden online olarak gerçekleştirilmiştir. Bir görüşme araştırmanın bursiyeri tarafından yüz yüze yapılmıştır. Bu noktada araştırmacıların görüşülen oluşumlardan bazılarıyla daha önceki çalışmaları/araştırmaları üzerinden kurdukları ilişkilerin sahayı kolaylaştıran ama bir yandan da veri toplama/yorumlama biçimine etkilerde bulunabilecek bir dinamik olduğu göz ardı edilmemelidir. Hem bu ilişkilerin hem de görüşmeler öncesinde hazırlanan haritalama raporunun etkisiyle görüşme esnasında temsil edilen STK'nın yürüttüğü çalışmalara dair daha şeffaf, kapsamlı ve detaylı veri elde edilebildiği düşünülebilir. Aynı zamanda görüşmecilerin onayı ile tüm görüşmelerin sesli olarak kayıt altına alınabilmesi, yine araştırmacıların konumunun sağladığı bir avantaj olmuştur. Öte yandan toplumsal cinsiyet ve erkeklik çalışmaları alanlarında çalışan bir kadın bir erkek araştırmacının bu alanlarda mücadele veren oluşumlarla karşılaşma hallerinin, hem temsil edilen oluşumu ve gerçekleştirilen çalışmayı anlatma biçiminde hem de bu paylaşımların aşağıdaki haliyle sınıflandırılarak tartışma biçiminde olası etkileri, tıpkı her nitel çalışmada olduğu gibi yadsınamaz.

Görüşmeler için hazırlanan yarı yapılandırılmış soru formu üzerinden öncelikle görüşülen kurum hakkında genel bilgiler elde edilmiş, kurumun hedefinin, hedef kitlesinin, yürüttüğü çalışmaların, fon kaynaklarının ve iş birliklerinin neler olduğunun öğrenilmesi amaçlanmıştır. Daha sonra erkeklerin ve oğlan çocuklarının cinsiyet eşitliğine katılımına dair çalışmaları hakkında sorular yöneltilmiş ve bu çalışmalarla nelerin hedeflendiği, bu hedefe yönelik hangi yöntem(ler)in kullanıldığı ve ne gibi sonuçlar elde edildiği öğrenilmiştir. Görüşme formunun sonraki kısımları bu çalışmaların iç aktörlerine (STK yöneticisi, proje yürütücüsü, proje asistanı vb.), dış aktörlerine (uzman, danışman, işbirlikçiler vb.) ve katılımcılarına ayrı ayrı odaklanmış, bu aktörlerin ve katılımcıların ilişkilerine ve çalışmadaki etki ve deneyimlerine dair konular detaylandırılmıştır. Yürütülen çalışmaların sonrasındaki genel görüşlere odaklanan sorular ise alınan olumlu/olumsuz geri bildirimleri, çalışmaların genel toplumsal etkilerine ve çalışmaların sayısının artması için neler yapılabileceğine dair görüşleri, çalışmaların hangi temalarda ve hangi hedef gruplara yönelik sürdürülmesi gerektiğine dair fikirleri öğrenmeye odaklanmıştır.

Araştırmada daha önce haritalama çalışmasında derlenen 24 çalışmadan toplam 19 tanesi için STK'lar ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Haritalama çalışmasında derlenen ancak yetkili kişiye ulaşılamayan veya iletişime geçildikten sonra görüşme onayı ve/veya randevusu alınamayan çalışmalar için görüşmeler gerçekleştirilememiştir. Görüşme yapılan çalışmalardan bazıları aynı STK tarafından yürütüldüğü için bu çalışmalar hakkında veriler tek bir görüşme üzerinden toplanmıştır. Aşağıda hem haritalama çalışmasının hem de yapılan derinlemesine görüşmelerin sunduğu bulgular “yaklaşımlar”, “müdahaleler” ve “deneyimler ve öneriler” başlıkları altında tartışmaya açılacaktır.

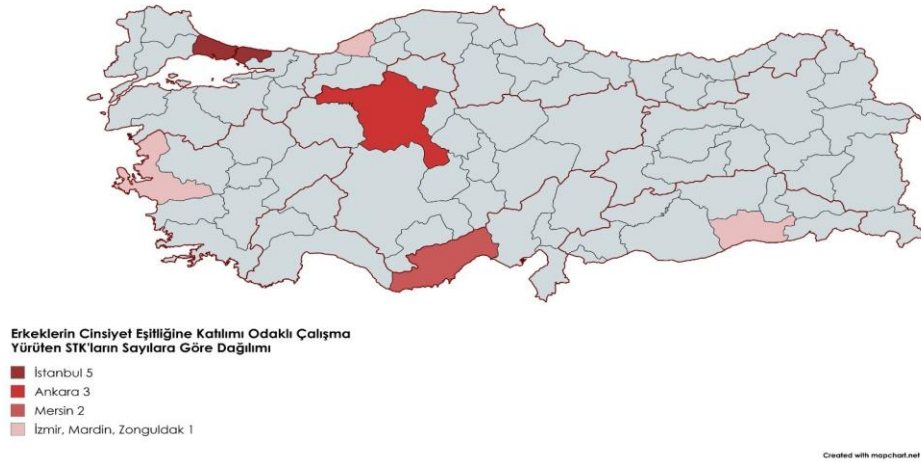
3. ERKEKLERİN CİNSİYET EŞİTLİĞİ MÜCADELESİNE KATILIMINDA STK YAKLAŞIMLARI, MÜDAHALELERİ, DENEYİMLERİ VE ÖNERİLER

Erkeklerin ve oğlan çocuklarının cinsiyet eşitliğine katılımı odaklı çalışmalar yürüten gruplara/örgütlere odaklanan araştırmaların pek çoğu, erkeklerin katılımının sağlanması için uygulanan yöntemleri, erkeklerden gelen dirençleri, dirençler karşısında uygulanan stratejileri ve yürütülen çalışmaların etki alanlarını görünür kılp tartışmaya açmaktadır (bkz. Carlson vd., 2015; Casey vd., 2012; Flood, 2011, 2015, 2019; Tolman vd., 2019). Bu araştırmada da STK müdahaleleri odak alınmış ve yukarıda detaylandırılan yöntemler aracılığıyla toplanan veriler STK yaklaşımlarını belirleyebilecek, STK deneyimlerini (özellikle karşılaşılan destek ve dirençleri) görünür kılabilecek ve erkeklerin cinsiyet

eşitliğine katılımını arttırmaya yönelik müdahalelerin artması/güçlenmesi için geliştirilen önerileri sunabilecek bir odakla tartışmaya açılmıştır.

Gerçekleştirilen haritalama çalışması ışığında, Türkiye’de erkeklerin cinsiyet eşitliğine katılımı odaklı çalışma yürüten STK’ların illere göre dağılımını ve yürütülen çalışmalar kapsamında Türkiye’de hangi illere ulaşıldığını görmek amacıyla aşağıda paylaşılan Türkiye haritaları hazırlanmıştır.¹ Haritalar, bu alanda çalışma yapan kurumların hangi şehirlerde yoğunlaştığını göstermesinin yanı sıra yürütülen çalışmaların kurumların bulunduğu şehirlerle sınırlı kalmadığını göstermesi açısından bir karşılaştırma sunmaktadır. Harita 1’de, Türkiye’de erkeklerin cinsiyet eşitliğine katılımı odaklı çalışma yürüten STK’ların daha çok İstanbul ve Ankara’da, bunların dışında ise çoğu büyük şehir olan sınırlı alanlarda yoğunlaştığı görülmektedir. Harita 2’de ise bu STK’lardan bazılarının Türkiye çapında çalışmalar yürüttüğü ve pek çok farklı ili hedef belirledikleri anlaşılmaktadır. Bu haritada yürütülen çalışmalar kapsamında büyük şehirlerin yanı sıra Doğu Karadeniz Bölgesi, Güneydoğu Anadolu Bölgesi gibi farklı bölgelerdeki şehirlere de ulaşıldığı görülmektedir. Yine de yapılan çalışmaların azlığı ve olası etkilerinin görece sınırlı olduğu söylenebilir. Şüphesiz ki hem erkeklerin cinsiyet eşitliğine ilişkin algılarını olumlu yönde değiştirmek için hem de daha eşitlikçi alternatif erkeklik pratiklerinin normatif pratiklerle baş edebilme stratejileri geliştirebilmek için (Shefer, 2014) bu tarz çalışmaların çok daha fazla yapılmasına ihtiyaç vardır.

Harita.1: Erkeklerin Cinsiyet Eşitliğine Katılımı Odaklı Çalışma Yürüten STK’ların Sayılara Göre Dağılımı

¹ Çalışmaların yürütüldüğü yerlere dair sadece il sayısı verilen veya sadece bölge belirtilen çalışmalar haritaya dahil edilememiştir.

Harita.2: Erkeklerin Cinsiyet Eşitliğine Katılımı Odaklı Yürütülen STK Çalışmalarının Kapsadığı illere Göre Dağılımı

Haritalama çalışmasında yürüttükleri programlara dair bilgileri derlenen (ve Harita 1’de konumlandırılan) 13 oluşumun içinde sekiz dernek, iki vakıf, bir uluslararası örgüt, bir kent konseyi ve bir bağımsız inisiyatif yer almaktadır. Yürütülen (ve etki alanı Harita 2’de gösterilen) bu programlar atölye çalışmaları, atölye çalışması üretme ve yaygınlaştırma, uzun süreli veya tek günlük eğitimler, eğitici eğitimleri, içerik üretme ve yaygınlaştırma, erkek erkeğe veya karma sohbet etkinlikleri ve belirli yaş gruplarına yönelik farkındalık etkinliklerinden oluşmaktadır. Aşağıda öncelikle STK’ların müdahale programlarında uyguladıkları stratejiler ve etki alanları özelinde farklı yaklaşımlarla ilerleyerek erkeklerin cinsiyet eşitliğine katılımına yönelik müdahalelerde bulunma çabaları ele alınacaktır.

STK Yaklaşımları

Araştırma boyunca erkeklerin cinsiyet eşitliğine katılımına yönelik çalışmalar yürüten STK’ların kimi noktalarda ortaklaşp kimi noktalarda farklılaştığı görülmüştür. Bu durum STK’ları ve yaklaşımlarını çeşitli özellikleri üzerinden sınıflandırarak analiz etmeyi zorlaştırmaktadır. Hem haritalama çalışmasındaki hem görüşmelerdeki bulgular göz önünde bulundurulduğunda, STK’ların profillerinin yönetim kurulu üyeleri, genel hedefleri, finansman kaynakları, coğrafi faaliyet alanları, iş birlikleri, uygulanan faaliyet türleri ve benimsenen stratejiler açısından önemli ölçüde farklılık gösterdiği ortaya çıkmakta, bu farklılıkların yanı sıra bazı STK’ların kimi noktalarda benzerlikler taşıdığı görülmektedir. Haritalama ve görüşme bulgularına dayanarak bu farklılıkların ve benzerliklerin, cinsiyet eşitliği çabalarına yönelik yaklaşımları ve

erkeklerin bu girişimlere katılımını önemli ölçüde etkilediği söylenebilir. Farklılıklar ve benzerlikler üzerinden bir sınıflandırma yapmak gerekirse, beş STK tarafından kurumsal yaklaşım benimsenirken, sekiz STK'nın daha tipik bir taban odaklı yaklaşım benimsediği öne sürülebilir.

STK'lar tarafından benimsenen *kurumsal yaklaşımın* belirgin özellikleri şu şekilde özetlenebilir: Uzun süreli programlarını büyük fonlar sayesinde geniş bir coğrafyaya yayarak sürdürebilen bu STK'ların yürüttükleri çalışmalarda programlar çoğunlukla şirketlerdeki İnsan Kaynakları birimleri tarafından yürütüldüğü için çalışmaların uygulanması daha rahat ilerleyebilmektedir. Erkek katılımcıları bulmak daha kolaydır çünkü bu STK'lar öncelikle şirket ve iş insanlarından oluşan ağlar üzerinden ilerlemektedirler. Örneğin, genellikle şirketlere, kendilerine önemli bir finans kaynağı olan eğitim programları satmakta veya ücretli eğitim verecek uzman sağlamaktadırlar. Dolayısıyla bu programlara erkeklerin katılımı gönüllü olmaktan ziyade zorunlu olma eğilimindedir. Bu durumda, STK tarafındaki uygulayıcıların gözlemlerine dayanarak, katılımcıların cinsiyet ilişkilerini ve güç dinamiklerini eleştirel bir şekilde sorgulama motivasyonunun gönüllü katılımcılara kıyasla daha düşük olabileceği iddia edilebilir. Bu özelliğe bağlı olarak, program sonunda katılımcı değerlendirmesi yapmak görece daha kolaydır çünkü değerlendirmeyi tamamlamayan katılımcıların takibini İnsan Kaynakları birimi üzerinden yapmak mümkündür. Öte yandan, görüşmelerden elde edilen verilere göre, bu STK'ların, yürüttükleri çalışmalar konusunda daha sınırlı bir öz değerlendirme sergileme eğiliminde oldukları söylenebilir. Ayrıca bu müdahaleler, karar alma süreçleri gibi şirket içi cinsiyet ilişkilerinin daha zorlu yönlerine odaklanmamaktadır. Bunun yerine, ofis ortamındaki kişilerarası ilişkileri değiştirmeyi hedef almaktadır. Kurumsal yaklaşımda çoğunlukla cinsiyet eşitsizliklerini yeniden üreten günlük davranışların mikro dinamiklerini ortaya serme ve dönüştürme çabası mevcuttur. Son ve önemli bir nokta olarak bu STK'lar, erkekleri de ataerkil düzenin kurbanı olarak konumlandırarak, yani ataerkil normların üreticisi olma konumlarını geri plana atarak, eşitsizliğe dayalı toplumsal düzende erkeklerin de ezilme pratiklerini deneyimlediğinden hareketle, feminizme karşı araçsal denebilecek bir yaklaşım benimsemektedirler.

STK'ların bu yaklaşımları, her ne kadar bu makalenin doğrudan odağı olmasa da 1990'lardan itibaren gelişen feminist STK'laşma ve piyasalaşma literatüründeki tartışmalar üzerinden düşünülebilir. Kadın hareketi aktörlerinin örgütlenmesini resmileştiren ve feminist sivil toplumun profesyonelleşme, kurumsallaşma ve bürokratikleşme eğilimini ortaya seren STK'laşma (*NGO-ization*) süreci (Lang, 2023), hem bir "neoliberal yönetim biçimi" şeklinde işleyerek aktivizmi piyasalaştırmış hem de profesyonelleşme yoluna giden

örgütlere fon arayışı, zorunlu bürokratik ilişkiler, siyasi çatışmalar/iş birlikleri gibi yeni pratikler üzerinden “aktivist tükenmişlik” denebilecek etkiler yaratmıştır (Ana, 2023). Cinsiyet eşitliği aktivizminin tarihsel dönüşümüne işaret eden bu süreç, kurumsal yaklaşıma sahip STK’ların büyük fonlar alma, insan kaynaklarıyla iş birliği, program/eğitim satma veya ücretli uzman sağlama gibi özellikleriyle cinsiyet çalışmalarının piyasalaşma dinamikleri üzerinden STK’laşma kavramının olumlu/olumsuz getirileri ışığında tartışmaya açılabilir.

Kurumsal yaklaşımdan farklı olarak, daha dönüştürücü olduğu iddia edilebilecek *taban odaklı yaklaşım* için ise şu belirgin özelliklerden bahsedilebilir: Kuruluşların temel sürdürülebilirliğini destekleyen, çoğunlukla AB’den gelen daha sınırlı fonlardır. Bu kategorideki STK’ların bazıları LGBTi+ dernekleridir ve/veya LGBTi+ haklarına yönelik çalışmaları da olan oluşumlardır. Bu sebeple görünürlüklerinin ve operasyonel kapasitelerinin sınırlanabildiği ve bu durumun bu STK’ların yaşadığı temel zorluk olduğu anlaşılmaktadır. Bahsi geçen STK’ların ağları öncelikli olarak yerel ittifaklardan ve ulusal feminist örgütlerden oluşmaktadır. Bu ittifakları dikkatli bir şekilde yöneterek ve nispeten düşük bir profil sergileyerek etkili çalışmalar yürütmektedirler. Bu yüzden bu STK’lar, barolar ve tabip odaları gibi çeşitli yerel örgütlerdeki feminist kadınlarla iş birliğinin önemini vurgulamaktadır. Bu yerel gruplarla stratejik ittifaklar, olası baskılara karşı STK’lara bir koruma alanı sağlamaktadır. Taban odaklı yaklaşımda, bütçe kısıtlamaları nedeniyle, güçlü bir ihtiyaç hissedilmesine rağmen, erkeklere odaklanan uzun vadeli, yapılandırılmış programlar uygulanamamaktadır. Ayrıca kurumsal yaklaşıma sahip STK’ların aksine, bu STK’lar kendi katılımcılarını kendileri bulmak/seçmek zorundadır; bu nedenle çeşitli aşamalarda (örneğin, katılımcılara ulaşma veya onları programlara dahil etme) farklı aktörlerden gelen zorluklarla ve dirençlerle karşılaşmaktadırlar. Son olarak, bu STK’ların hedef gruplarına ait profili daha yakından tanıdıkları ve düzenledikleri faaliyetler sonunda daha fazla öz değerlendirme yaptıkları söylenebilir.

STK’ların bu iki farklı yaklaşımına ve bunların getirdiği zorluklara ve avantajlara rağmen, tüm STK’ların karşılaştığı bazı ortak direnç biçimlerini ön plana çıkarmak da önemlidir. Çünkü bu dirençler, erkeklerin toplumsal cinsiyet eşitliğiyle nasıl ilişki kurduğuna dair önemli noktalara dikkat çekmektedir. Örneğin, çoğu STK erkeklerin genellikle cinsiyet eşitliğini (ve feminizmi) bir “kadın meselesi” olarak algıladığını belirtmiştir. Erkekler genellikle kendilerini eşit bir dünyaya katkıda bulunmaktan sorumlu görmemektedir. Bunun yanı sıra, erkeklerin kendilerini eşitsizliğin faileri olarak görmemelerinin çok yaygın olduğu, bunun yerine “diğer erkekleri” sorumlu gördükleri sıklıkla öne çıkmıştır. Erkeklerin toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kişisel olarak sorumlu

hissetmedikleri anlaşılmaktadır. Bazı STK'lar, trans erkeklerin erkeklik anlayışlarını tartışmanın da önemini vurgularken birçoğunun eşitliğe önemli engeller teşkil eden normatif eril uygulamalara ve tutumlara bağlı kaldığını belirtmiştir. Eşitlik adına harekete geçmek isteyen erkeklerin olduğu, ancak ne yapacaklarından veya nereden başlayacaklarından emin olmadıkları sıklıkla vurgulanmış, bu noktada STK müdahalelerinin rehberlik sağlamadaki değeri öne çıkmıştır. Son olarak, bazı erkeklerin eşitliğe doğru değişime açık oldukları, ancak diğer erkeklerin kendilerini yargılamasından korktukları için bu yönde bir çaba göstermekten çekindikleri dikkat çekmiştir.

STK Müdahaleleri

Bu çalışmada, STK'ların cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve cinsiyet temelli şiddetin önlenmesi amacıyla erkeklere yönelik yürüttükleri çalışmalar "müdahale" terimi ile ele alınmaktadır. Sivil toplum jargonunda yaygın olarak kullanılan müdahale terimi, yaygınlığını koruyan hiyerarşik ve ayrımcı cinsiyet normlarına ve davranışlarına müdahale ederek toplumsal değişimi sağlama çağrısıyla bağlantılı olarak, bu çalışmada da farklı türden faaliyetleri ortak niteliklerine vurgu yaparak tanımlamak için kullanılmıştır. Erkeklerin cinsiyet eşitliğine ve şiddetin önlenmesine katılımına yönelik çalışan inisiyatifleri analiz ettiği makalesinde Flood (2011), inisiyatiflerin müdahale düzeylerini şu altı başlık üzerinden sınıflandırır: (1) bireysel bilgi ve becerilerin güçlendirilmesi, (2) topluluk eğitimlerinin teşvik edilmesi, (3) eğiticilerin eğitilmesi, (4) toplulukların teşvik edilmesi, güçlendirilmesi ve harekete geçirilmesi (5) örgütsel pratikleri çeşitlendirmek, (6) politikaları ve mevzuatları etkilemek. Flood'un sınıflandırması üzerinden bakıldığında, Türkiye'de bu alanda çalışmalar yürüten STK'ların girişimlerinin özellikle ilk beş maddeyle örtüştüğü söylenebilir. Politikaları ve mevzuatları etkilemek noktasında ise bu çalışmaların ne derece etkili olduğunun bu araştırma dahilinde yorumlanması güçtür.

Yapılan haritalama çalışması üzerinden STK müdahaleleri bütünlüklü bir şekilde incelendiğinde, erkeklere yönelik cinsiyet eşitliği odaklı çalışmalar yürüten kurumların ulaştıkları ve etki ettikleri alan itibarıyla birbirlerinden farklılaştıkları görülmektedir. STK'ların büyük çoğunluğunun (özellikle taban odaklı yaklaşıma sahip olanların) kısıtlı bütçeye sahip olmalarından kaynaklı olabileceği görüşmeler esnasında ortaya çıkan sebeplerden ötürü Türkiye çapında yapılan kapsamlı çalışmaların az olduğu, pek çok çalışmanın yerel düzeyde (ilgili kurumun bulunduğu kentte) etkili olma hedefiyle yola çıktığı anlaşılmaktadır. Çalışmaların büyük çoğunluğu devamlılığı olmayan tek seferlik etkinlikler olarak gerçekleşmektedir. Literatürde bu çalışmaların önemi yadsınmamakla birlikte küçük ölçekli ve kısa vadeli olması sebebiyle dikkate değer büyüklükte bir kitleyi

dönüştürmedeki etkisi bir eleştiri noktası olmakta ve uzun süreye yayılan çalışmaların önemi vurgulanmaktadır (bkz. Peacock ve Barker, 2014). Türkiye’de bir haftadan fazla sürecek şekilde planlanan müdahalelere ne yazık ki az rastlanmaktadır. Mevcut haliyle erkekleri hedefleyen çalışmaların henüz oldukça az kişiye ulaştığı, dar kapsamlı ve kısa ömürlü olduğu görülmektedir.

Yürütülen çalışmaların az sayıda ve dar kapsamlı olmasının nedenlerinden birinin sınırlı işgücü ve uzmanlık olduğu söylenebilir. Hem haritalama çalışmasında hem de görüşmelerde öne çıkan bir nokta, Türkiye’de erkeklik odaklı çalışmaların sınırlı bir kadro tarafından yürütüldüğü olmuştur. Eleştirel Erkeklik Çalışmaları’nın oldukça az kişinin uzmanlık geliştirdiği bir alan olması, özellikle eğitim odaklı müdahale çalışmalarında sınırlı insan kaynağı üzerinden sınırlı girişimlerde bulunulmasına sebep olmaktadır. Haritalama sürecinde kapasite geliştirme amaçlı çok az sayıda çalışmaya rastlanmış olması da bu sınırlılığı yansıtan ve alanın gelişmeye ve genişlemeye ihtiyaç duyduğunu destekleyecek bir veri olarak düşünülebilir.

Erkeklerin cinsiyet eşitliği mücadelesine katılımına yönelik çalışmalar yürüten kurumlar, her ne kadar erkeklerin ve erkekliğin cinsiyet eşitliği nezdinde dönüşümü hedefiyle yola çıksalar da gerçekleştirdikleri çalışmalardaki katılımcıları kimi durumlarda sadece erkeklerden, kimi durumlarda ise karma cinsiyetlerden seçtikleri görülmüştür. Birinde erkeklerin kendi aralarında daha önce çok da konuşmadıkları bir mesele olan erkeklik üzerine konuşup düşünmesinin önemine öncelik verilirken, diğerinde erkeklerin erkekliği diğer cinsiyetlerle de konuşmasının ve tartışmaya açmasının anlamlı olduğu fikri öne çıkmaktadır. Bu durum, gerçekleştirilen müdahalelerde cinsiyet eşitliğine yönelik dönüşüm için iki farklı yöntemin de benimsendiğini göstermekle beraber hangisinin erkeklerin eşitlik yönünde dönüşümünde daha etkili olduğu tartışmaya açıktır.

STK temsilcileri ile gerçekleştirilen görüşmelerden hareketle, müdahale programlarında atölye/sohbet türündeki çalışmaların çokluğu, erkeklerin birbirleriyle (ve/veya kadınlarla) konuşmalarının ve etkileşimlerinin dönüşüm için önemli bir yönetsel araç olduğu düşüncesinin yaygınlığını göstermektedir. Bunun yanı sıra, çalışmaların neredeyse tamamının yetişkin erkekleri hedefleyecek şekilde yürütüldüğü, oğlan çocuklarına yönelik çalışmaların oldukça az olduğu dikkat çekmektedir. Yetişkin erkeklerin hedef olduğu çalışmalarda babalığın dönüşümünün ya doğrudan ya da genel çalışma içerisinde pek çok odaktan biri olarak önemsendiği görülmektedir. Bu odak noktasının öncelenmesi, uluslararası literatürde de dikkat çeken bir olgudur (bkz. Allen ve Daly, 2007; Wells vd., 2013). Örneğin, Wells ve arkadaşlarının (2013) erkekliğin cinsiyet

eşitliği nezdinde olumlu dönüşümüne yönelik etkili olan alanları belirlemek için yaptıkları kapsamlı literatür taramasında ilk sırayı “babaların katılımı” alır. Bu odağın Türkiye’deki çalışmalarda da önemsendiği yapılan haritalama çalışmasında görülmektedir.

Son olarak mevcut çalışmalara dair web sitesi gibi mecralar aracılığıyla kamuya açık bilgi paylaşımlarında eksiklikler olduğu gözlemlenmiştir. Yürütülen çalışmalarla ilgili bazı temel bilgiler çalışmaların paylaşıldığı metinlerde bulunmamaktadır. Yürütülmüş çalışmaların değerlendirmelerinin yapıldığı rapor gibi belgelere erişim ise istisnai durumlarda mevcuttur. Bu durumun çalışmalar arası etkileşimi ve birbirinden öğrenmeyi sınırlı hale getirdiği söylenebilir.

STK Deneyimleri ve Öneriler

STK’lar çalışmalarını yürütürken hem destekleyici dinamiklerle hem de çeşitli dirençlerle karşılaşmaktadır. Paylaşımlar, desteğin genellikle iç ve dış aktörlerin (ve bazen katılımcıların) güvenli bir ortam oluşturabilmesi, sağlıklı bir tartışma yürütebilmesi ve bununla bağlantılı olarak eğitim/etkinlik süreçlerinin iyi yönetilmesinden doğduğunu göstermektedir. Bu noktada uygulayıcıların, katılımcı erkekleri kazanmak için eleştirel veya suçlayıcı bir dil kullanmak yerine empati içeren ve duygusal olarak yakın bir yaklaşım sergilemeyi stratejik olarak benimsemeleri dikkat çekicidir. Öte yandan, dirençlerin STK’lar için çoğunlukla yapısal ve güvenlik kaynaklı olabildiği görülmektedir. STK yapısı ve fon kaynakları (insan kaynağı eksikliği, sürdürülebilirlik sorunları, fon bağımlılığı, politik baskı vb.), direnç yaratabilen temel alanlar olarak görünür olmuştur.

Erkeklerden geldiği belirtilen ortak direnç biçimleri ise onların cinsiyet eşitliğiyle nasıl bir ilişki kurduğuna dair önemli noktaları ortaya sermektedir. Çoğu STK, daha önce değinildiği gibi erkeklerin cinsiyet eşitliğini (ve feminizmi) bir “kadın meselesi” olarak görme eğiliminde olduğunu ve kendilerini eşit bir dünyaya katkıda bulunmaktan sorumlu görmediklerini özellikle belirtmiştir. Erkeklerin kendilerini cinsiyet eşitsizliğinin failleri olarak düşünmeme ve eşitsizliğe dayalı düzenin sorumluluğunu genellikle “diğer erkeklere” veya dış faktörlere atma eğilimleri yüksektir. Ayrıca, değişime açık olan bazı erkeklerin bile diğer erkeklerin kendilerini yargılamasından çekindikleri için çaba göstermekten geri durabilmeleri ve/veya eşitlik adına harekete geçmek isteyip ne yapacaklarından veya nereden başlayacaklarından emin olamamaları dikkat çekicidir. Bu noktalar, erkeklerin cinsiyet eşitliğine katılımına yönelik müdahalelerde karşılaşılan erkeklik dirençlerine dair tespitlerde başı çeken önemli noktalar olmakla beraber, cinsiyet eşitliğine engel teşkil eden normatif eril uygulamaların ve tutumların trans erkekler tarafından da beslenebildiği,

kadınların olduğu karma gruplarda erkeklerin erkeklik deneyimlerine dair konuşmaktan sakındığı, babalığın öğretilen bir şey olmadığı düşüncesinin yaygınlığı ve cinsiyet eşitliği mücadelesine katılıma yönelik müdahale programlarının olumlu etkilerinin erkekler için kısa süreli olabildiği ve kalıcı dönüşümlere olanak tanıyamadığı gibi durumlar yine STK'ların yürüttükleri müdahale programları esnasında direnç olarak ele alınan güçlükler olarak karşımıza çıkmaktadır.

STK görüşmelerinde, yukarıda ele alınan son maddeyle de ilişkili olarak, hem erkeklerin cinsiyet eşitliğine katılımını hedefleyen çalışmaların erkekler üzerindeki etkisini kalıcı kılmak hem de kapsamlı ve uzun süreli çalışmaların sayısını artırıp bu çalışmaların sürdürülebilirliğini sağlamak için neler yapılması gerektiğine dair çeşitli öneriler ortaya çıkmıştır. Bu önerilerin başında ısrarlı savunuculuk, farklı gruplarla iş birlikleri geliştirme ve yeni politikalar üretme ihtiyacı gelmektedir. Görüşmelerde eşitsizlikten beslenen ve eşitsizliği besleyen cezasızlık politikalarına karşı ısrarlı bir şekilde mücadele verilmesi gerektiği sıklıkla ele alınmış, her alanda ne erkeğin ne de kadının iktidarını savunmak üzerinden bir politika güdülmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda yerel yönetimlerle (ve özellikle muhtarlarla) ve her kentte bulunan üniversitelerle kurulabilecek iş birliklerine yönelik ihtiyaca dikkat çekilmiştir. Cinsiyet eşitliğinin ve erkekliğin eşitlik yönünde dönüşümünün yaygınlaştırılması için sosyolog, psikolog, avukat, sosyal hizmet uzmanı gibi uzman destekleri ve gönüllüler aracılığıyla bir danışmanlık merkezi kurulması gibi hizmetlerin ve avukat adayları, taksiciler, beyaz yakalı işçiler, sığınma evi çalışanları gibi spesifik meslek gruplarına yönelik destek programlarının gerekliliği ön plana çıkmıştır. Kurum politikalarına “sızmaya” yönelik ihtiyaç da vurgulanmış, tüm kurumlarda işe yeni girenler için cinsiyet eşitliği zorunlu eğitimi verilmesi önerilmiş, bunun için de özellikle özel şirketler üzerinde bir baskı politikası uygulanabileceği ele alınmıştır.

Bunun yanı sıra doğrudan erkekleri ele alan veya erkeklerin yapması gerektiği vurgulanan çeşitli öneriler öne sürülmüştür. Örneğin, erkeklerin dezavantajlı grupların deneyimlerini anlamalarına yönelik uygulamalara yoğunlaşılacağı ve erkeklerin de erkeklikten zarar gördüğüne dair farkındalık yaratacak uygulamalar geliştirilebileceği ele alınmıştır. Bu ve benzeri uygulamaların gerçekleştirilmesi için stratejik olarak berberler, camiler, kahvehaneler gibi erkeklerin bulunduğu homososyal mekânların tercih edilmesi gerektiği önerilmiştir. Ayrıca başta bu tarz mekânlar olmak üzere tüm mecralarda eşitliğe yönelik etkili ve akılda kalıcı sloganlar üretilerek kampanyalar yürütülmesi gerektiği bir ihtiyaç olarak sunulmuştur. Bu kampanyaların cinsiyete dair rivayetlerin ve bilgi kirliliğinin önüne geçmek için de etkili olabileceği ve özellikle sosyal medya aracılığıyla yaygınlaştırılabileceği vurgulanmıştır. Öte yandan

erkeklerin eşitliğe duyarlı hemcinsleri öncülüğünde bir araya gelip erkeklik ve eşitlik üzerine konuşmaları gerektiği dile getirilmiş, bunun da ötesinde daha önce müdahale programlarına katılan erkeklerin kendi oluşumlarını kurmasının, mümkünse dernekleşmesinin ve ilgili alandaki çalışmaları sürdürmesinin önemi vurgulanmış ve bunun için müdahaleyi gerçekleştiren STK'ların aracılık edebileceği öneri olarak sunulmuştur.

Görüşmelerde mevcut STK müdahalelerinin geliştirilmesi yönünde de çeşitli öneriler ortaya çıkmıştır. Örneğin, müdahale programlarını ve/veya kampanyaları yürütebilmek için finansal destek sunabilecek kurumlarla erkenden (senelik bütçe planlamalarını yapmadan önce) iletişime geçilmesi ve bütçelerine dahil olunması, çalışmaların daha kapsamlı ve uzun soluklu olması için önemli bir öneri olarak sunulmuştur. Ayrıca müdahale programlarına katılan erkek sayısının az olabildiğinden hareketle, bu sayıyı artırmak için bölgeyi tanıyan profesyonellerden kesinlikle destek alınması gerektiği önerilmiştir.

Erkeklerin cinsiyet eşitliği mücadelesine dahil olmalarının veya eşitlik yönündeki dönüşümlerinin kalıcı olabilmesi için babalık rollerine ve baba-çocuk (özellikle baba-oğul) ilişkilerine dair yapılacak çalışmaların artması gerektiğine yönelik vurgular bir diğer önemli nokta olmuştur. Erkeklerde cinsiyet eşitliği farkındalığının uzun süreli olması ve yeni nesillere aktarılması için doğrudan babalık kimliğinin eşitlik yönünde dönüşümüne dair çalışmalar yapılabilmesi (ve yapılması gerektiği), hem doğrudan babalık üzerine çalışan hem de müdahale çalışmalarında babalığı da gündemlerine alan STK'lar tarafından sıklıkla dile getirilmiştir. Bu sebeple erkeklerin ve babaların erkeklik ve babalık üzerine düşünüp konuşmalarını sağlayacak ortamların yaratılabileceği ve babaların çocuklarıyla birlikte katılabilecekleri sosyal etkinlikler düzenlemenin etkili olabileceği vurgulanmıştır.

Erkeklerin cinsiyet eşitliğine ve şiddetin önlenmesine katılımını artırmak ve bu alandaki çalışmaları güçlendirmek için neler yapılabileceğine dair ortaya çıkan bu öneriler, öte yandan bazı ihtiyaçların görünürlüğünü de beraberinde getirmektedir. Zira STK görüşmelerinde ortaya çıkan en önemli bulgulardan biri, yürütülen çalışmaların bazı eksikliklerden dolayı etkisiz kalabildiği veya tekrar edilemez olduğu, aynı şekilde yürütülmek istenen çalışmaların da fikir aşamasında kalabildiği yönünde olmuştur. STK paylaşımları ışığında erkeklerin cinsiyet eşitliğine katılımını sağlamak ve bu alandaki çalışmaları artırmak için nelere ihtiyaç olduğuna dair tespitlerin başında erkeklerle çalışmaya yönelik eğitim materyallerinin geliştirilmesi, erkeklerle çalışacak eğitilmiş insan kaynağının genişletilmesi ve erkeklerin cinsiyet eşitliğine katılımına yönelik çalışmaları destekleyecek fon kaynaklarının artırılması ve/veya bu çalışmaları

destekleyen/destekleyebilecek fon kaynaklarının görünürlüğünün ve yayılımının sağlanması gelmektedir. Bunların yanı sıra gerçekleştirilen müdahale programlarının tekrarının/sürekliliğinin sağlanması, erkeklerin cinsiyet eşitliğine katılımına yönelik çalışan STK'lar arası iletişim ve haberleşme ağının geliştirilmesi ve erkeklerin cinsiyet eşitliğine katılımına yönelik çalışacak daha fazla STK'ya alan açılması sıklıkla dile getirilmiştir. Erkeklerin cinsiyet eşitliğine katılımına yönelik hali hazırda yapılmış olan çalışmaların görünürlüğünün sağlanması da ihtiyaç olarak vurgulanan noktalardan biri olmuştur.

Tüm bu deneyimler, öneriler ve ihtiyaçlar, cinsiyet eşitliğinin sağlanması çabalarına erkekleri stratejik ve dönüştürücü bir şekilde dahil etmenin önemine olan inanç üzerinden paylaşılmış ve ele alınmıştır. Erkekler ve erkeklik odaklı yürütülen yerel ve küresel çalışmalar da genel olarak cinsiyet eşitliğinin önemine dikkat çekmenin ötesine geçerek erkekliği dönüştürücü kapsamlı yaklaşımlar benimsemenin ve ataerkil ve zararlı normları dönüştürmenin önemini ortaya sermiştir (bkz. AWID, 2004; Hewson-Munro ve McCook, 2023; Ruxton, 2009). Bu dönüşüm, hem kadınlar ve kız çocukları için hem de erkeklerin kendileri için elzem görülür ve bu yüzden erkekleri mücadele alanının içine çekmek önem arz eder. AWID (The Association for Women's Rights in Development) tarafından yayınlanan "Working with Men for Women's Rights" (Kadın Hakları İçin Erkeklerle Çalışmak) (2004) başlıklı raporda cinsiyet eşitliği için kadınların gücünü ve eylemliliğini destekleme hedefinin yanı sıra ikinci bir temel hedef özellikle vurgulanır: erkeklerin eşitsizliklere meydan okuma eylemliliğini sağlamak. Bu meydan okumanın, erkeklerin kendilerinin ataerkil sistemin altında ezilmeyen sağlıklı bireyler olabilmesinin yolunu açarak da cinsiyet eşitliğine katkı sunduğu düşünülür. Benzer şekilde COMAB (The Coalition on Men and Boys) tarafından hazırlanan "Man Made: Men, Masculinities and Equality in Public Policy" (Erkek Yapımı: Kamu Politikalarında Erkekler, Erkeklikler ve Eşitlik) (Ruxton, 2009) başlıklı raporda, kız çocuklarının ve kadınların güçlenmesi için kaynak ve destek ihtiyacının vurgulanmasının yanı sıra oğlan çocuklarının ve erkeklerin sağlıklı bireysel gelişimleri için geleneksel ve zararlı erkeklik normlarının kırılmasına dair destek mekanizmalarının gerekliliğine özellikle dikkat çekilir. Bu ikili hedefin sırasıyla mevcut eşitsizlikleri gidermek ve yapısal dönüşümleri sağlamak için önem arz ettiği savunulur.

Bu anlamda Türkiye'de erkekleri ve erkekliği gündemlerine alan STK'ların da farklı/ortak yaklaşımları doğrultusunda ve deneyimleri ışığında erkeklerin cinsiyet eşitliği mücadelesine aktif katılımına yönelik çabaları, sadece kadınlar ve kız çocukları için değil, tüm cinsiyetler için kritik önem taşır. Bu yüzden kurumsal yaklaşıma sahip STK özelliklerinde vurgulandığı gibi erkeklerin de ataerkil

sistemin kurbanı olarak ezilen ve cinsiyet eşitliği sayesinde özgürleşebilecek bireyler olarak ele alınması ve bu yönde stratejik müdahalelerde bulunulması etkili olabilir. Promundo ve UNFPA tarafından hazırlanan “Adolescent Boys and Young Men” (Ergen Oğlanlar ve Genç Erkekler) (Kato-Wallace vd., 2016) başlıklı raporda, kız çocuklarının ve kadınların güçlenmesi için oğlan çocuklarının ve erkeklerin dönüşümüne dikkat çeken yaklaşımlar ile zararlı erkeklik normlarının oğlan çocukları ve erkeklerin kendi refahı için sorgulanması gerektiğine dikkat çeken yaklaşımları birleştiren “toplumsal cinsiyet eşzamanlı yaklaşımlar” (*gender synchronized approaches*), Türkiye’de bu alandaki tüm STK’ların benimseyebileceği etkili bir yaklaşım olarak öne sürülebilir.

4. SONUÇ

Bu makale Türkiye’deki STK’ların erkeklerin cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve cinsiyet temelli şiddetin önlenmesi mücadelesine katılımını teşvik etmek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmalara odaklanan bir araştırmanın bulgularını ele almıştır. Burada tartışılan araştırma bulguları söz konusu çalışmaların envanterinin çıkarıldığı bir haritalama çalışması ile bu çalışmaları yürüten STK yetkilileri ile gerçekleştirilen derinlemesine görüşme verilerine dayanmaktadır. Makale, STK’ların bu çalışmaların planlanması ve yürütülmesi süreçlerindeki deneyimlerini merkeze almış, bu deneyimleri aldıkları destekler ve karşılaştıkları dirençler çerçevesinde tartışmaya açmış ve yaklaşımlarını, ihtiyaçlarını ve önerilerini görünür kılmaya çalışmıştır.

STK’ların yürüttükleri çalışmalar esnasında katılımcı erkeklerin hem cinsiyet eşitliği yönündeki dönüşümüne dair olumlu gelişmelere işaret eden desteklerle hem de bu dönüşümü ve aynı zamanda çalışma sürecini zorlaştırdığı söylenebilecek dirençlerle karşılaştıkları söylenebilir. Bulgular yürütülen çalışmaların çoğunlukla sistematik ve uzun soluklu uygulamalar olmaktan çok, kısıtlı bütçe ve insan kaynağı ile yürütülen ve dolayısıyla etki alanı sınırlı kalan uygulamalar olduğunu göstermektedir. Genellikle STK’ların kendi faaliyet alanları içinde sahada gördükleri ihtiyacı karşılamak için yürüttükleri etkinliklerden oluşan bu çalışmalar, yöntem olarak neredeyse tamamen yetişkinlere yönelik eğitimler, atölyeler ve sohbetler olarak organize edilmektedir. Bu da oğlan çocuklarının cinsiyet eşitlikçi çalışmalarda kapsam dışı kalması sonucunu doğurmaktadır. Kısıtlı kaynaklar yürütülen çalışmaların etki değerlendirme aşamasını da olumsuz etkilemekte, yapılandırılmış şekilde değerlendirmesi yapılamayan çalışmalarla ilgili bilgilerin kamusal görünürlüğü oldukça sınırlı kalmaktadır. Çalışmalar arası etkileşim ve STK’lar arası erkeklik odaklı çalışmalar özelinde deneyim paylaşımının yetersiz kalması da öne çıkan bulgulardandır.

Tüm bu kısıtlılıklara rağmen bu alandaki çalışmaların artması ve etkilerinin güçlendirilmesi önemli görülmektedir. Erkeklerin cinsiyet eşitliği kavramı ve çabaları ile ilişkilendirme biçimleri (bu alanın kadınları ilgilendirdiği algısının güçlü olması, cinsiyet temelli eşitsizliklerin sorumluluğunu almaya mesafeli yaklaşılması ve somut adımlar konusunda yönlendirilme ihtiyacı) bu alanda daha fazla çalışma yürütülmesinin gerekliliğine işaret etmektedir.

KAYNAKÇA

Allen, Sarah ve Kerry J. Daly (2007), *The Effects of Father Involvement: An Updated Research Summary of the Evidence* (Guelph, ON: Centre for Families, Work & Well-Being, Father Involvement Research Alliance).
https://library.parenthelp.eu/wp-content/uploads/2017/05/Effects_of_Father_Involvement.pdf (13.02.2026).

Ana, Alexandra (2023), "Activist Burnout in Times of NGO-ization: Comparing Feminist Movements in Belgium and Romania", *Analize: Journal of Gender and Feminist Studies*, 18 (32): 51-79.

AWID (2004), "Working with Men for Women's Rights", *Young Women and Leadership*, 2: 1-8.

Barker, Gary, Christine Ricardo ve Marcos Nascimento (2007), *Engaging Men and Boys in Changing Gender-Based Inequity in Health: Evidence from Programme Interventions* (Geneva: World Health Organization).

Campbell, Carole A. (1995), "Male Gender Roles and Sexuality: Implications for Women's AIDS Risk and Prevention", *Social Science & Medicine*, 41: 197-210.

Carlson, Juliana, Erin Casey, Jeffrey L. Edleson, Richard M. Tolman, Tova B. Walsh ve Ericka Kimball (2015), "Strategies to Engage Men and Boys in Violence Prevention: A Global Organizational Perspective", *Violence Against Women*, 21 (11): 1406-1425.

Casey, Erin (2010), "Strategies for Engaging Men as Anti-violence Allies: Implications for Ally Movements", *Advances in Social Work*, 11 (2): 267-282.

Casey, Erin A., Juliana Carlson, Cathlyn Fraguera-Rios, Ericka Kimball, Tova B. Neugut, Richard M. Tolman ve Jeffrey L. Edleson (2012), "Context, Challenges, and Tensions in Global Efforts to Engage Men in the Prevention of Violence against Women: An Ecological Analysis", *Men and Masculinities*, 16 (2): 228-251.

Casey, Erin A., Richard M. Tolman, Juliana Carlson, Christopher T. Allen ve Heather L. Storer (2017), “What Motivates Men’s Involvement in Gender-based Violence Prevention? Latent Class Profiles and Correlates in an International Sample of Men”, *Men and Masculinities*, 20 (3): 294–316.

Chakraborty, Proshant, Davir Osrin ve Nayreen Daruwalla (2020), “‘We Learn How to Become Good Men’: Working with Male Allies to Prevent Violence against Women and Girls in Urban Informal Settlements in Mumbai, India”, *Men and Masculinities*, 23 (3–4): 749–771.

CSW (2004), “Report on the forty-eighth session (1-12 March 2004) Economic and Social Council Official Records”, Supplement No. 7 (E/2004/27-E/CN.6/2004/14),
<https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n04/335/28/pdf/n0433528.pdf>.
(13.02.2026).

Çetin-Ayşe, Çağlar (2020), “Challenges Facing Men in Questioning Masculinities: A Critique of Men’s Organizing as Feminist Allies in Turkey”, *Masculinities: A Journal of Culture and Society*, 13: 5-36.

Daly, Mary (2005), *Gender Mainstreaming in Theory and Practice* (Oxford: Oxford University Press).

Ecevit, Yıldız (2021), *Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Temel Kavramları* (Ankara: Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği). <https://ceidizler.ceid.org.tr/dosya/toplumsal-cinsiyet-esitliginin-temel-kavramlaripdf.pdf> (13.02.2026).

Eveline, Joan ve Carol Bacchi (2005), “What Are We Mainstreaming When We Mainstream Gender?”, *International Feminist Journal of Politics*, 7 (4): 496-512.

Flood, Michael (2011), “Involving Men in Efforts to End Violence Against Women”, *Men and Masculinities*, 14 (3): 358-377.

Flood, Michael (2015), “Men and Gender Equality”. Flood, Michael ve Richard Howson (Der.), *Engaging Men in Building Gender Equality* (Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing): 1-31.

Flood, Michael ve Graeme Russell (2017), *Men Make a Difference: How to Engage Men on Gender Equality*, Sydney, Diversity Council Australia, <https://xyonline.net/sites/xyonline.net/files/2020-05/DCA%2C%20Men%20Make%20a%20Difference%20-%20Full%20report.pdf> (13.02.2026).

Flood, Michael (2019), “Gender Equality: Engaging Men in Change”, *The Lancet*, 393 (10189): 2386–2387.

Funk, Rus Ervin (2006), “Engaging Men in Acting for Prevention”, *Partners in Social Change*, 7 (2).

Garin, G. (2000), Report No. #5702c (Washington, D.C.: Peter D. Hart Research Associates, Inc.).

Gibbs, Andrew, Rachel Jewkes ve Yandisa Sikweyiya (2018), “‘I Tried to Resist and Avoid Bad Friends’: The Role of Social Contexts in Shaping the Transformation of Masculinities in a Gender Transformative and Livelihood Strengthening Intervention in South Africa”, *Men and Masculinities*, 21 (4): 501-520.

Göç, Murat (2025), *Erkekler, Erkeklikler ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği: Haritalama ve İzleme Çalışması 2021-2024 Güncellemesi* (Ankara: Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği). <https://ceidizler.ceid.org.tr/Erkekler-Erkeklikler-ve-Toplumsal-Cinsiyet-Esitligi-Haritalama-ve-izleme-calismasi-2021-2024-Guncellemesi-i439> (13.02.2026).

Hewson-Munro, Shelley ve Sarah McCook (2023), *Working Together with Men 2.0* (RMIT University). <https://xyonline.net/sites/xyonline.net/files/2024-01/Hewson-Munro%2C%20Working%20Together%20with%20Men%202.0%202023.pdf> (13.02.2026).

Holmgren, Linn Egeberg ve Jeff Hearn (2009), “Framing ‘Men in Feminism’: Theoretical Locations, Local Contexts and Practical Passings in Men's Gender-Conscious Positionings on Gender Equality and Feminism”, *Journal of Gender Studies*, 18 (4): 403-418.

Horn, Wade F., David Blankenhorn ve Mitchell B. Pearlstein (1999), *The Fatherhood Movement: A Call to Action* (Lanham, Maryland: Lexington Books).

Kato-Wallace, Jane, G. Barker, L. Sharafi, L. Mora, G. Lauro (2016), *Adolescent Boys and Young Men*. Washington (D.C.: Promundo-US. New York City: UNFPA). https://www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/Adolescent-Boys-and-Young-Men-final-web_0.pdf (13.02.2026).

KSGM (2018a), *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2007-2010* (Ankara: KSGM). <https://www.aile.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-planini/kadina-yonelik-aile-ici-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-planini-2007-2010-gormek-icin-tiklayiniz.pdf> (13.02.2026).

KSGM (2018b), *Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı 2008-2013* (Ankara: KSGM).

<https://www.aile.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/izleme-ve-degerlendirme-raporlari/toplumsal-cinsiyet-esitligi-ulusal-eylem-plani-2009-yili-birlesik-raporu.pdf> (13.02.2026).

KSGM (2018c), Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2018-2023 (Ankara: KSGM). https://www.aile.gov.tr/KSGM/PDF/kadinin_guclenmesi_strateji_ve_eylem_plani.pdf (13.02.2026).

KSGM (2024), Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2024-2028 (Ankara: KSGM). <https://www.aile.gov.tr/media/158302/kadinin-guclenmesi-strateji-belgesi-ve-eylem-plani-2024-2028.pdf> (13.02.2026).

Lang, Sabine (2023), “NGOization Revisited: Feminist Mobilizations amidst Organizational, Resource, and Strategic Challenges”, *Analyze: Journal of Gender and Feminist Studies*, 18 (32): 38-50.

MenEngage (2019), Transforming Masculinities: Towards A Shared Vision. <https://cdn.menengage.org/media/documents/resources/transforming-masculinities-towards-shared-vision/Transforming-Masculinities-Towards-a-Shared-Vision-MenEngage-Alliance.pdf> (13.02.2026).

Messner, Michael A., Max A. Greenberg ve Tal Peretz (2015), *Some Men: Feminist Allies and the Movement to End Violence Against Women* (Oxford: Oxford University Press).

Minerson, Todd, Humberto Carolo, Tuval Dinner ve Clay Jones (2011), Issue Brief: Engaging Men and Boys to Reduce and Prevent Gender-Based Violence (Toronto, ON: Status of Women Canada). https://static1.squarespace.com/static/5d77e56c1fc5e024160affa9/t/6239fe247e0f33391a1f4eae/1647967783243/wrc_sw_c_issuebrief.pdf (13.02.2026).

Peacock, Dean ve Gary Barker (2014), “Working with Men and Boys to Prevent Gender-based Violence: Principles, Lessons Learned, and Ways Forward”, *Men and Masculinities*, 17 (5): 578-599.

Peretz, Tal (2017), “Engaging Diverse Men: An Intersectional Analysis of Men’s Pathways to Antiviolence Activism”, *Gender & Society*, 31 (4): 526–48.

Peretz, Tal (2020), “Seeing the Invisible Knapsack: Feminist Men’s Strategic Responses to the Continuation of Male Privilege in Feminist Spaces”, *Men and Masculinities*, 23 (3–4): 447-475.

Peretz, Tal, Jocelyn Lehrer ve Shari L. Dworkin (2020), “Impacts of Men’s Gender-transformative Personal Narratives: A Qualitative Evaluation of the Men’s Story Project”, *Men and Masculinities*, 23 (1): 104-126.

Pulerwitz, Julie ve Gary Barker (2008), “Measuring Attitudes towards Gender Norms among Young Men in Brazil: Development and Psychometric Evaluation of the GEM Scale”, *Men and Masculinities*, 10 (3): 322-338.

Ratele, Kopano (2015), “Working through Resistance in Engaging Boys and Men towards Gender Equality and Progressive Masculinities”, *Culture, Health & Sexuality*, 17 (2): 144-158.

Ruxton, Sandy (2009), *Man Made: Men, Masculinities and Equality in Public Policy*. (COMAB: Coalition on Men and Boys). https://www.menshealthforum.org.uk/sites/default/files/pdf/comab-full_report-final_190309.pdf (13.02.2026).

Sancar, Serpil ve Murat Göç-Bilgin (2021), *Erkekler, Erkeklikler ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği: Haritalama ve İzleme Çalışması* (Ankara: Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği). <https://ceidizler.ceid.org.tr/Erkekler-Erkeklikler-ve-Toplumsal-Cinsiyet-Esitligi-Haritalama-ve-izleme-calismasi-i238> (13.02.2026).

Sayer, Handan (2011), *Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Erkeklerin Katılımı* (KSGM Uzmanlık Tezi, Ankara). <https://www.aile.gov.tr/media/2533/handansayer.pdf> (13.02.2026).

Shefer, Tamara (2014), “Pathways to Gender Equitable Men: Reflections on Findings from the International Men and Gender Equality Survey in the Light of Twenty Years of Gender Change in South Africa”, *Men and Masculinities*, 17 (5): 502-509.

Tolman, Richard M., Erin A. Casey, Juliana Carlson, Christopher Allen ve Cliff Leek (2019), “Global Efforts to Engage Men and Boys in Gender-Based Violence Prevention”, *Global Social Welfare*, 6 (4): 215-218.

UNFPA (2004), “Program of Action: Adopted at the International Conference on Population and Development, Cairo, 5-13 September 1994”, https://www.unfpa.org/sites/default/files/event-pdf/PoA_en.pdf (13.02.2026).

Wells, Lana, Liza Lorenzetti, Humberto Carolo, Tuval Dinner, Clay Jones, Todd Minerson ve Elena Esina (2013), *Engaging Men and Boys in Domestic Violence Prevention: Opportunities and Promising Approaches* (Calgary, AB: The University of Calgary Press).

---

alternatif politika

Yayın İlkeleri

I. Genel Kurallar

1.Dergiye gönderilen yazılar başka bir yerde yayımlanmamış ya da yayımlanmak üzere gönderilmemiş olmalıdır. Yazıların uzunluğu 10.000 sözcüğü geçmemelidir. Makaleler için alt sınır 6000 sözcüktür. Yazılar yayımlanmak üzere kabul edildiğinde Alternatif Politika Dergisi bütün yayın haklarına sahip olacaktır.

2.Yazarlar ayrı bir Word dosyasında unvanlarını, görev yaptıkları kurumları, haberleşme adresleri, telefon numaraları, e-posta adresleri ve ORCID ID (<http://orcid.org>) bilgilerini bildirmelidir.

3.Dergiye verilecek yazılar Yayın Kurulu'nca ilk değerlendirilme yapıldıktan sonra en az iki hakeme gönderilecek, hakemlerden gelecek rapor doğrultusunda yazının basılmasına, rapor çerçevesinde düzeltilmesine, yazının geri çevrilmesine ya da üçüncü bir hakeme gönderilmesine karar verilecek ve durum yazara en kısa sürede bildirilecektir. Yayımlanmayan yazılar yazara geri gönderilmeyecektir.

4.Yazardan düzeltme istenmesi durumunda, düzeltmenin en geç 1 ay içerisinde yapılarak Yayın Kurulu'na ulaştırılması gerekmektedir.

5.Alternatif Politika Dergisi'nin yazı dili Türkçe olmakla birlikte İngilizce dilinde de yazılar yayımlanmaktadır. Yazı bu dillerden hangisinde yazılmış olursa olsun ortalama 150 sözcükten oluşan Türkçe ve İngilizce özetler de yazının başına eklenerek gönderilmelidir. Aynı şekilde, hangi dilde yazılmış olursa olsun yazının başlığının Türkçe ve İngilizce olarak yazıya eklenmesi, ayrıca yine Türkçe ve İngilizce olarak 5 anahtar sözcüğün belirtilmesi gerekmektedir.

6.Yazarlardan herhangi bir ücret talep edilmemekte veya yazarlara telif ücreti ödenmemektedir.

7.Yazılar MS Office Word dosyası olarak (.doc ya da .docx halinde) **alternatifpolitika@gmail.com** adresine gönderilmelidir.

8.Yayımlanan çalışmaların bilim ve dil bakımından sorumluluğu yazarlara ait olup bu konuda dergi editörlüğü sorumlu tutulamaz.

II. Yazım Kuralları

1.Yazı, MS Office Word formatında, 1.5 satır aralığında, ana bölümlerinde, özet ve kaynakçada 12 punto; dipnot ve tablo gibi bölümlerinde ise 10 punto harf büyüklüğünde ve Times New Roman karakterinde yazılmalıdır.

2.Sayfa yapısı, tüm kenarlardan 2.5 cm kenar boşluğu olacak şekilde ayarlanmalıdır.

3.Yazının giriş bölümüne numara verilmemelidir. İzleyen bölümler yalnızca kelimelerin ilk harfleri büyük olacak şekilde numaralandırılmalıdır.

III. Referanslar, Dipnot ve Kaynakça

Metinde dipnot uygulaması yalnızca açıklama amacıyla kullanılmalıdır, kaynakça metnin sonuna aşağıda belirtilen kurallara uygun olarak eklenmelidir.

Metin içinde yapılacak referanslar ayraç içinde gösterilecektir. Kaynakça da bu referans sistemine uygun olarak hazırlanacaktır. Aşağıda farklı nitelikteki kaynakların metin içindeki referanslarda ve kaynakçadaki yazılış biçimleri örneklerle gösterilmiştir:

a) Tek yazarlı kitaplar ve makaleler:

Metin içindeki referans (kitap): (Wendt, 2012: 85).

Aynı yazarın, aynı yıl birden fazla eserine referans yapılması durumunda: (Wendt, 2012a: 85); (Wendt, 2012b: 40).

Kaynakçada: Wendt, Alexander (2012), Uluslararası Siyasetin Sosyal Teorisi (İstanbul: Küre Yayıncılık) (Çev. Helin Sarı Ertem, Suna Gülfer Ihlamur Öner).

Metin içindeki referans (makale): (Waterbury, 1991: 15).

Kaynakçada: Waterbury, John (1991), “Twilight of State Bourgeoisie”, International Journal of Middle Eastern Studies, 23 (1): 1-17.

b) İki yazarlı kitaplar ve makaleler:

Metin içindeki referans (kitap): (Balibar ve Wallerstein, 2000: 67).

Kaynakçada: Balibar, Etienne ve Immanuel Wallerstein (2000), Irk Ulus Sınıfı (İstanbul: Metis Yayınları) (Çev. Nazlı Ökten).

Metin içindeki referans (makale): (Sina ve Soyer, 1998: 108).

Kaynakçada: Sina, Zeynep ve Serap Soyer (1998), “Sosyolojik Açıdan Kooperatifçilik Teorisinin Niteliğine İlişkin Düşünceler”, Amme İdaresi Dergisi, 31 (3): 103-117.

c) İkiyden çok yazarlı kitaplar ve makaleler:

Metin içindeki referans (kitap): (Gönlübol vd., 1996: 45).

Kaynakçada: Gönlübol, Mehmet, Haluk Ülman, Ahmet Şükrü Esmer, Cem Sar, Duygu Sezer, Oral Sander ve Ömer Kürkçüoğlu (1996), Olaylarla Türk Dış Politikası, 1919-1995 (Ankara: Siyasal Kitabevi).

İkiyden çok yazarlı makaleler de yukarıdaki örneğe göre kaynakçada yer alacak ve referanslar da bu örneğe göre yapılacaktır.

d) Derleme yayınlar içinde yer alan makaleler:

Metin içindeki referans: (Riddell, 1994: 53).

Kaynakçada: Riddell, Peter (1994), “Major and Parliament” , Kavanagh, Dennis ve Anthony Seldon (Der.), The Major Effect (London: Macmillan): 46-63.

Metin içindeki referans: (Geray, 1992: 236).

Kaynakçada: Geray, Cevat (1992), “Çevre İçin Eğitim”, Keleş, Ruşen (Der.), İnsan Çevre Toplum (Ankara: İmge): 223-240.

e) Kurum yayınları:

Metin içindeki referans: (DPT, 1989: 145).

Kaynakçada: DPT (1989), Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı, 1990-1994 (Ankara).

f) İnternet kaynakları:

Metin içindeki yollamada: (Çubukçu, 2009).

Kaynakçada: Çubukçu, Mete (2009), “Bu Kimin Zaferi?”, <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/473346.asp> (15.06.2010).

Metin içindeki yollamada: (Dışişleri Bakanlığı, 2010).

Kaynakçada: Dışişleri Bakanlığı (2010), <http://www.mfa.gov.tr/default.tr.mfa> (16.06.2010).

g) Bunların dışında adı uzun çeşitli resmi yayınlara ya da mevzuata metin içinde yapılacak yollamalarda kısaltmalar kullanılmalıdır. Örneğin Devlet Memurları Kanunu için DMK, Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Hakkında Kanun için ASBHK gibi.

h) Dipnotlar, referans verme dışındaki açıklamalar için kullanılmalıdır.

---

alternatif politika

Alternatif Politika

İletişim İçin

Adres: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Uluslararası İlişkiler Bölümü, Merkez/BOLU

Tel: 0374 254 1000-1423

Web: <https://alternatifpolitika.com>

Dergipark: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ap>

E-posta: alternatifpolitika@gmail.com

E-ISSN: 1309-0593